

# แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

ธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2567

# แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ
# โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

ธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2567

# A GUIDELINE FOR COMPETENCY-BASED CURRICULUM MANAGEMENT OF RAJAPRAJANUGROH 24 SCHOOL, PHAYAO PROVINCE

TANAPAT ITSARANGKUL NA AYUTTHAYA

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE MASTER DEGREE OF EDUCATION
PROGRAM IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
FACULTY OF EDUCATION
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
2024

| | | |
|---|---|---|
| **หัวข้อสารนิพนธ์** | : | **แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา** |
| **ชื่อนักศึกษา** | : | **ธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา** |
| **ชื่อปริญญา** | : | **ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** |
| **สาขาวิชา** | : | **การบริหารการศึกษา** |
| **ปีพุทธศักราช** | : | **2567** |
| **อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก** | : | **พระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร.** |

---

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ .....
(พระครูศรีวีรคุณสุนทร, ผศ.ดร.)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :
ประธานกรรมการ .....
(ดร.ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา) .....
(พระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร.)

กรรมการ .....
(ศาสตราจารย์ ดร.พศิน แตงจวง)

กรรมการ .....
(ดร.ชาลี ภักดี)

กรรมการ .....
(ดร.ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

| | | |
|---|---|---|
| Thematic Paper | : | A Guideline for Competency-Based Curriculum Management of Rajaprajanugroh 24 School, Phayao Province |
| Student's Name | : | Tanapat Itsarangkul Na Ayutthaya |
| Degree Sought | : | Master of Education |
| Program | : | Educational Administration |
| Academic Year | : | 2024 |
| Advisor | : | Phramaha Sakun Mahavīro, Asst.Prof.Dr. |

---

Accepted by the Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master of Education (Educational Administration)

Dean of Faculty of Education .....
(Phrakhrusriveerakhunsunthon, Asst.Prof.Dr.)

Thesis Committee :

Chairman .....
(Dr.Prapatpong Senarith)

Member (Advisor) .....
(Phramaha Sakun Mahavīro, Asst.Prof.Dr.)

Member .....
(Prof.Dr.Phasina Tangchuang)

Member .....
(Dr.Chalee Pakdee)

Member .....
(Dr.Chatchai Sirikulpan)

Copyright of Mahamakut Buddhist University

# บทคัดย่อ


| | | |
|---|---|---|
| **หัวข้อสารนิพนธ์** | : | **แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา** |
| **ชื่อนักศึกษา** | : | **ธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา** |
| **ชื่อปริญญา** | : | **ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** |
| **สาขาวิชา** | : | **การบริหารการศึกษา** |
| **ปีพุทธศักราช** | : | **2567** |
| **อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก** | : | **พระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร.** |

---

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา และ 2) เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 4 คน หัวหน้างานหลักสูตรสถานศึกษา 1 คน และหัวหน้างานวัดและประเมินผล 1 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ กรอบการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มโดยใช้ทฤษฎีระบบพื้นฐานของลูเนนเบิร์ก

**ผลการวิจัยพบว่า :**

1) สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะหลายประการ เช่น ครูขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนฐานสมรรถนะอย่างถ่องแท้ งบประมาณและอุปกรณ์สนับสนุนไม่เพียงพอ และขาดความชัดเจนในแนวทางการดำเนินงานตามหลักสูตร 2) แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา พบว่า ควรใช้หลักการบริหารจัดการเชิงระบบ (AIPOOI) มีองค์ประกอบหลัก 6 ด้าน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์บริบทพื้นฐานของสถานศึกษาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) การจัดการปัจจัยนำเข้า เช่น การพัฒนาศักยภาพครู การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร 3) การออกแบบและดำเนินการตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ 4) ผลผลิตที่เน้นสมรรถนะของผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา 5) ผลลัพธ์ที่แสดงถึงการนำความรู้ไปใช้จริง รวมถึงทักษะชีวิตและคุณธรรม และ 6) ผลกระทบทั้งในเชิงบวกและลบ



**คำสำคัญ :** แนวทางการพัฒนา, การบริหารงานหลักสูตรฐานสมรรถนะ, หลักการบริหารจัดการเชิงระบบ (AIPOOI)

# ABSTRACT

**Thematic Topic** : **A Guideline for Competency-Based Curriculum Management of Rajaprajanugroh 24 School, Phayao Province**
**Student's Name** : **Tanapat Itsarangkul Na Ayutthaya**
**Degree Sought** : **Master of Education**
**Program** : **Educational Administration**
**Academic Year** : **2024**
**Advisor** : **Phramaha Sakun Mahavīro, Asst. Prof. Dr.**

---

The objectives of this research were 1) to study the current state of managing competency-based curriculum at Rajaprajanugroh 24 School, Phayao Province, and 2) to find guidelines for managing competency-based curriculum at Rajaprajanugroh 24 School, Phayao Province. The key informants include the school director (1 person), deputy school directors (4 persons), head of the school curriculum unit (1 person), head of the assessment and evaluation unit (1 person), and heads of academic departments (8 persons), totaling 15 participants. The research instruments used are interview frameworks and focus group discussions, based on Lunenburg's systems theory

**The findings of the study revealed that :**

1) The study of the current state of competency-based curriculum management at Rajaprajanugroh 24 School, Phayao Province faces several challenges and obstacles. These include a lack of comprehensive knowledge and understanding of competency-based teaching among teachers, insufficient budget and equipment support, and unclear operational guidelines for implementing the curriculum. 2) The synthesis of the competency-based curriculum management approach, using the AIPOOI systematic management model at Rajaprajanugroh 24 School, Phayao Province, identifies six key components: 1) analysis of the fundamental context of the school and stakeholders' needs; 2) management of input factors such as teacher capacity development, budget allocation, and resources; 3) the design and implementation of a competency-based curriculum; 4) outputs focused on student competencies and academic achievement; 5) outcomes that demonstrate the practical application of knowledge, including life skills, morality, and ethics; and 6) both positive and negative impacts.

**Keywords:** Development guidelines, Competency-based curriculum management, Systems management principle (AIPOOI)

# กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้เนื่องจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ช่วยเหลือในครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางการศึกษาด้านบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท

ขอกราบขอบพระคุณรองอธิการบดีวิทยาเขตล้านนา คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ที่ได้อำนวยความสะดวกในการศึกษาตลอดหลักสูตร ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ ที่กรุณาเป็นประธานควบคุมการสอบ ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหาในเล่มสารนิพนธ์ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ พระมหาสกุล มหาวีโร,ผศ.ดร. และ ศาสตราจารย์ ดร.พศิน แตงจวง ที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์หลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของสารนิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาระดับปริญญาโททุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ พระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ. ดร. ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แนะแนวทาง ให้ข้อคิด กำลังใจ ในการทำสารนิพนธ์จนประสบผลสำเร็จ ตลอดจนผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และครูผู้สอนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณครอบครัว และญาติมิตรทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ที่คอยห่วงใย ให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงจบการศึกษา

คุณงามความดี และประโยชน์อันเกิดจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอใช้เป็นเครื่องสักการบูชาคุณพระรัตนตรัย พระคุณของมารดา บิดา ครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง และขอแผ่คุณความดีนี้ให้แก่เพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทุกรูปทุกนาม พร้อมทั้งเจ้ากรรมนายเวรในทุกภพทุกชาติด้วย

ธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา

# สารบัญ


หน้า

**บทคัดย่อภาษาไทย** ..... **จ**

**บทคัดย่อภาษาอังกฤษ** ..... **ฉ**

**กิตติกรรมประกาศ** ..... **ช**

**สารบัญ** ..... **ซ**

**สารบัญตาราง** ..... **ญ**

**สารบัญภาพ** ..... **ฎ**

**บทที่ 1 บทนำ** ..... **1**

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ..... 1

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย ..... 3

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ..... 4

1.4 ขอบเขตของการวิจัย ..... 4

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย ..... 6

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ ..... 6

**บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง** ..... **8**

2.1 แนวคิดการบริหารสถานศึกษา ..... 8

2.2 แนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตร ..... 18

2.3 แนวคิดสมรรถนะของผู้เรียน ..... 38

2.4 การวิจัยเชิงคุณภาพ ..... 54

2.5 หลักการ SWOT Analysis ..... 66

2.6 บริบทของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ..... 71

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ..... 85

**บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย** ..... **94**

3.1 วิธีการศึกษา ..... 94

3.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ..... 95

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ..... 95

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ..... 97

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ..... 97

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล ..... 99

3.7 การนำเสนอข้อมูล ..... 99

# สารบัญ(ต่อ)


| | หน้า |
|---|---|
| **บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล** | **100** |
| 4.1 ผลการศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา | 100 |
| 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการหาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา | 115 |
| **บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ** | **129** |
| 5.1 สรุปผลการวิจัย | 129 |
| 5.2 อภิปรายผลการวิจัย | 134 |
| 5.3 ข้อเสนอแนะ | 139 |
| **บรรณานุกรม** | **140** |
| **ภาคผนวก** | **145** |
| ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก | 146 |
| ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย | 150 |
| ภาคผนวก ค หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลงานวิจัย | 161 |
| ภาคผนวก ง ภาพประกอบการวิจัย | 167 |
| ภาคผนวก จ หนังสือตอบรับการลงตีพิมพ์บทความวิจัย | 173 |
| **ประวัติผู้วิจัย** | **175** |

# สารบัญตาราง


| | | หน้า |
|---|---|---|
| ตารางที่ 2.1 | องค์ประกอบของกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร..... | 38 |
| ตารางที่ 2.2 | แสดงการจัดกลุ่มของสมรรถนะ และสมรรถนะของประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียตะวันออก..... | 41 |
| ตารางที่ 2.3 | แสดงสมรรถนะของประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป อเมริกาเหนือ ออสเตรเลีย และแอฟริกาใต้..... | 44 |
| ตารางที่ 2.4 | ความแตกต่างระหว่าง Competency - Based Education (CBE) กับ Standards –Based Education SBE)..... | 48 |
| ตารางที่ 2.5 | ข้อมูลเกี่ยวกับครูและบุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา 2566..... | 72 |
| ตารางที่ 2.6 | ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ปีการศึกษา 2566..... | 73 |
| ตารางที่ 4.1 | แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำแนกตามเพศ อายุ บทบาทหน้าที่ในโรงเรียน และวุฒิการศึกษา..... | 102 |

# สารบัญภาพ


| | | หน้า |
|---|---|---|
| ภาพที่ 1.1 | ภาพกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)..... | 4 |
| ภาพที่ 2.1 | รูปแบบพื้นฐานในการบริหารของลูเนนเบิร์กและออร์นสไตน์..... | 15 |
| ภาพที่ 2.2 | แนวคิดเชิงระบบในการบริหารสถานศึกษาของของลูเนนเบิร์กและออร์นสไตน์..... | 16 |
| ภาพที่ 2.3 | กรอบสมรรถนะในการพัฒนาปี 2030 ของ OECD..... | 40 |
| ภาพที่ 2.4 | แผนผังโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา..... | 73 |
| ภาพที่ 2.5 | ตราสัญลักษณ์โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา..... | 74 |

# บทที่ 1
# บทนำ

## 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาในโลกสมัยใหม่กำลังถูกตั้งคำถามอย่างมากว่าเป้าหมายท้ายที่สุดแล้วการจัดการเรียนรู้จะนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีได้อย่างไร จะนำพาให้บุคคลมีความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ต่อสังคมที่ตนอยู่ได้อย่างไร เป็นความท้าท้ายของการศึกษาในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก นานาประเทศทั่วโลกต่างตระหนักและให้ความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศของตนเองต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในโลกยุคทันสมัย (Modernization) ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคนในประเทศ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้มีทักษะ ความรู้ การตัดสินใจ ขัดเกลาพรสวรรค์และทัศนคติที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบันและอนาคตได้ (Hasan Eriş, & Alçin Kılıçoğlu, 2019, pp.26-27) ประเทศไทยได้จัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีความมุ่งหมายให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 5) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 กล่าวถึงการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาคนในทุกมิติและทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีสมรรถนะที่จำเป็นในทศวรรษที่ 21 สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ มีทักษะชีวิตสามารถอยู่ร่วมและทำงานกับผู้อื่นได้ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, หน้า 32-33) ดังนั้น การจัดการศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ในโลกยุคใหม่ที่ความรู้มิได้หยุดนิ่ง การมุ่งเน้นพัฒนาความรู้เพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ ยังต้องมีการพัฒนาสมรรถนะที่สำคัญในปัจจุบันและอนาคต เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ภายในประเทศให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้

กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ได้กำหนดกรอบและทิศทางที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนให้ทันสมัยและทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยต้องยึดหลักของการพัฒนาสมรรถนะของเด็กไทย ที่มีทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถนำองค์ความรู้ที่มีไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง โดยครูต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกให้เด็กได้คิด วิเคราะห์ ตั้งคำถาม ให้นักเรียนได้เรียนรู้ในพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทุกคน และได้เรียนรู้ในสิ่งที่นักเรียนสนใจ ถนัด และชื่นชอบ ซึ่งเป็นไปตามหลักพหุปัญญา (Multiple Intelligences) และความแตกต่าง

ระหว่างบุคคล (Individual Differences) โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) รวมทั้งการปรับเปลี่ยนวิธีการวัดและประเมินผลใหม่ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายและกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561, หน้า 6-10) ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะ (Competency Development) จึงเป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่แสดงออกมาจากการใช้ความรู้ (Knowledge) เชื่อมโยงกับการฝึกปฏิบัติ (Practice) จนกลายเป็นทักษะที่บ่งบอกถึงความชำนาญ (Skill) สามารถเริ่มต้นได้ทั้งจากความรู้และจากการปฏิบัติ ทำให้ความสามารถในการปฏิบัติอยู่บนฐานความรู้ ทำให้เกิดประสบการณ์และความชำนาญวงจรที่เชื่อมโยงความรู้และการปฏิบัติก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลอมให้เกิดแนวความคิดของตนเอง (Self-Concept) ที่ประกอบได้ด้วยทัศนคติ ค่านิยม รวมไปถึงแรงจูงใจในชีวิตและการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน จนกลายเป็นคุณลักษณะนิสัยในการปฏิบัติ บุคลิกภาพที่แสดงออกในลักษณะที่เป็นคุณสมบัติเฉพาะตัว (Attribute) (วรรณดี สุทธินรากร, ภูวเรศ อับดุลสตา, และสมเกียรติ สุทธินรากร, 2564, หน้า 85; Goachagorn Thipatdee, 2020, pp.39-40)

จากการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการที่ผ่านมา ปรากฏว่าผลลัพธ์ยังไม่เป็นที่พอใจเท่าไรนัก สอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของหน่วยงาน องค์กร และบุคคลทั่วไปที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องได้พบประเด็นสำคัญยิ่ง คือ หลักสูตรในปัจจุบันเน้นเนื้อหาสาระ (Content) ไม่เอื้อให้สังคมไทยเกิดการพัฒนาและปรับตัวได้ทันต่อสภาวการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในขณะนี้ เนื่องจากมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดมีจำนวนมาก ซ้ำซ้อน และอิงเนื้อหาค่อนข้างมาก ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ไม่หลากหลาย เน้นการจำเนื้อหาไปใช้เพื่อการสอบ มากกว่าการสร้างทักษะสำคัญจำเป็น การนำหลักสูตรไปใช้โดยเฉพาะการพัฒนาเนื้อหาสาระ สื่อ และการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการและเทคโนโลยี ยังไม่เพียงพอ หรือทันการที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่เพียงพอในการใช้ความรู้หรือนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และผลการทดสอบ PISA (Program for International Student Assessment) ที่ดำเนินการโดย OECD (The Organization for Economic Co-operation and Development) พบว่า นักเรียนไทยมีค่าเฉลี่ยคะแนนทุกด้านอยู่ในกลุ่มต่ำ สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนโดยเฉลี่ยมีความรู้และความสามารถในการใช้ความรู้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานนานาชาติ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564, หน้า 65-66) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณดี สุทธินรากร, ภูวเรศ อับดุลสตา, และสมเกียรติ สุทธินรากร (2564, หน้า 87) กล่าวถึง ปัญหาในปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้มีหลายประการคือ สัดส่วนเนื้อหาตามโครงสร้างของหลักสูตรมีจำนวนมากไม่มีการจัดระเบียบหรือรวบรวม เนื้อหาสาระวิชาที่สอนพบว่ามีความซ้ำซ้อน วิธีการที่ครูยังมีบทบาทในการกำหนดความรู้ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง การวัดและประเมินผลที่ยังคงยึดการประเมินเพื่อตัดสินผล (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินเพื่อการปรับปรุง พัฒนา และเปลี่ยนแปลง (Formative Evaluation) สรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันสะท้อนถึงปัญหาการบริหารงานหลักสูตรสถานศึกษา จำเป็นต้องให้เกิดการปรับเปลี่ยนหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะมากยิ่งขึ้น สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย การจัดวางโครงสร้างของหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การกำหนดบทบาทและการทำหน้าที่ของครู รวมถึงผู้เรียน การวัดความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เป็นอีกแห่งหนึ่งทีมีปัญหาการบริหารงานหลักสูตรสถานศึกษา จากการรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา พบว่า การจัดการศึกษายังไม่เป็นไปตามนโยบายและจุดเน้นของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประเภทโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ มีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาเด็กด้อยโอกาสทั้ง 10 ประเภทให้มีทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาการ ตามลำดับ และส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้สู่สมรรถนะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อสร้างสมรรถนะที่จำเป็นในโลกยุคใหม่ให้กับผู้เรียน (โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา, 2565, หน้า 10) จากการสังเกตของผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ พบว่า 1) การจัดการศึกษายังไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน 2) มีความไม่ชัดเจนในการกำหนดสมรรถนะของผู้เรียน 3) ครูขาดความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนไปสู่สมรรถนะของผู้เรียน 4) ครูมีความต่อต้านการเปลี่ยนแปลงการสอนที่ไม่คุ้นชิน 5) การประเมินสมรรถนะที่ซับซ้อนเกินไป 6) การบูรณาการระหว่างวิชาไม่ราบรื่นความแตกต่างของตัวชี้วัดวิชาพื้นฐาน/เพิ่มเติม 7) หลักสูตรขาดความยืดหยุ่นและความต้องการของผู้เรียน 8) ขาดการสื่อสารที่ไม่ตรงกันระหว่างผู้จัดทำหลักสูตรและครูผู้สอน 9) ขาดการติดตามผลของหลักสูตร ผู้ปกครอง และชุมชน ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพและการทำงานในปัจจุบันและอนาคต นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คณะผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และคณะครูผู้สอนในเบื้องต้น พบว่า 1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ยังยึดกรอบเนื้อหาวิชา (Content) มากกว่าจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือสมรรถนะ (Skill) ที่คาดหวังของผู้เรียน 2) การจัดการเรียนการสอนยังขาดกระบวนการฝึกทักษะและให้ผู้เรียนลงปฏิบัติ 3) มีการวัดประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนมากกว่าการวัดประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีความต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาสู่สมรรถนะผู้เรียน ให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเพื่อเน้นการสร้างอาชีพและชีวิตให้ผู้เรียนได้

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการ จึงสนใจที่จะศึกษา 1) สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยาเป็นอย่างไร และ 2) แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยาควรเป็นอย่างไร เพื่อให้สถานศึกษามีหลักสูตรฐานสมรรถนะสู่การปฏิบัติได้จริง ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่จะช่วยพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและยืนหยัดได้ในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในโลกปัจจุบัน

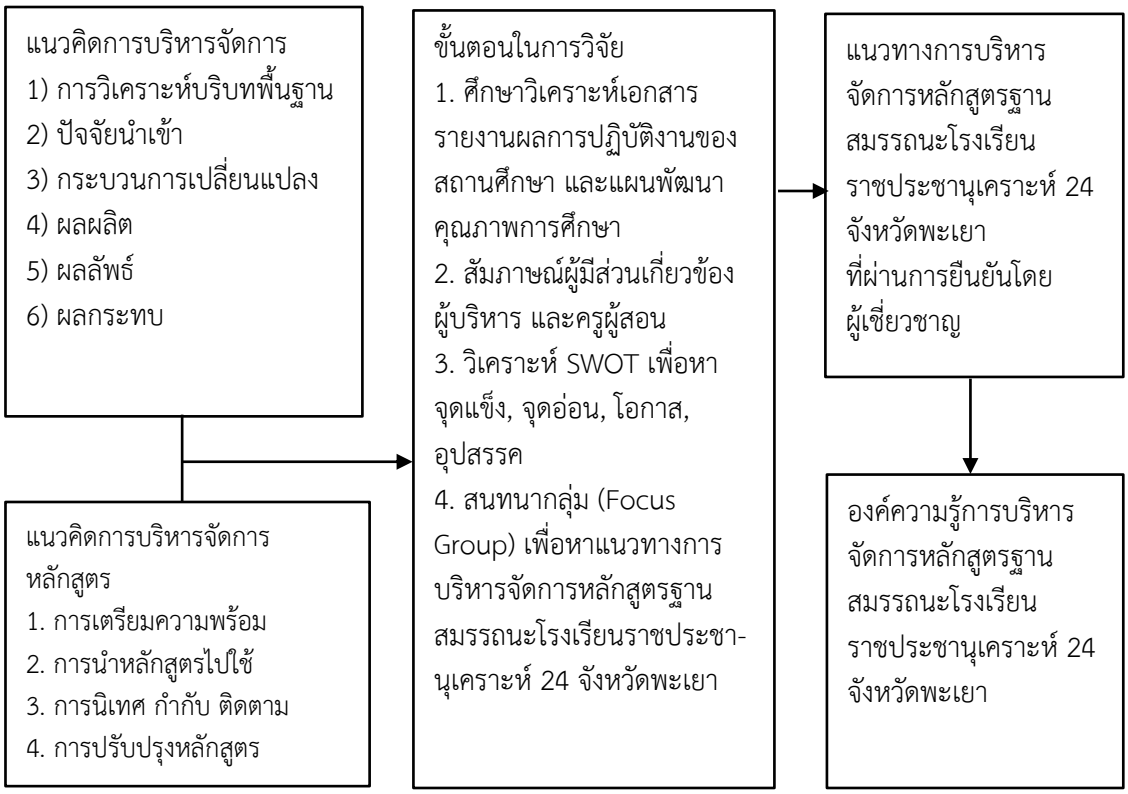
## 1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

1.2.2 เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

## 1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ด้วยรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)




**ภาพที่ 1.1** กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

## 1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยได้ ดังนี้

**1.4.1 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล**

1.4.1.1 ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา จำนวน 4 คน ครูผู้รับผิดชอบงานหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ละ 1 คน รวมจำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.4.1.2 ผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คนโดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

**1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา**

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการบริหารเชิงระบบของ Lunenburg and Ornstein ร่วมกับการสังเคราะห์งานวิจัยและการทำสนทนากลุ่ม จนได้แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การวิเคราะห์บริบทพื้นฐาน (Analysis : A) ได้แก่ การวิเคราะห์บริบทพื้นฐานของสถานศึกษา (SWOT Analysis) และการวิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Analysis)

2. ปัจจัยนำเข้า (Input : I) ได้แก่ การบริหารจัดการหลักสูตร (Curriculum Management) การพัฒนาครูและบุคลากร (Teacher and Staff Development) การจัดสรรงบประมาณ (Budget Allocation) วัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่ (Materials, Equipment, and Facilities) และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Networks)

3. กระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process : P) ได้แก่ การออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum Design) การกำหนดสมรรถนะของผู้เรียน (Defining Student Competencies) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Active Learning) การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ (Competency-Based Assessment) การประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum Evaluation) และการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum Improvement and Development)

4. ผลผลิต (Output : O) ได้แก่ สมรรถนะของผู้เรียน (Competencies of Learners) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Desired Characteristics)

5. ผลลัพธ์ (Outcome : O) ได้แก่ การนำความรู้ไปใช้จริง (Knowledge Applied) บุคลิกภาพและสมรรถนะ (Character and Skills) คุณธรรมและจริยธรรม (Morality and Ethics) ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ (Life and Career Skills) และความพร้อมในการศึกษาต่อ (Educational Readiness)

6. ผลกระทบ (Impact : I) ได้แก่ ผลกระทบเชิงบวก (Positive Impact) และผลกระทบเชิงลบ (Negative Impact)

**1.4.3 ขอบเขตด้านสถานที่**

ผู้วิจัยได้ใช้สถานที่ คือ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

**1.4.4 ขอบเขตด้านเวลา**

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.2566 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ.2567

## 1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.5.1 ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน และความต้องการในการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

1.5.2 ได้ทราบแนวทางในการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนราชประชา-นุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

1.5.3 ได้มีฐานข้อมูลการวิจัยเพื่อนำเสนอผู้บริหารเพื่อบริหารจัดการเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

## 1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

**แนวทางการบริหารจัดการ** หมายถึง หลักการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา อย่างเป็นระบบ ซึ่งมีแนวทางการบริหารจัดการ AIPOOI ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 6 ด้าน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์บริบทพื้นฐาน (Analysis : A) 2) ปัจจัยนำเข้า (Input : I) 3) กระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process : P) 4) ผลผลิต (Output : O) 5) ผลลัพธ์ (Outcome : O) และ 6) ผลกระทบ (Impact : I)

**หลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา** หมายถึง หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum Design) ออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคม โดยให้มีการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

**หลักสูตรฐานสมรรถนะระดับประถมศึกษา** หมายถึง การจัดการศึกษาแบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเข้ากับหลักสูตรแกนกลางฯ มีการพัฒนาแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงทุกวิชาเข้าด้วยกัน แต่ยังคงรายวิชาพื้นฐาน เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็นของผู้เรียน ส่วนรายวิชาอื่น ๆ จัดให้มีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการร่วมกันโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานการเรียนรู้ ตามทฤษฎี การเล่นปนเรียน (Play and Learn) โดยยึดหลัก “ครึ่งวันเรียน ครึ่งวันรู้” โดยจัดรายวิชาเรียน ได้แก่ รายวิชาพื้นฐาน, รายวิชาบูรณาการ, รายวิชา MK (Makerspace), รายวิชา PBL (Project Base Learning), รายวิชาจินตคณิต, รายวิชาเสริมทักษะ และรายวิชาสมรรถนะอาชีพ

**หลักสูตรฐานสมรรถนะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น** หมายถึง การจัดการศึกษาเพิ่มความยืดหยุ่นและความหลากหลายในการเลือกเรียนรายวิชาสมรรถนะ ออกแบบหลักสูตรรายวิชาให้มีสอดคล้องบริบทท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก โดยแบ่งกลุ่มรายวิชาสมรรถนะจำนวน 5 กลุ่มวิชาเลือก กลุ่มละ 2 คาบต่อสัปดาห์ (กลุ่ม A-E) โดยจัดหมวดรายวิชาสมรรถนะให้ผู้เรียนเลือกได้ 5 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 พละศึกษาและสุขภาพ, หมวดที่ 2 ศิลปะและดนตรี, หมวดที่ 3 ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ, หมวดที่ 4 เสริมทักษะทางเทคนิคและงานฝีมือ, หมวดที่ 5 การเกษตรและสิ่งแวดล้อม และหมวดที่ 6 ภาษา การสื่อสารและการนำเสนอ โดยให้ผู้เรียนได้เลือกตามความถนัดและความสนใจ แต่ละกลุ่มจะมีรายวิชาเลือกมุ่งเน้นส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียน

**หลักสูตรฐานสมรรถนะระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย** หมายถึง การจัดการศึกษารูปแบบเฉพาะทางเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและการประกอบอาชีพในอนาคต จำนวน 14 สายการเรียน ได้แก่ 1) สายการเรียนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี, 2) สายการเรียนศิลป์ ภาษา และสังคมศึกษา, 3) สายการเรียนอาชีพ สาขาคหกรรมและการโรงแรม, 4) สายการเรียนอาชีพ สาขาการจัดการกีฬา, 5) สายการเรียนอาชีพ สาขาดนตรี, 6) สายการเรียนทวิศึกษา สาขาช่างยนต์, 7) สายการเรียนทวิศึกษา สาขาช่างไฟฟ้า, 8) สายการเรียนทวิศึกษา สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ, 9) หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ (PIM), 10) หลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ (PIM), 11) หลักสูตรศิลป์การจัดการธุรกิจสมัยใหม่ (PIM), 12) หลักสูตรศิลป์การจัดการธุรกิจอาหาร (PIM), 13) หลักสูตรศิลป์-ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจ 4.0 (PIM) และ 14) หลักสูตรศิลป์ภาษาจีนเพื่อธุรกิจ 4.0 (PIM)

**โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา** หมายถึง โรงเรียนอยู่ประจำประเภทโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ จัดการเรียนการสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อช่วยเหลือสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่มีฐานะยากไร้ ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม เปิดรับเด็กด้อยโอกาส 10 ประเภท คือ 1) เด็กถูกบังคับให้ขายแรงงานหรือแรงงานเด็ก 2) เด็กเร่ร่อน 3) เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศหรือโสเภณีเด็ก 4) เด็กที่ถูกทอดทิ้ง/กำพร้า 5) เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ 6) เด็กยากจน (มากเป็นพิเศษ) 7) เด็กในชนกลุ่มน้อย (ชนชาติพันธุ์) 8) เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับสารเสพติด 9) เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์หรือโรคติดต่อร้ายแรงที่สังคมรังเกียจ และ 10) เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

# บทที่ 2
# เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชา-นุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

2.1 แนวคิดการบริหารสถานศึกษา
2.2 แนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตร
2.3 แนวคิดสมรรถนะของผู้เรียน
2.4 การวิจัยเชิงคุณภาพ
2.5 หลักการ SWOT Analysis
2.6 บริบทของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

## 2.1 แนวคิดการบริหารสถานศึกษา

### 2.1.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ซึ่งทุกรายละเอียดที่เกี่ยวข้องล้วนมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะที่จำเป็นสำหรับชีวิตในสังคม โดยนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาในมุมมองที่แตกต่างกัน แต่ยังคงมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาและยกระดับการศึกษาของบุคคลและสังคมให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยแต่ละท่านหรือหน่วยงานต่างก็ได้ให้มุมมองที่แตกต่างกันในการบริหารการศึกษา

เริ่มต้นจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, หน้า 4) ซึ่งมองการบริหารการศึกษาในมุมที่เน้นการใช้ทักษะทางการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษาของโรงเรียน การเน้นกระบวนการที่เป็นรูปธรรม เช่น การวางแผน การจัดการองค์กร และการควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ เช่น บุคคล เงินทุน และวัสดุ สิ่งเหล่านี้จะต้องนำมารวมกันเพื่อให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดของ หวน พินธุพันธ์ (2550, หน้า 8) ที่เน้นการบริหารการศึกษาในมุมของการพัฒนาคุณภาพของบุคคล โดยมองว่าการบริหารการศึกษาคือกระบวนการที่กลุ่มบุคคลร่วมกันพัฒนาให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้ ความคิด และคุณธรรม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเติบโตเป็นคนดีของสังคม แนวคิดของหวน พินธุพันธ์จึงมีลักษณะที่เน้นคุณลักษณะของบุคคลมากกว่าการจัดการระบบ

ในขณะเดียวกัน ธร สุนธรายุทธ (2550, หน้า 7) ได้มองการบริหารการศึกษาในมุมที่กว้างขึ้น โดยเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่มีการร่วมมือกันของบุคคลหลายคนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประชาชนหรือสมาชิกของสังคม ให้มีความสามารถ ทัศนคติ พฤติกรรม ค่านิยม หรือคุณธรรม ส่วนในด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจนั้น เพื่อต้องการให้เป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นระเบียบแบบแผน โดยการปฏิบัตินั้นควรมีทั้งในระบบและนอกระบบ การบริหารการศึกษาอาจหมายถึง การจัดการด้วย หรืออาจรวมเรียกว่า การบริหารจัดการ ซึ่งเป็นคำเรียกรวม ๆ กันไปการบริหารการศึกษาหรือ การจัดการทางการศึกษา ถือว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Profession) เช่น เดียวกับวิชาชีพอื่น ๆ เช่น วิชา แพทย์ศาสตร์ หรือวิศวกรรม ซึ่งแตกต่างจากการมองของ วิทยาภรณ์ สุขสนธิวงศ์ (2552, หน้า 11) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้กรอบของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ โดยเน้นกระบวนการบริหารการศึกษาที่มุ่งหวังจะทำให้การศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามนโยบายของประเทศ ซึ่งการเน้นในส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงระบบการศึกษาให้ทันสมัยและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและประเทศ

สุดท้าย วิโรจน์ สารัตนะ (2557, หน้า 26) ได้ให้มุมมองในการบริหารการศึกษาที่มุ่งเน้นการบริหารเชิงกลยุทธ์และผลลัพธ์ โดยเน้นการยึดลูกค้าเป็นศูนย์กลางและการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งเน้นการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องและการพัฒนาเชิงป้องกัน รวมถึงการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรเพื่อให้การบริหารการศึกษาประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นการบริหารที่มีเป้าหมายที่ชัดเจนในเชิงผลลัพธ์

ดังนั้น เมื่อเชื่อมโยงแนวคิดต่าง ๆ ของนักวิชาการและหน่วยงานเหล่านี้ จะเห็นได้ว่าแม้ว่าจะมีการเน้นในด้านต่าง ๆ กัน แต่ทั้งหมดมีเป้าหมายเดียวกันคือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549) และหวน พินธุพันธ์ (2550) มุ่งเน้นการจัดการภายในระบบการศึกษาเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ขณะที่ธร สุนธรายุทธ (2550) มองถึงการพัฒนาบุคคลให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม วิทยาภรณ์ สุขสนธิวงศ์ (2552) ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาภายใต้การปฏิบัติตามนโยบายของประเทศ และวิโรจน์ สารัตนะ (2557) มุ่งเน้นการบริหารเชิงกลยุทธ์และผลลัพธ์เพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้ภาวะผู้นำในการระดมทรัพยากร และเทคนิคในการประยุกต์ศาสตร์และศิลป์ทางการบริหารมาใช้ในกิจการทางการศึกษา การพัฒนาองค์การทางการศึกษา และสมาชิกของสังคม ให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีความรู้ความสามารถในการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และเป็นคนดีของสังคมตามเป้าหมายและนโยบายของประเทศ

**2.1.2 ทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา**

การบริหารสถานศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เนื่องจากมีผลโดยตรงต่อการดำเนินงานขององค์กรการศึกษาที่มุ่งมั่นไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมถึงความสามารถในการปรับตัวและดำรงอยู่ต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน การบริหารสถานศึกษาจึงไม่เพียงแต่เน้นที่การจัดการทรัพยากรและบุคลากร แต่ยังต้องมองถึงการพัฒนาองค์กรให้สามารถดำเนินงานได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้

การบริหารที่ดีจะช่วยให้องค์กรการศึกษาสามารถกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้ชัดเจน รวมถึงกลไกการดำเนินงานที่เหมาะสม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาและความยั่งยืนของสถานศึกษา

ในกระบวนการบริหารองค์กร การทำความเข้าใจและการจัดการกับองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การกำหนดเป้าหมาย การบริหารบุคลากร และการวางแผนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะในหลักการบริหารแล้วองค์กรทุกรูปแบบจะต้องมีกิจกรรมที่ชัดเจนและเป้าหมายที่สอดคล้องกับลักษณะขององค์กร แต่สิ่งที่สำคัญคือ หลักการบริหารนั้นมีความคล้ายคลึงกันในทุกองค์กร แม้ว่ารายละเอียดหรือปัจจัยเฉพาะอาจแตกต่างกันออกไปก็ตาม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจในหลักการบริหารเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการบริหารองค์กรการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ

ตามที่ วิโรจน์ สารรัตนะ (2557, หน้า 26) ได้กล่าวถึง แนวทฤษฎีการบริหารการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง แนวคิดทฤษฎีการบริหารในระยะเริ่มแรกนั้น มีลักษณะเป็นเพียงแนวคิดหรือข้อเสนอที่ไม่ชัดเจน โดยถือว่าเป็นยุคของการเริ่มแรกทางทฤษฎีรุ่นแรก ต่อมาได้เริ่มการพัฒนาศาสตร์ทางการบริหารขึ้นมาอย่างมีหลักการเป็นยุคทัศนะดังเดิม และมีวิวัฒนาการสู่ยุคทัศนะเชิงพฤติกรรม ยุคทัศนะเชิงปริมาณ และยุคทัศนะที่ร่วมสมัยในปัจจุบัน โดยได้แบ่งแยกทฤษฎีการบริหาร ไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีการบริหารทัศนะดังเดิม แบ่งได้เป็น 3 ทฤษฎี คือ

1.1 ทฤษฎีในการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ โดยมุ่งในการหาวิธีที่ดีที่สุดในการทำงาน

1.2 ทฤษฎีการบริหารจัดการที่มุ่งกำหนดแนวทางหลักการทางการบริหารไว้และมีความเชื่อว่า หากมีการฝึกอบรมก็จะทำให้สามารถเป็นนักบริหารที่มีความสามารถในการจัดการได้

1.3 ทฤษฎีการบริหารแบบราชการ โดยมุ่งเน้นความมีเหตุผลในองค์ประกอบหลาย ๆ ด้านขององค์กร

2. ทฤษฎีการบริหารทัศนะเชิงพฤติกรรม มีจุดเน้นอยู่ที่การศึกษาเพื่อให้มีความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในองค์กร มีแนวคิดต่อบุคลากรในหน่วยงานว่า ไม่ได้ต้องการปัจจัยจูงใจด้านเศรษฐกิจหรือกายภาพเท่านั้น แต่ยังเป็นมนุษย์สังคมที่ต้องการปัจจัยจูงใจด้านสังคมอีกด้วย ทัศนะดังกล่าวจะนำไปสู่ความเคลื่อนไหวเชิงมนุษยสัมพันธ์ และได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการบริหารว่า ควรมีทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์เพิ่มขึ้นด้วย แต่ทฤษฎีต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Growth Motivation) นั้น ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติในการใช้การวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างทฤษฎีเฉพาะองค์กร

3. ทฤษฎีการบริหารทัศนะเชิงปริมาณ มีจุดเน้นอยู่ที่ตัวแบบในทางคณิตศาสตร์ สถิติและข้อมูลสารสนเทศ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการบริหารเพื่อมีประสิทธิผล ประกอบด้วย 3 หลักการ ดังนี้

3.1 หลักการบริหารศาสตร์หรือการวิจัยในเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีการมุ่งหมายเพื่อให้มีการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิผลจากการใช้ตัวแบบทางคณิตศาสตร์ และวิธีการเชิงสถิติประกอบ

3.2 หลักการบริหารเชิงปฏิบัติการที่มุ่งจัดการเรื่องการผลิตและการให้บริหารที่มีประสิทธิภาพ

3.3 หลักการระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหาร ซึ่งมุ่งแนวทางในการออกแบบสารสนเทศและเพื่อการนำไปใช้ โดยมีการสร้างระบบฐานข้อมูลที่อาศัยพึ่งพาและคอมพิวเตอร์เป็นพื้นฐาน

4. ทฤษฎีการบริหารทัศนะร่วมสมัย ซึ่งประกอบด้วย 2 หลักการ ดังนี้

4.1 หลักการบริหารเชิงระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยที่ป้อนเข้า กระบวนการ ปัจจัยป้อนออก และข้อมูลที่ย้อนกลับ ซึ่งในการบริหารนั้น ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงลักษณะต่าง ๆ ของความเป็นระบบเปิดมาใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

4.2 หลักการบริหารตามสถานการณ์ โดยมีความเชื่อที่ว่าไม่มีวิธีการทำงานใดดีที่สุดสำหรับทุกสถานการณ์ ผู้บริหารต้องมีแนวทางทักษะเชิงมโนทัศน์ค่อนข้างสูง เพื่อมีความสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ทำให้มีความสามารถตัดสินใจเลือกหลักการหรือวิธีการที่เหมาะสมได้

ในขณะที่ พรพรรณ อรุณเวช (2557, หน้า 12-16) ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารการศึกษาไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีการบริหารแบบระบบราชการ (Bureaucratic Management) ทฤษฎีนี้ในบางครั้ง เรียกว่า ทฤษฎีองค์การแบบระบบราชการเป็นทฤษฎีที่ Max Weber นักสังคมวิทยา และนักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมันเป็นผู้คิด ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยมีความเชื่อว่าบุคคลทั้งหลายมีทั้งขี้เกียจและขยันอยู่ในตนเอง การที่ผู้บริหารจะให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้ร่วมมือปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ดีนั้น จะต้องมีองค์กรหรือหน่วยงานแบบ “ระบบราชการ” นั่นคือ จะต้องมีการจัดองค์การให้มีการลดหลั่นในการบังคับบัญชา โดยมีกฎเกณฑ์กำหนดแนวการปฏิบัติงาน มีการกำหนดตำแหน่งของหน้าที่ตัวบุคคลผู้ดำรงตำแหน่ง และมีการเลือกบุคคลเข้าปฏิบัติงาน โดยหลักคุณวุฒิและยึดใช้ความสามารถเป็นสำคัญ จากแนวคิดของ Max Weber จึงทำให้เกิดแนวคิดทฤษฎีองค์การแบบระบบราชการ หรือในการบริหารแบบระบบราชการขึ้น ทฤษฎีนี้ประกอบด้วยหลัก 6 ประการ คือ

1.1 หลักกฎหมายและเหตุผล (Legal and Rational) คือ ในการทำงานทุกอย่างต้องเป็นไปตามระเบียบหรือกฎเกณฑ์ข้อบังคับ และคำนึงถึงการมีเหตุผลประกอบด้วย ทั้งนี้เพื่อให้งานนั้นสำเร็จและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ

1.2 หลักสายการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือ มีการกำหนดตำแหน่งเรียงตามลำดับ จากสูงไปต่ำสุด เพื่อให้เป็นการบังคับบัญชาที่ลดหลั่นกันไปตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ

1.3 หลักระบบคุณธรรม (Merit System) ให้ความสำคัญว่าบุคคลในองค์การควรจะต้องมีสิทธิและโอกาสที่เท่าเทียมกันในกลุ่มที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้แบบเดียวกัน เช่น ในการคัดเลือก การบรรจุ การในแต่งตั้ง การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง โดยไม่มีอิทธิพลทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง

1.4 หลักในการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างมีแบบแผน (Formal) โดยมีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลในหน่วยงานและตำแหน่งต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน ไม่มีการซ้ำซ้อนกัน

1.5 หลักการฝึกอบรม (Training) ผู้บริหารควรมีการพัฒนาบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นระยะ ๆ เพื่อให้บุคลากรทุกระดับทั้งเก่าและใหม่ได้รับความรู้ถึงแนวคิด เทคนิค วิธีการในการปฏิบัติงานรูปแบบใหม่ ๆ ให้มากขึ้น

1.6 หลักในการไม่ยึดหลักบุคคล (Impersonal) การปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนในเรื่องเดียวกันหรือเหมือนกันทั้งหมด ไม่ควรเห็นแก่หน้าตนเองหรือความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือผลประโยชน์ที่ใครจะได้รับให้ถือการปฏิบัติตามเอกสารหรือระเบียบแบบแผนนั้นเป็นสำคัญ เช่น ในการพิจารณาความดีความชอบ การโยกย้ายตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น

2. ทฤษฎีการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) การบริหารงานในแบบวิทยาศาสตร์ เป็นการบริหารงานที่มีระบบ มีเหตุผล โดยมีการกำหนดมาตรฐานการทำงานได้อย่างแน่นอน เลือกวิธีการที่ดีที่สุดในการปฏิบัติงาน และมีการกำหนดเครื่องมือในการควบคุมการทำงานให้ไว้อย่างเหมาะสม โดย Taylor วิศวกรชาวอเมริกัน คิดค้นวิธีการบริหารงานแบบวิทยาศาสตร์ขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1911 โดยมีความเชื่อว่าคนแต่ละคนมีลักษณะเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ทำให้ผู้บริหารสามารถปรับปรุงหรือเพิ่มผลผลิตได้ โดยผู้บริหารควรจะต้องจัดแบ่งงาน แบ่งเวลา กำหนดหน้าที่ของแต่ละบุคคลและสังเกตการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ เพื่อหาวิธีทำงานที่ดีที่สุดได้เพียงวิธีเดียวสำหรับใช้ในการเพิ่มผลผลิต โดยใช้จ่ายน้อยแต่ได้ผลมากที่สุด วิธีการบริหารงานของ Taylor จึงเป็นที่นิยมแพร่หลาย จน Taylor ได้รับสมญานามว่า “บิดาแห่งการบริหารงานแบบวิทยาศาสตร์” หลักการบริหารงานแบบวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดของเทย์เลอร์ มี 4 ประการ คือ

2.1 พัฒนาระบบการทำงานให้เป็นระเบียบแบบแผน

2.2 เลือกคนงานที่มีความรู้ความสามารถสูงมาทำงาน

2.3 ฝึกอบรมให้คนทำงานอย่างถูกต้องและถูกวิธี

2.4 จัดให้มีการประสานสัมพันธ์กันอย่างดีระหว่างคนงานกับฝ่ายบริหาร

3. ทฤษฎีการบริหารการจัดการ (Administrative Management)

Fayol นักบริหารและนักอุตสาหกรรมชาวฝรั่งเศสมีแนวคิดและทฤษฎีการบริหารการจัดการขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1916 โดยเน้นถึงเกณฑ์การบริหารที่เป็นสากล อันจะนำไปใช้กับการบริหารทุกประเภทและทุกอย่างได้อย่างกว้างขวาง เริ่มแรกเขาได้ตีความหมายของการบริหารว่ามีส่วนประกอบของปัจจัย 5 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมงานหลังจากนั้น จึงได้เสนอหลักการเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารไว้ 14 ประการ ได้แก่

3.1 จัดแบ่งงานตามความชำนาญอย่างมีสัดส่วน

3.2 กำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบไว้ให้ชัดเจน

3.3 สร้างวินัย เพื่อเป็นหลักในการทำงานให้ราบรื่น

3.4 สร้างเอกภาพในการบังคับบัญชา เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้ว่าใครเป็นผู้บังคับบัญชา และเป็นผู้ออกคำสั่ง

3.5 ให้มีเอกภาพในการอำนวยการ เพื่อให้งานดำเนินไปตามแผนและบรรลุวัตถุประสงค์

3.6 ให้ปฏิบัติยึดผลประโยชน์ส่วนตนรองจากประโยชน์ส่วนรวม

3.7 ให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนได้รับค่าตอบแทน

3.8 ให้มีการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง

3.9 จัดให้มีสายการบังคับบัญชา

3.10 ให้มีระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัดเพื่อให้งานอยู่ในกรอบ

3.11 ให้มีความเสมอภาคในการจัดหน่วยงาน

3.12 ผู้บริหารต้องสร้างความมั่นใจให้กับผู้ได้บังคับบัญชา

3.13 ผู้บริหารต้องมีความคิดริเริ่มในการทำงาน

3.14 ผู้บริหารต้องรู้จักสร้างทีมงาน

แนวทางการใช้หลักการทฤษฎีนี้คล้ายคลึงกับหลักการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ คือ เน้นถึงวิธีการทำงานที่ดีที่สุดและเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาต่างกันตรงที่การบริหารงาน แบบการบริหารจัดการจัดการเน้นการทำงานของผู้บังคับบัญชา ส่วนการบริหารงานแบบวิทยาศาสตร์เน้นที่การทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ถ้าผู้บริหารนำเอาทฤษฎีทั้งสองประเภทมาใช้ควบคู่กัน โดยเน้นการทำงานทั้งของผู้บังคับบัญชาและผู้ได้บังคับบัญชาจะช่วยให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายได้ราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

4.ทฤษฎีการบริหารงานตามหลักมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation Management) การบริหารงานตามหลักมนุษยสัมพันธ์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การบริหารงานตามหลักพฤติกรรม โดยมีการได้รับความสนใจอย่างจริงจัง เมื่อปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา บรรดานักจิตวิทยา นักมานุษยวิทยา และนักสังคมวิทยามีความสนใจในการทำงานของคนงานในด้านต่าง ๆ และเชื่อว่าคนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงานมากกว่าวิธีการจัดการ เพราะคนมีชีวิตจิตใจ เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้ ต้องการขวัญและกำลังใจในการทำงาน การที่คนจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับสิ่งเหล่านี้ นักทฤษฎีกลุ่มนี้จึงได้ศึกษาเรื่องคนมากกว่าการจัดการ การบริหารตามหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ได้รับการยกย่องมาก และเป็นต้นกำเนิดของทฤษฎีนี้ชื่อว่า “การศึกษาฮอธอร์น” (Hawthorn Studies) ผู้ทำการศึกษา คือ Elton Mayo และคณะซึ่งทำ

4.1 คนนั้นเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีจิตใจ และต้องการขวัญและกำลังใจในการทำงาน

4.2 ปริมาณการทำงานของคนมิได้ขึ้นอยู่กับสภาพทางกายเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับความสามารถทางสังคมด้วย

4.3 รางวัลทางจิตใจมีผลต่อการกระตุ้นในการทำงานและให้ความสุขในการทำงาน มากกว่ารางวัลทางเศรษฐทรัพย์ โดยเฉพาะพนักงานชั้นสูง

4.4 การแบ่งการทำงานตามลักษณะเฉพาะ มิใช่ว่าจะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เสมอไป

4.5 คนงานจะไม่มีปฏิกิริยาสนองตอบเป็นส่วนบุคคล หากแต่จะสนองตอบในลักษณะ ที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

หลังจากที่ได้มีการค้นพบครั้งนี้ ก็ก่อให้เกิดการค้นคว้าหาหลักการบริหารตามหลักมนุษยสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง สรุปเป็นหลักการทั่วไปได้ ดังนี้

1. บุคคลไม่ใช่เครื่องจักร แต่มีความต้องการมีความคิดและมีความรู้สึกต่าง ๆ ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจ และศึกษาทำความเข้าใจกับพฤติกรรมของคนที่แสดงออกมาด้วย

2. ข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้วิเคราะห์ถูกต้องแล้วจะเป็นสิ่งที่ช่วยในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง

3. การจัดโครงสร้างของหน่วยงานไม่เข้มงวด เพราะต้องการความรวดเร็วและถูกต้อง

4. การบริหารยึดหลักการบริหารเป็นคณะทำงาน

5. การทำงานให้เน้นหาวิธีการทำงาน เพื่อส่งเสริมขวัญและกำลังใจตลอดจนความร่วมมือในการทำงานของบุคคลขึ้น เช่น ส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

6. การบริหารงานจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ความชำนาญพิเศษทุกรูปแบบ จึงจำเป็นต้องจัดองค์การเป็นแบบเปิด เพื่อขอรับข่าวสารและใช้ข่าวสารนั้นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

7. องค์การนอกแบบเป็นองค์การที่มีบทบาทสำคัญในการประสานงานและริเริ่มงาน

8. ความพึงพอใจในการทำงานของคนจะนำไปสู่ผลงาน

9. วัฒนธรรมในองค์การจะเป็นสิ่งที่ผลักดันให้องค์การเจริญหรือเสื่อมได้

10. องค์การเป็นสิ่งมีชีวิตและเปลี่ยนแปลงได้เสมอ

5. การบริหารสถานศึกษาเชิงระบบ (Systems Theory) เกิดจากแนวคิดทางการบริหารสมัยใหม่ (Modern Theory) ที่มีการบริหารงานมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น วิธีการแบบเดิมไม่สามารถอธิบายการทำงานและช่วยให้เกิดผลผลิตได้อย่างเต็มที่ แนวความคิดในยุดใหม่นี้จะเน้นในเรื่องเทคนิคทางการบริหารต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้ในการทำงาน เป็นยุคแห่งการสร้างเทคนิคทางการบริหาร ซึ่งนักวิชาการหลายคนได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ (สุนทร โคตรบรรเทา, 2560,หน้า 175)

เริ่มจากความหมายของคำว่า ระบบ (Systems) ตามที่ Senge (1990) ได้ให้ความหมายของระบบไว้ว่า ระบบเป็นชุดขององค์ประกอบที่สัมพันธ์กันซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยหนึ่งเพื่อเป้าหมายเฉพาะ The American Heritage Dictionary (1991) ให้ความหมายของระบบในลักษณะดังนี้ 1) กลุ่มขององค์ประกอบที่ปฏิกิริยากัน มีปฏิสัมพันธ์กันและเป็นไปตามกัน ก่อรูปเป็นองค์รวมที่ผสมผสานกันอยู่ 2) กลุ่มขององค์ประกอบที่สัมพันธ์กันตามหน้าที่ เช่น ร่างกายมนุษย์ กลุ่มของอวัยวะ กลุ่มของกลไกเครื่องจักร เครือข่ายของโครงสร้าง และช่องทางในการสื่อสาร 3) กลุ่มขององค์ประกอบหรือชิ้นส่วนที่สัมพันธ์กันอย่างมีโครงสร้าง 4) ชุดของความคิดหรือ หลักการที่มีปฏิสัมพันธ์กัน 5) หน่วยงาน หรือสังคมที่ก่อตั้งขึ้น 6) กลุ่มของวัตถุประสงค์ หรือ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ 7) ชุดของปรากฏการณ์ที่รวมอยู่ด้วยกันเพื่อการจำแนกและ วิเคราะห์ 8) สภาพหรือสถานะของปฏิกิริยาที่เป็นลำดับและกลมกลืนกัน และ 9) วิธีการหรือกระบวนการ

นอกจากนี้นักวิชาการ ได้ให้ความหมายของระบบที่สอดคล้องกัน คือ ระบบหมายถึง ชุดขององค์ประกอบย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน ทำหน้าที่ในลักษณะเป็นหน่วยเดียวกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายโดยรวมของระบบ ตลอดจนภาระหน้าที่ของตนเองอย่างประสานสัมพันธ์กับภาระหน้าที่ขององค์ประกอบอื่น ๆ และเป็นการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีรูปแบบและมีขั้นตอนเฉพาะ (Kast and Rosenzweig, 1985; Robbins and Coulter, 1999, Lunenberg and Omstein, 1996; Hoy and Miskel, 1991; สุนทร โคตรบรรเทา, 2560, หน้า 181)

สรุปได้ว่า ระบบ หมายถึง ชุดขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ประกอบด้วยส่วนย่อย ๆ หรือระบบ ย่อยที่มีความสัมพันธ์กันตามโครงสร้าง ทำหน้าที่ในลักษณะหน่วยเดียวกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายโดยรวมที่กำหนดไว้

ในส่วนของ ทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ตามที่ Senge (1990) ได้ให้ความหมายว่า เป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการมองสถานศึกษาเป็นระบบสังคมและเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) และในการศึกษาองค์การจึงต้องศึกษาทั้งระบบโดยรวม (As a Whole) ซึ่งนำองค์ประกอบทั้งภายในและภายนอกองค์การและสิ่งแวดล้อมมาพัฒนา

ทฤษฎีระบบพื้นฐานของ Lunenburg and Ornstein (2000) เห็นว่า ทฤษฎีระบบพื้นฐาน (Basic Systems Theory) ในการบริหารงานขององค์การมี 5 องค์ประกอบดังนี้

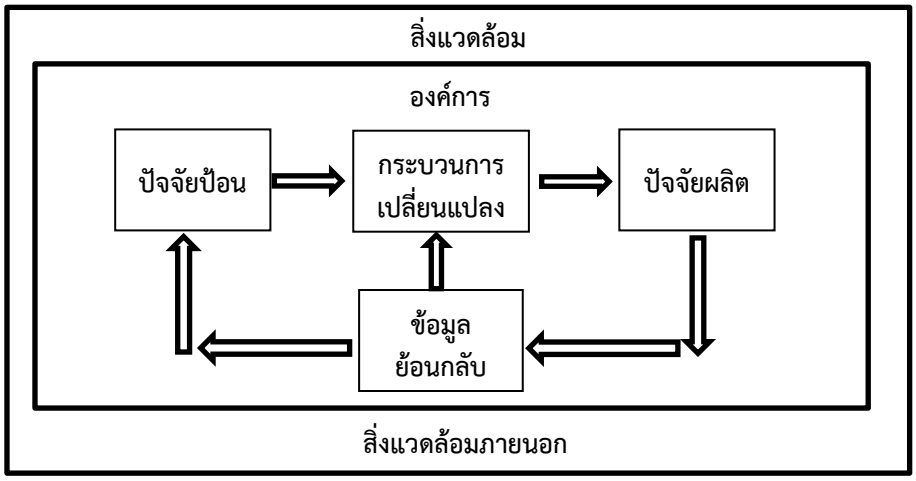
1. ปัจจัยป้อน (Inputs) ได้แก่ ทรัพยากรที่เป็นบุคคล วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ และข้อมูลที่ใช้ในการผลิตและการบริการ

2. กระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process) จากการใช้เทคโนโลยีและหน้าที่การบริหารการจัดการ ปัจจัยป้อนนำไปสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลง หรือแปรรูปในสถานศึกษา ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนครูเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเปลี่ยนแปลงหรือกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งทำให้นักเรียนกลายเป็นพลเมืองที่มีการศึกษา และสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมต่อไป

3. ปัจจัยผลผลิต (Outputs) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์และการบริการขององค์การที่องค์การสถานศึกษาผลิตและถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งผู้สำเร็จการศึกษาและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นสารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยผลผลิต หรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงขององค์การ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการคัดเลือกปัจจัยป้อนระหว่างวงจรต่อไป ข้อสนเทศเช่นนี้อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งกระบวนการเปลี่ยนแปลง และผลผลิตในอนาคต

5. สิ่งแวดล้อม (Environment) หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบองค์การ ได้แก่ การกดดันทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ที่มากระทบต่อองค์การ รูปแบบระบบพื้นฐานจึงมี 5 องค์ประกอบดังภาพที่ 2.1

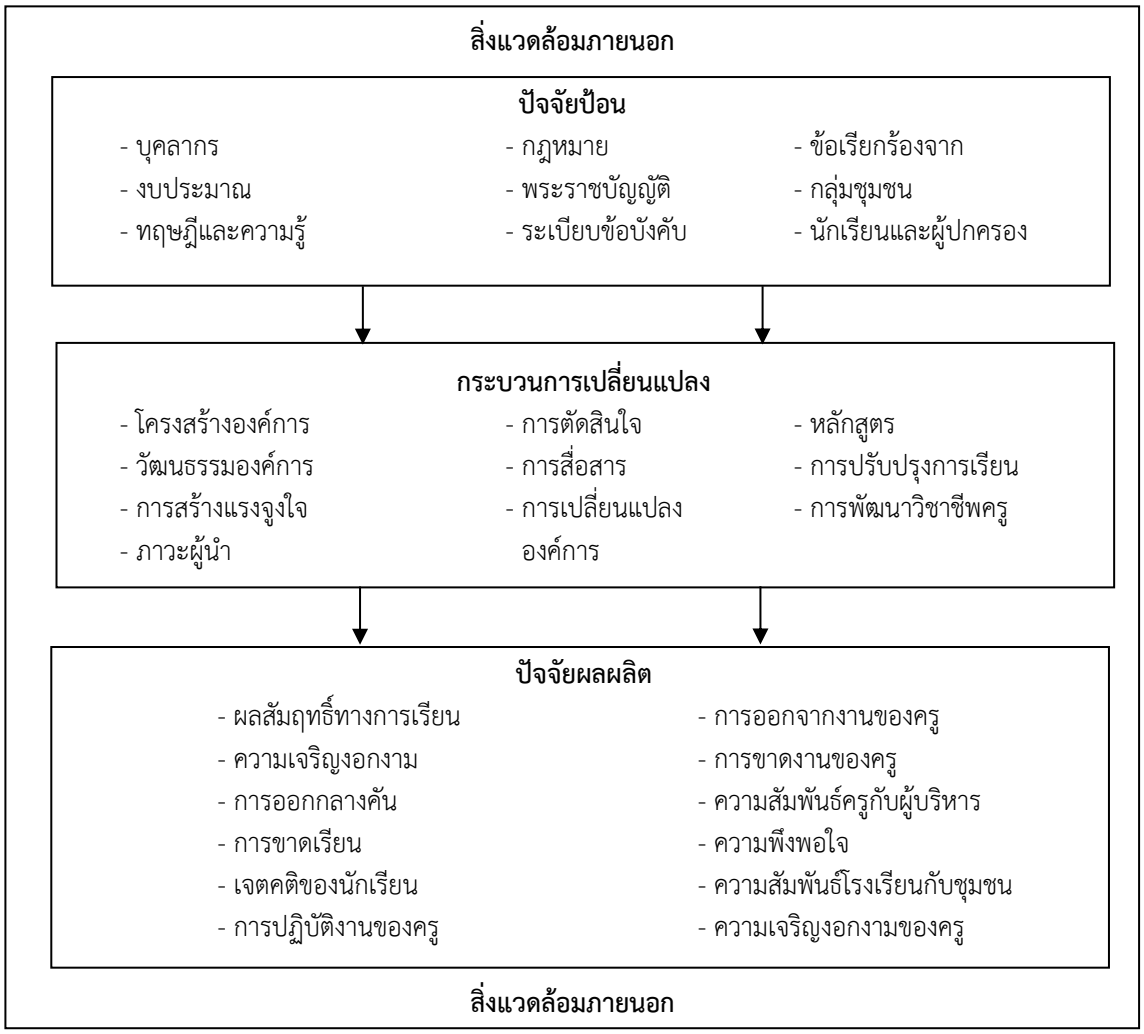



**ภาพที่ 2.1** รูปแบบพื้นฐานในการบริหารของลูเนนเบิร์กและออร์นสไตน์
*ที่มา* : สุนทร โคตรบรรเทา (2560, หน้า 182)

ดังนั้น การสร้างกรอบสังกัปให้ออกการเป็นระบบเปิด (Open Systems) จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของทฤษฎีระบบ องค์การสถานศึกษาทั้งหมดเป็นองค์การระบบเปิด (Open Systems Organization)

แนวคิดเชิงระบบในการบริหารสถานศึกษา การวิเคราะห์การปฏิบัติงานขององค์การสถานศึกษาและบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา จากกรอบแนวคิดระบบเปิด (Open Systems Framework) เป็นสิ่งที่มีประโยชน์มาก การปฏิบัติงานของสถานศึกษาอาจจัดได้เป็นสามประเภท คือ ปัจจัยป้อน กระบวนการเปลี่ยนแปลง และปัจจัยผลผลิต กรอบแนวคิดนี้ช่วยให้การวิเคราะห์การปฏิบัติงาน หรือการบริหารการปฏิบัติงานขององค์การสถานศึกษาอย่างรวดเร็วและแม่นยำ และยังช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาเน้นด้านสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบ

รูปแบบระบบพื้นฐาน (Basic Systems Model) มีการนำมาขยายให้เห็นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิบัติงานในองค์การสถานศึกษา แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างองค์ประกอบระบบการบริหารการจัดการในสถานศึกษา อธิบายได้ดังภาพที่ 2.2




**ภาพที่ 2.2** แนวคิดเชิงระบบในการบริหารสถานศึกษาของของลูเนนเบิร์กและออร์นสไตน์
*ที่มา* : สุนทร โคตรบรรเทา (2560, หน้า 184)

นอกจากนี้ สุนทร โคตรบรรเทา (2560, หน้า 184) ได้อธิบายเพิ่มเติมถึง รายละเอียดขององค์ประกอบระบบพื้นฐาน (Basic Systems Model) ประกอบด้วย

1. ปัจจัยป้อน (Inputs) สภาพแวดล้อมของสถานศึกษามีบุคลากร งบประมาณ ทฤษฎี และความรู้ นอกจากนี้ยังมีกฎหมาย พระราชบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ จากส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่นมาควบคุม การดำเนินงานของสถานศึกษา กลุ่มต่าง ๆ จากชุมชน เช่น นักเรียน และผู้ปกครองต้องการให้สถานศึกษามีหลักสูตรซึ่งเนื้อหาสอดคล้องและเป็นประโยชน์ในการเตรียมตัวสู่อาชีพอนาคต และเตรียมตัวเพื่อ ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปครูต้องการเงินเดือนสูงขึ้น สวัสดิการและความมั่นคงในอาชีพ คณะกรรมการสถานศึกษาต้องการอัตราการได้คืนมาจากการลงทุนสูง และการศึกษามีคุณภาพ และชุมชนคาดหวังให้การศึกษาที่จัดให้บุตรหลานมีคุณภาพด้วย กลุ่มสนใจอื่น ๆ มีความคาดหวังจากโรงเรียนแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มและมักมีข้อขัดแย้งกันด้วย หน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาคือบูรณาการเป้าหมายที่หลากหลายเหล่านี้ให้เป็นแนวปฏิบัติที่ใช้การได้

2. กระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformational Process) เป็นกิจกรรมที่องค์การสถานศึกษาทำการเปลี่ยนแปลงปัจจัยป้อนจากสภาพแวดล้อมภายนอกให้ เป็นปัจจัยผลผลิต (Outputs) กระบวนการเปลี่ยนแปลงได้แก่ การดำเนินงานภายในสถานศึกษา และระบบการบริหารการจัดการ องค์ประกอบบางอย่างของการบริหาร/การจัดการดำเนินงานได้แก่ ความสามารถทางวิชาการของผู้บริหาร ทักษะการตัดสินใจและการสื่อสารและการทำแผนดำเนินงาน และความสามารถในการก้าวทันการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมต่างๆ ที่ผู้บริหารปฏิบัติภายในโครงสร้างองค์การจะมีอิทธิพลหรือผลกระทบต่อปัจจัยผลผลิตของสถานศึกษา

3. ปัจจัยผลผลิต (Outputs) เป็นสิ่งคาดหวังที่ต้องการให้บรรลุหรือสิ่งที่ตามมาจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา คือการจัดหาและการใช้ปัจจัยป้อนทั้งหลายจากสิ่งแวดล้อมภายนอก เปลี่ยนแปลงปัจจัยป้อนเหล่านี้โดยผ่านกระบวนการบริหาร เช่น การจัดโครงสร้างองค์การ การพัฒนาวัฒนธรรมองค์การ การสร้างแรงจูงใจ การนำการตัดสินใจ การสื่อสาร การใช้การเปลี่ยนแปลง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการอื่น ๆ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคลากร และการบริหารงานทั่วไปเพื่อทำให้เกิดผลผลิตออกมา ในองค์การสถานศึกษาปัจจัยผลผลิต ได้แก่ นักเรียนและครู ยกตัวอย่างเช่น 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 2) ความเจริญงอกงามของนักเรียน 3) การออกกลางคันของนักเรียน 4) การขาดเรียนของนักเรียน 5) เจตคติต่อโรงเรียนของนักเรียน 6) การปฏิบัติงานของครู 7) ความเจริญงอกงามของครู 8) การออกจากงานของครู 9) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร 10) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู 11) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากภาพที่ 2.2 ที่กล่าวข้างต้นในท้ายที่สุดแล้วสิ่งแวดล้อมภายนอกจะมีปฏิกิริยาต่อปัจจัยผลผลิตเหล่านี้ และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ระบบข้อมูลย้อนกลับมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษาในปัจจุบันและอนาคต ส่วนข้อมูลย้อนกลับในทางลบอาจนำมาใช้แก้ไขและปรับปรุงข้อบกพร่องในแผนดำเนินงานของผู้บริหาร และในทางกลับกันจะมีอิทธิพลต่อผลผลิตของสถานศึกษาอีกด้วย สำหรับสถานศึกษาที่มีการออกแบบระบบอย่างดี ส่วนรวมจะเป็นจุดเน้นในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างใหม่ (Restructuring) ซึ่งเป็นวิธีการระบบ (Systems Approach) ที่จะนำไปสู่การปรับปรุงสถานศึกษาต่อไป

สรุปได้ว่า แนวคิด ทฤษฎีการบริหารและการจัดการศึกษา การประยุกต์ใช้พฤติกรรมศาสตร์ในการบริหารการศึกษา หลักพฤติกรรมศาสตร์สามารถนำมาใช้ในหลักการบริหารการศึกษา การบริหาร ประกอบด้วย ความรู้เฉพาะ ทักษะ และความเข้าใจ ซึ่งแตกต่างกันไปตามกิจกรรมต่าง ๆ ประสบการณ์การสอนบางส่วนรวมกับการศึกษาทางด้านพฤติกรรมศาสตร์และการบริหารก็เพียงพอต่อการบริหารการศึกษา การดำเนินการบริหารตั้งอยู่บนทัศนะความจริงขององค์การที่คำเนินอยู่ในปัจจุบัน พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของการบริหารอยู่ในพฤติกรรมศาสตร์ ดังนั้น ความเข้าใจในจิตวิทยาสังคมวิทยา มนุษยวิทยา และการเมืองจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการเข้าใจธรรมชาติที่เป็นจริงของปัญหาของการบริหารองค์การทางการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการบริหารการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ ๆ (Innovation) เป็นสิ่งจำเป็นอย่างรีบด่วนเป็นกิจกรรมหรือการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายและเพื่อพัฒนาองค์กรให้มุ่งไปสู่ความสำเร็จ ส่วนการบริหารและการจัดการ 2 คำนี้มีความหมายใกล้เคียงกันจนสามารถใช้แทนกันได้ แต่คำว่าการบริหารส่วนมากเป็นที่นิยมในการใช้ในภาครัฐและส่วนคำว่าการจัดการมักใช้ในภาคเอกชน โดยส่วนของการบริหารจัดการศึกษานั้น คือ การกำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษาของ โรงเรียนให้บรรลุจุดเป้าหมายได้อย่างเด่นชัด เป็นรูปธรรมมีการบริหารอย่างน้อย 4 อย่าง คือ การวางแผน การจัดการองค์กร การนำและการควบคุม สรรหาทรัพยากร ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เป็นแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานและสถานศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกันของแต่ละแห่งให้เท่าเทียมกัน แสดงให้เห็นถึงภาระงานด้านการจัดการศึกษาของหน่วยงานและสถานศึกษาที่จะต้องหลอมรวมผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามนโยบายการกระจายอำนาจของส่วนกลาง เพื่อจัดการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม และชุมชน ทั้งการนำแนวคิดของทฤษฎีทางการบริหาร ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีหลักการเพื่อการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในสถานศึกษา

## 2.2 แนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตร

### 2.2.1 ความหมายของหลักสูตร

การนิยามความหมายของหลักสูตรมีความหลากหลายตามมุมมองของนักวิชาการและบุคคลทั่วไป โดยส่วนใหญ่หลักสูตรจะถูกมองในแง่ของเอกสารต่าง ๆ เช่น เอกสารหลักสูตร หนังสือตำรา หรือคู่มือการสอน แต่ในมุมมองของนักวิชาการด้านหลักสูตร หลักสูตรจะมีความหมายที่ลึกซึ้งและครอบคลุมกว่านั้น รวมถึงประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียนและผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเหล่านั้น ดังนี้

ในมุมมองของ อ้อมใจ วงษ์มณฑา และคณะ (2560, หน้า 18) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่าเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่ประกอบไปด้วยจุดมุ่งหมาย มวลประสบการณ์ ขอบข่ายเนื้อหาวิชา และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้กับผู้เรียน เพื่อให้เกิดพัฒนาการในด้านต่าง ๆ และการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองในชีวิตจริง นอกจากนี้ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2561, หน้า 20) กล่าวว่า ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรจะหมายถึง กระบวนการทั้งในและนอกชั้นเรียน

ที่สถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียนเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ถ้าเป็นระดับอุดมศึกษาจะหมายถึง เนื้อหาสาระที่สถาบันอุดมศึกษาจัดให้กับผู้เรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้เช่นกัน

ในทำนองเดียวกัน ชวลิต ชูกำแพง (2561, หน้า 12) ได้สรุปว่า หลักสูตรคือทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เช่น เอกสารหลักสูตร กระบวนการที่ใช้ในการสอน การจัดกิจกรรม และการใช้สื่อวัสดุต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้ และ กมลฉัตร กล่อมอิ่ม (2562, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า เป็นมวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาได้รวบรวมจัดทำไว้หรือจัดเตรียมสำหรับใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนกับผู้เรียน โดยมีเนื้อหาสาระครบถ้วนอย่างมีระบบ สามารถเข้าใจได้ง่าย และมีจุดประสงค์ชัดเจน รวมทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและล้ำสมัย ตลอดจนการประเมินตามสถานการณ์จริงหรือตามสภาพจริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านร่างกาย ทางด้านอารมณ์ ทางด้านสังคมและทางสติปัญญาได้อย่างครบถ้วนตามเจตนารมณ์ของการพัฒนาหลักสูตร

นอกจากนี้ Wiles, & Bondi (2011, p.12) ยังกล่าวถึง หลักสูตรว่ามีความหมายทั้งในระดับแคบและกว้าง ในระดับแคบหลักสูตรหมายถึงรายวิชาแต่ละวิชา ในขณะที่ในระดับกว้างหลักสูตรหมายถึงมวลประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่ Dezure Deborah (n.d.) กล่าวไว้ว่า หลักสูตรคือการรวมเอาเป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียน (ทั้งทักษะ ความรู้ และทัศนคติ) เนื้อหา ลำดับความคิด วิธีการสอน กิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการประเมินผลและการปรับกระบวนการเรียนการสอนตามประสบการณ์ที่ได้ ซึ่งเป็นการมองหลักสูตรในเชิงที่ครอบคลุมทั้งกระบวนการเรียนการสอนและผลลัพธ์ที่ได้

จากความหมายที่ได้กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง การจัดทำเนื้อหาสาระ กิจกรรม สื่อ การกำหนดเป้าหมายและแผนการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม ทั้งในและนอกชั้นเรียน ซึ่งรวมถึงการประเมินผลที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและความสามารถของแต่ละบุคคล

**2.2.2 ความสำคัญของหลักสูตร**

หลักสูตรถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา เพราะมันเป็นตัวกำหนดทิศทางและแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตามที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรในมุมมองต่าง ๆ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 4) ได้กล่าวถึงหลักสูตรว่าเป็นการประมวลความรู้และประสบการณ์ที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรจึงเป็นเสมือนแผนที่กำหนดทิศทางในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งเป็นเป้าหมาย และมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าของผู้เรียนในการพัฒนาไปสู่มาตรฐานที่กำหนด และ ภาวนี ธำรงเลิศฤทธิ์ (2553, หน้า 53) ได้กล่าวว่า หลักสูตรมีความสำคัญมาก ในการจัดการศึกษาทุกระดับ เพราะเป็นโครงร่างกำหนดกรอบแนวทางการปฏิบัติที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับ

ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษา

ในมุมมองของ จิตติมา วรรณศรี (2557, หน้า 77) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หลักสูตรทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาได้ทราบถึงจุดมุ่งหมาย คุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้ที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาแห่งนั้น นั่นหมายความว่า หลักสูตรมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับผลลัพธ์หรือมาตรฐาน (Outcomes/Ends) โดยมีการสอนเป็นวิธีการหรือหนทาง (Means) ที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ นอกจากนี้ บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553, หน้า 26) ยังกล่าวว่า หลักสูตรสามารถมองได้ในหลายมิติ เช่น เป็นวิชาและเนื้อหาที่จัดให้แก่ผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ การจัดเป็นเอกสารหลักสูตร การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และเป็นแผนที่จัดโอกาสการเรียนรู้ให้ผู้เรียน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรในฐานะที่เป็นวิชาและเนื้อหาสาระที่จัดให้แก่ผู้เรียน ที่จัดตั้งขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. หลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสารหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถมีเจตคติที่ดีในการอยู่ร่วมกัน มีพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้

3. หลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมต่าง ๆ อันนำไปสู่ประสบการณ์ทางด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติทักษะต่าง ๆ อันแสดงถึงการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

4. หลักสูตรในฐานะแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังโดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้

5. หลักสูตรในฐานะที่เป็นมวลประสบการณ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

6. หลักสูตรในฐานะที่เป็นจุดหมายปลายทาง ในฐานะที่ทำให้เกิดผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวังที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้

7. หลักสูตรในฐานะที่เป็นระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นแผนการเตรียมโอกาสของการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

เรณู บุญเสรฐ (2561, หน้า 10) และ ปฏิภาณ ตระการ (2561, หน้า 12) ยังได้กล่าวในทิศทางเดียวกันว่าหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทางการศึกษาให้บรรลุตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ซึ่งหลักสูตรยังคงเป็นแผนงานที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

จากแนวคิดของ Robert Mazarno (2003, pp.6-13) นักวิจัยด้านการศึกษาได้ทำการวิเคราะห์เชิงอภิมาน (Meta-Analysis) จากปัจจัยจำนวนมากที่มีผลต่อการเรียนรู้ พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมากที่สุด คือ หลักสูตรที่ผ่านการรับรองและเห็นผลจริง โดยกล่าวว่าหลักสูตรเป็นสิ่งที่ช่วยจัดระเบียบเส้นทางการเรียนรู้ให้เป็นไปในทิศทางที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสำคัญยิ่งต่อการหลอมรวมผลลัพธ์ที่พึงประสงค์สำหรับศตวรรษที่ 21 เข้าไปในหลักสูตร หากปราศจากการวางแผนเป็นอย่างดีแล้ว การผสมผสานทักษะ กระบวนการและจิตตนิสัยย่อมบังเกิดแบบไร้ทิศทางและยากจะบรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ สอดคล้องกับ

จากคำอธิบายของนักวิชาการเหล่านี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญในฐานะที่เป็นหัวใจหลักของการจัดการเรียนการสอน โดยจะช่วยจัดระเบียบเส้นทางการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ตามทิศทางที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ หลักสูตรยังช่วยในการกำหนดทิศทางการศึกษาที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ และเป็นแนวทางที่ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาที่ตั้งไว้ หลักสูตรจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่กำหนดทิศทางการเรียนรู้ และสามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติและความสามารถที่พร้อมสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

**2.2.3 องค์ประกอบของหลักสูตร**

จากคำนิยามหรือคำจำกัดความของหลักสูตรข้างต้น นอกจากแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความหมายของหลักสูตรแล้ว ยังพบว่าหลักสูตรจำเป็นต้องมีองค์ประกอบครบถ้วนตามโครงสร้างของหลักสูตร จึงจะสามารถนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้เข้าใจขอบเขตของหลักสูตรและแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้อย่างถูกต้องด้วย มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ ดังนี้

เริ่มต้นจาก ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 7) กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรประกอบด้วย

1. เป้าหมายและนโยบายการศึกษา (Education Goal and Policies) หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องทำตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Type and Structure) หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์
4. จุดประสงค์ของวิชา (Subject Objectives) หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นแล้ว
5. เนื้อหา (Content) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ

ในทิศทางเดียวกัน วิโรจน์ สารรัตนะ (2555, หน้า 243) กล่าวว่า โดยทั่วไปงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรจะเป็นลักษณะของการวิเคราะห์ถึงสิ่งควรจะนำมาสอนในโรงเรียน ได้แก่ วิชาที่สอน ขอบข่ายเนื้อหา ทักษะและสมรรถภาพ รวมถึงการออกแบบ การพัฒนาหรือปรับปรุงเนื้อหาวิชา ซึ่งจะมีการกำหนดทักษะหรือสมรรถภาพไว้ในรายวิชา ตลอดจนการจัดทำเค้าโครงรายวิชา การกำหนดวัตถุประสงค์รายวิชาการจัดทำแผนการเรียน กิจกรรม แบบทดสอบและอื่น ๆ เป็นต้น จากนั้นเป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ และประเมินผลการนำหลักสูตรไปปฏิบัติเพื่อเปรียบเทียบกับผลที่ได้รับกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ในส่วนของ รัตนา คำเพชรดี (2559, หน้า 24) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร ได้แก่ ความมุ่งหมาย (Objectives) เนื้อหาวิชา (Content) การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) และการประเมินผล (Evaluation) ทั้งนี้ องค์ประกอบทั้ง 4 นี้จะต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน และหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นระดับใด หรือมีความหมายตามมุมมองใด

ก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับการกล่าวของ อ้อมใจ วงษ์มณฑา และคณะ (2560, หน้า 18) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบหลายส่วนด้วยกัน เราสามารถสร้างหลักสูตรขึ้นได้หลายลักษณะภายใต้กรอบของหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรม การเรียนการสอน การกำหนดเนื้อหา การจัดทำสื่อการเรียนการสอน ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรด้วยกันทั้งนั้น องค์ประกอบหลักสูตรประกอบด้วย

1. หลักการของหลักสูตร
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. แนวการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง
4. แนวการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง
5. คำอธิบายรายวิชา
6. หน่วยการเรียนรู้
7. แผนการจัดการเรียนรู้

จากมุมมองของ ปฏิภาณ ตระการ (2561, หน้า 12) และ ชวลิต ชูกำแพง (2561, หน้า 22) ทั้งสองท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักสูตรที่สำคัญ เช่น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชาและการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเนื้อหาวิชาและเวลาในการเรียนเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

กมลฉัตร กล่อมอิ่ม (2562, หน้า 28) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ครอบคลุมมากขึ้น โดยองค์ประกอบของหลักสูตรมี 5 องค์ประกอบ ที่มีความสำคัญตามโครงสร้างของหลักสูตรเพื่อนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ และกำหนดขอบเขตของหลักสูตร ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ

1. สภาพปัญหาและความต้องการของหลักสูตร เป็นการระบุถึงความจำเป็นเหตุผลของการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งสิ่งที่ต้องการพัฒนาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเจตนาที่กำหนดไว้
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นการระบุถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ต้องการที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. โครงสร้างของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชาสาระการเรียนรู้ คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้เป็นการกำหนดรายละเอียดเนื้อหาสาระสำคัญ ขอบเขต ของหลักสูตร ตลอดจนรายละเอียดสิ่งที่ต้องการให้เกิดผลสัมฤทธิ์และสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ในการเรียนรู้รายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจรายละเอียดของโครงสร้างของหลักสูตร พร้อมทั้งรายวิชาสาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้
4. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ การใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. แนวทางการวัดและประเมินผล เป็นการระบุถึงวิธีการกระบวนการวัดและประเมินผลโดยเครื่องมือวัดผลและประเมินผล สอดคล้องตามสภาพจริงที่สะท้อนผู้เรียนอย่างแท้จริง

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรจากนักวิชาการหลายท่าน คือ ธำรง บัวศรี (2542) วิโรจน์ สารรัตนะ (2555) ปฏิภาณ ตระการ (2561) รัตน์ คำเพชรดี (2559) ชวลิต ชูกำแพง (2561) กมลฉัตร กล่อมอิ่ม (2562) อ้อมใจ วงษ์มณฑา และคณะ (2560) มีความสอดคล้องกัน

เกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรหลัก 4 ส่วน ได้แก่ จุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาวิชา การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล ดังนี้

1. จุดประสงค์ของหลักสูตร หมายถึง วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตร เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิผล

2. เนื้อหาวิชา หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ตลอดจนทักษะประสบการณ์และความสามารถที่ต้องการให้นักเรียนมี ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาวิชาแกนและการเสริมสร้างทักษะที่สำคัญควบคู่กัน

3. การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าการเป็นผู้รับเพียงฝ่ายเดียว ตลอดจนแนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การประเมินผล หมายถึง วิธีการ กระบวนการวัดและประเมินผล โดยเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่สะท้อนผู้เรียนอย่างแท้จริง ควรมีการประเมินหลายครั้ง คือ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

โดยสรุปแล้ว หลักสูตรที่ดีต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกันอย่างมีระเบียบและมีความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างจุดประสงค์ เนื้อหา การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล ซึ่งทั้งหมดนี้จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างแท้จริง

**2.2.4 หลักสูตรสถานศึกษา**

หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้การศึกษาภายในสถานศึกษามีความเป็นระบบและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในแต่ละพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งจัดทำขึ้นโดยกระทรวงศึกษาธิการ ตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยสถานศึกษาจะต้องพัฒนาหลักสูตรของตนเอง หรือที่เรียกว่า “หลักสูตรสถานศึกษา” ซึ่งต้องการให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและความต้องการเฉพาะของแต่ละสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษานั้นไม่ได้เป็นเพียงแค่การกำหนดเนื้อหาวิชา แต่ยังต้องพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการเพื่อให้หลักสูตรนั้นสามารถใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย ประเวศ เวชชะ (2559, หน้า 402) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรสถานศึกษาจะต้องพัฒนาขึ้นโดยคำนึงถึงความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแข่งขันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรประสบความสำเร็จ

องค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วยหลายประการที่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน โดย กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 4) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่สามารถผนวกความต้องการของท้องถิ่นและความต้องการของสถานศึกษาเอง มาปรับใช้ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล

นอกจากนี้ยังเน้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและองค์กรภายนอก ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองและชุมชนว่า ผู้เรียนจะได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

ตามคำอธิบายของ วิรุฬ เกิดภักดี (2551, หน้า 53-54) หลักสูตรสถานศึกษาคือหลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มุ่งพัฒนาความรู้ความสามารถ และคุณธรรมของผู้เรียน โดยนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมาเป็นกรอบ แล้วนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาและชุมชน เช่น ปัญหาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาประกอบในการกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาว่า เป็นแผนหรือแนวทางที่กำหนดขึ้นโดยคณะบุคคลในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนและชุมชนให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข โดยไม่ขัดต่อความมั่นคงของชาติและสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นการเน้นถึงบทบาทสำคัญของหลักสูตรในการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจตนเองและสามารถปรับตัวในสังคมได้

สรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่สถานศึกษาพัฒนาขึ้นโดยใช้กรอบแนวทางจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วปรับเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของสถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความถนัด ความสนใจ และความสามารถของนักเรียน นอกจากนี้ยังต้องเน้นการมีส่วนร่วมของสังคมและความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

**2.2.5 การบริหารจัดการหลักสูตร**

หลักในการบริหารเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องศึกษา และนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อองค์กร แนวคิดด้านการบริหาร (Management Concept) นั้น เป็นการนำเสนอกรอบความคิดในการบริหารการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากทุกองค์กรต่างก็ต้องการการบริหารจัดการที่ดีทั้งสิ้น เพื่อให้องค์กรสามารถก้าวหน้าได้ดีที่สุด ด้วยเหตุนี้การบริหารจึงนับว่าเป็นหลักการที่มีความสำคัญเหนือกว่าปัจจัยอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับมนุษย์ เป็นการนำความสามารถของผู้คนมาใช้งานร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความมีประสิทธิผลของจุดแข็งและลบล้างจุดอ่อนที่เป็นอยู่

การบริหารจัดการหลักสูตรให้มีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงแนวคิด วิธีการ รูปแบบและปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากกรอบแนวคิดเดิมสู่แนวคิดใหม่ ความรู้ใหม่ ซึ่งทุกส่วนต้องมีความเกี่ยวเนื่องกันตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่นและระดับสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 5) ซึ่งสถานศึกษาจะต้องพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและที่นำสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของท้องถิ่น ผนวกกับความต้องการของสถานศึกษาเอง มาใช้ในการเรียนการสอนของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน และควรพิจารณาให้

สอดคล้องกับปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องจัดเตรียมไว้ เพราะหลักสูตรสถานศึกษาที่ดีจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการหลักสูตรที่เหมาะสมด้วย (ประเวศ เวชชะ, 2559, หน้า 402)

**1) ความหมายของการบริหารจัดการหลักสูตร**

การบริหารจัดการหลักสูตรถือเป็นกระบวนการสำคัญที่มีบทบาทในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายและนิยามการบริหารหลักสูตรที่มีความหลากหลาย แต่มีจุดร่วมที่สำคัญในการเน้นการวางแผน การจัดการและการประเมินผลที่สอดคล้องกัน เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตามที่ วิรุฬ เกิดภักดี (2551, หน้า 53-54) กล่าวว่า การบริหารจัดการหลักสูตรเป็นการวางแผน การอำนวยการ การประสานงาน การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ การจัดสรรทรัพยากร และการติดตามประเมินผลในการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งมุ่งเน้นการกำหนดทิศทางและการดำเนินการที่มีระเบียบในการบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ในขณะเดียวกัน วัชราวลี วัชรีวงศ์ ณ อยุธยา (2552, หน้า 1-2) ได้ขยายความของการบริหารหลักสูตรไปสู่การจัดการและการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ โดยการควบคุมดูแล ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในสถาบันการศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในสถาบันการศึกษานั้นต้องมีการจัดสรรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 1) กล่าวถึง กระบวนการบริหารหลักสูตรที่แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนสำคัญ คือ การเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้สามารถตรวจสอบผลการดำเนินงานของหลักสูตรและปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและเป้าหมายการศึกษาที่ตั้งไว้

โดยสรุปแล้ว การบริหารจัดการหลักสูตรมีความหมายได้ว่าเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียน การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไปจนถึงการติดตามและประเมินผลหลักสูตรเพื่อให้มั่นใจว่าได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การบริหารหลักสูตรที่ดีจะช่วยให้การดำเนินการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

**2) ความสำคัญของการบริหารจัดการหลักสูตร**

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีลักษณะคล้ายคลึงกับการบริหารงานอื่น ๆ ภายในสถานศึกษา แต่แตกต่างกันในด้านวัตถุประสงค์ วิธีการ และการประเมินผล ที่มุ่งเน้นการพัฒนาและขับเคลื่อนการเรียนการสอนให้ได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

โดย ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 1) ได้กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการว่าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทั้งหมดในสถานศึกษาและถือเป็นหัวใจหลักของการบริหารวิชาการ โดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของผู้บริหารในด้านการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ กล่าวอีกนัยหนึ่งการบริหารหลักสูตรต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะที่เหมาะสม

ในทำนองเดียวกัน รุ่งทิวา จันทน์วัฒนวงษ์ (2557, หน้า 199) กล่าวถึงการบริหารหลักสูตรว่าเป็นหัวใจสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้จริงในการพัฒนาผู้เรียน โดยการบริหารหลักสูตรจำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันจากหลายฝ่าย เพื่อให้การขับเคลื่อนหลักสูตรไปในทิศทางที่ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งการบริหารงานบุคคล งานวิชาการ งานงบประมาณ รวมไปถึงการจัดการวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ และอาคารสถานที่ที่จำเป็นในการสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดของทั้งสองท่าน สรุปได้ว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษามีลักษณะที่ต้องการความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผน การพัฒนา การนำหลักสูตรไปใช้ และการติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนสามารถได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

**3) ปัจจัยในการบริหารจัดการหลักสูตร**

การจัดการหรือการบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ จำเป็นต้องมีทรัพยากรเป็นปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการ เช่นเดียวกันกับการดำเนินการเพื่อบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์จำเป็นต้องมีปัจจัยที่เหมาะสม มีคุณภาพและเพียงพอต่อการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ซึ่งในการบริหารหลักสูตร มีการกล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2546 มาตรา 37 ได้กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร เพื่อให้การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการโรงเรียน มีองค์ประกอบดังนี้ ให้ผู้อำนวยการโรงเรียน ประธานกรรมการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กรรมการ หัวหน้างานวิชาการ กรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการฯ มีหน้าที่และดำเนินการ ดังนี้

1. วางแผนการดำเนินงานวิชาการ กำหนดสาระรายละเอียดของหลักสูตรและแนวทางการจัดสัดส่วนสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและสภาพเศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. จัดทำคู่มือการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการของสถานศึกษา นิเทศ กำกับติดตาม ให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลและการแนะแนวให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวน การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลและการแนะแนวให้เป็นไปตามจุดหมาย และแนวทางการดำเนินการของหลักสูตร

4. ประสานความร่วมมือจากบุคคล หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ และชุมชน เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

5. ประชาสัมพันธ์หลักสูตรและการใช้หลักสูตรแก่นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องและนำข้อมูลป้อนกลับจากฝ่ายต่าง ๆ มาพิจารณาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

6. ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้

7. ติดตามผลการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคล ระดับชั้น และช่วงชั้น ระดับวิชากลุ่มวิชา ในแต่ละปีการศึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา

8. ตรวจสอบทบทวน ประเมินมาตรฐาน การปฏิบัติงานของครู และการบริหารหลักสูตรระดับสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมาแล้ว ใช้ผลการประเมิน เพื่อวางแผนพัฒนาการปฏิบัติงานของครูและการบริหารหลักสูตรปีการศึกษาต่อไป

9. รายงานผลการปฏิบัติงานและผลการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา โดยเน้นผลการพัฒนาคุณภาพนักเรียนต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับเหนือสถานศึกษา สาธารณชน และผู้เกี่ยวข้อง

ตามแนวทางการนิเทศ ติดตามเพื่อส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุว่า การบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพนอกเหนือจากหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพแล้ว สถานศึกษาต้องมีการเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตร และเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร พิจารณาถึงงบประมาณและอาคารสถานที่ว่าพอเพียงหรือไม่การเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร มีการส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม ตามบริบทด้านด้านงบประมาณ ทรัพยากร สถานที่ และบุคลากร รวมทั้งผู้เรียน และครอบครัว นอกจากนั้น สถานศึกษาจะต้องมีการติดตามดูแลคุณภาพการจัดทำหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และครบวงจร และนำผลจากการติดตาม กำกับดูแลคุณภาพนั้นมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้นซึ่งแต่ละปัจจัย มีรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วยกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การใช้หลักสูตรการเรียนการสอนระดับชั้นเรียน และการประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. ผู้บริหารจะต้องเป็นที่ปรึกษาของครู ในกรณีที่มีปัญหาทางด้านวิชาการหรือบริหารจัดการ และควรจัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสวงหาวิธีการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างบรรยากาศการร่วมคิดร่วมทำ

3. ครูผู้สอนจะต้องสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร และการเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม ครูสามารถนำสภาพปัญหาต่าง ๆ บูรณาการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน

4. บริหารจัดการงบประมาณเพื่อการบริหารทรัพยากรและปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จต่อการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อวัสดุอุปกรณ์และเอกสารต่าง ๆ อย่างเพียงพอ เป็นปัจจุบัน และสอดคล้องกับความต้องการให้มีห้องเรียน สถานที่เรียน และห้องพิเศษต่าง ๆ เช่น ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ โรงฝึกงาน ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ห้องประชุมขนาดต่าง ๆ สนามกีฬา และโรงยิม เป็นต้น

5. จัดสรรการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า โดยเฉพาะด้านการใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ เช่น คำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนห้องเรียน ห้องสมุดที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ

6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร มีข้อพิจารณา เช่น ความครบถ้วนขององค์ประกอบหลักสูตร ความสอดคล้องของแต่ละองค์ประกอบ ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางฯ และกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน และคำนึงถึงความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และระบบการวัดและประเมินผล เป็นต้น และควรปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย คุณธรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้

ในขณะเดียวกันผู้วิจัยได้สังเคราะห์งานวิจัยของ จำนงค์ บุญเรือง (2556, หน้า 56) ได้กล่าวถึงการบริหารหลักสูตรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการบริหารจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรและเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร โดยพิจารณาถึงปัจจัยในแต่ละด้าน อาทิ งบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ว่าเพียงพอหรือไม่ บุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร จะดำเนินการโดยวิธีใด การวางแผนงานพัฒนาและใช้หลักสูตรอย่างละเอียดรอบคอบและมีขั้นตอน สอดคล้องกับ จันทร์จิรา บุรีมาศ, และอดุล นาคะโร (2556, หน้า 114-132) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา คือ

1. อาคารสถานที่ ความเป็นระเบียบ สวยงาม ร่มรื่น น่าอยู่ มั่นคง ปลอดภัยและเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. ผู้บริหาร เนื่องจากเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย ทิศทางการปฏิบัติงานของหลักสูตรสถานศึกษา สามารถพัฒนาและบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน มีความตระหนักและมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรสถานศึกษา

3. ครูผู้สอน เพราะการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติในระดับชั้นเรียน โดยมีการวางแผนเตรียมการสอนที่เหมาะกับผู้เรียน มีการออกแบบ การจัดการเรียนรู้ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการเรียนรู้ การเตรียมสื่อการสอนและเตรียมเครื่องมือวัดและประเมินผล

4. ชุมชนและผู้ปกครอง มีส่วนในการกำหนดแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกับครูและผู้เรียน และทำให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่กลมกลืนกับท้องถิ่นในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. สื่ออุปกรณ์และวัสดุหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งทีเรียนได้อย่างรวดเร็วและส่งเสริมการเรียนรู้

และ สุดาพร ทองสวัสดิ์, และสุจิตรา จรจิตร (2556, หน้า 339) สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัย 4 ปัจจัย และแต่ละปัจจัยองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ลักษณะผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และมีความเป็นมืออาชีพในการบริหาร

2. ปัจจัยด้านกระบวนการบริหาร กระบวนการที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการบริหาร อาทิ การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมเชิงวิชาการ การสร้างทีมงาน หรือบริหารด้วยทีมงานที่ดีดำเนินการบริหารอย่างมีระบบที่ดี

3. ปัจจัยด้านครู ที่มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาที่ดีมีความเป็นมืออาชีพในด้านการสอน มุ่งเน้นการสอนและการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนการสอนผู้เรียนและกระตุ้นให้ผู้ปกครองมามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนการสอน

4. ปัจจัยด้านกระบวนการเรียนการสอน การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการสร้างและพัฒนาพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนและดึงผู้ปกครองมามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน

และ สุกัญญา จัตุรงค์, และอภิชาต เลนะนันท์ (2559, หน้า 1473-1487) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้สนับสนุนหรือให้บริการงานการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ สนับสนุนการพัฒนาและใช้งานหลักสูตร ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เกี่ยวข้องกับกำลังคน คือ ผู้สอน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้และสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนผู้เรียนที่มีการพัฒนาตนอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารต้องเพิ่มพูนขวัญและกำลังใจ การนิเทศประเมินผลการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การบริหารจัดการห้องสมุด จัดหาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ภายนอกสถานศึกษา จัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดให้มีอาคารสถานที่ห้องเรียนเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและการจัดสรรงบประมาณ ทั้งนี้ ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ที่สามารถพัฒนาตนเองและใส่ใจวัฒนธรรม

และ รัตนา คำเพชรดี (2559, หน้า 65) พบว่า ปัจจัยสนับสนุนการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิผลประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและนโยบายของหลักสูตร ต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่ชัดและสามารถปฏิบัติได้จริง กำหนดความคาดหวังที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถบรรลุถึงได้

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีภารกิจที่ดำเนินการ 8 ภารกิจโดยครูผู้สอน ดังนี้ 1) การสำรวจความพร้อมของผู้เรียน 2) การวิเคราะห์หลักสูตร 3) การกำหนดเนื้อหา ในการสอนตามจุดมุ่งหมาย 4) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนชัดเจน 5) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 6) การวัดผลและประเมินผล 7) การปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอน และ 8) การทำวิจัยในชั้นเรียนและนำผลมาใช้เนื่องจากการเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แสดงว่าผลที่เกิดจากการเรียนรู้จะต้องอยู่ในรูปของพฤติกรรมที่สังเกตได้ หลังจากเกิดการเรียนรู้แล้ว ผู้เรียนสามารถทำสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อนการเรียนรู้นั้นและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าว

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและครู ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการนำความรู้ แนวคิด วิธีการตลอดจนเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการบริหารจัดการให้เกิด

ประโยชน์กับคณะครูและนักเรียนเนื่องจากผู้บริหารถือเป็นแกนกลางของความพยายามในฐานะผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลผู้จัดระเบียบองค์การ นอกจากนี้ผู้บริหารและครูควรเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้เฉลียวฉลาด อารมณ์มั่นคง มีอารมณ์ดี มีคุณธรรมและจริยธรรมสูง มีมนุษยสัมพันธ์สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

4. การนิเทศภายใน เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือครูและบุคลากรทางการศึกษาในการปรับปรุงแก้ไขและ พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

5. การบริหารจัดการหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม ก่อให้เกิดการระดมความคิดและอภิปรายร่วมกันระหว่าง ผู้เกี่ยวข้องทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย

6. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องด าเนินการอย่างต่อเนื่อง

7. การพัฒนาบุคลากรและพัฒนาตนเอง

ในส่วนของ ปฏิภาณ ตระการ (2561, หน้า 12) พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารและการจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับการศึกษาไทย 4.0 ได้แก่

1. ด้านกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา วางแผนพัฒนาบุคลากรผู้บริหารและครู เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ โดยมีการนิเทศกำกับติดตามอย่างเป็นระบบ

2. ด้านกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรระดับห้องเรียน วางแผนวิเคราะห์ทำความเข้าใจหลักสูตร พัฒนาบุคลากร นิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตร ประเมินผลการเรียนรู้ก่อนระหว่าง และหลังเรียน ทบทวนองค์ประกอบหลักสูตร สาระ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ สื่อการเรียนรู้ การสอน การวัดประเมินผล

3. กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรระดับบทเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับวุฒิภาวะและความพร้อมของผู้เรียน วางแผนขอบข่ายเนื้อหา ให้ผู้เรียนทราบก่อนเรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ ด้วยตนเอง

4. การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ชี้แจงทิศทางนโยบายและแนวทาง พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

5. ด้านการมีส่วนร่วมของครู จัดการเรียนการสอบ ตามแผน เตรียมสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสม จัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู

6. ด้านมีการด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ผู้เรียนรักษาสิทธิและโอกาสในการได้รับการศึกษา 12 ปี ตระหนักถึงคุณค่าและทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อม เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงในกิจกรรมต่าง ๆ

7. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ปล่อยไปได้ ร่วมส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ สนับสนุนการเงินซื้อทรัพยากรทางการศึกษาตามความเหมาะสม เป็นแหล่งศึกษาดูงาน ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต

8. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาใช้งานเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของชุมชน ท้องถิ่น สภาพแวดล้อมในสภาพจริง

9. ด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ประสานกับชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการสนับสนุนการเงิน บุคลากร ทรัพยากรการศึกษาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริม สนับสนุน การบริหารวิชาการ กำกับ ติดตาม การดำเนินการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมายและบริบทที่เกี่ยวข้อง

10. ด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการ มีส่วนร่วมการวางแผนการดำเนินวิชาการ กำหนดสาระรายละเอียดของหลักสูตรและแนวทางการจัดสัดส่วนสาระการเรียนรู้และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และบริบทของท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดทำคู่มือบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานี ศึกษา นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัด และประเมินผล การแนะแนวให้สอดคล้องและเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์หลักสูตรและใช้หลักสูตร แก่นักเรียนผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง

และ เรณู บุญเสรฐ (2561, หน้า 158-159) พบว่า ปัจจัยการบริหารหลักสูตรเป็นการพัฒนางานวิชาการที่เน้นการจัดการเรียนรู้ โดยมุ่งพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง ปัญหา และความต้องการของผู้เรียนโดยให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น ปัจจัยการบริหารหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู หลักสูตร สื่อ/แหล่งเรียนรู้ บรรยากาศและสภาพแวดล้อม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้บริหาร ควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถให้คำแนะนำด้านหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตร สร้างระบบการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สามารถประยุกต์ใช้และแนะนำผู้อื่นได้ จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรในการบริหารหลักสูตร มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับเครือข่ายสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมพัฒนาครู ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สร้างขวัญกำลังใจให้กับครูและบุคลากร

2. ครูผู้สอน ควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการ และเป็นผู้ตามที่ดี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดทำและการใช้หลักสูตร มีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตร มีความรู้ตรงตามสาขาวิชา มีทักษะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามทักษะ ตามศักยภาพของผู้เรียนและสอดคล้องกับตัวชี้วัด มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะการจัดทำสื่อและนำสื่อแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยเหมาะกับเนื้อหาสาระมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร และนำผลการนิเทศไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ผู้ปกครองชุมชน ครู โรงเรียนอื่น มีวัฒนธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม

3. หลักสูตร มีกรรมการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายและปัญหา ความต้องการ กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน นำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะการปฏิบัติคุณลักษณะที่พึงประสงค์ บูรณาการสอดแทรกทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ เพื่อการมีงานทำ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

4. สื่อแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนควรจัดหาและผลิตสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมทันสมัยหลากหลาย ตามวิชา และกิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจ มีแหล่งสืบค้นข้อมูลและห้องปฏิบัติการสำหรับฝึกทักษะ มีสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อินเตอร์เน็ตมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการและจัดทำคู่มือ แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน

5. บรรยากาศ โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการที่เกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศให้ปลอดภัย อำนวยต่อการบริหารหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ที่เอื้ออำนวยต่อการบริหารหลักสูตรและการเรียนรู้จากเครือข่ายผู้ปกครอง เครือข่ายสหวิทยาเขต เครือข่ายระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐและเอกชน จัดบรรยากาศภายในให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สะอาดปลอดภัยแสงสว่างเพียงพอ โต๊ะเก้าอี้มีสภาพเหมาะสม มีบรรยากาศที่มีความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านการทำงานและการเรียนรู้ของครูและผู้เรียน

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพยังคงต้องมีการพิจารณาปัจจัยหลายด้าน เช่น การพัฒนาหลักสูตร, การบริหารงบประมาณ, การสนับสนุนสื่อการเรียนรู้, การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู, และ การมีส่วนร่วมจากชุมชนและผู้ปกครอง เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้และการใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม

**4) กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร**

กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเป็นกระบวนการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาผู้เรียน ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้แนวทางเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการศึกษาไว้หลากหลาย ดังนี้

อเนก อัคคีเดช (2549, หน้า 86) พบว่า แนวทางการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ควรจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ จัดอบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร สำรวจความต้องการของท้องถิ่น และจัดสรรงบประมาณ ในการดำเนินการ

2. ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ควรประสานความร่วมมือโรงเรียนใกล้เคียงจะบุคลากรที่มีความชำนาญ ร่วมมือจัดทำสาระหลักสูตร และหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น

3. ด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตร แต่งตั้งคณะกรรมการและดำเนินการวางแผน โดยเน้นการมีส่วนร่วม

4. ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร จัดสัมมนาครูให้เกิดความเข้าใจ หลักสูตร ซึ่งส่งผลต่อการนำไปใช้ การจัดทำแผนการสอน และจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามเป้าหมาย และประเมินผลการใช้หลักสูตรสม่ำเสมอ

5. ด้านการนิเทศติดตามกำกับและประเมินผล มีการประชุมคณะครูเพื่อจัดทำแผนนิเทศกำกับติดตามและประเมินผล จะทำปฏิทิน มอบหมายหน้าที่ กรรมการนิเทศกำกับติดตาม ด้านการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จัดอบรมครู สร้างความตระหนักถึงความสำคัญและให้ความรู้ เกี่ยวกับการสรุปผลการบริหารหลักสูตร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

6. ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตร จัดประชุมคณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตร เป็นประจำสม่ำเสมอทุกปีการศึกษา

รัจนียา แพไธสง, และวัลลภา อารีรัตน์ (2553, หน้า 103-113) พบว่า กระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย

1. ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักการบริหารจัดการงานแบบมีส่วนร่วม มีการตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา มีการกระจายอำนาจ และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางวิชาการ

2. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ กำหนดให้มีคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร วางแผนพัฒนาบุคลากร ผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเน้นการจัดทำหลักสูตรสาระท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพสังคมท้องถิ่น เน้นให้ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้บูรณาการทักษะการคิดและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดให้มีการนิเทศติดตามผลและการส่งเสริมการใช้หลักสูตร

อรอุมา เจริญสุข และคณะ (2558, หน้า 13) ได้ทำการศึกษาโรงเรียนกรณีศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดและโครงการที่ดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานประสบความสำเร็จทั้งในประเทศและต่างประเทศ กล่าวว่า มีแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จำแนกได้เป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านการวางแผนหลักสูตร สถานศึกษา/โครงการมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา แนวทาง การจัดประสบการณ์เรียนรู้และการประกันคุณภาพหลักสูตรที่ชัดเจน

2. ด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา/โครงการให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการผู้เรียน สถานศึกษาและชุมชน ทำให้หลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนกรณีศึกษา มีความทันสมัย หลักสูตรมีการจัดโครงสร้างรายวิชาที่มีความยืดหยุ่นแต่เป็นระบบ

3. ด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ สถานศึกษา/ โครงการใช้เครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงาน องค์กรเอกชน และชุมชน เพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้แก่ผู้เรียน ให้ความ สำคัญต่อการเสริมทักษะผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีและกิจกรรมฝึกปฏิบัติเพิ่มเติม

4. ด้านการประเมินหลักสูตร พบว่า สถานศึกษา/โครงการมีระบบในการวางแผนกำกับติดตามและประเมินผลหลักสูตร และการใช้หลักสูตรที่ชัดเจน

ดวงใจ ไชยลังการ (2558, หน้า 108-114) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษา ในศตวรรษที่ 21: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโป่งน้ำร้อน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 และสรุปว่า การบริหารจัดการงานด้านหลักสูตร มีองค์ประกอบดังนี้

1. ด้านการเตรียมความพร้อม ผู้บริหารพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของบุคลากร ชุมชน ปัจจัยพื้นฐานของโรงเรียน สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากร แต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบการศึกษาหลักสูตร จัดทำข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ เข้าใจตรงกัน เพื่อความร่วมมือที่ดีในการดำเนินการจัดการศึกษาต่อไป

2. ด้านการจัดทำหลักสูตร ผู้บริหารวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษา กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะผู้เรียน โครงสร้างหลักสูตร ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักสูตร

3. ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ผู้บริหารจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการจัดทำร่างสาระหลักสูตร และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนพร้อมมอบหมายภารกิจให้ชัดเจน แต่งตั้งคณะอนุกรรมการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ สมรรถนะผู้เรียน โดยร่วมกันทุกฝ่าย ศึกษาวิเคราะห์ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ภารกิจ เพื่อกำหนดโครงสร้างหลักสูตร สาระการเรียนรู้ และเวลาเรียนให้ชัดเจน

4. ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร ทำความเข้าใจในหลักสูตร กำหนดมาตรการและแนวปฏิบัติในการใช้หลักสูตร จัดหาวัสดุหลักสูตรที่ทันสมัยและเพียงพอ ควบคุมดูแลติดตามผลการใช้หลักสูตร สนับสนุนส่งเสริมและนิเทศการใช้หลักสูตรและการสอน ให้กำลังใจ และช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ประเมินผลการใช้หลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร

5. ด้านการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผล โดยแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ เพื่อสร้างเกณฑ์การประเมินอ่าน เขียน คิด วิเคราะห์ วัดประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รายงานการนิเทศภายในภายนอกเป็นปัจจุบัน จัดระบบกำกับ ติดตามและประเมินผล

6. ด้านการสรุปผลรายงานการประเมินหลักสูตร และ ด้านการปรับปรุงพัฒนานำข้อมูลและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษามาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปรับปรุงและพัฒนาแผนพัฒนาคุณภาพ

ศศิณัฏฐ์ สรรคบุรานุรักษ์ และอติยศ สรรคบุรานุรักษ์ (2558, หน้า 39-48) ได้สรุปว่า การบริหารจัดการหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 มีความจำเป็นในการบูรณาการศาสตร์ 5 ศาสตร์ ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ (Economics) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology) ประชากรศาสตร์ (Demographic) ความปลอดภัยและหน้าที่พลเมือง (Security and Citizenship) และการศึกษา (Education) ที่เป็นแนวโน้มของการศึกษาในอนาคต โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ขั้นวางแผน ได้แก่ การวิเคราะห์หลักสูตร (Curriculum Analysis) โดยการเชื่อมโยงศาสตร์ทั้ง 5 บูรณาการเข้าไว้ในเนื้อหารายวิชา และมีการผสมผสานเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงข้อมูล

2. ขั้นปฏิบัติ เทียบได้กับขั้นการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) เมื่อมีการวางแผนหลักสูตรแล้ว จึงเข้าสู่กระบวนการวางแผนการจัดการเรียนการสอนรายหน่วย ในการเลือกบูรณาการรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ทั้ง 5 โดยคำนึงถึงเนื้อหาเดิม ต้องพิจารณาว่าสิ่งใดควรคงไว้ (Keep) สิ่งใดควรตัดออก (Cut) และสิ่งใดควรสร้างสรรค์ใหม่ (Create)

3. ขั้นตรวจสอบ เป็นขั้นการนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implement) เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในสภาพจริง พร้อมทั้งตรวจสอบการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุง

4. ขั้นการปรับปรุงเป็นขั้นการประเมินหลักสูตร(Curriculum Evaluate) โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรและครูผู้สอน ต้องเลือกวิธีการประเมิน เพื่อตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตรซึ่งเป็นทั้งการประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) และการประเมินผลรวม (Summary Evaluation) เพื่อนำผลการประเมิน ไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรต่อไป

หลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (2559, หน้า 55-78) มีกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร โดยการนำหลักสูตรไปใช้ การกำกับ ติดตาม และการประเมินหลักสูตรภายหลังการเสร็จสิ้นปีการศึกษาและตลอดหลักสูตร โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการหลักสูตร และคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนโยบายและดูแลคุณภาพทางวิชาการ ทำความเข้าใจแก่อาจารย์และบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมการนำหลักสูตรไปใช้

2. วางแผนการจัดการเรียนการสอนตลอดหลักสูตรและเสนอต่อคณะกรรมการฯ เพื่อให้ข้อคิดเห็น ชี้แนะ และรับรอง

3. วางแผนการจัดการเรียนการสอนรายปีการศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการฯ เพื่อให้ข้อเสนอแนะ แนวทางการจัดการเรียนการสอนและเห็นชอบ

4. ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผน

5. ประเมินผลและทวนสอบผลการเรียนรู้

6. ประมวล/วิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินการ และจัดทำรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร เพื่อใช้ในการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์การสอน กลยุทธ์การประเมินผลและแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

7. ทำรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร วิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรในภาพรวม รวมทั้งนำผลการวิเคราะห์มาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและ/หรือการดำเนินการของหลักสูตรต่อไป

อ้อมใจ วงษ์มณฑา และคณะ (2561, หน้า 18) ทำการวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรที่เหมาะสมในการบริหารจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาบริบท โดยสำรวจความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาในการกำหนดเนื้อหาสาระ โดยคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย ทำหน้าที่กำหนดบทบาททุกคน สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรทุกฝ่าย พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับหลักสูตร จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สร้างความเข้าใจและความร่วมมือเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

2. การวางแผนการใช้หลักสูตร วิเคราะห์วิสัยทัศน์ของโรงเรียน พันธกิจ ความต้องการของชุมชนเพื่อจัดทำหลักสูตรอย่างเป็นกระบวนการ

3. การดำเนินการใช้หลักสูตร โดยมีแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและวัฒนธรรมประเพณีในชุมชน

4. การนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมหลักสูตร มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตาม แบบการประเมินและการนิเทศ โดยเป็นผู้รับผิดชอบการนิเทศภายใน มีแผนงานและระบบกำกับติดตาม ประเมินผล

5. การประเมินผลและพัฒนาหลักสูตร มีการประเมินผล 3 ขั้นตอน คือ ก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินการ การรายงานผลการใช้หลักสูตร ข้อเสนอแนะ แนวทางในการปรับปรุงของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และรายงานผลผู้ที่เกี่ยวข้อง

ปฏิภาณ ตระการ (2561, หน้า 12) สรุปว่า กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษาไทย 4.0 มี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสถานศึกษา ระดับห้องเรียน และระดับบทเรียน

1. กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากรที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร มีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีนิเทศ กำกับอย่างเป็นระบบตามแผนที่วางไว้ และมีการวัดประเมินผลการเรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีหลากหลาย

2. กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรระดับห้องเรียน มีการวางแผนวิเคราะห์ทำความเข้าใจหลักสูตรเพื่อนำไปใช้ ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรตามแผนพัฒนาบุคลากร นิเทศ กำกับติดตามการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบครบวงจร มีการประเมินการเรียนรู้ ก่อน ระหว่าง และหลังเรียน มีการทบทวนองค์ประกอบของหลักสูตร ตั้งแต่จุดประสงค์ ไปถึงอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ สื่อการเรียนการสอน ผู้สอนจัดทำแผนการเรียนรู้ โดยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน กำหนดตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

3. กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรระดับบทเรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผู้เรียน วางแผนขอบข่ายเนื้อหาให้ผู้เรียนได้รับทราบอย่างชัดเจนก่อนเรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน และลงมือปฏิบัติเพื่อให้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จัดระบบและดำเนินการ เกี่ยวกับการประเมินการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

มารุต พัฒผล (2562, หน้า 162) กล่าวว่า ระบบการบริหารหลักสูตร คือ การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เชื่อมโยงมาจากระบบการร่างหลักสูตร ประกอบด้วย การขออนุมัติใช้หลักสูตร การประชาสัมพันธ์หลักสูตรสู่กลุ่มเป้าหมาย การวางแผนการใช้หลักสูตร การกำหนดทรัพยากรของหลักสูตร การกำหนดคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และการกำกับดูแลคุณภาพ ประเมินการใช้หลักสูตร ซึ่งทั้ง 6 กิจกรรม มีความเป็นระบบที่มีเสถียรภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การขออนุมัติใช้หลักสูตร หมายถึง การนำเอกสารหลักสูตร เสนอคณะกรรมการควบคุมคุณภาพหลักสูตร เพื่อขอความเห็นชอบและอนุมัติให้ใช้หลักสูตร ซึ่งคณะกรรมการจะร่วมกันพิจารณาถึงประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย

2. การประชาสัมพันธ์หลักสูตรสู่กลุ่มเป้าหมาย หมายถึง การสื่อสารสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักสูตรจากผู้รับผิดชอบหลักสูตรไปสู่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้รับข้อมูลประกอบการตัดสินใจเข้าศึกษาในหลักสูตร

3. การวางแผนการใช้หลักสูตร หมายถึง การเตรียมความพร้อมก่อนการใช้หลักสูตรเพื่อให้การใช้หลักสูตร มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

4. การกำหนดทรัพยากรหลักสูตร หมายถึง การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีความเหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ

5. การกำหนดคณะกรรมการบริหารหลักสูตร หมายถึง การกำหนดคณะบุคคลผู้มีหน้าที่กำหนดนโยบายและดูแลคุณภาพทางวิชาการ เพื่อให้กำกับดูแลคุณภาพของหลักสูตรบนพื้นฐานหลักวิชาการ

6. การกำกับ ดูแลและนิเทศการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

จากการวิเคราะห์เอกสารและการค้นคว้าดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร ดังปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้

**ตารางที่ 2.1 องค์ประกอบของกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร**

| องค์ประกอบ กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร | ยุทธชัย ราชดา (2566, หน้า 162) | กษมา ชนะวงศ์ (2564, หน้า 166) | คุณากรี สิงโสม (2565, หน้า 128) | สถาพร ทิมา (2563, หน้า 102) | ภาณุเดช สิวะพลงาม (2564, หน้า 169) | คราวุธ ตีบดง (2566, หน้า 131) | มารุต พัฒผล (2562, หน้า 162) | ความถี่ |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | 7 |
| 2. การวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตร | | ✓ | | | ✓ | ✓ | | 3 |
| 3. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา | ✓ | | ✓ | ✓ | | | | 3 |
| 4. การนำหลักสูตรไปใช้ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | 7 |
| 5. การส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตร | | | ✓ | | ✓ | ✓ | | 3 |
| 6. การนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | 7 |
| 7. การประเมินผลการใช้หลักสูตร | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ | 7 |

จากตาราง 2.1 แสดงกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา พบว่า กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การนำหลักสูตรไปใช้ 3) การนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลการใช้หลักสูตร

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการวางแผนพัฒนาการนำไปใช้ การติดตามผล และการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

## 2.3 แนวคิดสมรรถนะของผู้เรียน

### 2.3.1 แนวคิดและความหมายของสมรรถนะ

การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบันรวมถึงสภาพการแข่งขันอย่างรุนแรงทำให้องค์กรทุกแห่งต้อง เผชิญกับความเสี่ยงที่สูงขึ้น อุตสาหกรรมหลายแห่งกำลังเผชิญภาวะ Digital Disruption หรือการพลิกผันทาง ดิจิทัลที่ทำให้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีใหม่ๆ เปลี่ยนแปลงรูปแบบ วิธีการ รวมถึงพฤติกรรมของคนในสังคมไปอย่างฉับพลัน ทั้งทางธุรกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันต้องการการพัฒนา มนุษย์ที่อุดมไปด้วยความรู้ ทักษะและความสามารถที่พร้อมจะต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลง หรือที่เรียกว่า “สมรรถนะ (Competency)” เนื่องจากสมรรถนะเป็นคุณสมบัติที่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน สมรรถนะ จึงเป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์

ของการศึกษา และการเรียนรู้ ดังนั้นระบบการศึกษาในปัจจุบันจึงควรช่วยกันพัฒนา ผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

David C. McClelland (1993, pp.1-14) มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้นำเสนอโมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) ในการอธิบายแนวคิดเรื่องสมรรถนะไว้ว่า การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมในการ ทำงานอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งที่บุคคลนั้นมีอยู่ อันได้แก่ ความรู้ ทักษะ และความสามารถต่าง ๆ ซึ่งเปรียบเหมือน ส่วนหนึ่งของภูเขาน้ำแข็งที่อยู่เหนือน้ำ และสามารถสังเกตเห็นได้ง่าย ส่วนคุณลักษณะอื่นๆ เช่น แรงจูงใจ ลักษณะ นิสัย เจตคติ ซึ่งเปรียบเสมือนส่วนที่อยู่ใต้น้ำและสังเกตได้ยาก การมีเพียงความรู้และทักษะนั้นยังไม่ถือเป็น สมรรถนะ จนกว่าบุคคลนั้นจะสามารถนำความรู้และทักษะมาประยุกต์ใช้กับงาน จึงจะถือว่าบุคคลนั้นมีสมรรถนะ ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า สมรรถนะเป็นพฤติกรรมเชิงคุณลักษณะส่วนบุคคล และความสามารถที่แสดงออกให้เห็นถึง การประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ รวมทั้งพฤติกรรมการทำงานในบทบาทและสถานการณ์ที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานจึงกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติของคำว่า สมรรถนะดังนี้

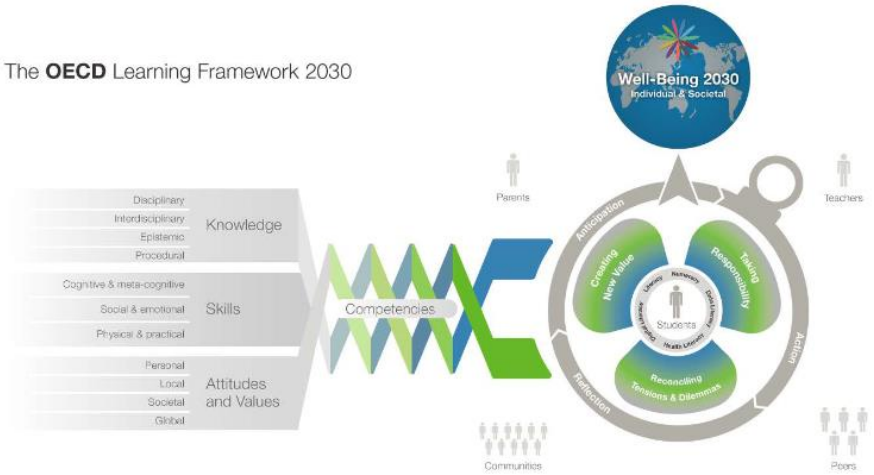
สมรรถนะ (Competency) มีความหมายตามพจนานุกรมว่า ความสามารถหรือสมรรถนะในภาษาอังกฤษมีคำ ที่มีความหมายคล้ายกันอยู่หลายคำ ได้แก่ Capability, Ability, Proficiency, Expertise, Skills, Fitness, Aptitude จากการศึกษาเอกสารต่างประเทศ พบว่า มีผู้ให้ความหมายของสมรรถนะไว้หลายท่าน ดังนี้ McClelland (1993, pp.1-14) ได้ให้คำจำกัดความของสมรรถนะ (Competency) ไว้ว่าเป็นบุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ในปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ Lyle M. Spencer and Signe M. Spencer (1993, pp.9-15) ให้ความหมายที่สอดคล้องกับ McClelland ว่าสมรรถนะ คือคุณลักษณะของบุคคลและได้ขยายความหมายของสมรรถนะไว้ว่า สมรรถนะเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล (Underlying Characteristic) เป็นเหตุหลักที่ส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือปฏิบัติงานได้ผลสูงสุด Richard Boyatzis ในปี 1982 ได้เขียนหนังสือชื่อ The Competence Manager: A Model of Effective Performance และได้ให้คำนิยามคำว่า Competencies เป็นความสามารถในงาน หรือเป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายในบุคคลที่นำไปสู่การปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ (Boyatzis, 2008, p.6) และ Good (1973, p.121) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะว่า หมายถึง ทักษะ (Skill) ความคิดรวบยอด (Concept) และเจตคติ (Attitude) ที่ต้องมีในการปฏิบัติงานทุกประเภท เป็นความสามารถอย่างหนึ่งในการนำเอาหลักการแนวคิดทฤษฎีรวมทั้งเทคนิคในสาขาวิชาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้กับถานการณ์จริง เพื่อทำงานและแก้ปัญหาได้ผลอย่างสูงสุด Winert (2001, p.45) ได้นำเสนอสมรรถนะในลักษณะทั่วไปว่า เป็นระบบที่มีลักษณะพิเศษอันหนึ่งของความสามารถ (Abilities) ศักยภาพ (Proficiencies) หรือ ทักษะ (Skills) ซึ่งเป็นที่จำเป็นหรือเพียงพอ เพื่อที่จะให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดเฉพาะหนึ่ง ๆ ทางสังคม และทางมรรควิธีในสถานประกอบการหรือระหว่างการเรียนรวมถึงการพัฒนาของบุคคลและการงานอาชีพ ในบริบทของกรอบคุณสมบัติของยุโรป สมรรถนะถูกอธิบายในเรื่องของความรับผิดชอบและการพึ่งพาตนเอง สำหรับนักวิชาการหรือหน่วยงานของไทยได้ให้ความหมายของสมรรถนะไว้ ดังนี้ สำนักคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548, หน้า 4) ได้ให้ความหมายสมรรถนะว่าเป็นกลุ่มของความรู้ ความสามารถ

ทักษะ ตลอดจนทัศนคติของบุคคลที่จำเป็นในการทำงานให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมและผลของการปฏิบัติงาน ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ ประกอบขึ้นจากทักษะ ความรู้ความสามารถ ทัศนคติ บุคลิกภาพ ค่านิยมของบุคคลหรือพฤติกรรมของผู้ที่ผลการปฏิบัติงานยอดเยี่ยมในงานหนึ่ง สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551, หน้า 10) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง พฤติกรรม ที่เกิดจากความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Other Characteristics) ที่ทำให้บุคคลปฏิบัติงานได้สำเร็จ และบรรลุผลสัมฤทธิ์ขององค์กร ฐิติพัฒน์ พิชญธาดาพงศ์ (2548, หน้า 25) สรุปว่า สมรรถนะหมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานใดงานหนึ่งให้ประสบความสำเร็จในสถานการณ์ที่หลากหลายกว่าและได้ผลงานดีกว่าคนอื่น เสน่ห์ จุ้ยโต (2549, หน้า 33) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะ (Competency) คือ คุณลักษณะ เชิงพฤติกรรมของบุคลากรที่ทำให้สามารถทำงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายประสบผลสำเร็จ อย่างดีเยี่ยม (Superior Performer) และแสดงบทบาท (Role) ได้อย่างเหมาะสม สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ (2548, หน้า 45) ให้ความหมายสมรรถนะ คือ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ทำให้บุคคลนั้นทำงานในความรับผิดชอบของตนได้ดีกว่าผู้อื่น

สรุปได้ว่า สมรรถนะ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะ (Aptitude) ต่าง ๆ ที่ตนมีให้เหมาะสมในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ การใช้ชีวิต และการแก้ปัญหา สอดคล้องกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมในสถานการณ์ที่หลากหลาย

**2.3.2 สมรรถนะสำคัญของประเทศต่าง ๆ**

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562, หน้า 52-59) พบว่า แต่ละประเทศกำหนดสมรรถนะไว้แตกต่างกัน โดยการปฏิรูปหลักสูตรและกรอบแนวคิดการศึกษาขององค์การความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ 2573 (The OECD Education 2030 Framework) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงสำ หรับ การปฏิรูปหลักสูตรที่จะต้องมุ่งเน้นที่สมรรถนะมากขึ้น และได้ประกาศกรอบสมรรถนะของ OECD ไว้ดังนี้




**ภาพที่ 2.3** กรอบสมรรถนะในการพัฒนาปี 2030 ของ OECD

*ที่มา* : OECD (2018). The future of education and skills Education 2030.

จากการศึกษาสมรรถนะของประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียตะวันออก สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2.2

**ตารางที่ 2.2 การจัดกลุ่มของสมรรถนะ และสมรรถนะของประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียตะวันออก**

| ประเทศ | กลุ่มของสมรรถนะ | สมรรถนะ |
|---|---|---|
| ฮ่องกง | ความรู้และทักษะ (Knowledge and Skills) | • ความสามารถในการใช้ภาษา 2-3 ภาษา (Trilingual and Bilingual Competency)<br>• ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในบริบทต่าง ๆ (T-Shaped Knowledge)<br>• ความรู้ในการควบคุมเทคโนโลยี (Knowledge to Master and go Beyond Technologies)<br>• ความรู้ด้านภูมิศาสตร์เศรษฐกิจประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของสังคมประเทศชาติและโลก (Knowledge of The Geography, Economy, History, and Culture of Society, The Nation, and The World) |
| | คุณลักษณะ (Attributes) | • การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking)<br>• การทำงานเป็นทีม (Team Spirit)<br>• การชื่นชมความแตกต่าง (Appreciation of Differences)<br>• ความพากเพียร (Perseverance)<br>• ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)<br>• ความอ่อนน้อมถ่อมตน (Humility)<br>• ความมั่นใจในตนเอง (Self-Confidence)<br>• การจัดการตนเอง (Self-Management)<br>• การควบคุมตนเอง (Self-Control) |
| | ค่านิยม (Values) | • ความซื่อสัตย์ (Integrity)<br>• ความรับผิดชอบ (Responsibility)<br>• ความมุ่งมั่น (Commitment)<br>• การเอาใจใส่ (Caring)<br>• การเคารพในค่านิยมที่แตกต่างกัน (Respect of Different Values)<br>• ความอดทนต่อความหลากหลาย (Tolerance of Diversity)<br>• ความยุติธรรม (Justice)<br>• เคารพกฎหมาย (Rule of Law)<br>• สันติภาพ (Peace) |

**ตารางที่ 2.2 การจัดกลุ่มของสมรรถนะ และสมรรถนะของประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียตะวันออก (ต่อ)**

| ประเทศ | กลุ่มของสมรรถนะ | สมรรถนะ |
|---|---|---|
| สิงคโปร์ | การตระหนักรู้ตนเอง (Self-Awareness)<br>การจัดการตนเอง (Self-Management)<br>การตระหนักรู้ทางสังคม (Social Awareness)<br>การจัดการด้านความสัมพันธ์ (Relationship Management)<br>การตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบ (Responsible Decision-Making) | • การสื่อสาร ความร่วมมือ และทักษะด้านข้อมูลสารสนเทศ (Communication, Collaboration, and Information Skills)<br>• การคิดเชิงวิพากษ์และความคิดสร้างสรรค์ (Critical and Inventive Thinking)<br>• การรู้ด้านความเป็นพลเมือง การตระหนัก เกี่ยวกับพลโลก ทักษะข้ามวัฒนธรรม (Civic Literacy, Global Awareness, and Cross-Cultural Skills) |
| ญี่ปุ่น | การรู้ขั้นพื้นฐาน (Basic Literacy<br><br><br><br>ความสามารถในการคิด (Thinking Ability)<br><br><br><br>ความสามารถเชิงปฏิบัติใน การกระทำ เพื่อโลก (Practical ability to act for The World) | การรู้หนังสือ การรู้เรื่องจำ นวน และการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสาร (รวมถึงมารยาทและจริยธรรมในการใช้ ICT) (Literacy, Numeracy, and Information/ Communication Technology Literacy (and Manners and Morals for ICT)<br>การค้นหาและการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดเชิงตรรกะ อภิปัญญา และ ทักษะการเรียนรู้ที่จะปรับตัว ( Finding and Solving Problems, Creativity, Critical Thinking, Logical Thinking, Metacognition, and Adaptive Learning Skills)<br>• การพึ่งพาตนเอง (Independence and Autonomous Action) ความเข้าใจตนเองและความรับผิดชอบต่อตนเอง การส่งเสริมสุขภาพทักษะ การตัดสินใจ และทักษะในการวางแผนชีวิต • การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship Building) ความร่วมมือและความรับผิดชอบความรู้สึก / การแสดงความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น • ความรับผิดชอบในการสร้างอนาคตที่ยั่งยืน (Responsibility for Building a Sustainable Future) |

**ตารางที่ 2.2 การจัดกลุ่มของสมรรถนะ และสมรรถนะของประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียตะวันออก (ต่อ)**

| ประเทศ | กลุ่มของสมรรถนะ | สมรรถนะ |
|---|---|---|
| | | ความรับผิดชอบ สิทธิหน้าที่ การทำ งาน ความเข้าใจ ในสังคมวัฒนธรรมและสภาพ แวดล้อมทางธรรมชาติ การประยุกต์ใช้ภาษาและข้อมูลสารสนเทศ การประยุกต์ใช้ความรู้และเทคโนโลยี ตลอดจน ทักษะการหาปัญหาและการแก้ปัญหา |
| เกาหลีใต้ | • ความสามารถในการจัดการตนเอง (Self-Management Competency)<br>• ความสามารถในการประมวลความรู้และข้อมูลสารสนเทศ (Knowledge/ Information Processing Competency)<br>• ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking Competency)<br>• ความสามารถด้านสุนทรียศาสตร์ทางอารมณ์ (Aesthetic-Emotional Competency)<br>• ความสามารถในการสื่อสาร (Communication Skills)<br>• ความสามารถในการเป็นพลเมือง (Civic Competency | |
| ไต้หวัน | การกำกับตนเอง (Self-Directed Action) | • ความเข้าใจในตนเองและการพัฒนาศักยภาพ (Self-Understanding and Development of Potentials)<br>• ความประทับใจ ประสิทธิภาพ และความคิด สร้างสรรค์ (Appreciation, Performance and Creativity)<br>• การวางแผนอาชีพและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Career Planning and Lifelong Learning) |
| | การมีส่วนร่วมทางสังคม (Social Participation) | • ความเข้าใจในตนเองและการพัฒนาศักยภาพ (Self-Understanding and Development of Potentials)<br>• การมีความชื่นชม ประสิทธิผล และความคิด สร้างสรรค์ (Appreciation, Performance, and Creativity)<br>• การวางแผนอาชีพและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Career Planning and Lifelong Learning) |
| | ปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสาร (Communicative Interaction) | • การใช้เทคโนโลยีและข้อมูลให้ได้ประโยชน์สูงสุด (Utilization of Technology and Information)<br>• สำรวจและสืบสอบอย่างตื่นตัว (Active Exploration and Inquiry)<br>• การมีอิสระในการคิดและการแก้ปัญหา (Independent Thinking and Problem-Solving |

สำหรับในประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป อเมริกาเหนือ ออสเตรเลีย และแอฟริกาใต้ ได้กำหนด สมรรถนะไว้ ดังตารางที่ 2.3

**ตารางที่ 2.3 สมรรถนะของประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป อเมริกาเหนือ ออสเตรเลีย และแอฟริกาใต้**

| ประเทศ | สมรรถนะ |
|---|---|
| อังกฤษและไอร์แลนด์เหนือ | • ทักษะการสื่อสาร (Communication)<br>• ทักษะด้านตนเองและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Personal and Interpersonal Skills)<br>• ทักษะการจัดการข้อมูลสารสนเทศ (Managing Information) |
| สกอตแลนด์ | • ผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จ (Successful Learners)<br>• ความมั่นใจส่วนตน (Confident Individuals)<br>• พลเมืองที่รับผิดชอบ (Responsible Citizens)<br>• จิตสาธารณะ (Effective Contributors)<br>• การมีสุขภาวะที่ดี (Health and Wellbeing)<br>• ทักษะในการเรียน ทักษะชีวิตและการทำงาน (Skills for Learning, Life and Work)<br>• การรู้หนังสือ (Literacy)<br>• การรู้เรื่องจำนวน (Numeracy) |
| ฟินแลนด์ | • การคิดและการเรียนรู้เกี่ยวกับการจะเรียน (Thinking and Learning to Learn)<br>• สมรรถนะทางวัฒนธรรม การปฏิสัมพันธ์ และการแสดงออกถึง การเป็นตัวเอง (Cultural Competence, Interaction and Self-Expression)<br>• การดูแลตนเองและการจัดการกับชีวิตประจำวัน (Taking Care of Oneself and Managing Daily Life)<br>• ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสาร (Information and Communication Technology (ICT) Competence)<br>• ชีวิตการทำงานและการเป็นเจ้าของกิจการ (Working Life Competence and Entrepreneurship)<br>• การมีส่วนร่วมและการสร้างอนาคตที่ยั่งยืน (Participation, Involvement and Building a Sustainable Future) |
| นอร์เวย์ | • การสื่อสาร (Being Able to Express Oneself)<br>• การเขียน (Being Able to Express Oneself in Writing)<br>• การใช้เครื่องมือดิจิทัล (Being able to use Digital Tools)<br>• การอ่าน (Being able to Read)<br>• การรู้เรื่องจำนวน (Being able to Develop Numeracy) |

**ตารางที่ 2.3 สมรรถนะของประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป อเมริกาเหนือ ออสเตรเลีย และแอฟริกาใต้ (ต่อ)**

| ประเทศ | สมรรถนะ |
|---|---|
| แคนาดา | • การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)<br>• การคิดแก้ปัญหา (Problem Solving)<br>• การจัดการข้อมูลสารสนเทศ (Managing Information)<br>• การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation)<br>• การสื่อสาร (Communication) • การร่วมมือ (Collaboration)<br>• สมรรถนะทางวัฒนธรรมและการเป็นพลโลก (Cultural and Global Citizenship)<br>• การเจริญเติบโตส่วนบุคคลและมีความเป็นอยู่ที่ดี (Personal Growth and Well-Being) |
| ออสเตรเลีย | • การรู้หนังสือ (Literacy)<br>• ทักษะการคิด (Thinking Skills)<br>• ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)<br>• การจัดการตนเอง (Self-Management)<br>• การทำงานเป็นทีม (Teamwork)<br>• ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Understanding) คุณธรรมจริยธรรมและความสามารถทางสังคม (Ethical behavior and Social Competence)<br>• การรู้เรื่องจำนวน (Numeracy)<br>• เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT)<br>• ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity |
| นิวซีแลนด์ | • การใช้ภาษา สัญลักษณ์และข้อความ (Using Language, Symbols and Text)<br>• การจัดการตนเอง (Managing - Self)<br>• ความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Relating to Others)<br>• การมีส่วนร่วมและจิตสาธารณะ (Participating and Contributing)<br>• การคิด (Thinking) |
| แอฟริกาใต้ | • การระบุและแก้ปัญหา (Identify and Solve Problems)<br>• การทำงานร่วมกับผู้อื่น (Work Effectively with Others)<br>• การรวบรวม วิเคราะห์ จัดระบบและประเมินข้อมูลสารสนเทศ อย่างมีวิจารณญาณ (Collect, Analyze, Organize and Critically Evaluate Information)<br>• การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Communicate Effectively) |

**ตารางที่ 2.3 สมรรถนะของประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป อเมริกาเหนือ ออสเตรเลีย และแอฟริกาใต้ (ต่อ)**

| ประเทศ | สมรรถนะ |
|---|---|
| | • การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ (Use Science and Technology Effectively)<br>• การแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจเกี่ยวกับโลกในฐานะเป็นชุดของ ระบบที่เกี่ยวข้องกัน (Demonstrate Understanding of the World as a set of related systems)<br>• พัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (การไตร่ตรองและหากลยุทธ์ ในการเรียนที่มีประสิทธิภาพ เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ รักษาวัฒนธรรมและมีจริยธรรม การศึกษาเพื่ออาชีพและโอกาส ในการเป็นเจ้าของธุรกิจ) (Full personal development (reflecting on and exploring strategies to learn more effectively, responsible citizens, cultural and aesthetical sensitiveness, education for career and entrepreneurial opportunities) |

จากข้อมูลในตารางที่ 2.2 และ 2.3 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะใหม่จากสมรรถนะของประเทศต่าง ๆ และองค์กรต่าง ๆ สามารถจัดกลุ่มของสมรรถนะที่พบในประเทศและองค์กร ได้ดังนี้ 1) สมรรถนะหลักด้านทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skills and Personal Growth) 2) สมรรถนะหลักด้านทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ (Career Skills and Entrepreneurship) 3) สมรรถนะหลักด้านการคิดขั้นสูงและการพัฒนานวัตกรรม (Higher Order Thinking Skills and Innovation Development: HOTS) 4) สมรรถนะหลักด้านการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล (Media Information and Digital Literacy) 5) สมรรถนะหลักด้านการสื่อสาร (Communicative Competency) 6) สมรรถนะหลักด้านการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีม และมีภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) 7) สมรรถนะหลักด้านพลเมืองตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล (Active Citizens with Global Mindedness) และ 8) สมรรถนะหลักด้านการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน (Sustainable coexistence with nature and science)

**2.3.3 แนวคิดการศึกษาฐานสมรรถนะ**

การศึกษาฐานสมรรถนะ คือ การจัดการศึกษาด้วยระบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum : CBC) การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (Competency-Based Instruction : CBI) และการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ (Competency-Based Assessment : CBA) ซึ่งเป็นการศึกษาที่ยึด ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centric) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด และก้าวหน้าไป ตามความสามารถของตน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิต

เป็นการศึกษาที่ออกแบบองค์ประกอบต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความเสมอภาค ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถตอบสนองความแตกต่างที่หลากหลายของผู้เรียน โดยมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. มุ่งให้ผู้เรียนแสดงความสามารถที่เชี่ยวชาญ เน้นการนำความรู้ไปใช้จริง
2. คาดหวังให้ผู้เรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้
3. ผู้เรียนรับผิดชอบต่อตัวเองให้ถึงเป้าหมาย สามารถออกแบบการเรียนของตนเองได้ สามารถเรียนได้ ในสถานที่และเวลาที่แตกต่างกัน โดยการช่วยเหลือ สนับสนุนอย่างยืดหยุ่นตามลักษณะเฉพาะของผู้เรียน
4. ผู้เรียนจะได้รับการประเมินเมื่อพร้อม เน้นการปฏิบัติด้วยเครื่องมือวัดที่เข้าถึงความเชี่ยวชาญของ ผู้เรียน

**2.3.4 หลักการของหลักสูตรฐานสมรรถนะ**

หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency – Based Curriculum: CBC) ยึดหลักการสำคัญดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต มีความเชื่อมโยงกับบริบทและชีวิตจริงของผู้เรียน โดยมีการกำหนดสมรรถนะหลักที่เหมาะสมสำหรับแต่ละช่วงชั้น ให้ครูผู้สอนนำไปใช้เป็นหลักในการกำหนดจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และการวัดและ ประเมินผล
2. เป็นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับพฤติกรรม การกระทำ การปฏิบัติของผู้เรียน มิใช่ที่การรู้หรือมี ความรู้เพียงเท่านั้น แต่ผู้เรียนต้องสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม และคุณลักษณะต่างๆ ในการ แก้ปัญหาสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน
3. เป็นหลักสูตรที่ใช้ผลลัพธ์ (สมรรถนะ) นำสู่จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ กล่าวคือ เป็นหลักสูตรที่เน้น “Output” คือสมรรถนะ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ไม่ใช่ “Input” คือเนื้อหาสาระที่เป็นตัวป้อน
4. เป็นหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน ครู และสังคม

**2.3.5 ลักษณะสำคัญของการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ**

การเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (Competency – Based Instruction : CBI) มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการเรียนการสอนที่มีสมรรถนะเป็นเป้าหมาย คือ มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการ ประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต
2. เป็นการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เรียนรู้เพื่อให้สามารถใช้การได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริง เป็นการเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ไม่ใช่การเรียนเพื่อรู้เท่านั้น
3. เป็นการเรียนการสอนเน้น “การปฏิบัติ” โดยมีชุดของเนื้อหาความรู้ ทักษะ เจตคติ และ คุณลักษณะที่จำเป็นต่อการนำไปสู่สมรรถนะที่ต้องการ จึงทำให้สามารถลดเวลาเรียนเนื้อหาจำนวนมากที่ไม่จำเป็น เอื้อให้ผู้เรียนมีเวลาในการเรียนรู้เนื้อหาที่จำเป็นในระดับที่ลึกซึ้งขึ้น

และมีโอกาสได้ฝึกฝนการใช้ความรู้ใน สถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในระดับชำนาญหรือเชี่ยวชาญ

4. เป็นการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง จะได้รับการนำไปใช้เพื่อความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

5. เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้ และมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ไป ตามความถนัดและความสามารถของตน สามารถไปได้เร็ว – ช้าแตกต่างกันได้

6. เป็นการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อการปรับปรุง พัฒนาการเรียนรู้ให้ก้าวหน้า

นอกจากนี้ มีงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562, หน้า 69-70) ที่รายงานทั้งข้อดีและข้อจำกัดของแนวโน้ม CBE ข้อดีคือ พบว่ามีความ เชื่อมโยงทางบวก ระหว่างประสบการณ์สำคัญของผู้เรียนกับความสามารถในการเรียนรู้ของ ผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงเชิงบวก เปลี่ยนแปลงทั้งทักษะและพฤติกรรม เช่น การมีแรงจูงใจภายใน การจัดการตนเอง (Self - Efficacy) การควบคุมความคิด ในรายงานการวิจัยรายงานว่า จัดการแบบ ยืดหยุ่นเพื่อให้เกิดความก้าวหน้า เช่น ให้เวลาเพิ่มเติมกับผู้เรียน สนับสนุนเชิงบวกกับผู้เรียนเป็นพิเศษ เพื่อให้เขามีแรงจูงใจภายใน และรู้ตัวว่าตนเองมีความสามารถที่เพียงพอด้านคณิตศาสตร์

การวิจัยเกี่ยวกับ CBE มีตัวแปรที่กว้างมาก ในการทดลองใช้ CEB และการช่วยโรงเรียนในการจัดการศึกษาแนว CBE มีหลายโรงเรียนที่ใช้แนว CBE แล้วนักเรียนก้าวหน้าตามมาตรฐานวิชาการถึงระดับที่สามารถแสดงออกอย่างเชี่ยวชาญ รวมทั้งผู้เรียนได้หน่วยกิตในการเรียนด้วย อย่างไรก็ตามมีบางโรงเรียนที่ไม่ได้ทดลองใช้ CBE เต็มรูปแบบทั้งระดับนโยบายและระดับชั้นเรียน

**ตารางที่ 2.4 ความแตกต่างระหว่าง Competency - Based Education (CBE) กับ Standards – Based Education (SBE)**

| Competency-Based Education (CBE) | Standards-Based Education (SBE) |
|---|---|
| • ระบบ CBE เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้หน่วยกิตการเรียนเมื่อเขาสามารถแสดงออกความสามารถที่เฉพาะเจาะจงในวิชานั้น ๆ<br>• เป้าหมายการเรียนรู้ คือ ชุดกลุ่มของมาตรฐาน (เป้าหมายจึงกว้างกว่า SBE) แต่ละคนพัฒนาก้าวหน้าถึงระดับที่ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้สิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้มาได้<br>• การบรรลุถึงสมรรถนะของผู้เรียนพิจารณาจากการที่ผู้เรียนใช้ทั้งความรู้และทักษะอย่างเชี่ยวชาญ รวมถึงความคิด (Cognitive) ความเข้าใจผู้อื่น (Intrapersonal) ความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal) | • SBE มีระบบของการสอน ระบบการประเมิน การให้เกรด ประเมินจากความรู้ความเข้าใจและทักษะของผู้เรียน<br>• เป้าหมายการเรียนรู้ (แนว SBE) คือความรู้และทักษะที่ผู้เรียนแต่ละคนพัฒนาก้าวหน้า ไปถึงมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ |

จุดเน้นที่เหมือนกันของ CBE กับ SBE คือ เป้าหมายการเรียนรู้เป็นเป้าหมายที่มีความเหมาะสม เป็นทั้งความรู้ ทักษะ และความคาดหวังว่าผู้เรียนสามารถแสดงออกในการประยุกต์ใช้สิ่งที่เรียนรู้ อีกทั้งผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ชุดของทักษะที่ซับซ้อน (Complex Sets of Skills) ในชีวิตจริงได้ซึ่งต้องมีสติปัญญาด้านเข้าใจผู้อื่นและเข้าใจตนเองด้วย

**2.3.6 ลักษณะสำคัญของการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ**

การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ (Competency – Based Assessment: CBA) มีลักษณะ สำคัญดังนี้

1. มุ่งวัดสมรรถนะอันเป็นองค์รวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ไม่ใช้เวลา มากกับการสอบวัดตามตัวชี้วัดจำนวนมาก

2. วัดจากพฤติกรรม/ การกระทำ/ การปฏิบัติ ที่แสดงออกถึงความสามารถในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ตามเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) ที่กำหนด เป็นการวัดอิง เกณฑ์ มิใช่อิงกลุ่มและมีหลักฐานการปฏิบัติ (Evidence) ที่ใช้ตรวจสอบได้

3. ใช้การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) จากสิ่งที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง และ ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน เช่น การประเมินการปฏิบัติ (Performance Assessment) การประเมินชิ้นงาน การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio Assessment) รวมถึงการประเมินตนเอง (Student Self Assessment) และการประเมินโดยเพื่อน (Peer Assessment)

4. ใช้สถานการณ์เป็นฐาน เพื่อให้บริบทการวัดและประเมินเป็นสภาพจริงมากขึ้น เช่น อาจเตรียม บริบทเป็นข้อความ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว สถานการณ์จำลอง หรือสถานการณ์เสมือนจริงในคอมพิวเตอร์ ซึ่ง สามารถประเมินได้หลายประเด็นในสถานการณ์เดียวกัน

5. ผู้เรียนได้รับการประเมินไปตามลำดับขั้นของสมรรถนะที่กำหนด หากไม่ผ่านจะต้องได้รับการ ซ่อมเสริมช่วยเหลือ จนกระทั่งสามารถผ่านจึงจะก้าวไปสู่ลำดับขั้นต่อไป

6. การรายงานผล เป็นการให้ข้อมูลพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนตามลำดับขั้นที่ ผู้เรียนทำได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

**2.3.7 หลักการสำคัญเพื่อการปฏิรูปหลักสูตร (Curriculum) การเรียนการสอน (Instruction) และ การวัดผลประเมินผล (Assessment): CIA ในระดับการศึกษาต่าง ๆ**

จากผลการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล และข้อเสนอแนะจากงานวิจัย และความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย คณะวิจัยในโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาและทดลองใช้กรอบสมรรถนะสำหรับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานในคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ได้จัดทำหลักการสำคัญเพื่อการปฏิรูปหลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดประเมินผล ในระดับการศึกษาต่าง ๆ ไว้ให้ เป็นหลักในการปรับเปลี่ยนหรือจัดทำหลักสูตรในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

**1) หลักการทั่วไปในการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดประเมินผล**

ในการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดประเมินผลโดยใช้สมรรถนะเป็นฐานหลักมี หลักการสำคัญที่พึงพิจารณา ดังนี้

1. ให้หลักสูตรมีความยืดหยุ่น เอื้อให้สถานศึกษาและครูสามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการ ของผู้เรียนและบริบทที่มีความแตกต่างหลากหลาย

2. ให้หลักสูตรกำหนดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น รวมทั้งกำหนดสาระความรู้ และทักษะที่เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำซึ่งผู้เรียนทุกคนควรจะได้รับ โดยมีพื้นที่และเวลาเหลือให้สถานศึกษาสามารถนำไปใช้ ในการพัฒนาผู้เรียนได้ตามความต้องการของผู้เรียนและบริบทที่แตกต่างกันและมีสัดส่วนที่เหมาะสมกับความ ต้องการของผู้เรียนตามช่วงวัย

3. ให้หลักสูตรส่งเสริมผู้เรียนให้ได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถ และได้มีโอกาส พัฒนาตนเองสู่ความเชี่ยวชาญตามความถนัดของตน

4. ให้หลักสูตรจัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆอย่างสมดุล

5. ให้หลักสูตรเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพ

6. ให้หลักสูตรจัดสาระและประสบการณ์เรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน

7. ให้หลักสูตรมีการจัดรายวิชาและกิจกรรมที่เอื้อต่อผู้เรียนในช่วงรอยเชื่อมต่อเมื่อจบการศึกษาแต่ละ ระดับและช่วงวัย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัว มีความพร้อมในการศึกษาต่อได้ตามความสนใจเฉพาะสาขา และการประกอบอาชีพในอนาคต

8. ให้มีการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิด ได้ลงมือทำ สะท้อนคิด ปรับปรุงและ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ได้เรียนรู้จากการลงมือทำ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การคิดสร้างสรรค์ สามารถผลิต ชิ้นงาน สิ่งประดิษฐ์ กระบวนการ วิธีการและนวัตกรรมตามความเหมาะสมกับวัยและความสามารถ

9. ให้มีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะหลักในระดับที่เหมาะสมกับช่วงวัย ให้ ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานให้ได้ผลลัพธ์ในระดับที่ต้องการ

10. ให้มีการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความแตกต่างที่หลากหลายของผู้เรียน บริบท ภูมิสังคมและ วัฒนธรรม โดยคำนึงถึงความเสมอภาคและการให้โอกาสที่เท่าเทียมกัน

11. มีการสอบในลักษณะของการสอบเพื่อตัดสินและการแข่งขันให้น้อยที่สุด และส่งเสริมการประเมิน เพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) ที่ใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตน (Assessment as Learning) เพื่อการพัฒนาปรับปรุงและวาง แผนการเรียนรู้ของตน

12. การประเมินผลการเรียนรู้ระดับชาติทั้ง NT และ O-NET ให้เป็นการประเมินสมรรถนะความสามารถ ในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ ในการปฏิบัติงานและแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ให้ ประสบความสำเร็จ

**2) หลักการในการปฏิรูป CIA ในระดับประถมศึกษาตอนต้น**

ในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะในระดับประถมศึกษาตอนต้น มีหลักการสำคัญที่พึงนำมาพิจารณา ดำเนินการ ดังนี้

1. จัดโครงสร้างเวลาเรียนและสาระการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่น ให้สถานศึกษาและครูสามารถ ตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียนและบริบท

2. จัดสภาพแวดล้อม กิจกรรม ประสบการณ์และแหล่งเรียนรู้ใกล้ตัวที่หลากหลาย ให้เอื้อต่อการ ปรับตัวของผู้เรียนในช่วงรอยต่อระหว่างการศึกษาปฐมวัยกับการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยจัดให้มีช่วงเวลาใน การเตรียมความพร้อมในช่วงเปิดภาคเรียนที่ 1 (ประมาณ 4-6 สัปดาห์) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่าง ราบรื่นต่อเนื่อง

3. ให้ความสำคัญกับการวางพื้นฐานทางด้านภาษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

4. ให้มุ่งพัฒนาสมรรถนะหลักที่สำคัญอย่างสอดคล้องต่อเนื่องกันกับสมรรถนะของเด็กปฐมวัย

5. ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกที่เน้นการปฏิบัติจริง (Active Learning) ในชีวิตประจำวัน และการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน (Differentiate Instruction)

6. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาลักษณะนิสัยอันดีงาม การเป็นคนดี มีวินัย และมีความรับผิดชอบ

7. ใช้การวัดผลประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Formative Assessment) ที่เน้นการประเมิน สมรรถนะและความสามารถอย่างเป็นองค์รวม

8. ไม่ควรให้มีการทดสอบในลักษณะที่เป็นการตัดสินผู้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ซึ่งส่งผล กระทบทางลบต่อครูและเด็ก แต่สามารถคัดกรองเด็กด้วยวิธีการและในเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ความช่วยเหลือเด็ก ตามความต้องการจำเป็น

**3) หลักการในการปฏิรูป CIA ในระดับประถมศึกษาตอนปลาย**

หลักการในการปฏิรูป CIA ในระดับประถมศึกษาตอนปลายเป็นการกำหนดหลักสูตรเชื่อมต่อกับระดับประถมศึกษาตอนต้นที่เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เติมความเข้มข้นในรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติมมากขึ้น และเพื่อเป็นการสร้างรอยเชื่อมต่อที่กลมกลืนในการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

1. เพิ่มความเข้มข้นในรายวิชาพื้นฐานและลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาสาระ

2. พัฒนาสมรรถนะหลักให้หลากหลายเพิ่มขึ้นจากระดับประถมศึกษาตอนต้นในลักษณะองค์รวมที่เน้น ส่งเสริมการบูรณาการสมรรถนะหลัก 10 สมรรถนะ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องกับ ความสามารถและความสนใจ

3. จัดสภาพแวดล้อม กิจกรรม ประสบการณ์และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น

4. ให้ความสำคัญกับการวางพื้นฐานที่เข้มข้นขึ้นทางด้านภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์

5. มุ่งพัฒนาสมรรถนะหลักที่สำคัญอย่างสอดคล้องต่อเนื่องกันกับสมรรถนะระดับประถมศึกษาตอนต้น

6. จัดการเรียนการสอนให้มุ่งพัฒนาสมรรถนะหลักอย่างเป็นองค์รวมโดยเน้นการจัดการเรียนการสอน เชิงรุกที่เน้นการปฏิบัติจริง (Active Learning) และการจัดการเรียนการสอนตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน (Differentiate Instruction)

7. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาลักษณะนิสัยอันดีงาม การเป็นคนดี มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิต สาธารณะและมีความใส่ใจต่อวิถีชีวิตชุมชน และภูมิสังคมที่ตนอาศัยอยู่

8. ใช้การวัดผลประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Formative Assessment) ที่เน้นการประเมิน สมรรถนะความสามารถเป็นองค์รวม

9. ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองในสิ่งที่สนใจโดยใช้สื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ อย่างเท่าทัน

10. จัดกิจกรรมส่งเสริมความถนัดและความสนใจ เพื่อการวางพื้นฐานเรียนต่อตามความถนัดและการ ประกอบอาชีพที่ใฝ่ฝันในอนาคต

**4) หลักการในการปฏิรูป CIA ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**

หลักการในการปฏิรูป CIA ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการกำหนดหลักสูตรเชื่อมต่อกับระดับ ประถมศึกษาตอนปลายที่เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เวลาตามโครงสร้างเวลาเรียนที่เข้มข้นในรายวิชาพื้นฐานและ รายวิชาเพิ่มเติมมากขึ้น และเพื่อการวางพื้นฐานในการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ การเรียนต่อสาย อาชีวศึกษา หรือการประกอบอาชีพ หลักการในการปฏิรูป CIA มีดังนี้

1. เพิ่มความเข้มข้นในรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม ที่เป็นทางเลือกให้กับผู้เรียนได้อย่าง หลากหลายตามความถนัดและความสนใจมากขึ้น ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาสาระ

2. พัฒนาสมรรถนะหลักให้หลากหลายเพิ่มขึ้นจากระดับประถมศึกษาตอนต้นในลักษณะองค์รวม เน้น การบูรณาการสมรรถนะหลัก 10 สมรรถนะ เน้นการปฏิบัติจริงและส่งเสริมความสามารถและศักยภาพผู้เรียนที่ สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจ

3. จัดหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความสามารถพิเศษและความสนใจของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันให้มาก ขึ้น โดยคำนึงถึงการจัดรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจทางอาชีพ และการเรียนต่อไว้ในแผนการเรียนเฉพาะที่เป็นทางเลือกตามความต้องการของผู้เรียน

4. จัดสภาพแวดล้อม กิจกรรม และประสบการณ์ที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะหลักโดยการปฏิบัติจริง จากสถานประกอบการใกล้เคียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น

5. ให้ความสำคัญกับการวางพื้นฐานที่เข้มข้นขึ้นทางด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยมุ่งพัฒนา สมรรถนะ หลักที่สำคัญเป็นการเฉพาะ

6. จัดการเรียนการสอนเชิงรุกที่เน้นการปฏิบัติจริง (Active Learning)

7. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาลักษณะนิสัยอันดีงาม การเป็นคนดี มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิต สาธารณะและมีความใส่ใจต่อวิถีชีวิตชุมชนและภูมิสังคมที่ตนอาศัยอยู่เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมไทยและสังคมโลก

8. ใช้การวัดผลประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Formative Assessment) ที่เน้นการประเมิน สมรรถนะความสามารถอย่างเป็นองค์รวม เน้นการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน สังคมไทย และสังคมโลก

9. ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองในสิ่งที่สนใจโดยใช้สื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล เพื่อการเรียนรู้ อย่างเท่าทันสามารถนำมาใช้ในเรียนรู้และการดำรงชีวิตประจำวัน

10. จัดกิจกรรมส่งเสริมความถนัดและความสนใจ เพื่อการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การ อาชีวศึกษา หรือการประกอบอาชีพที่ใฝ่ฝันในอนาคต

**5) หลักการในการปฏิรูป CIA ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**

หลักการในการปฏิรูป CIA ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการกำหนดหลักสูตรเชื่อมต่อกับระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เวลาตามโครงสร้างเวลาเรียนที่เข้มข้นในรายวิชาพื้นฐานและ รายวิชาเพิ่มเติมมากขึ้น และเพื่อการวางพื้นฐานในการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น หลักการในการปฏิรูป CIA มีดังนี้

1. เพิ่มความเข้มข้นในรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม ที่เป็นการสร้างทางเลือกให้กับผู้เรียนได้อย่าง หลากหลายตามความถนัดและความสนใจมากขึ้น ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาสาระ

2. พัฒนาสมรรถนะหลักให้เข้มข้นขึ้น เพิ่มความซับซ้อนในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ

3. จัดหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความสามารถพิเศษและความสนใจของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันให้มากขึ้น โดยคำนึงถึงการจัดรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจทางอาชีพ และการเรียนต่อไว้ในแผนการเรียนเฉพาะที่เป็นทางเลือกตามความต้องการของผู้เรียน

4. จัดสภาพแวดล้อม กิจกรรม และประสบการณ์ที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะหลักโดยการปฏิบัติจริงจาก สถานประกอบการใกล้เคียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น

5. ให้ความสำคัญกับการวางพื้นฐานที่เข้มข้นขึ้นทางด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยมุ่งพัฒนาสมรรถนะ หลักที่สำคัญเป็นการเฉพาะ

6. จัดการเรียนการสอนเชิงรุกที่เน้นการปฏิบัติจริง (Active Learning)

7. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาลักษณะนิสัยอันดีงาม การเป็นคนดี มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะและมีความใส่ใจต่อวิถีชีวิตชุมชนและภูมิสังคมที่ตนอาศัยอยู่เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมโลก

8. ใช้การวัดผลประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Formative Assessment) ที่เน้นการประเมิน สมรรถนะความสามารถอย่างเป็นองค์รวม ที่เน้นการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ ชุมชนและสังคม

9. ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองในสิ่งที่สนใจโดยใช้สื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล เพื่อการเรียนรู้ อย่างเท่าทันสามารถนำมาใช้ในเรียนรู้และการดำรงชีวิตประจำวัน

10. จัดกิจกรรมส่งเสริมความถนัดและความสนใจ โดยเฉพาะกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมชุมนุมที่ ส่งเสริมความสนใจเฉพาะให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจเฉพาะอย่างแท้จริง เพื่อการเรียนต่อใน ระดับอุดมศึกษา หรือการประกอบอาชีพที่ใฝ่ฝันในอนาคต

11. จัดกิจกรรมการแนะแนวเพื่อการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ วางแผนเลือกตัดสินใจตั้งแต่เริ่มการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้มีช่วงเวลาการฝึกทักษะและความ ชำนาญพัฒนาสมรรถนะหลักที่จำเป็นต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

12. แสวงหาความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาและสถานประกอบการที่ผู้เรียนสนใจในการประกอบ อาชีพในอนาคต เพื่อการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกสมรรถนะที่จำเป็นและสำคัญต่อการเรียนต่อและการประกอบ อาชีพ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง

สรุปได้ว่า การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน หมายถึง กระบวนการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น พัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์แบบ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ พัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเจริญงอกงาม มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา การบูรณาการความรู้ทักษะ เจตคติ ค่านิยม และการพัฒนาผู้เรียนอย่างองค์รวม ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะและความรู้ที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพและกาดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตต่อไป

## 2.4 การวิจัยเชิงคุณภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมประเด็นการศึกษาที่สำคัญแบ่งออกเป็น 4 สาระสำคัญ ได้แก่ ความเป็นมาของการวิจัยเชิงคุณภาพ ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ รูปแบบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

### 2.4.1 ความเป็นมาของการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในช่วงแรกนับตั้งแต่ทศวรรษ 1950 และชัดเจนมากขึ้นในปี ค.ศ. 1960 การวิจัยทางสังคมศาสตร์ตามแนวคิดแบบการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ โดยกลุ่มปฏิฐานนิยมแบบดั้งเดิม (Classical Positivism) ซึ่งอิงอยู่กับการใช้เหตุผลเชิงนิรนัย (Deductive Logic) เน้นการใช้ข้อมูล เชิงประจักษ์ การสร้างมาตรวัด การวิเคราะห์เชิงสถิติ และการให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ มากกว่ากระบวนการ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในแวดวงวิชาการ ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า ฐานคติ ทางวิทยาศาสตร์ มีความเหมาะสมเพียงใดกับเนื้อหาทางสังคมศาสตร์ อาทิ คุณภาพของ ผลการค้นคว้าวิจัย มีลักษณะไม่ลึกซึ้งเท่าที่ควร เนื่องจากวิธีการวิจัยตามแนวปฏิฐานนิยม ไม่เน้นบริบท ทำให้ผลการศึกษาไม่เชื่อมโยงกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมของเรื่องที่ศึกษา เท่าที่ควร กระบวนทัศน์แนวปฏิฐานนิยม ละเลยความเป็นอัตวิสัยของมนุษย์ (Human Subjectivity) ทำให้ผลการศึกษาขาดความถูกต้องตรงประเด็นภายใน (Internal Validity) เนื่องจากความถูกต้องเชิงตรรกะในทัศนะของคนนอกหรือผู้วิจัย (Etic Point of View) อาจคลาดเคลื่อนจากทัศนะของคนใน (Emic Point of View) อีกทั้งยังไม่สามารถจับลักษณะ พลวัตของการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล สถาบัน สังคมได้ เนื่องจากการวิเคราะห์ ทางสถิติมุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในภาพรวม มากกว่าความเป็นปัจเจกบุคคล ในฐานะผู้กระทำ (Actor)

อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในการศึกษาแบบต่อเนื่องยาวนาน (Longitudinal Studies) ทำให้ไม่สามารถเข้าใจความเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัต เป็นต้น

จวบจนกระทั่งกลางทศวรรษ 1970 ที่มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์มาใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ร่วมกับเหตุผลเชิงทฤษฎี โดยกลุ่มหลังปฏิฐานนิยม (Post-Positivism) ได้เริ่มนำเอาแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ ต่อมาในช่วงกลางและหลังศตวรรษที่ 20 ได้เกิด การวิพากษ์วิจารณ์ข้อบกพร่องของทั้งสองแนวทางโดยประเด็นปัญหาความแตกต่างกัน ในระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ มีลักษณะหลัก ๆ ดังนี้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2554, หน้า 11)

1. วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเหนือกว่า เนื่องจากเป็นแนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Approach)

2. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพดีกว่า เพราะเหมาะสมที่จะใช้แสดงความเข้าใจในพฤติกรรมของมนุษย์

3. วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ส่งเสริมกันถ้าสามารถนำเอามาใช้ร่วมกัน โดยรักษาจุดแข็งและลดจุดอ่อนของแต่ละวิธีการให้น้อยลง

4. แนวทางวิจัยเชิงคุณภาพกับวิจัยเชิงปริมาณมีพื้นฐานด้านปรัชญาของศาสตร์ที่แตกต่างกัน นักวิชาการจึงควรใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งโดยเฉพาะเท่านั้น

ตอนปลายศตวรรษที่ 20 ประมาณปี ค.ศ. 1980 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ นักวิจัยเชิงคุณภาพ เริ่มระมัดระวังมากขึ้นในเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับความจริง( The Very Notion of Truth) โดยความเป็นจริงเป็นเรื่องจิตวิสัย (Subjectivity) ของผู้วิจัย หรือจิตวิสัยระหว่างบุคคล (Inter-Subjectivity) ของผู้วิจัยกับผู้ร่วมวิจัย ในช่วงท้ายสุดของศตวรรษที่ 20 จนถึงศตวรรษที่ 21 วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาอีกครั้ง เนื่องจากรัฐบาลในหลายประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ต้องการใช้งานวิจัยทางสังคมศาสตร์มาใช้ประโยชน์ต่อการกำหนด นโยบายที่ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงนำไปสู่การทบทวนวิธีการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่ไปกับ การเน้นบทบาทของงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ต้องทำไปด้วยกัน (Complementary)

พัฒนาการของการวิจัยเชิงคุณภาพ คำว่า “การวิจัยเชิงคุณภาพ” แปลโดยตรงจาก “Qualitative Research” เป็นคำที่ใช้อย่างแพร่หลายในซีกโลกตะวันตก ต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2520 กลุ่มนักวิจัยไทย ประมาณสิบกว่าท่าน ประกอบด้วย นักมานุษยวิทยา นักจิตวิทยาสังคม และนักศึกษาศาสตร์ ได้นำเข้ามาใช้ในภาษาไทย บางท่านเสนอให้ใช้คำว่า “การวิจัยเชิงคุณลักษณะ" แต่ในที่สุดก็ตกลงใช้ คำว่า "การวิจัยเชิงคุณภาพ" ตามราชบัณฑิตยสภา ที่มาของการวิจัยเชิงคุณภาพ มีพัฒนาการเกิดขึ้นด้วยความจำเป็นบางอย่าง เนื่องจากวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ไม่อาจแสวงหาความเป็นจริงหรือข้อเท็จจริงจากปรากฏการณ์บางอย่าง ได้ถูกต้องลึกซึ้งเพียงพอ อาทิ การตรวจนับหาความถี่บ่อยอาจไม่เข้าใจถึงความจริงแท้ ของปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมได้ นักวิจัยจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงคุณลักษณะเข้ามาอธิบายจึงจะตีความได้อย่างลึกซึ้ง เช่น ภูมิหลังประวัติ ความเป็นมาของชุมชน ประสบการณ์เรียนรู้ของปัจเจกบุคคลและชุมชน บุคลิกภาพหรือ คุณลักษณะของผู้นำ นิทานพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และวัฒนธรรม รวมถึงปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมอื่นที่มีความเป็นคุณลักษณะ คล้ายคลึงกัน อีกทั้งยังเป็นการเติมเต็มข้อมูลเชิงคุณลักษณะให้ข้อมูลที่เก็บ

รวบรวมได้ มีความ ครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อให้นักวิจัยสามารถตีความทำความเข้าใจปรากฏการณ์ได้ถูกต้องและลึกซึ้ง ด้วยเหตุนี้ การวิจัยเชิงคุณภาพ จึงสามารถกระทำโดยอิสระ หรืออาจผสมผสานวิธีการ (Mixed Methodology) เข้ากับการวิจัยเชิงปริมาณก็ได้

**2.4.2 ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ**

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นคำที่มีความหมายกว้างที่ใช้ครอบคลุมรูปแบบวิธี การวิจัยประเภทหนึ่งที่มีคุณลักษณะบางอย่างบางประการร่วมกันที่ซึ่งไม่สามารถใช้วิธีการ ทางสถิติมาอธิบายหรือตีความให้เข้าใจได้อย่างถ่องแท้ มุ่งแสวงหาความเป็นจริง ในปรากฏการณ์ที่อาจทดสอบหรือตรวจสอบการศึกษาโดยคนอื่นได้เช่นกัน เพียงแต่ ปรากฏการณ์เหล่านั้นต้องการแนวความคิดและวิธีการศึกษาที่แตกต่างออกไป และที่เรียกว่า เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ก็เพราะไม่เน้นการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ แม้ว่าจะมีการเสนอข้อมูลเชิงปริมาณรวมอยู่ด้วย ก็เป็นเพียงส่วนย่อยหรือส่วนประกอบเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่าเป็นการวิจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับตัวเลขหรือข้อมูลเชิงปริมาณ และก็ไม่ได้ หมายความว่าการวิจัยเชิงปริมาณไม่มีคุณภาพ ถ้าเป็นการวิจัยที่ดีที่ทำถูกต้องตามหลักวิชาของแต่ละแบบ ย่อมมีคุณภาพด้วยกันทั้งนั้น แต่ถ้าทำไม่ดีไม่ถูกต้องไม่เป็นที่ยอมรับ แม้จะเรียกว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ ก็หาทำให้มีคุณภาพดีขึ้นตามชื่อไม่ (สุพรรณี ไชยอำพร, 2552, หน้า 103-130) ทั้งนี้ ในการทำการวิจัยเชิงคุณภาพ คำถามวิจัย ไม่ได้อยู่ในกรอบหรือถูกกระทำให้เป็นการวัด หรือการสังเกตตัวแปรเชิงปฏิบัติการ แต่จะตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นการศึกษาที่ซับซ้อน ภายใต้บริบท (Context) หรือวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในกลุ่มนั้น ๆ โดยมุ่งทำความเข้าใจ อย่างลึกซึ้งรอบด้านเป็นองค์รวม (Holistic Approach) มากกว่าการมุ่งหาคำตอบเพื่อทดสอบ สมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ซึ่งนิรนัย (Deductive) มาจากทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง ซึ่งมักจะใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-Informant) ด้วยเหตุนี้ การวิจัยเชิงคุณภาพ จึงมีความหมายครอบคลุมถึงการวิจัยในสนาม (Field Research) การศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณนา (Ethnographic Study) การวิจัยทางมานุษยวิทยา (Anthropological Research) การวิจัยเชิงธรรมชาติ (Naturistic Research) กลุ่มนักคิดปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionist) การศึกษารายกรณี (Case Study) การตีความ (Interpretive) ปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Approach) การศึกษาแบบสร้าง ทฤษฎีจากข้อมูลหรือทฤษฎีจากฐานล่าง (Grounded Theory Approach) การวิจัยเชิงชีวประวัติบุคคล (Biographic Approach) วิธีการเชิงประวัติศาสตร์ (Histological Porch) และวิธีการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Approach) ซึ่งในแต่ละวิธีต่างมุ่งเน้นการตีความ (Interpretation) เพื่อความเข้าใจ ปรากฏการณ์ทางสังคม (Social Phenomena) ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคลและชุมชนตามสภาพแวดล้อมที่ห่อหุ้มและมีอิทธิพลต่อความหมายของปรากฏการณ์ที่สนใจศึกษา (สุพรรณี ไชยอำพร, 2552; Bogdan and Biklen, 1992 อ้างถึงใน รัตนะ บัวสนธ์, 2556; Shank, 2006 อ้างถึงใน รัตนะ บัวสนธ์, 2556; สุภางค์ จันทวานิช, 2552, รัตนะ บัวสนธ์, 2556)

**2.4.3 รูปแบบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**

จากการวิเคราะห์บูรณาการความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ อาจแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ (สุพรรณี ไชยอำพร, 2552)

1. แบบที่ใช้การศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารเป็นสำคัญ ส่วนมากเป็นงานวิจัยทางประวัติศาสตร์ เป็นเรื่องของเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ในอดีต จึงจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากเอกสารเป็นพื้น งานวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะนักประวัติศาสตร์ มักจะเสนอรายงานหรือผลการศึกษาออกมาในรูปของการพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูล นอกจากนั้น ผลงานของนักประวัติศาสตร์ก็ไม่ใคร่มีข้อมูลเชิงปริมาณมากนัก

2. แบบที่เน้นการออกเก็บข้อมูลในสนาม (Field Research) เป็นสำคัญ ได้มีการทำกันมากและท่ามานานในหมู่นักมานุษยวิทยาของโลกตะวันตก แต่เพียงมีการนำเข้ามาใช้ ศึกษาปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในประเทศไทยเมื่อไม่นานมานี้ แม้กระนั้นได้ปรากฏว่า มีการยอมรับ และแพร่ขยายเข้าไปในวงการศึกษาระดับสูงของไทยอย่างรวดเร็ว และเป็นที่รู้จักกันอย่าง กว้างขวางในปัจจุบัน มีคนต้องการจะทำวิจัยเชิงคุณภาพกันมาก แต่ก็ยังติดขัดอยู่ตรงที่ว่า ไม่ใคร่จะเข้าใจในแนวความคิดและวิธีการวิจัยอย่างถูกต้องนัก โดยเฉพาะการทำวิจัยสนาม

สรุปได้ว่า การวิจัยทางมานุษยวิทยา (Anthropological Research) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการออกสนาม โดยในระยะเริ่มแรกตามธรรมเนียมปฏิบัติของนักมานุษยวิทยาสังคมวัฒนธรรม (Social / Cultural Anthropologist) นิยมทำการศึกษาชุมชนขนาดเล็กซึ่งมักจะเป็นสังคมของชนเผ่า (Tribal Society) และชุมชนของชาวบ้านนา (Peasant Community) การศึกษาแบบ นี้ในทางมานุษยวิทยาเรียกว่า “การศึกษาชุมชน” (Community Study) ซึ่งมีแนวความคิดและวิธีการของตนเองชัดเจน

**2.4.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ**

การวิจัยเชิงคุณภาพมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพใน 4 สาระสำคัญ ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ทั้งนี้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัยเชิงคุณภาพแต่ละประเภทมีหลักการและวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแตกต่างกันตามความต้องการและความเหมาะสม ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะของข้อมูล แหล่งข้อมูล และลักษณะของกลุ่มเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

**2.4.4.1 การศึกษาเอกสาร**

การศึกษาเอกสารในงานวิจัยเชิงคุณภาพมีความแตกต่างกับงานศึกษาเอกสารของนักประวัติศาสตร์โดยทั่ว ๆ ไป เนื่องจากเน้นวิเคราะห์ข้อมูลภายใต้ บริบท (Context) ไม่ว่าจะเป็นบริบททางกายภาพ บริบททางครอบครัว สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การศึกษา การเมืองการปกครอง ฯลฯ แทนที่จะเน้นการนำเสนอตามลำดับเวลา (Chronological) เฉกเช่น งานทางประวัติศาสตร์ แต่มุ่งค้นหาคำตอบต่อคำถามที่ว่า ทำไม อย่างไร มากกว่าอะไร ดังนั้นในการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากเอกสาร จึงเน้นว่า เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ทางสังคมนั้น ๆ เกิดภายใต้สภาวะแวดล้อม หรือบริบทใด มีกระบวนการก่อเกิดคลี่คลายขยายตัวอย่างไร ด้วยเหตุผลใด และมีปฏิสัมพันธ์หรือส่งผลต่อ บุคคลในสังคมวัฒนธรรม ขณะนั้นอย่างไร อันจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจปรากฏการณ์ได้ ลึกซึ้ง และใกล้เคียงข้อเท็จจริงภายใต้วิธีการแบบภาพรวม (Holistic Approach) และในทัศนะ ของคนใน (Emic) เอกสารที่นิยมนำมาใช้ในการศึกษา เช่น ประวัติชีวิต เรียงความ จดหมาย บันทึกประจำวัน สุภาษิต นิยายปรัมปรา (Myth) ตำนาน (Legend) และนิทานประเภท

นิยาย (Fairy Tales) เป็นต้น ทั้งนี้ การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารเป็นวิธีการหลัก มีสิ่งที่ควรคำนึงอยู่ 3 ประการ คือ (สุพรรณี ไชยอำพร, หน้า 103-130)

1. การเข้าถึงเอกสาร ทั้งนี้ เพราะการบันทึกข้อมูลเอกสารในปัจจุบันมีเป็นจำนวนมหาศาลและกระจายไปอยู่ในที่ต่าง ๆ นักวิจัยจึงต้องอดทนค้นคว้าว่าเอกสารที่ต้องการนั้นอยู่ที่ใด และสามารถนำมาใช้ศึกษาอ้างอิงได้หรือไม่ ทั้งนี้เพราะเอกสารหลายอย่างเป็นความลับ เช่น เอกสารฟ้องร้อง หรือมีเจ้าของลิขสิทธิ์ การเข้าถึงหรือนำมาอ้างอิง อาจกระทำได้ยากหรือไม่อาจจะทำได้ นักวิจัยจึงต้องมีความอดทนที่จะค้นหา และพยายาม เข้าถึงข้อมูลให้ได้ เอกสารบางอย่างเมื่อจะใช้ต้องขออนุญาต มิฉะนั้นอาจถูกฟ้องร้องได้

2. การตรวจสอบความถูกต้อง และการเลือกสรรข้อมูล เนื่องจากข้อมูลมีเป็นจำนวนมากนักวิจัยจึงต้องพยายามตรวจสอบให้ได้ความจริง โดยปกติเริ่มตรวจสอบตั้งแต่ จุดแรกคือ ดูว่าข้อมูลที่ได้มานั้นใครเป็นผู้บันทึก และผู้บันทึกมีความเกี่ยวพันหรือ มีผลประโยชน์รวมหรือมีอคติต่อเหตุการณ์ที่บันทึกหรือไม่ มีเหตุหรือหลักฐานในการบันทึก ชัดเจนเพียงใด ข้อความที่อ้างอิงนั้นนำมาจากต้นฉบับเดิมหรือเป็นการสรุปความมา ทั้งนี้เพราะการสรุปตีความใหม่อาจจะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้แม้จะไม่ได้ตั้งใจ ผู้วิจัยจึงต้อง มีความระมัดระวังเป็นอย่างมาก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และถูกต้องมากที่สุด อีกทั้งยังจะต้องรู้จักเลือกสรรข้อมูลที่มีอยู่เป็นจำนวนมากว่าข้อมูลใดเกี่ยวข้องกับเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาหรือไม่เกี่ยวข้อง มิฉะนั้นผู้วิจัยอาจจะไม่สามารถนำข้อมูลที่ได้มาเชื่อมโยงความสัมพันธ์หรือวิเคราะห์ได้หรือถ้าหากจะกระทำได้ก็อาจจะไม่ถูกต้องสมบูรณ์

3. การอ้างอิงข้อมูล เนื่องจากการวิจัยเอกสาร อาศัยข้อมูลที่มีผู้บันทึกไว้ ดังนั้นในการนำมาใช้จึงจำเป็นต้องมีการอ้างอิง ซึ่งนอกจากจะเป็นการให้เกียรติแก่ผู้บันทึกแล้วยังช่วยให้ผู้อื่นที่สนใจสามารถติดตามศึกษาค้นคว้าในรายละเอียด สามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้ดังนั้นจึงถือเป็นจรรยาบรรณที่สำคัญประการหนึ่งของผู้เก็บรวบรวม ข้อมูลจากเอกสาร ทั้งนี้การอ้างอิง ไม่ว่าจะเป็นการอ้างอิงในเชิงอรรถหรือบรรณานุกรมจะต้องกระทำให้ถูกต้องเป็นระบบตามแบบสากล และควรใช้ให้เป็นระบบคือเป็นแบบเดียวกัน ทั้งเล่ม

**2.4.4.2 การสังเกต**

ในการวิจัยเชิงคุณภาพ "การสังเกต" เป็นการเฝ้าดู ปรากฏการณ์ทางสังคมที่สนใจศึกษาซึ่งเกิดขึ้น และดำเนินการไปตามธรรมชาติ โดยไม่มีการควบคุมหรือดัดแปลงใด ๆ ติดต่อกันเป็นเวลานาน (Harris, 1973; Adler and Adler, 1994 อ้างถึงใน ชาย โพธิสิตา, 2550, หน้า 66-75) อีกทั้ง การสังเกต ยังถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ของมนุษย์ โดยเฉพาะการศึกษาวิจัยทางมานุษยวิทยาหรือเชิงชาติพันธุ์วรรณนาที่กำหนดให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามอย่างเข้มข้นตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 และเป็นที่ยอมรับของนักสังคมวิทยาแห่งสำนักชิคาโก ในปี ค.ศ.1930 นอกจากนี้ การสังเกต อาจใช้ควบคู่กับวิธีการเก็บข้อมูล ชิงคุณลักษณะอื่น ๆ ซึ่งนักสังคมศาสตร์ ได้จำแนกการสังเกตโดยอาศัยหลักการกว้างๆ ออกเป็น (Ulin et al, 2002 อ้างถึงใน ชาย โพธิสิตา, หน้า 66-75)

1. การสังเกตแบบที่ไม่มีการควบคุม (Uncontrolled observation) เป็นการสังเกตที่บุคคลใช้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน ส่วนใหญ่จะเกิดจากความสนใจในเรื่องบางเรื่องของบุคคล มิได้มุ่งหวังที่จะนำมาใช้ค้นคว้าหรือทดสอบเพิ่มเติม แต่การสังเกตแบบนี้อาจกลายเป็นแบบ

ที่มีการควบคุมได้หากเปลี่ยนใจจะนำเอาข้องมูลที่ได้จากการสังเกตมาใช้ประโยชน์ เพราะ มีการกำหนดขอบเขตเนื้อหาที่แน่นอน รวมทั้งจดบันทึกไว้

2. การสังเกตแบบควบคุม (Controlled observation) เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตมีเจตนาจะนำข้อมูลมาใช้เพื่อการใดการหนึ่งในการปฏิบัติหรือทางวิชาการหรือทั้งสองอย่างการสังเกตแบบควบคุม แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

2.1 การสังเกตแบบไม่เข้าไปมีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ซึ่งเป็นการสังเกตในทัศนะของคนนอก ผู้วิจัยเข้าไปร่วมอยู่ในสถานการณ์ แต่ไม่มีปฏิสัมพันธ์ และไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบกับผู้คนในสถานการณ์ที่ตนสังเกต ผู้วิจัย เฝ้าดูและรับฟังโดยไม่รบกวนการดำเนินตามธรรมชาติของเหตุการณ์ที่สังเกต ทั้งนี้ การตรวจสอบ (Verifying) ข้อมูลหรือ สิ่งที่ผู้วิจัยได้รับรู้ กระทำโดยการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ฯลฯ

2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ในทัศนะของคนในเป็นการเฝ้าสังเกตปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรมที่เป็นเป้าหมายของการวิจัย โดยผู้วิจัยนำตัวเองเข้าไปสัมผัสโดยตรง และมีส่วนร่วมระดับใดระดับหนึ่งหรือเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ที่ตนศึกษา ทั้งในด้านการดำรงชีวิต และความเข้าใจในวัฒนธรรม แต่ไม่ใช่เป็นอันหนึ่ง อันเดียวกับชุมชน (A Part of and A Part From) ในขณะที่ พฤติกรรมของผู้กระทำในปรากฏการณ์ที่ศึกษากำลังเกิดขึ้น ทำให้เข้าถึงความจริง ความรู้ และความหมายได้อย่างสมบูรณ์ เพื่อทำความเข้าใจอย่างเป็นองค์รวมโดยทั่วไป การสังเกตแบบมีส่วนร่วม มักใช้เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับว่าใครทำอะไรกับใคร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร ส่วนการที่จะสามารถให้คำตอบสำหรับคำถาม "ทำไม" จากเทคนิคการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ได้หรือไม่นั้น มักเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วม ว่า สามารถเจาะลึกเข้าถึงแก่นของปรากฏการณ์ทางสังคมได้มากหรือน้อยเพียงใด ซึ่งระดับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของนักวิจัยนั้น มักเป็นลักษณะใดลักษณะหนึ่งในสามลักษณะตามที่โกลด์ (Gold, 1958 อ้างถึงใน สุพรรณี ไชยอำพร, 2552, หน้า 103-130) จำแนกไว้ ได้แก่

1) ผู้สังเกตทำตัวเป็นผู้มีส่วนร่วมสมบูรณ์
2) เป็นผู้มีส่วนร่วมเสมือนผู้สังเกต
3) เป็นผู้สังเกตเสมือนผู้มีส่วนร่วม

อย่างไรก็ตาม มีข้อพึงระวังในการเลือกใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในกรณี ดังต่อไปนี้

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกลุ่ม หรือกิจกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับ หรือมีความเสี่ยงสูง เช่น กลุ่มผู้ค้ายาเสพติด กลุ่มอาชญากร กลุ่มผู้มีอิทธิพล กลุ่มผู้ค้ามนุษย์ กลุ่มผู้สินค้าหนีภาษี หรือแม้แต่ในกลุ่มที่มีการคอรัปชั่น การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มเหล่านี้ ผู้วิจัยจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและในขอบเขตที่ไม่เสี่ยงสูงต่อชื่อเสียง สุขภาพ และความ ปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ

2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มที่ผู้วิจัยคุ้นเคย หรือมีประสบการณ์ร่วม เนื่องจากความจริงที่ได้บางครั้งอาจเกิดความลำเอียง / อคติ (Bias) การนำแนวคิดเรื่องระบบ

(Systemic) มาใช้ร่วมกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบอื่น เช่น การสัมภาษณ์ จะช่วยให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในพื้นที่ภาคสนาม สามารถเก็บรายละเอียดได้อย่างสมบูรณ์

นอกจากนี้ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ภายใต้สภาพที่เป็นธรรมชาติ จำเป็นต้องอาศัยเทคนิคการจดบันทึก ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้ (สุพรรณี ไชยอำพร, 2552)

1. การจดบันทึกเบื้องต้นในสนาม เมื่อพบเห็นปรากฏการณ์ ให้จดบันทึกลงในกระดาษที่มีขนาดเล็ก (3x5 นิ้วหรือ 5x7 นิ้ว) ซึ่งสามารถถือหรือพกพาได้ง่ายเวลานำออกมา ใช้จดบันทึกก็ทำได้สะดวก การบันทึกนิยมกระทำทันทีเมื่อสิ้นสุดการสังเกต ช่วงระยะเวลา ในการสังเกตแต่ละครั้ง สำหรับผู้เริ่มต้นไม่ควรนานเกินไป (ประมาณ 1-2 ชั่วโมง) ต่อเมื่อ ชำนาญจึงขยายช่วงเวลาการสังเกต จะทำให้สามารถจดจำรายละเอียดได้มาก ไม่ตกหล่น ตลาดเคลื่อน ลักษณะการบันทึกเบื้องต้นนิยมบันทึกเฉพาะคำสำคัญ (Key Words) ซึ่งใช้เวลาบันทึกน้อย แต่สามารถจะทำให้ผู้สังเกตย้อนระลึกถึงรายละเอียดได้

2. การจดบันทึกในรายละเอียด ข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกเบื้องต้น ในแต่ละวันผู้สังเกต จะต้องพยายามนำมาขยายบันทึกอย่างละเอียด ลงในแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม โดยพยายามบรรจุรายละเอียดในช่อง “กิจกรรมที่ทำ” ให้มากที่สุด เท่าที่จะทำใต้การบันทึก ขั้นนี้จะพยายามบันทึกตามลำดับเวลา (Chronological) ที่เกิดขึ้นของเหตุการณ์ หรือตามลำดับ เหตุการณ์ก่อน-หลังของสิ่งที่สังเกตเห็น

รายละเอียดในแบบฟอร์มบันทึกข้อมูลภาคสนาม มี 7 ประเด็น ประกอบด้วย รหัส วัน/เดือน/ปี สถานที่ กิจกรรมกับใคร ผู้อยู่ในเหตุการณ์ กิจกรรมที่ทำ และหมายเหตุ (สามารถ แสดงความคิดเห็น อารมณ์ความรู้สึก ข้อสงสัยของนักวิจัย แผนงานที่ตรวจสอบหรือดำเนินการ ต่อไป เป็นต้น) ข้อพึงระวังในการบันทึกรายละเอียดช่อง “กิจกรรมที่ทำ" จะต้องบันทึก รายละเอียดให้มากที่สุด และบันทึกเฉพาะสิ่งที่พบเห็นหรือได้ยินได้ฟัง โดยไม่พยายามตีความ
สรุปความ หรือแสดงความคิดเห็นปะปนเข้าไป

สรุปได้ว่า ทุกประเด็นรายละเอียดในแบบฟอร์มบันทึกข้อมูลภาคสนาม มีประโยชน์เพื่อการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล การสร้างสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypostasis) การตรวจสอบและวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือและเพียงพอ การกำหนดรหัสเพื่อแยกประเภทหรือจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตามองค์ประกอบ หรือตาม กระบวนการ ทั้งนี้ สิ่งที่ผู้วิจัย ควรสังเกตในระยะแรกเมื่อเข้าสู่ภาคสนาม ได้แก่

1) กิจกรรมที่กระทำแบบแผนประเพณีที่ปฏิบัติ (Activity)

2) การกระทำในชีวิตประจำวัน (Action)

3) ความหมายของกิจกรรมที่ทำในทัศนะของชุมชน (Meaning)

4) ความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงของกิจกรรมกับพฤติกรรมอื่น ๆ (Relation)

5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมแบบต่าง ๆ (Participation) ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนในทางด้านเศรษฐกิจ หรือส่วนร่วมทางการเมือง การพัฒนา เป็นต้น

6) สภาพทั่วไปของสังคมโดยรวม (Setting)

สำหรับความเพียงพอของข้อมูล ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นถึงปริมาณ / จำนวนข้อมูลที่ต้องการแสวงหาว่า มีปริมาณเพียงพอตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งผู้วิจัยอาจพิจารณาได้จากความเป็นแบบเดียวกัน (Homogeneity) ของข้อมูลที่ได้รับ

**2.4.4.3 การสัมภาษณ์**

การสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Interview) ผู้วิจัยจะใช้ความพยายามในการทำความเข้าใจโลก จากทัศนะของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ค้นหาความหมาย ในประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล เปิดเผยชีวิตจริงของผู้คนเหล่านั้น ก่อนจะหาคำอธิบาย อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ (Kvale, 1996, p.1) ซึ่งมีวิธีการที่ใช้มากมายในการเก็บรวบรวมข้อมูล อาทิ In-Depth Interview, Focused Interview. Unstructured Interview, Non-Directive Interview, Open-Ended Interview, Active Interview at Semi-Structured Interview 181 (Rice and Ezzy, 1999 อ้างถึงใน ชาย โพธิ์สิตา, 2550, หน้า 75-80) ทั้งนี้ การสัมภาษณ์ที่ใช้ทั่วไป ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) หรือ กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่มีความยืดหยุ่น เนื่องจากยิ่งอยู่กับกระบวนทัศน์ ที่ถือว่าความจริง / ความรู้ (ข้อมูล) ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ไม่ได้เป็นสิ่งที่มีอยู่ อย่างเป็นอิสระจากผู้วิจัย โดยสิ้นเชิง แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น (Reality is Constructed) ในกระบวนการวิจัย ความเป็นวัตถุวิสัยที่แท้จริงจึงไม่มี มีแต่ความจริงที่หลากหลายแม้ในเรื่อง เดียวกัน ความจริงก็มีได้หลากหลาย ขึ้นอยู่กับว่าเป็นความจริงของใคร และเรามองดูความจริง นั้นจากมุมมองใด มุมมอง และกลยุทธ์สำคัญของการเก็บข้อมูลในทัศนะของนักวิจัย เชิงคุณภาพ จึงไม่ใช่มุ่ง ความเป็นวัตถุวิสัย แต่มุ่งให้ได้ความถูกต้องตรงประเด็นของข้อมูลโดย ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลที่สำคัญ (Lincoln and Guba, 1985 อ้างถึงใน ชาย โพธิสิตา, 2550)

การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) อาจมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไป เช่น การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) หรือแม้แต่การสัมภาษณ์กลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group Interview) ซึ่งการสัมภาษณ์เหล่านี้มีลักษณะเด่นพิเศษคือเป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดเนื้อหา ขอบเขต ทำให้สามารถเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดเข้าถึงระบบความเชื่อ ค่านิยม แบบแผน การปฏิบัติ เหตุผลและกระบวนการต่าง ๆ ได้ง่ายหากดำเนินการสนทนาตามหลักการและขั้นตอนการสนทนา อย่างไรก็ตามการที่มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป แม้จะมีหลักการใหญ่เช่นเดียวกัน เนื่องจากแต่ละแบบมีรายละเอียดและจุดเน้นย้ำพิเศษเฉพาะตัว

**1) การสัมภาษณ์เจาะลึก**

การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างชนิดหนึ่งที่มุ่งค้นหารายละเอียดของสิ่งที่สนใจศึกษา โดยมีฐานคติ (Assumption) สำคัญ 4 ประการคือ (สุพรรณี ไชยอำพร, 2552, หน้า 103-130)

1) ในกระบวนการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์จะสามารถสร้างความสนิทสนมกลมเกลียวถึงขั้นไม่ปกปิด

2) ในกระบวนการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์จะสามารถปรับตัวเข้าหากันได้

3) การไม่กำหนดแนวหรือการวางแนวทางกว้าง ๆ สำหรับการสัมภาษณ์จะช่วยให้คู่สนทนามีอิสระในการถามตอบอย่างตรงประเด็นยิ่งขึ้น

4) ผู้ให้สัมภาษณ์ ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล จัดเป็นแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informant) ที่มีความน่าเชื่อถือได้ มีความแม่นตรงและมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ โดยไม่จำกัดว่าจะเป็นเพียงหนึ่งคนหรือหลายคน คน ๆ หนึ่งอาจจะเป็น ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในหลาย ๆ ประเด็นการศึกษา และในหนึ่งประเด็นการศึกษาอาจมีผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญหลายคนได้ ทั้งนี้ลักษณะสำคัญของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คือ ต้องเป็นผู้รู้ในข้อมูลที่น่าสนใจศึกษา ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่จะเปิดเผยข้อมูลได้ และต้องรู้ข้อมูลที่ทันสมัย ตัวอย่างของแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ อาทิ

4.1) ข้อมูลประวัติความเป็นมาของชุมชน ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ใหญ่ของคนในตระกูลแรก ๆ ที่ย้ายเข้ามาในชุมชน (หากชุมชนมีอายุไม่ยาวนานนัก) เจ้าอาวาสซึ่งจำพรรษาอยู่นาน

4.2) ข้อมูลโครงสร้างอำนาจชุมชน ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ครู ผู้มีฐานะในชุมชน ผู้นำของตระกูลใหญ่ ๆ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การเข้าพบหรือสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ บางครั้งไม่อาจเข้าพบพูดคุยได้โดยตรงในครั้งแรก ๆ จำเป็นต้องอาศัยเพื่อนคนสำคัญ (Significant Friend) นำเข้าไป ซึ่งส่วนใหญ่เพื่อนคนสำคัญจะต้องมีความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นทางสายเลือด ทางการแต่งงาน หรือทางการนับถือ หรือไม่ก็จะต้องมีความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ อย่างน้อยที่สุดผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ก็ต้องวางใจในเพื่อนคนสำคัญได้จำเป็นต้องอาศัยเพื่อนคนสำคัญหลายคนโดยเพื่อนคนสำคัญคนที่ 1 นำไปสู่เพื่อนคนสำคัญคนที่ 2 และโยงต่อไปเรื่อยจนถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีการเข้าถึงตัวผู้ให้สัมภาษณ์โดยผ่านจากเพื่อนคนสำคัญคนที่ 1 ต่อโยงไปเรื่อย ๆ เช่นนี้ เรียกว่า การใช้เทคนิคการกลิ้งลูกบอลหิมะ (Snowball Technique) ซึ่งจะม้วนตัวรวมเป็นก้อนมีขนาดใหญ่ขึ้นซึ่งคล้ายกับเพื่อนคนสำคัญ ที่อยู่ถัดไปจะมีพลังการเชื่อมโยงเราเข้าสู่ผู้ให้ข้อมูลได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้สัมภาษณ์ จะเป็น ผู้ดำเนินการสนทนาช่วยสร้างบรรยากาศ กระตุ้น และตะล่อมกล่อมเกลา (Probe) ให้การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ก่อนการสัมภาษณ์พูดคุย ผู้วิจัยจะต้องมีการเตรียมตัว อย่างน้อยจะต้องแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนและภูมิหลังของผู้ถูกสัมภาษณ์ทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับประเด็นสำคัญต่าง ๆ ที่ควรครอบคลุม และคิดค้นหาหนทาง ที่จะเสริมสร้างบรรยากาศของความสนิทสนมไว้เนื้อเชื่อใจ ด้วยการสร้างความเป็นกันเอง (Informal Atmosphere) วิธีการที่นิยมใช้เพื่อสร้างความเป็นกันเอง เช่น ลดความเป็นพิธีรีตองลดการรู้ดีกว่า ระมัดระวังการแต่งกายให้เหมาะสมกับสภาพและชุมชน พูดจาสุภาพ และ พูดคุยสนุกสนาน เป็นต้น รวมถึงการรักษาความสัมพันธ์ เช่น การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราการระมัดระวังคำพูด และการกระทำที่จะก่อให้เกิดความระคายเคือง หรือการรักษาคำมั่น สัญญากับผู้อื่น ตลอดจนการวางตัวให้เหมาะสมกับบทบาทเป็นต้น

สำหรับระดับความผูกพัน (Attachment) ของผู้สัมภาษณ์หรือผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างให้ได้ โดยเฉพาะในระยะแรกเมื่อผู้วิจัยเข้าสู่ชุมชน ความวางไว้วางใจจะทำให้ข้อมูลถูกเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมายิ่งขึ้นแต่ถ้าหากความผูกพันมีเพิ่มสูงเกินไป อาจจะทำให้การรับรู้ข้อมูลคลาดเคลื่อนไปได้ และมีผลอย่างยิ่งต่อการตีความหรือสรุปความ

เนื่องจากมีอารมณ์เข้าไปผูกพัน จนถึงขั้นก่อให้เกิดอคติ (Bias) ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในระยะหลังที่ผู้สัมภาษณ์ผูกพันอย่างมากกับผู้ให้ ข้อมูล จึงมักต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและตรวจสอบความถูกต้องน่าเชื่อถือ ผู้สัมภาษณ์ที่ดี จึงต้องรู้จักใช้เทคนิคของการลดความผูกพัน (Detachment) เมื่อรู้สึกว่าตน มีความผูกพันมากไป อย่างไรก็ตาม เพียงการที่ผู้สัมภาษณ์ตระหนักอยู่เสมอว่า ตนอาจมีความ ผูกพันจนถึงขั้นก่อให้เกิดอคติ และพยามยามเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยความระมัดระวัง หมั่นตรวจสอบอยู่เสมอก็จะทำให้ข้อมูลมีคุณภาพ

**2) การสัมภาษณ์กลุ่มแบบเจาะจงการสัมภาษณ์กลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group Interview) หรือ**

การสัมภาษณ์คนเป็นกลุ่ม (Group Interview) แต่มิใช่การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เนื่องจากเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่พัฒนามาจากการสนทนากลุ่มย่อย (Small Group) ระหว่าง ผู้วิจัยกับกลุ่มบุคคล ซึ่งมิได้เป็นการจัดกลุ่มที่เกิดขึ้นเองตามปกติ ภายใต้ประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนด และมุ่งให้บุคคลโต้ตอบ / มีปฏิสัมพันธ์กับผู้วิจัยเป็นหลัก โดยเน้นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด และประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างกว้างขวางของสมาชิกกันเอง และกับผู้วิจัย มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความนึกคิด จิตใจ และพฤติกรรมมนุษย์ รวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ในปัจจุบันการสัมภาษณ์กลุ่ม แบบเจาะจงได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น เนื่องมาจากช่วยให้ประหยัดเวลาและงบประมาณ มากกว่าการสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นรายบุคคล ทำให้ได้ข้อมูลทันต่อเหตุการณ์ จะเห็นได้ว่า การวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นภาคสนาม มีสภาพเป็นธรรมและมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น จึงช่วยกระตุ้นให้มีการพูดคุยมากขึ้น และที่สำคัญหากเป็นกรณีการหาข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพสังคม หรือชุมชนโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว การสัมภาษณ์กลุ่มแบบเจาะจง จะมีส่วนช่วยให้ได้ ข้อมูลที่ถูกต้องยิ่งขึ้น เนื่องจากได้มีการช่วยกันพิจารณาระดมความคิดเห็น และยืนยันตรวจสอบข้อมูลเหล่านั้นร่วมกัน (สุพรรณี ไชยอำพร, 2552, หน้า 103-130)

อาจกล่าวได้ว่า การสัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ แท้จริงแล้วเป็นกระบวนการสร้างข้อมูลอีกรูปแบบหนึ่ง ทั้งผู้วิจัย และผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-Informant) ต่างมีบทบาท ในการสร้างข้อมูลขึ้นมา เรียบเรียงแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน โดยผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ เป็นผู้เล่าประสบการณ์ ความคิด และความรู้สึกของตัวเองในรูปของข้อความบรรยาย (Narrative) ตามหัวข้อหรือแนวประเด็นการสัมภาษณ์ (Interview Guide) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา เพื่อเป็นหัวข้อสนทนา ในขณะเดียวกัน ผู้วิจัย ก็ฟังและตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ พรรณนาออกมาด้วยใจจดจ่อ พร้อมกับคอยกระตุ้น หรือตะล่อมกล่อมเกลา (Probe) ให้ผู้ให้ ข้อมูลที่สำคัญ สามารถเรียกความคิด / ความจำที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราว หรือประสบการณ์ ขึ้นมา (ซึ่งปกติมักมีข้อมูลอยู่แบบกระจัดกระจายในรูปของความทรงจำ ความคิดเห็น) และ เรียบเรียงออกมาเป็นเรื่องราวที่มีความหมาย ทั้งนี้ ข้อความพรรณนาที่เรียบเรียงออกมาจาก การสัมภาษณ์ จึงเป็นข้อมูลที่สามารถยืดหยุ่นได้ตามแนวคิดนำของนักวิจัยภายใต้แนวคิด ทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลังนักวิจัย

สรุปได้ว่า กระบวนการสัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการสร้างความจริง / ความรู้ (ข้อมูล) ที่มีอยู่กระจัดกระจายขึ้นมาใหม่ ให้เป็นข้อมูลที่มีความหมายสำหรับการวิจัย จึงเป็นกระบวนการสร้างข้อมูลอย่างแท้จริง (Holstein and Gubrium, 1995; Mishler, 1986 อ้างถึงในชาย โพธิสิตา, 2550, หน้า 75-80)

**2.4.4.4 การสนทนากลุ่ม**

การสนทนากลุ่ม มีใช่การสัมภาษณ์กลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group Interview) หรือการสัมภาษณ์คนเป็นกลุ่ม (Group Interview) อีกทั้งไม่ใช่การระดมสมองของกลุ่มผู้รู้ที่มุ่งหาข้อสรุปที่ลงตัว (Consensus) เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่การสนทนากลุ่มมุ่งหาความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ร่วมสนทนาซึ่งอาจแตกต่างหลากหลาย และไม่จำเป็นต้องสอดคล้องลงรอยกันเสมอไป ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้รับอาจเป็นข้อมูลเชิงปริมาณหรือข้อมูลเชิงคุณภาพก็ได้ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) หรือกลุ่มที่เจาะจง คือ กลุ่มคนที่ถูกจัดขึ้นมา ผู้วิจัยเลือกขึ้นมาจากสมาชิกในกลุ่มโดยกำหนดคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย) เพื่อการสนทนาหรือการอภิปรายกันผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันของสมาชิกในวงสนทนาหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า การอภิปรายกลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group Discussion : FD) โดยมีจุดมุ่งหมายเจาะจง เพื่อจะหาข้อมูลที่ถูกต้องตรงประเด็นสำหรับตอบคำถามการวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ โดยเน้นความสำคัญของการสนทนาในลักษณะพลวัตกลุ่ม (Group Dynamic) เพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อกันต่อประเด็นการสนทนา ไม่ใช่การให้สมาชิกกลุ่มตอบคำถามของนักวิจัยเป็นรายคน (Stewart and Shamdasani, 1990 อ้างถึงในชาย โพธิสิตา, 2550) การสนทนากลุ่ม เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้รับการยอมรับ และถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางในสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ (พยาบาลศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์) ศึกษาศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา รัฐศาสตร์ ฯลฯ อีกทั้งยังรู้จักและใช้กันมากที่สุดวิธีหนึ่ง เพื่อการรณรงค์ทางการเมืองการประเมินผล และการวิจัยเชิงปฏิบัติการรูปแบบต่าง ๆ (Morgan, 1988; Stewart and Shamdasani, 1990; Morgan and Krueger, 1993; Kerlinger and Barbour, 1999; Madriz, 2000 อ้างถึงใน ชาย โพธิสิตา, 2550) เนื่องจากมีลักษณะเด่นหลายประการ ดังนี้

1. เป็นวิธีที่ช่วยให้เก็บข้อมูลจากตัวอย่างจำนวนหลายคนได้ในเวลาอันสั้น และสามารถเสนอผลการศึกษาได้ในเวลาอันจำกัด

2. มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่น ทำให้สามารถปรับใช้ได้ในการวิจัย เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ และใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้หลายแบบ

3. นักวิจัยสามารถเลือกใช้เพื่อเสริมวิธีการวิจัยแบบอื่นได้ หรือใช้เป็นการวิจัย ที่มีความสมบูรณ์เบ็ดเสร็จในตัวเองก็ได้

4. ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เป็นข้อมูลที่ผ่านการถกเถียงโต้ตอบกัน ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ทำให้มั่นใจได้ในความถูกต้องตรงประเด็น ความน่าเชื่อถือ และความ หลากหลายของข้อมูล

5. พลวัตกลุ่ม เป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการสนทนาทำให้ข้อมูลที่ได้มีชีวิตชีวา

6. การสนทนากลุ่มเป็นวิธีที่ผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ร่วมในเวทีสนทนา รู้สึกมีอำนาจสามารถดำเนินการสนทนาไปตามที่ตัวเองอยากจะพูด อยากจะแสดงออก โดยไม่รู้สึกเกร็ง หรือต้อยกว่ามากนัก เพราะการอยู่ในกลุ่มคนที่มีคุณสมบัติพื้นฐานบางประการคล้ายกัน ย่อมทำให้ผู้พูดรู้สึกมั่นใจในการพูด หรือการแสดงออก ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงทางจิตวิทยากลุ่ม (Group Psychology) การอภิปรายโต้ตอบกันเอง ทำให้ผู้ร่วมสนทนาสามารถควบคุมทิศทาง ของการสนทนาได้

ประเด็นของการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยควรเลือกประเด็นที่ค่าตอบของคนหนึ่งคนใดจะไม่มีอิทธิพลมากนักต่อความคิดหรือคำตอบของสมาชิกในกลุ่มคนอื่น ๆ ลักษณะของ ประเด็นคำถามที่ใช้ เมื่อเริ่มต้นสนทนากลุ่ม มักเป็นคำถามทั่ว ๆ ไป เพื่อสร้างความคุ้นเคย จากนั้นจึงเริ่มคำถามหลัก ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นถามถึงความรู้สึก นึกคิด การตัดสินใจ และ เมื่อการสนทนาดำเนินไปจะมีคำถามผ่อนคลายบรรยากาศ หรือคำถามเสริมสลับไปตาม ความเหมาะสม ทั้งนี้ในการสนทนากลุ่ม ผู้ดำเนินการสนทนา / พิธีกร (Moderator) จะต้องค่าเนินการให้การสนทนาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ กระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มได้มีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น และสร้างบรรยากาศการสนทนาที่เป็นกันเอง ไม่เคร่งเครียด จนเกินไป เพื่อจะได้ระดมความคิดเห็นอย่างอิสระ ดังนั้นคุณลักษณะของพิธีกร จึงควรเป็น ผู้ที่มีพื้นความรู้ตามประเภทของกลุ่มสนทนา มีบุคลิกภาพร่าเริงแจ่มใส มีอารมณ์ขัน เพื่อที่จะ ได้เข้ากับสมาชิกกลุ่มได้ง่าย เป็นกันเอง ทำให้เกิดความคุ้นเคย สนิทสนม เข้าใจ และเห็นใจผู้อื่น มีปฏิภาณไหวพริบดี สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ยิ่งถ้าสามารถเข้าใจหรือพูดภาษา ถิ่นได้ จะช่วยให้เข้าใจเนื้อหาการสนทนา และสร้างบรรยากาศการสนทนาที่เป็นกันเองได้ดีนอกจากนี้ในการสนทนากลุ่มยังต้องการให้สมาชิกกลุ่มได้มีโอกาสพูดคุยแสดงความคิดเห็นร่วมกัน กลุ่มที่มีขนาดพอดีที่จะกระตุ้นให้เกิดการสนทนาและไม่เครียดเกินไปนัก ควรมีขนาด 5-9 คน โดยผู้วิจัยจะต้องมีการนัดหมายสมาชิกไว้ล่วงหน้า ตลอดจนแจ้งวัตถุประสงค์ของการสนทนา ระยะเวลาสนทนา สถานที่ วัน เวลา เป็นต้น และเพื่อให้การสนทนาเป็นไปตามธรรมชาติ มีการสร้างบรรยากาศเป็นกันเอง จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่บริการช่วยเสิร์ฟเครื่องดื่มของขบเคี้ยว รวมทั้งมีฝ่ายจดบันทึกรายละเอียด จำนวนผู้เห็นพ้อง รวมทั้งจัดทำผังที่นั่งเพื่อระบุชื่อของสมาชิก มีอุปกรณ์ที่ช่วยในการบันทึกข้อมูล เช่น เทป บันทึกเสียง โดยการบันทึกเสียงจำเป็นต้องแจ้งและขออนุญาตจากสมาชิกกลุ่มเสียก่อน และควรใช้เครื่องบันทึกเสียง 2 เครื่อง โดยเริ่มการบันทึกให้เหลื่อมเวลากันประมาณ 5-10 นาทีอีกทั้ง ช่วงเวลาที่ใช้ ประมาณ 2-3 ชั่วโมง ก็จะสามารถทำการสนทนากลุ่มได้ตามวัตถุประสงค์

สรุปได้ว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณลักษณะในงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีฐานคิดสำคัญในการทำความเข้าใจ การแสวงหาความรู้ / ความจริงตามธรรมชาติหรือวิถีชีวิตของชุมชน จึงมุ่งเน้นไปที่กระบวนการ พฤติกรรม อารมณ์ความรู้สึก โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ข้อมูลที่สำคัญในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ ปรากฏการณ์ทางสังคม มีลักษณะเป็นนามธรรมยากต่อการวัดระดับ มีความสลับซับซ้อน (Complexity) อีกทั้งยังแปรเปลี่ยนได้อย่างรวดเร็วตามสภาพแวดล้อม ผนวกกับคตินิยมแนวตีความ (Interpretivism) เพื่อเข้าถึงความหมายที่แท้จริงของสิ่งที่ศึกษา (Interpretation) ซึ่งมนุษย์มีความแตกต่าง ข้อมูลที่สำคัญในงานวิจัยเชิงคุณภาพ จึงมีความหลากหลาย และเปรียบเทียบระดับค่อนข้างยาก นอกจากนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพมีทั้งประเภทที่นักวิจัยต้องเข้าถึงตัวผู้ให้ข้อมูลโดยตรงในเวลาเก็บข้อมูล (Obtrusive Methods) ได้แก่ การสัมภาษณ์เจาะลึก การสัมภาษณ์กลุ่ม การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ฯลฯ และประเภทที่นักวิจัยไม่จำเป็นต้องเข้าถึงตัวผู้ให้ข้อมูลโดยตรงในเวลาเก็บข้อมูล (Unobtrusive Methods) ได้แก่การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การค้นคว้า / ศึกษาข้อมูลเอกสาร การให้กลุ่มเป้าหมายกรอกคำตอบในแบบสำรวจด้วยตัวเอง ฯลฯ

อาจกล่าวได้ว่า การสัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ แท้จริงแล้วเป็นกระบวนการสร้างข้อมูลอีกรูปแบบหนึ่ง ทั้งผู้วิจัย และผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-Informant) ต่างมีบทบาทในการสร้างข้อมูลขึ้นมา เรียบเรียงแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน โดยผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเป็นผู้เล่าประสบการณ์ ความคิด และความรู้สึกของตัวเองในรูปของข้อความบรรยาย (Narrative) ตามหัวข้อหรือแนวประเด็นการสัมภาษณ์ (Interview Guide) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นหัวข้อสนทนา ในขณะเดียวกัน ผู้วิจัย ก็ฟังและตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญพรรณนาออกมาด้วยใจจดจ่อ พร้อมกับคอยกระตุ้น หรือตะล่อมกล่อมเกลา (Probe) ให้ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ สามารถเรียกความคิด / ความจำที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราว หรือประสบการณ์ขึ้นมา (ซึ่งปกติมักมีข้อมูลอยู่แบบกระจัดกระจายในรูปของความทรงจำ ความคิดเห็น) และเรียบเรียงออกมาเป็นเรื่องราวที่มีความหมาย ทั้งนี้ ข้อความพรรณนาที่เรียบเรียงออกมาจากการสัมภาษณ์ จึงเป็นข้อมูลที่สามารถยืดหยุ่นได้ตามแนวคิดนำของนักวิจัยภายใต้แนวคิดทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลังนักวิจัย

กล่าวโดยสรุป กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณลักษณะในการวิจัยเชิงคุณภาพถือเป็นการสร้างความจริง / ความรู้ (ข้อมูล) ที่มีอยู่กระจัดกระจายขึ้นมาใหม่ ให้เป็นข้อมูล ที่มีความหมายสำหรับการวิจัย จึงเป็นกระบวนการสร้างข้อมูล / ความรู้อย่างแท้จริง

## 2.5 หลักการ SWOT Analysis

การวิเคราะห์สภาพจริง (SWOT Analysis) เป็นวิธีการเทคนิคหนึ่งที่สามารถทำให้องค์กรทราบถึงสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กร ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจและยอมรับสภาพต่าง ๆ ขององค์กรมากขึ้น และสามารถนำไปการเตรียมความพร้อมเพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรตามสถานการณ์ในอนาคต โดยผู้วิจัยได้นำเทคนิค SWOT นี้ มาใช้เพื่อวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกขององค์กร รวมทั้งนำมาเป็นกรอบการวิจัยในครั้งนี้

### 2.5.1 ความหมายของ SWOT Analysis

เอกชัย บุญยาทิษฐาน (2553, หน้า 1-27) ได้ให้ความหมายของคำว่า SWOT เป็นคำย่อมาจากคำว่า Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. จุดแข็ง (Strengths) หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งองค์กรนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ดี

2. จุดอ่อน (Weaknesses) หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายในองค์ที่เป็นลบและด้อยความสามารถ ซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือ หมายถึง การดำเนินงาน ภายในที่องค์กรทำได้ไม่ดี

3. โอกาส (Opportunities) หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินของ องค์กร

4. อุปสรรค (Threats) หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กรไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อองค์กร

สรุปได้ว่า ความหมายของ SWOT หมายถึง เทคนิควิธีการวิเคราะห์องค์กรตามองค์ประกอบทั้ง 4 อย่าง ได้แก่ จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กร เพื่อนำไปวางแผนการเตรียมความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงองค์กรตามสถานการณ์ในอนาคต

**2.5.2 กระบวนและขั้นตอนการวิเคราะห์ SWOT**

การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันขององค์กรเป็นกลยุทธ์ที่องค์กรสามารถสร้างขึ้นเพื่อให้เกิดความเหมาะสมสำหรับองค์กรของตนเอง ซึ่งวิธีการและเทคนิคในการวิเคราะห์สภาวะขององค์กรและกระบวนการ กำหนดกลยุทธ์มีหลายวิธีด้วยกัน หนึ่งในวิธีการเหล่านี้ คือ กระบวนการวิเคราะห์ SWOT ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค SWOT ดังนี้ (นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร, 2544, หน้า 1-27; เอกชัย บุญยาทิษฐาน, 2553, 14-19)

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงานและภายในหน่วยงาน

1.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ที่มีผลกระทบต่อองค์กรมีปัจจัยที่สำคัญในการวิเคราะห์ดังนี้ (General Environment) (เอกชัย บุญยาทิษฐาน, 2553, หน้า 24-25; สุพานี สฤษฎ์วานิช, 2553, หน้า 136)

1.1.1 สภาพแวดล้อมภายนอก คือปัจจัยที่อยู่ภายนอกและไม่ได้อยู่ภายใต้การควบคุมระยะสั้นของผู้บริหารระดับสูง ซึ่งสภาพแวดล้อมภายนอกจะมีอยู่สองส่วน คือ สภาพแวดล้อมการดำเนินงานและสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป สภาพแวดล้อมการดำเนินงาน (Task Environment) จะประกอบด้วยปัจจัยที่กระทบและถูกกระทบโดยตรงต่อการดำเนินงาน ปัจจัยเหล่านี้ได้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รัฐบาล ผู้จำหน่ายวัตถุดิบ ชุมชน คู่แข่งขัน และกลุ่มผลประโยชน์ สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป (General Environment) จะประกอบด้วยปัจจัยที่ไม่กระทบโดยตรงต่อการดำเนินงานระยะสั้นปัจจัยเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจระยะยาวได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี การเมือง และกฎหมาย

1.1.2 ผลกระทบต่อหน่วยงาน ได้แก่ ด้านบวก คือสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์การ ซึ่งต้องคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และการแข่งขันเพื่อการแสวงหาประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมเหล่านี้ เช่น การพัฒนาของคอมพิวเตอร์ การเปลี่ยนแปลงของประชากร และการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติ และการแข่งขันจากต่างประเทศ ซึ่งการ เปลี่ยนแปลงเหล่านี้อาจจะทำให้ความต้องการของลูกค้าเปลี่ยนแปลงไป ด้านลบ คือ สภาพแวดล้อม ภายนอกที่คุกคามต่อการดำเนินงานขององค์การ เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีและการแข่งขัน

1.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ที่มีผลกระทบต่อองค์กรมีตัวแปรที่สำคัญในการวิเคราะห์ คือ (Corporate Resource) (เอกชัย บุญยาทิษฐาน, 2553, หน้า 24-25; สุพานี สฤษฎ์วานิช, 2553, หน้า 136)

1.2.1 สภาพแวดล้อมภายในหน่วยงาน ได้แก่ โครงสร้างวัฒนธรรม และทรัพยากรขององค์กร โครงสร้างจะแสดงให้เห็นถึงการรวมกลุ่มงาน ความสัมพันธ์ทางอำนาจ หน้าที่ การไหลเวียนของงาน (Work Flow) การติดต่อสื่อสารภายใน (Informal Communication) ซึ่งวัฒนธรรมองค์กร (Corporate Culture) จะหมายถึง ความเชื่อ ความคาดหวัง และค่านิยมร่วมกัน โดยทั่วไป จะปรากฏขึ้นมาเป็นบรรทัดฐานที่ระบุถึงพฤติกรรมที่ยอมรับกันของบุคคลตั้งแต่ผู้บริหารลงมาจนถึงพนักงานระดับล่างสุดส่วนทรัพยากรขององค์กรองค์การ (Corporate Resource) จะหมายถึงทรัพย์สินทุกอย่างภายในองค์กร ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัตถุดิบ เทคโนโลยี และทักษะ เป็นต้น

1.2.2 ผลกระทบต่อหน่วยงาน ได้แก่ ด้านบวก คือการดำเนินงานภายใน องค์การที่ต้องวิเคราะห์การดำเนินงานภายใน เช่น การบริหารการเงิน การตลาด การวิจัยและพัฒนาเพื่อการพิจารณาถึงจุดแข็งของการดำเนินงานภายในเหล่านี้เป็นระยะ และใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของการดำเนินงานเหล่านี้อยู่เสมอด้านลบ คือ การดำเนินงานภายในองค์กรที่ไม่สามารถกระทำได้ดี เช่น การบริหาร การเงิน การตลาดการวิจัยและพัฒนา จะเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดวิสัยทัศน์ หรือกำหนดทางเลือก

การกำหนดวิสัยทัศน์ หรือกำหนดทางเลือก เป็นสิ่งสำคัญที่สามารถกำหนดด้วยขั้นตอนของการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค SWOT ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์ หรือทางเลือกขององค์กรร่วมกัน ได้แก่ ความสนับสนุนของผู้นำ และการเพิ่มข้อมูลจากบุคคลภายนอกองค์กร

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์

กำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ ภายหลังการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อมาวิเคราะห์ถึงผลด้านลบของแต่ละด้านของปัจจัยเพื่อนำส่วนที่ควรปรับปรุงและพัฒนา นำไปสู่การกำหนดแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาองค์กรต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 วางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

การวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาองค์กร โดยการกำหนดการแก้ไขปัญหาวิกฤตก่อน และเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา รวมไปถึงความสัมพันธ์ของแต่ละปัญหาต่าง ๆ ด้วยโดยกำหนดออกเป็นแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว ซึ่งแผนระยะสั้นมุ่งแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมส่วนแผนระยะยาวเป็นการแก้ไขปัญหาเป็นขั้นตอน ๆ ที่ต้องใช้ระยะเวลาในการแก้ไขและพัฒนา

ขั้นตอนที่ 5 สร้างความเข้าใจร่วมกันทุกระดับ

การสร้างความเข้าใจร่วมกันในประโยชน์ของการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก รวมไปถึงการสร้างการยอมรับในส่วนที่ดีและส่วนที่ไม่ดีของการทำงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลสภาพปัญหาที่แท้จริงและเป็นแก้ไขปัญหาที่ตรงจุดมากที่สุด โดยสมาชิกในองค์กรจะต้องมี ความมุ่งมั่นตั้งใจในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

สรุปได้ว่า กระบวนและขั้นตอนการวิเคราะห์ SWOT มีอยู่ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงานและภายในหน่วยงาน 2) กำหนดวิสัยทัศน์ หรือกำหนดทางเลือก 3) กำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ 4) วางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และ 5) สร้างความเข้าใจร่วมกันทุกระดับ

**2.5.3 คุณลักษณะของกระบวนการวิเคราะห์ SWOT**

เอกชัย บุญยาทิษฐาน (2553, หน้า 9-16) กล่าถึง คุณลักษณะของกระบวนการวิเคราะห์ SWOT ประกอบด้วย

2.5.3.1 การมีส่วนร่วมทุกระดับ

ผู้นำหลักเป็นผู้ที่มีอิทธิพลและมีส่วนร่วมสูงสุดในการกำหนดกลยุทธ์ของกลุ่ม ผู้นำหลัก จะเป็นผู้คิดริเริ่มค้นหาปัจจัยและตัดสินใจ ตลอดจนสามารถเสนอกลยุทธ์ทางเลือกได้ข้อสรุปดังกล่าว สอดคล้องกับงานของ Milikaen and Volrath (1991) Wheelen and Hunger (1992) และ Isel and Evert (1977) (อ้างในนันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร, 2544, หน้า 10) ที่ระบุว่า ผู้นำหลักของ องค์กรจะเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการพัฒนากลยุทธ์และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

2.5.3.2 กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการวิเคราะห์ SWOT เป็นเวทีการเรียนรู้ระหว่างผู้นำระดับต่าง ๆ 3 ลักษณะ ได้แก่ ประการแรก ผู้นำหลักสามารถถ่ายทอดข้อมูลสู้ผู้นำระดับกลาง ประการที่สอง ผู้นำระดับกลางได้เรียนรู้ประสบการณ์จากผู้นำหลัก และประการสุดท้าย ผู้นำทุกกลุ่มได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน กระบวนการเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เข้าร่วมต้องคิดอย่างจริงจัง ต้องเสนอความคิดของตนต่อกลุ่ม ต้องอภิปรายโต้แย้ง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และที่สำคัญต้องตัดสินใจเลือกทิศทางและกลยุทธ์ของ กลุ่ม

2.5.3.3 การใช้เหตุผล

กระบวนการวิเคราะห์ SWOT เป็นกระบวนการที่เป็นระบบซึ่งเอื้อให้เกิดการใช้เหตุผลในการคิดและตัดสินใจกำหนดกลยุทธ์ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ ผู้เข้าร่วมต้องใช้ความคิด และอภิปรายถึงเหตุผลต่าง ๆ ในการตัดสินใจ ซึ่งทำให้เกิดความรอบคอบในการกำหนดกลยุทธ์หลายครั้งที่กลุ่มมีการโต้แย้งอภิปราย และแบ่งเป็นฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายค้าน กระทั่งต้องใช้คะแนนเสียงเป็นตัวชี้ขาดการเลือกข้อสรุปหนึ่ง ๆ

2.5.3.4 การใช้ข้อมูล

การใช้ข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการวิเคราะห์ SWOT หรืออาจกล่าวได้ว่า ผู้เข้าร่วมจะต้องใช้ข้อมูลในการวางแผนกลยุทธ์ หรือผู้เข้าร่วมมีข้อมูลร้อยหรือไม่มีกลยุทธ์ที่ได้จะไม่มีฐานของความจริงของกลุ่ม โอกาสที่จะกำหนดกลยุทธ์ผิดพลาดเป็นไปได้ยาก

ข้อมูลที่ใช้ในกระบวนการวิเคราะห์ SWOT มาจาก 3 แหล่ง ดังนี้ 1) จากประสบการณ์การทำงานของผู้เข้าร่วม 2) จากผลการศึกษาวิเคราะห์องค์กร และ 3) จากแหล่งข้อมูลภายนอก เช่น วิทยากรที่เชิญมาให้ความรู้และเพิ่มเติมข้อมูล เป็นต้น

ข้อมูลที่นำมาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์ SWOT นั้นต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องโดยข้อมูลจากทั้งสามแหล่งจะตรวจสอบความถูกต้องซึ่งกันและกัน ยิ่งไปกว่านั้นข้อมูลนั้น ๆ ต้องเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญต่อกลุ่มทั้งบวกและลบ ข้อมูลที่สำคัญและถูกต้องนี้ทำให้เกิดผลดีต่อกระบวนการ SWOT 3 ประการคือ 1) เอื้อให้เกิดการมองการณ์ไกลได้ดี 2) กำหนดภารกิจและวัตถุประสงค์สอดคล้องกับสถานการณ์และ 3) ระบุจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง

2.5.3.5 การกระตุ้นให้คิดและเปิดเผยประเด็นที่ซ่อนเร้น

กระบวนการวิเคราะห์ SWOT อำนวยให้เกิดการคิดวิเคราะห์สูง เพราะผู้เข้าร่วมจะเป็นศูนย์กลางของกระบวนการ ผู้เข้าร่วมจะเป็นผู้กระทำการต่าง ๆ ในแต่ละขั้นตอน หากผู้เข้าร่วมทำไม่ได้ในขั้นตอนใดก็ไม่สามารถข้ามไปได้ดังนั้นกระบวนการวิเคราะห์ SWOT จึงเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความคิด การวิเคราะห์ และการอภิปรายโต้เถียงเพื่อบรรลุถึงการตัดสินใจร่วมกัน

ด้วยเหตุแห่งการใช้ความคิดและการโต้แย้ง กระบวนการวิเคราะห์ SWOT จึงสร้างสรรค์ให้เกิดการคิด การมองและความเข้าใจแง่มุมใหม่ โดยผู้เข้าร่วมอาจจะยังไม่เคยคิดหรือเห็นแง่มุมใหม่นี้มาก่อน ซึ่งก่อให้เกิดการเปิดเผยประเด็นที่ซ่อนเร้นของกลุ่มหรือคลี่คลายสถานการณ์ที่ซับซ้อนให้เห็นได้ชัดเจนขึ้น (ไม่ใช่เป็นประเด็นซ่อนเร้นโดยความตั้งใจของใคร แต่เป็นประเด็นซ่อนเร้นโดยสถานการณ์) ความขัดแย้งดังกล่าวมีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์ที่ถูกต้องยิ่งขึ้น

2.5.3.6 การเป็นเจ้าของพันธะสัญญา

จากการที่ผู้เข้าร่วมเป็นผู้คิด วิเคราะห์ ใช้เหตุผลอภิปรายแลกเปลี่ยน จนกระทั่งนำไปสู่การตัดสินใจของเขาเองในการกำหนดภารกิจ วัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ของกลุ่ม กระบวนการวิเคราะห์ SWOT จึงช่วยสร้างให้ผู้เข้าร่วมเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของแผนงานและเกิดความผูกพันต่อการนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ การเป็นเจ้าของที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนประการหนึ่ง คือ การกล่าวถึงแผนโดยใช้คำว่า แผนของเรา ของผู้เข้าร่วม

อย่างไรก็ดี การปฏิบัติตามแผนยังต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไข หรือมีตัวแปรบางอย่างที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามแผนนั้น ๆ ได้ ดังนั้น กระบวนการวิเคราะห์ SWOT จึงควรใช้อย่างต่อเนื่องเป็นประจำเพื่อให้เกิดการปรับแผนให้ทันต่อสถานการณ์และเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลง

2.5.3.7 การปฏิบัติทันที

จากการที่กระบวนการวิเคราะห์ SWOT เปิดเผยให้เห็นจุดอ่อนที่เป็นปัญหาซึ่งผู้เข้าร่วมพิจารณาว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข เมื่อเสร็จสิ้นการวางแผนผู้เข้าร่วมจะลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้น ๆ ทันที หรือบางครั้งอาจจะไม่รอจนสิ้นสุดกระบวนการ เขาตัดสินใจแก้ไขปัญหานั้น ๆ เลย จึงอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการวิเคราะห์ SWOT ทำให้เกิดผลทางการปฏิบัติทันที

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของกระบวนการวิเคราะห์ SWOT สามารถบ่งบอกถึงการมีส่วนร่วมทุกระดับ การเกิดกระบวนการเรียนรู้ การใช้เหตุผล การใช้ข้อมูล กระตุ้นให้คิดและเปิดเผยประเด็นสำคัญ การเป็นเจ้าของพันธะสัญญา และเกิดการปฏิบัติได้ทันที

**2.5.4 ปัญหาในการทำกระบวนการวิเคราะห์ SWOT**

การวิเคราะห์ SWOT ขององค์กรมีข้อที่ควรคำนึง 4 ประการ ดังนี้ (Goodstein et al., 1993, อ้างใน นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร, 2544, หน้า 7) ดังนี้

1. องค์กรต้องกำหนดก่อนว่าองค์กรต้องการที่จะทำอะไร
2. การวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคต้องกระทำในช่วงเวลาขณะนั้น
3. องค์กรต้องกำหนดปัจจัย (Key Success factors) ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานให้ถูกต้อง
4. องค์กรต้องประเมินความสามารถของตนให้ถูกต้อง

นอกจากข้อที่ควรคำนึงยังมีปัญหาที่ควรระวัง ดังนี้ (Sovemen et al., 1986 อ้าง ใน, นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร, 2544, หน้า 6)

1. การระบุจุดอ่อนต้องกระทำอย่างซื่อสัตย์ และบางครั้งจุดอ่อนเฉพาะอย่างเป็นของเฉพาะบุคคล

2. การจัดการกับกลไกการป้องกันตนเองต้องกระทำอย่างรอบคอบ

3. แนวโน้มการขยายจุดแข็งที่เกินความเป็นจริง

4. ความใกล้ชิดกับสถานการณ์ทำให้มองสถานการณ์ขององค์กรไม่ชัดเจน

5. การกำหนดบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลต้องระบุให้ชัดเจน

6. ข้อมูลไม่เพียงพอ และข้อมูลสิ่งแวดล้อมภายนอกเบี่ยงเบน นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมภายนอกอาจเป็นโอกาสหรืออุปสรรคก็ได้

สรุปได้ว่า เป็นการวิเคราะห์สภาพองค์กร เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการด าเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต (Vision) หลักการสำคัญของ SWOT ก็คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอก (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กรทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อองค์กรธุรกิจ และจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถด้านต่าง ๆ ที่องค์กรมีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรที่เหมาะสมต่อไป

## 2.6 บริบทของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

### 2.6.1 ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา

ชื่อโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ที่ตั้ง บ้านเลขที่ 575 หมู่ 13 บ้านน้ำรินตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา มีเนื้อที่ 179 ไร่ 40 ตารางวา หมายเลขโทรศัพท์ 0-5446-8129หมายเลขโทรสาร 0-5446-8129 e-mail: py2chun130@gmail.com Website : www.rpk24.ac.th

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ได้ก่อตั้งตามพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2536

ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ของกรมป่าไม้บริเวณ ป่าแม่น้ำแวน –ขุนห้วยไคร้ และได้รับบริจาคที่ดินจากชาวบ้านห้วยงิ้วจำนวน 22 ราย นำโดย นายสมบูรณ์ฟองแก้ว กำนันตำบลทุ่งรวงทอง มีพื้นที่ทั้งสิ้น 179 ไร่ 40 ตารางวาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา จัดตั้งขึ้นเพื่อสงเคราะห์เด็กเยาวชนในครอบครัวที่มีฐานะยากไร้ทางเศรษฐกิจและสังคม ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เป็นโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์รับนักเรียนสหศึกษา (ชาย– หญิง) ประเภทอยู่ประจำ

เปิดสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปี่ที่ 6 สังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ (กองการศึกษาพิเศษเดิม) กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในขณะนั้น

ในการก่อสร้างเบื้องต้น พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์สำหรับการก่อสร้างอาคารเรียนแบบ 206 ล (ปรับปรุง 29) และได้รับเงินงบประมาณ (งบกลาง) จำนวน 1 หลัง อาคารหอนอนแบบมาตรฐาน 26 จำนวน 1 หลัง บ้านพักครู 1 หลังโรงครัว 1 หลังและ หอประปาถังสูง 1 ชุด คิดเป็นเงิน 7,500,000 บาท (เจ็ดล้านห้าแสนบาทถ้วน) สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ สำหรับการก่อสร้างอาคารหอนอนแบบมาตรฐาน 26 จำนวน 1 หลัง เป็นเงินจำนวน 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาทถ้วน) ดำเนินการก่อสร้างเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2536 โดยกองพลพัฒนาที่ 3 กองทัพภาคที่ 3 จนแล้วเสร็จและเปิดรับนักเรียนเข้าศึกษา ตั้งแต่วันที่ 16 พฤษภาคม ปีการศึกษา 2537 เป็นต้นมา (โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา, 2565, หน้า 1-2)

**2.6.2 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา**

1. เพื่อดำเนินการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยให้การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสในครอบครัวผู้มีฐานะยากไร้ทางเศรษฐกิจและสังคม ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

2. เพื่อช่วยเหลือเยาวสตรีในพื้นที่ภาคเหนือ ที่มีเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมมีความล่อแหลมที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการประกอบอาชีพไม่พึงประสงค์ ให้ได้รับการศึกษาที่ดี

3. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนในด้านทักษะความรู้ และทักษะวิชาชีพทางด้านพาณิชยกรรม เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เพื่อการนำไปประกอบอาชีพ เป็นการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติ

4. เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนของประเทศ

**2.6.3 ข้อมูลเกี่ยวกับครูและบุคลากรทางการศึกษา**

ปีการศึกษา 2566 มีครูและบุคลากรทางการศึกษาจำแนกดังนี้ (ณ วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2566)

**ตารางที่ 2.5 ข้อมูลเกี่ยวกับครูและบุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา 2566**

| ประเภทบุคลากร | จำนวน | เพศ | | ระดับการศึกษาสูงสุด | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | ชาย | หญิง | ต่ำกว่า ป.ตรี | ป.ตรี | สูงกว่า ป.ตรี |
| ผู้อำนวยการ | 1 | - | 1 | - | - | 1 |
| รองผู้อำนวยการ | 4 | 3 | 1 | - | - | 4 |
| ข้าราชการครู | 59 | 19 | 40 | - | 45 | 14 |
| พนักงานราชการ | 29 | 15 | 14 | - | 27 | 2 |
| ครูธุรการ | 1 | - | 1 | - | 1 | - |
| ลูกจ้างประจำ | 4 | 3 | 1 | 5 | - | - |
| ลูกจ้างชั่วคราว | 11 | 5 | 6 | 10 | 2 | - |
| **รวมทั้งหมด** | **109** | **46** | **63** | **15** | **75** | **21** |

### 2.6.4 ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน

ปีการศึกษา 2566 มีนักเรียนจำแนกดังนี้ (ณ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2566)

**ตารางที่ 2.6 ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ปีการศึกษา 2566**

| ลำดับ | ระดับชั้น | เพศชาย | | | เพศหญิง | | | รวม |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | ประจำ | ไป-กลับ | รวม | ประจำ | ไป-กลับ | รวม | |
| 1 | ประถมศึกษาปีที่ 1 | 10 | 0 | 10 | 6 | 0 | 6 | 16 |
| 2 | ประถมศึกษาปีที่ 2 | 11 | 0 | 11 | 6 | 0 | 6 | 17 |
| 3 | ประถมศึกษาปีที่ 3 | 14 | 0 | 14 | 12 | 0 | 12 | 26 |
| 4 | ประถมศึกษาปีที่ 4 | 17 | 0 | 17 | 15 | 0 | 15 | 32 |
| 5 | ประถมศึกษาปีที่ 5 | 22 | 0 | 22 | 26 | 0 | 26 | 48 |
| 6 | ประถมศึกษาปีที่ 6 | 33 | 0 | 33 | 21 | 0 | 21 | 54 |
| 7 | มัธยมศึกษาปีที่ 1 | 70 | 0 | 70 | 92 | 0 | 92 | 162 |
| 8 | มัธยมศึกษาปีที่ 2 | 58 | 0 | 58 | 55 | 0 | 55 | 113 |
| 9 | มัธยมศึกษาปีที่ 3 | 56 | 0 | 56 | 73 | 0 | 73 | 129 |
| 10 | มัธยมศึกษาปีที่ 4 | 52 | 0 | 52 | 73 | 0 | 73 | 125 |
| 11 | มัธยมศึกษาปีที่ 5 | 59 | 0 | 59 | 54 | 0 | 54 | 113 |
| 12 | มัธยมศึกษาปีที่ 6 | 36 | 0 | 36 | 80 | 0 | 80 | 116 |
| | รวมทั้งหมด | 438 | 0 | 438 | 513 | 0 | 513 | 951 |

### 2.6.5 แผนผังโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา



**ภาพที่ 2.4** แผนผังโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

*ที่มา* : โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา (2565, หน้า 3)

**ตราสัญลักษณ์ประจำโรงเรียน**




**ภาพที่ 2.5** ตราสัญลักษณ์โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา
*ที่มา* : โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา (2565, หน้า 5)

เป็นตราพระมงกุฎเปล่งรัศมีครอบรัชกาลที่ 9 โดยโรงเรียนได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ใช้ตราของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์โดยอนุโลมโดยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นองค์ชนูปถัมภ์ของโรงเรียน

ตราสัญลักษณ์ประจำโรงเรียนเป็นเครื่องหมายรูป พระมหามงกุฎ มีความหมายดังนี้

ราช หมายถึง พระราชา

ประชา หมายถึง ประชาชน

ราชประชานุเคราะห์ หมายถึง พระราชาและประชาชน ที่ซึ่งอนุเคราะห์ ซึ่งกันและกันในการจัดตั้งโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ซึ่งมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในประราชบรมชูประถัมภ์ ได้ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นเป็นโรงเรียนราชประชานุเคราะห์แห่งที่ 24 ของประเทศไทย

**คำขวัญ** : รักศักดิ์ศรี มีคุณธรรม นำวิชาการ สืบสานงานตามพระราชดำริ

**อัตลักษณ์โรงเรียน** : จงรักภักดี มีคุณธรรม น้อมนำแนวทางพระราชดำริ

**เอกลักษณ์** : องค์กรแห่งการเรียนรู้ เคียงคู่คุณธรรม น้อมนำความพอเพียง

**สีประจำโรงเรียน** : น้ำเงิน – เหลือง

**อักษรย่อของโรงเรียน** : “ร.ป.ค. 24”

**ต้นไม้ประจำโรงเรียน** : ต้นมะขามป้อม

**2.6.6 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา**

**วิสัยทัศน์ (Vision)**

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ให้โอกาสทางการศึกษา บริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เรียนมีสมรรถนะอาชีพและทักษะการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของความเป็นไทย

**พันธกิจ (Mission)**

1. พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และให้โอกาสทางการศึกษา

2. ส่งเสริม สนับสนุน การบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม มีสมรรถนะอาชีพ และทักษะการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของความเป็นไทย

4. พัฒนาครูให้มีสมรรถนะหลัก สมรรถนะประจำสายงาน ประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณ วิชาชีพและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

**เป้าประสงค์ (Goals)**

1. สถานศึกษามี อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและ ปลอดภัย

2. สถานศึกษาให้โอกาส สำหรับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา

3. สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง

4. ผู้เรียนมีคุณธรรม มีสมรรถนะอาชีพ และทักษะการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของความเป็นไทย

5. ครูมีสมรรถนะหลัก สมรรถนะประจำสายงาน ประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพและ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

**กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา**

**กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน**

**วัตถุประสงค์**

เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีคุณธรรม มีสมรรถนะอาชีพ และทักษะการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของความเป็นไทย

**มาตรการ**

1. พัฒนาผู้เรียนเพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความกตัญญู และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามอัตลักษณ์แห่งตน

3. ส่งเสริมผู้เรียนมีทักษะวิชาการ สมรรถนะอาชีพ และทักษะการดำรงชีวิต

4. ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และอัตลักษณ์ตามความมุ่งหวัง เพื่อให้เป็นพลเมืองดี ดำรงชีวิตบนพื้นฐานของความเป็นไทย

**ตัวชี้วัดความสำเร็จ**

1. ร้อยละ 96 ของผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

2. ร้อยละ 96 ของผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความกตัญญู และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามอัตลักษณ์แห่งตน

3. ร้อยละ 96 ของผู้เรียนมีสมรรถนะอาชีพตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

4. ร้อยละ 96 ของผู้เรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และอัตลักษณ์ตามเป้าหมายที่สถานศึกษา กำหนด

**กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาครูและบุคลากร**

**วัตถุประสงค์**

1. ส่งเสริม สนับสนุน ครู ให้มีสมรรถนะหลัก สมรรถนะประจำสายงาน และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

**มาตรการ**

1. สนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากร พัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2. พัฒนาแนวทางการจัดทำ ID Plan ให้มีความชัดเจนและกำกับติดตามให้ครูพัฒนาตนเองตามแผนที่กำหนด รวมทั้งจัดทำรายงานการพัฒนาตนเอง

3. พัฒนาความรู้ความเข้าใจการจัดทำข้อตกลงการพัฒนางาน (Performance Agreement) และ กำกับติดตามให้ครูปฏิบัติงานตามข้อตกลงที่กำหนดไว้

4. เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจแนวทางการประเมินข้อตกลงการพัฒนางานและจัดให้มีการ ประเมินผลภาคเรียนละ 1 ครั้ง

5. เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และกำกับ ติดตามการจัดกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

6. สนับสนุนให้ครูใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) มาแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนและจัดทำวิจัยในชั้นเรียน

7. ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูพัฒนาทักษะการสื่อสาร การใช้ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ และทักษะการใช้เทคโนโลยี เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน

8. จัดทำแผนอัตรากำลังเพื่อใช้ในการพิจารณาและกำหนดตำแหน่ง

9. ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรมตามจรรยาบรรณมาตรฐาน วิชาชีพ

10. พัฒนาครูและบุคลากรให้มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษาประจำ

11. ยกย่องเชิดชูเกียรติครูและบุคลากรที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

12. ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

**ตัวชี้วัดความสำเร็จ**

1. ร้อยละ 90 ของครูที่มีการพัฒนาเองและพัฒนาวิชาชีพ

2. ร้อยละ 90 ของครูมีสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน

3. ร้อยละ 90 ของครูมีสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน

4. ร้อยละ 90 ของครูและบุคลากรที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

**กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน**

**วัตถุประสงค์**

เพื่อให้ครูและบุคลากรนำระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ปฏิบัติงาน และกระบวนการจัดการเรียนรู้ และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

**มาตรการ**

1. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนความมั่นคงทางการเมือง และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

2. พัฒนาครูเพื่อให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

4. ส่งเสริมให้ครูสร้าง พัฒนา และใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. พัฒนารูปแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

6. สนับสนุนให้ครูศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน

7. ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมภายใน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการที่เอื้อต่อการเรียนรู้และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

8. กำกับ ติดตามให้ครูจัดทำข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนและรายวิชา

9. จัดให้มีระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอน และให้ข้อมูลสะท้อนกลับ เพื่อปรับปรุงพัฒนา

10. ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูนำปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

**ตัวชี้วัดความสำเร็จ**

1. โรงเรียน มีหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

2. ร้อยละ 90 ของครูที่สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบ (Active Learning)

3. ร้อยละ 90 ของครูที่นำระบบเทคโนโลยีมาใช้การจัดการเรียนการสอน

4. ร้อยละ 90 ของครูมีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

5. ร้อยละ 90 ของครูที่นำวิจัยในชั้นเรียน มาแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

6. ร้อยละ 90 ของครูจัดบรรยากาศ สภาพ แวดล้อมภายในห้องเรียนที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

7. ร้อยละ 90 ครูจัดทำข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนและรายวิชา

8. โรงเรียนมีระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอน

9. ร้อยละ 90 ของครูและบุคลากรที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

**กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้**

**วัตถุประสงค์**

1. เพื่อพัฒนาอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและ ปลอดภัย

**มาตรการ**

1. ปรับปรุง พัฒนา อาคารเรียน อาคารประกอบ สิ่งก่อสร้างอื่น ๆ และสภาพแวดล้อมให้มีสภาพพร้อมใช้งาน

2. จัดระบบการดูแลรักษาอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม เพื่อให้ครู บุคลากร และผู้เรียนมีส่วนร่วม

3. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านงานอาชีพเพื่อการมีงานทำ และแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

4. กำหนดแนวทาง และวางแผนบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้มีความชัดเจน

5. รณรงค์ให้ครู บุคลากร และผู้เรียนนำกิจกรรม 5 ส. มาใช้ในการดูแลห้องปฏิบัติการ ห้องเรียน ห้องสำนักงาน หอนอน และบ้านพัก

6. จัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อให้ครู บุคลากรและผู้เรียนร่วมกันประหยัดทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และ สาธารณูปโภค

7. ปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคโดยนำพลังงานสะอาดมาทดแทน

8. พัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมด้วยกระบวนการ Zero Waste

9. กำกับ ติดตามและตรวจสอบการใช้อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้

10. ดำเนินการตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัย

11. สนับสนุนการให้บริการยานพาหนะที่ปลอดภัยเพื่อบริการผู้เรียน ครู และบุคลากร

12. ปรับปรุงระบบการปฏิบัติงาน ของ ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราว

13. จัดระบบนิเทศ กำกับติดตามการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาอาคารสถานที่สภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้

**ตัวชี้วัดความสำเร็จ**

1. สถานศึกษาได้รับการรับรองเป็นสถานศึกษาปลอดภัย (ผ่านเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาปลอดภัย)

2. สถานศึกษาได้รับการรับรองเป็นสถานศึกษาปลอดขยะ (Zero waste) (ผ่านเกณฑ์การประเมิน สถานศึกษา Zero waste)

3. สถานศึกษาได้รับการรับรองเป็นสถานศึกษาที่สามารถลดการใช้พลังงาน (ผ่านเกณฑ์การประเมิน สถานศึกษา ลดการใช้พลังงาน)

4. ร้อยละ 95 ของผู้เกี่ยวข้องที่มีความพึงพอใจต่ออาคารสถานที่สภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้

**กลยุทธ์ที่ 5 การสร้างโอกาส สำหรับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา**

**วัตถุประสงค์**

สถานศึกษาให้โอกาส สำหรับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ภาคีเครือข่าย มีส่วนร่วมในการคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

**มาตรการ**

1. จัดทำฐานข้อมูลเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียน ให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

2. พัฒนากระบวนการคัดกรอง การค้นหาเด็กตกหล่น การติดตามเด็กออกกลางคันเพื่อป้องกัน เด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา

3. พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

4. พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรวมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5. เสริมสร้างศักยภาพภาคีเครือข่ายเพื่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

**ตัวชี้วัดความสำเร็จ**

1. ร้อยละ 90 โรงเรียนมีฐานข้อมูลเด็กด้อยโอกาสที่ครอบคลุมมีประสิทธิภาพและบูรณาการ เชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น

2. ร้อยละ90 โรงเรียนมีกระบวนการคัดกรอง ค้นหาเด็กตกหล่นติดตามเด็กออกกลางคันที่มีประสิทธิภาพ

3. ร้อยละ 90 โรงเรียน มีระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

4. ร้อยละ 90 โรงเรียนมีกระบวนการจัดการเรียนรวมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5. ร้อยละ 90 ของภาคีเครือข่ายที่มีการร่วมมือในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสอย่าง เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

**ค่านิยมขององค์กร**

1. มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน
2. มีกลยุทธ์ในการทำงาน
3. การมีส่วนร่วม
4. มีการบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม
5. มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. มีความโปร่งใส เชื่อมั่น ไว้วางใจกัน
7. บริการด้วยใจ (Service mind)

**อัตลักษณ์** : “จงรักภักดี มีคุณธรรม น้อมนำแนวทางพระราชดำริ”

**คำนิยามอัตลักษณ์**

**จงรักภักดี** หมายถึง ผูกใจรักด้วยความเคารพนับถือหรือรู้คุณอย่างยิ่ง ประกอบด้วย

**ชาติ** หมายถึง มีความรัก ความสำนึก และภาคภูมิใจในความเป็นไทย นิยมไทย มีความผูกพันหวงแหนในมาตุภูมิ บ้านเกิดเมืองนอน คือ ผืนแผ่นดินไทย ปฏิบัติตนตามหน้าที่และสิทธิในฐานะพลเมืองดี บำเพ็ญประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ ส่งเสริมสนับสนุนหรือช่วยเหลือ สร้างความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคงและรักเกียรติภูมิของชาติ

**ศาสนา** หมายถึง ประพฤติปฏิบัติตน กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม ชอบด้วยกฎหมาย โดยการไม่กระทำในสิ่งที่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ช่วยรักษาและทะนุบำรุงพุทธศาสนาประเพณีและวัฒนธรรม

**สถาบันพระมหากษัตริย์** หมายถึง การแสดงออกซึ่งความรักและปรารถนาดีต่อพระเจ้าแผ่นดินผู้เป็น พระประมุขของประเทศ มีหน้าที่ปกครองประชาชนพลเมืองในประเทศนั้นให้อยู่ดีมีสุขตามกฎหมายตามครรลองคลองธรรมจารีตประเพณีวัฒนธรรมของชาตินั้นๆ เช่น ประเทศไทยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเป็นพระประมุข ทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม ตามหลักทศพิธราชธรรมทรงให้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของปวงชนชาวไทย นำความเจริญรุ่งเรืองความผาสุกมาสู่พสกนิกร

**มีคุณธรรม** หมายถึง เอกลักษณ์ของผู้เรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 ต้องเป็นคนที่มีคุณธรรม ดังนี้

1. ขยัน หมายถึง ผู้ที่มีความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การงานอย่างจริงจัง และต่อเนื่องในเรื่องที่ถูก ที่ควรสู้งานมีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

2. ประหยัด หมายถึง ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้คิดก่อนซื้อ เก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ่งเฟ้อ รู้จักทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย ฝากเงิน ไว้ธนาคารโรงเรียนอยู่เสมอ

3. ซื่อสัตย์ หมายถึง ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา ต่อหน้าที่ และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียง หรืออคติ ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้อง

4. มีวินัยในตนเอง หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กร และประเทศ โดยที่ตนยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจ และตั้งใจยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับ และข้อปฏิบัติรวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเอง และสังคม

5. สุภาพ หมายถึง ผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพ และกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ เรียบร้อยไม่ก้าวร้าว รุนแรง หรือวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจา และท่าทางเป็นผู้มีมารยาทดีงามวางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย

6. สะอาด หมายถึง ผู้ที่รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะฝึกฝนจิตไม่ให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อมมีความผ่องใสเป็นที่เจริญตาทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

7. สามัคคี หมายถึง ผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้บทบาทของตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วง สามารถ แก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุมีผล ยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิดและความเชื่อ พร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ และสมานฉันท์

8. มีน้ำใจ หมายถึง ผู้ให้และอาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอก เห็นใจ และเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ และผู้ที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย และสติปัญญาลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

**น้อมนำแนวทางพระราชดำริ** หมายถึง เอกลักษณ์ของผู้เรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 ต้องน้อมนำแนวทางพระราชดำริมาใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนี้

1. สนองงานพระราชดำริ หมายถึง นักเรียนใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเดินสายกลางในการดำรงชีวิตตาม 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน และความรู้/คุณธรรม นอกจากนี้ยังร่วมกิจกรรมงาน/โครงการตามพระราชดำริตามที่โรงเรียนได้จัดขึ้นเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน

2. สนองพระบรมราโชบาย 12 ประการ หมายถึง นักเรียนประพฤติตามพระบรมราโชบายที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 พระราชทานให้ครูและนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ นำไปเป็นแนวปฏิบัติมี 12 ประการ ดังนี้

2.1 รู้จักรักษาความสะอาดทั้งกายและใจ
2.2 รู้จักช่วยเหลือตนเอง
2.3 เป็นเด็กดี มีความเมตตา กรุณา
2.4 มีความซื่อสัตย์ สุจริต
2.5 ตรงต่อเวลา
2.6 มีความกตัญญูกตเวที
2.7 มีความขยันหมั่นเพียร
2.8 มีความประพฤติเรียบร้อยอ่อนน้อมถ่อมตน
2.9 มีความโอบอ้อมอารี
2.10 รู้จักสามัคคี อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
2.11 ปลูกผักส่วนครัวเลี้ยงสัตว์ และนำไปจำหน่าย
2.12 รู้จักมัธยัสถ์อดออม ฝากเงินไว้ในบัญชีธนาคารเพื่ออนาคตของตนเอง

3. ส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการในการทำงานร่วมกันมีรายได้ระหว่างเรียน และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

**เอกลักษณ์** : “องค์กรแห่งการเรียนรู้ เคียงคู่คุณธรรม น้อมนำความพอเพียง”

**คำนิยามเอกลักษณ์**

**องค์กรแห่งการเรียนรู้** หมายถึง โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 เป็นองค์กรที่ยกระดับคุณภาพทางการศึกษา ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยมีนำเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ (Learning

Technology) เปิดโอกาสให้แก่บุคลากรในการเรียนรู้ เพื่อการปฏิบัติงานที่ดี สามารถแก้ไขปัญหา ปรับปรุง และสร้างนวัตกรรมร่วมกันเพื่อสร้างการเรียนรู้แก่บุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพิ่มประสิทธิผลในการดำเนินพันธกิจและการบรรลุเป้าประสงค์ของโรงเรียน

**เคียงคู่คุณธรรม** หมายถึง โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 นำหลักคุณธรรม คือ ขยัน ประหยัดซื่อสัตย์มีวินัยในตนเอง สุภาพ สะอาด สามัคคีมีน้ำใจ มาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ

**น้อมนำความพอเพียง** หมายถึง โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน และมีความรู้/คุณธรรม มาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ

**2.6.7 ภารกิจของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา**

การบริหารจัดการสถานศึกษาของรัฐมีภารกิจและหน้าที่ คือ ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน จึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” ซึ่งมีหลักการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มาบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาซึ่งได้แก่ การดำเนินงาน ด้านบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบริหารทั่วไป การบริหารงานบุคคล การบริหารกิจการนักเรียน และการบริหารงานแผนงานและงบประมาณ เพื่อเป้าหมาย การจัดการศึกษาคือทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ได้แบ่งบทบาทหน้าที่ภาระงานไว้ 5 ฝ่าย ดังนี้

**ฝ่ายที่ 1 ฝ่ายบริหารแผนงานและงบประมาณ** ปฏิบัติงานเกี่ยวกับ

งานสำนักงานและเลขานุการฝ่ายบริหารแผนงานและงบประมาณ งานแผนงานฝ่ายบริหารแผนงานและงบประมาณ งานสารสนเทศฝ่ายบริหารแผนงานและงบประมาณ งานควบคุมภายในฝ่ายบริหารแผนงานและงบประมาณ งานระดมทรัพยากรและลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารการบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ งานธนาคารและสหกรณ์โรงเรียน งานประกันคุณภาพการศึกษา งานสารสนเทศโรงเรียน งานแผนงาน งานจัดทำแผนและเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ งานตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล รายงานผลการใช้จ่าย และผลการดำเนินงาน

**ฝ่ายที่ 2 ฝ่ายบริหารวิชาการ** ปฏิบัติงานเกี่ยวกับ

งานสำนักงานและเลขานุการฝ่ายบริหารวิชาการ งานแผนงานฝ่ายบริหารวิชาการ งานสารสนเทศ ฝ่ายบริหารวิชาการ งานควบคุมภายในฝ่ายบริหารวิชาการ งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา งานจัดการเรียนการสอน งานนิเทศการศึกษา งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา งานพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี งานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ งานห้องสมุด งานบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน งานโรงเรียนแกนนำ การจัดการเรียนรวม งานแนะแนวการศึกษา งานรับนักเรียน งานประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น งานส่งเสริมความรู้ ด้านวิชาการแก่ชุมชน และหน่วยงาน

อื่นๆ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน งานโครงการตามแนวพระราชดำริ งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน งานโครงการพิเศษอื่น ๆ

**ฝ่ายที่ 3 ฝ่ายบริหารงานบุคคล** ปฏิบัติงานเกี่ยวกับ

งานสำนักงานและเลขานุการฝ่ายบริหารงานบุคคล งานแผนงานฝ่ายบริหารงานบุคคล งานสารสนเทศ ฝ่ายบริหารงานบุคคล งานควบคุมภายในฝ่ายบริหารงานบุคคล งานธุรการสารบรรณ งานประชาสัมพันธ์ งานประสานเขตพื้นที่ งานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง งานสรรหา บรรจุ และแต่งตั้ง งานทะเบียนประวัติบุคลากร งานลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว พนักงานราชการ งานประกันสังคม งานวินัยและรักษาวินัย การลาทุกประเภท การออกจากราชการ การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และงานจัดทำข้อตกลงการปฏิบัติราชการ

**ฝ่ายที่ 4 ฝ่ายบริหารทั่วไป** ปฏิบัติงานเกี่ยวกับ

งานสำนักงานและเลขานุการฝ่ายบริหารทั่วไป งานแผนงานฝ่ายบริหารทั่วไป งานสารสนเทศฝ่ายบริหารทั่วไป งานควบคุมภายในฝ่ายบริหารทั่วไป งานสมาคมผู้ปกครอง และศิษย์เก่า งานระบบรักษาความปลอดภัย งานโภชนาการ งานปฏิคม งานยานพาหนะ งานส่งเสริมชุมชนสัมพันธ์ งานมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ งานอาคารสถานที่ งานสาธารณูปโภค งานโสตทัศนูปกรณ์ และงานเวรประจำวัน

**ฝ่ายที่ 5 ฝ่ายกิจการนักเรียน** ปฏิบัติงานเกี่ยวกับ

งานสำนักงานและเลขานุการฝ่ายกิจการนักเรียน งานแผนงานฝ่ายกิจการนักเรียน งานสารสนเทศ ฝ่ายกิจการนักเรียน งานควบคุมภายในฝ่ายกิจการนักเรียน งานเครื่องแต่งกายและอุปโภคนักเรียน งานส่งเสริมสุขภาพนักเรียน งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานทักษะการดำรงชีวิต งานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม งานระเบียบวินัยนักเรียนประจำ งานหอนอนนักเรียนประจำ และงานกิจการนักเรียน

**2.6.8 แนวคิดหลักในการพัฒนาสถานศึกษา**

โรงเรียนมีแนวคิดในการนำนโยบาย การจัดการศึกษาทั้งของรัฐบาลและต้นสังกัดมาประยุกต์เป็นแนวทางการพัฒนาโรงเรียน โดยใช้หลักการบริหารการจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) หลักการประกันคุณภาพการศึกษา หลักการของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีความยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น และใช้หลักการบริหารระบบงบประมาณ แบบมุ่งเน้นผลงาน (PBB) นอกจากนี้ยังใช้หลักการพัฒนาครูให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู จัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเสมือนบ้าน และส่งเสริมงานตามโครงการพระราชดำริ โดยใช้แผนกลยุทธ์เป็นหลักในการพัฒนาจุดเด่นและแก้ไขจุดอ่อนของโรงเรียน

ลักษณะของการบริหาร / การดำเนินงาน

โรงเรียนได้บริหารงานตามโครงสร้างการบริหารตามฝ่าย หมวดงาน ซึ่งถือเป็นงานหลักและงานประจำแล้วในการดำเนินกิจกรรม / โครงการ ต่าง ๆ มุ่งเน้นการพัฒนาตามนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ โดยมีการติดตามจากการดำเนินงานในแผนปฏิบัติการประจำปี กำหนดทิศทางในการพัฒนาไว้ในแผนกลยุทธ์ การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 ซึ่งใช้เป็นแผนงบประมาณระยะปานกลาง (MTEF) นอกจากนี้โรงเรียนได้พัฒนาให้บุคลากรทุกคนเข้าสู่

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยเน้นผลการปฏิบัติสู่คุณภาพตามมาตรฐานกรมสามัญศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

จากการนำระบบวงจรการพัฒนาคุณภาพของเดมมิ่ง (P-D-C-A) มาใช้ในการพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อให้มีการพัฒนาขึ้นจนได้รับการรับรองมาตรฐานโรงเรียนได้ดำเนินการทุกขั้นตอน ดังนี้

**1) ด้านการวางแผน (Plan)**

มีการวางแผนร่วมกันในการกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคตโดยผู้บริหาร ครู – อาจารย์ บุคลากรอื่น นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน โดยใช้การสำรวจสภาพปัญหาความต้องการ เพื่อนำมาเป็นนโยบาย หรือจุดเน้นของโรงเรียนที่จะต้องพัฒนาหรือแก้ไขในจุดนั้น ๆ ก่อนสำหรับ คุณภาพมาตรฐาน ตามตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ที่กำหนดโดยกรมสามัญศึกษา (ในการประเมินภายใน) ได้มีการวางแผนร่วมกันว่า ต้องการให้ได้ระดับคุณภาพจากเกณฑ์ที่โรงเรียนตั้งขึ้น และจะพัฒนาให้สูงขึ้นจากเดิมได้อย่างไร โดยในเรื่องของการวางแผนนั้นกำหนดเป็นรูปธรรมไว้ในแผนกลยุทธ์พัฒนาโรงเรียน และแผนปฏิบัติงานประจำปี

**2) ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do)**

เป็นการนำแผนที่วางร่วมกันจากหลายฝ่ายดังกล่าวข้างต้น ลงสู่การปฏิบัติ โดยมีการกำหนดเป็นปฏิทินปฏิบัติงาน และดำเนินงานตามปฏิทินที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังมีกระบวนการนิเทศกำกับติดตามและให้คำแนะนำในการดำเนินงานจากฝ่ายบริหารอย่างต่อเนื่อง โดยผู้ปฏิบัติจะรายงานให้ทราบเป็นระยะๆ

**3) ด้านการตรวจสอบ ติดตาม (Check)**

โรงเรียนมีคณะกรรมการนิเทศ กำกับติดตามการดำเนินงาน ตามแผนและการเก็บรวบรวมข้อมูล อันเป็นร่องรอยของความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่บุคลากรทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินงาน มีการแนะนำและสะท้อนให้เห็นลู่ทางในการพัฒนางานจากผลการประเมินโดยคณะกรรมการภายในโรงเรียน

**4) ด้านการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงาน (Action)**

หลังจากที่มีการประเมินภายในโดยคณะกรรมการของโรงเรียนแล้ว ได้มีการประชุมสรุปเป็นปัญหา อุปสรรค์ แนวทางในการพัฒนามาตรฐานในอนาคต จุดเด่น จุดด้อย ของแต่ละมาตรฐานนำเสนอผลการประเมินตนเองไว้ในรูปแบบของเอกสาร (SSR) เผยแพร่ผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้รับทราบ เพื่อร่วมกำหนดการวางแผนในการพัฒนาต่อไป อย่างต่อเนื่อง

## 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นแนวทางการวิจัยตามลำดับดังนี้

ธีรพงษ์ วิริยานนท์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะสำหรับผู้ประเมินสมรรถนะวิชาชีพตามระบบคุณวุฒิวิชาชีพ ผลวิจัยการวิจัยครั้งนี้ 1) ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างหน่วย สมรรถนะ ผลลัพธ์การเรียนรู้และเกณฑ์การปฏิบัติงานของผู้ทรงคุณวุฒิจากกลุ่มอาชีพ เป็นผลจากการจัดทำประชาวิเคราะห์ (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากกลุ่มอาชีพ จำนวน 27 คน ทำการวิเคราะห์และประเมินความสอดคล้อง อีกทั้งยังให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำข้อมูลไปใช้ประกอบในการพัฒนาหน่วยมอดูลการเรียนรู้ ผลลัพธ์ การเรียนรู้และเกณฑ์การประเมิน ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิจากกลุ่มอาชีพจำนวน 27 คน เห็นด้วยกับ หน่วยสมรรถนะหลักของผู้ประเมินสมรรถนะวิชาชีพทั้ง 4 หน่วย (IOC = 1.00) ความสอดคล้องระหว่างผลลัพธ์ การเรียนรู้กับเกณฑ์การปฏิบัติงาน มีค่า IOC ระหว่าง 63 ถึง 1.00 แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าผลลัพธ์การเรียนรู้กับเกณฑ์การปฏิบัติงานมีความสอดคล้องกันทุกรายการ 2) ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างหน่วย สมรรถนะ ผลลัพธ์การเรียนรู้ และเกณฑ์การปฏิบัติงานของผู้ทรงคุณวุฒิจากกลุ่มวิชาการ เป็นผลจากการจัดทำประชาวิเคราะห์ (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากกลุ่มวิชาการ จำนวน 16 คน ทำการวิเคราะห์และประเมินความสอดคล้อง อีกทั้งยังให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำข้อมูลไปใช้ประกอบในการพัฒนาหน่วยมอดูลการเรียนรู้ ผลลัพธ์การ เรียนรู้และเกณฑ์การประเมิน ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิจากกลุ่มวิชาการ จำนวน 16 คน เห็นด้วยกับหน่วยสมรรถนะหลักของผู้ประเมินสมรรถนะวิชาชีพทั้ง 4 หน่วย (IOC = 1.00) ความสอดคล้องระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้กับเกณฑ์การปฏิบัติงาน มีค่า IOC ระหว่าง 0.73 ถึง 1.00 แสดงว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าผลลัพธ์การเรียนรู้กับเกณฑ์ การปฏิบัติงานมีความสอดคล้องกันทุกรายการ 3) ผลการประเมินรายการความรู้ที่จำเป็นในแต่ละผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญจากกลุ่มอาชีพ เป็นการ ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจากกลุ่มอาชีพ จำนวน 31 คน ดำเนินการประเมินเนื้อหาความรู้ที่จำเป็นสำหรับผลลัพธ์การเรียนรู้ในแต่ละรายการ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ผลในการหาค่าสัดส่วนเป็นร้อยละของรายการเนื้อหาความรู้ที่จำเป็นแล้วน้าข้อมูลมากำหนดเนื้อหาความรู้ที่ใช้ในหลักสูตร ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้เชี่ยวชาญจากกลุ่มอาชีพ จำนวน 31 คน เห็นว่า รายการความรู้ที่ต้องรู้ มีอัตราส่วนเกินกว่าร้อยละ 50.00 และรายการความรู้ที่ต้องรู้ร่วมกับรายการความรู้ที่ควรรู้รวมกัน มีอัตราส่วนเกินกว่าร้อยละ 20.00 ทุกรายการ และ 4) ผลการประเมินรายการความรู้ที่จำเป็นในแต่ละผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญจากกลุ่มวิชาการ เป็นการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจากกลุ่มวิชาการ จำนวน 49 คน ดำเนินการประเมินเนื้อหาความรู้ที่จำเป็นสำหรับผลลัพธ์การเรียนรู้ในแต่ละรายการ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ผลในการหาค่าสัดส่วนเป็นร้อยละของรายการเนื้อหาความรู้ที่จำเป็น แล้วนำข้อมูลมากำหนดเนื้อหาความรู้ที่ใช้ในหลักสูตร ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้เชี่ยวชาญจากกลุ่มวิชาการ จำนวน 49 คน เห็นว่า รายการความรู้ที่ต้องรู้ มีอัตราส่วนเกินกว่าร้อยละ 50.00 และรายการความรู้ที่ต้องรู้ร่วมกับรายการความรู้ที่ควรรู้รวมกัน มีอัตราส่วนเกินกว่าร้อยละ 80.00 ทุกรายการ

สวนันท์ แดงประเสริฐ และภาวพรรณ ขำทับ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ ผลวิจัยการวิจัยครั้งนี้ จากการพิจารณาผลการประเมินค่าความสัมพันธ์เป็นรายข้อ หาคุณภาพของแบบประเมินความสอดคล้องของ โครงสร้างหลักสูตรฐานสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ จำนวน 13 ท่าน หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป แสดงรายละเอียดผลการประเมินดังนี้ 1) โครงสร้างหลักสูตรฐานสมรรถนะในส่วนของคุณลักษณะของรายวิชา พบว่า รหัสวิชา ชื่อวิชา รายวิชาพื้นฐานและข้อกำหนดของผู้เรียนมีความจำเป็นอย่างมากที่ควรจะมีอยู่ในโครงสร้างหลักสูตรฐานสมรรถนะ เนื่องจากมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ซึ่งแปลความหมายได้ว่า เป็นรายการที่ควรพึงมีในขณะที่เนื้อหาสาระของรายวิชา ระดับชั้น ระยะเวลาที่ใช้ ระดับคุณวุฒิวิชาชีพเป็นรายการที่มีความสำคัญรองลงมา แต่ก็ถือว่ามีความจำเป็นมากเช่นกัน เพราะว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องที่เข้าใกล้ 1.00 2) โครงสร้างหลักสูตรฐานสมรรถนะในส่วนของบทเรียนมอดูล พบว่า รหัสมอดูล ชื่อมอดูล คำอธิบาย รายละเอียด มีความจำเป็นเป็นอย่างมากที่ควรจะมีอยู่ในโครงสร้างหลักสูตรฐานสมรรถนะ เนื่องจากมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ในขณะที่ชื่ออาชีพ คุณลักษณะของผลลัพธ์การเรียนรู้ ทักษะและความรู้พื้นฐาน ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามเกณฑ์การประเมิน รายละเอียดขอบเขตของบทเรียน ทักษะความรู้ที่ต้องการและสาระการเรียนรู้เป็นรายการที่มีความสำคัญรองลงมา แต่มีความจำเป็นเช่นกันเพราะว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องที่เข้าใกล้ 1.00 3) ในส่วนของวิธีการสอนและการจัดการเรียน การสอน พบว่า วิธีการจัดการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายการเครื่องมือ อุปกรณ์และสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน มีความจำเป็นเป็นอย่างมากที่ควรจะมีอยู่ในโครงสร้างหลักสูตรฐานสมรรถนะ เนื่องจากมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 4) ในส่วนของวิธีการประเมินและร่องรอยหลักฐาน พบว่า หลักฐานการปฏิบัติงาน หลักฐานความรู้ และคำแนะนำในการประเมินมีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จากผลการวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรฐานสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรวิชาชีพแบบฐานสมรรถนะ จำนวน 13 ท่าน เห็นด้วยว่าโครงสร้างหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ประกอบด้วย คุณลักษณะของรายวิชา บทเรียนมอดูล วิธีการสอนและการจัดการเรียนการสอน และวิธีการประเมินและร่องรอยหลักฐาน มีความเหมาะสมในการจัดทำเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะได้

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ และปัญญา ศิริโชติ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารเชิงคุณภาพของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลวิจัยการวิจัยครั้งนี้ พบว่า 1) สมรรถนะการบริหารเชิงคุณภาพของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เหมาะสม คือ การวางแผน การจัดการ การประสานงาน และการประเมินองค์ประกอบสมรรถนะ การบริหารเชิงคุณภาพมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 2) หลักสูตรฝึกอบรมที่จำเป็น มีองค์ประกอบ (1) หลักการและเหตุผล (2) แนวคิดการพัฒนาและเป้าหมาย (3) จุดมุ่งหมาย (4) โครงสร้างของหลักสูตร (5) กิจกรรมการฝึกอบรมและระยะเวลา (6) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ (7) การวัดและประเมินผลสำหรับเอกสารประกอบการใช้หลักสูตรฝึกอบรมมีองค์ประกอบ (1) บทนำ (2) แนวทางการดำเนินการฝึกอบรม และ (3) แผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม หลักสูตรและเอกสารประกอบการฝึกอบรม มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าความสอดคล้อง CVI เท่ากับ .803 หลักสูตรมีประสิทธิภาพเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ

สมรรถนะการบริหารเชิงคุณภาพและเจตคติของผู้เข้ารับการอบรมมีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรัลพร ถนัดรอบ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ผลวิจัยการวิจัยครั้งนี้ 1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมทุกด้านและแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรม ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดได้ดังนี้ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรม ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ และด้านการสร้างและพัฒนาซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ตามลำดับ 2) การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบจำนวน 6 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) โครงสร้างของโปรแกรม 4) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 5) เทคนิคและเครื่องมือ 6) การวัดและประเมินผล ขอบข่ายเนื้อหาของโปรแกรมฯ แบ่งออกเป็น 6 Module ได้แก่ Module 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร Module 2 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ Module 3 การบริหารจัดการชั้นเรียน Module 4 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ Module 5 การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรม และ Module 6 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีวิธีการเสริมสร้างและพัฒนาสมรรถนะครู คือ การฝึกอบรม การพัฒนาตนเอง การสอนงานแบบพี่เลี้ยง การศึกษาดูงาน และการประชุมเชิงปฏิบัติการ สำหรับเทคนิคและเครื่องมือ ได้แก่ เอกสารประกอบโปรแกรม ใบกิจกรรม แบบทดสอบและแบบประเมินความพึงพอใจ ส่วนการประเมินผล ประกอบด้วยประเมินตนเองก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา ประเมินการทำกิจกรรมตามกำหนดประเมินความสนใจและตั้งใจในการศึกษาด้วยตนเอง ประเมินการซักถาม และการให้ข้อคิดเห็น ประเมินการรายงานอบรม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และโปรแกรมฯ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

พระปลัดนนทณัฏฏ์ ศฤงคาร (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) สำหรับพระสอนศีลธรรม ระดับประถมศึกษา ผลวิจัยการวิจัยครั้งนี้ พบว่า 1) ผลการศึกษาความต้องการจาเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ฯ พบว่า การสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการ สอนพระพุทธศาสนา และจากการสอบถามพระสอนศีลธรรม พบว่ามีความต้องการการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการ เรียนการสอนธรรมศึกษาตามแนวคิดเชิงรุกสาหรับพระสอนศีลธรรม ระดับประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก 2) ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฯ พบว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา (4) โครงสร้าง (5) กิจกรรมการเรียนรู้ (6) สื่อการสอน (7) การวัดและประเมินผล มีหน่วยการเรียนรู้ 8 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบหน่วยการเรียนรู้ ภาคทฤษฎี จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ (1) รู้หลัก

เชิงรุก (2) ประยุกต์หลักธรรม (3) การวัดและประเมินผล (4) สื่อสอนธรรม (5) ออกแบบ สร้างสรรค์ (6) สอนสร้างสุข และหน่วยการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ (7) ออกแบบการเรียนการสอนเชิงรุกประยุกต์ หลักธรรม (8) การจัดการเรียนการสอนเชิงรุกประยุกต์หลักธรรม มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด 3) การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ฯ พบว่า ทาการทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนจัดอบรม (Pre Test) จัดอบรมภาคทฤษฎี จานวน 3 วัน ในระหว่างการฝึกอบรมประเมินชิ้นงาน และหลังการฝึกอบรมประเมินความพึงพอใจของพระสอนศีลธรรมต่อหลักสูตรฝึกอบรม และทาการ ทดสอบ (Post Test) หลังการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมแล้ว 7 วัน นิเทศติดตามผล พระสอนศีลธรรม 3 ครั้ง ระยะห่างครั้งละ 5- 7 วัน โดยให้ครู เป็นผู้ช่วยนิเทศ ทาการประเมินการสอนของพระสอนศีลธรรมและประเมินความพึงพอใจของนักเรียน 4) ผลการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมฯ ประกอบด้วย (4.1) ความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนฯ ของพระ สอนศีลธรรมหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม (4.2) พัฒนาการความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนฯ ของพระสอนศีลธรรมสูงขึ้นทุก ด้าน (4.3) พัฒนาการความสามารถในการจัดการเรียนการสอนฯ ของพระสอนศีลธรรมสูงขึ้นทุกด้าน (4.4) ความพึงพอใจของพระสอนศีลธรรมที่มี ต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด (4.5) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา อยู่ในระดับมาก และ 5) ผลการรับรองหลักสูตรฝึกอบรมฯ พบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมสามารถนาไปใช้ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะพระสอน ศีลธรรมได้

ธรรมมา พลศรี (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะแนวใหม่ กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านประทาย ตามโครงการนำร่องการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ผลวิจัยการวิจัยครั้งนี้ 1) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโครงการการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า องค์ประกอบของการบริหารหลักสูตร มี 4 องค์ประกอบดังนี้ (1) การวางแผนและเตรียมการใช้หลักสูตร (2) การออกแบบหลักสูตร (3) การนำหลักสูตรไปใช้ (4) การติดตามและประเมินผลหลักสูตร 2) สภาพปัจจุบันของการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะ โครงการนำร่องการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ด้วยวิธีการถอดบทเรียนได้แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะแนวใหม่ กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านปะทาย ตามโครงการนำร่องการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 4 ด้าน 33 ข้อ 3) ประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะแนวใหม่ กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านปะทาย ตามโครงการนำร่องการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ มี 4 ด้าน 33 แนวทาง พบว่ามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.49, S.D. = 0.69) มีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51, S.D. = 0.66)

ยุพิน บุญประเสริฐ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักฐานสมรรถนะเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้โรงเรียนจัดการเรียนรวม ผลวิจัยการวิจัยครั้งนี้ 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้โรงเรียนจัดการเรียนรวม พบว่า ครูผู้สอนมีความรู้ ทักษะการจัดการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณา

รายการที่มีสภาพปัญหาโดยเรียงจากมากไปน้อย คือ ครูมีความรู้เกี่ยวกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลและสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และการวัด ประเมินตามสภาพจริงเหมาะสมกับศักยภาพนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และการจัดหาจัดทำสื่อทางการศึกษาหรือเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เกิดการเรียนรู้เกิดความเข้าใจได้ดีขึ้น ครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้านความรู้ในเรื่อง หลักจิตวิทยาในการสอน การสื่อกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ การคัดกรองนักเรียน การจัดทำแผน IEP และ IIP การส่งต่อนักเรียน การวัดผลประเมินผลการจบในแต่ละระดับชั้น ประเภทของความพิการ และความสำคัญของ เด็กพิเศษส่วนในด้านทักษะครูมีความต้องการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนสำหรับ เด็กที่มีความบกพร่องการเรียนรู้ การผลิตสื่อ กระบวนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การคัดกรองนักเรียน การจัดทำแผน IEP IIP การส่งต่อนักเรียน และการวัดผลประเมินผล นอกจากนี้ในด้านคุณลักษณะ ครูมีความต้องการพัฒนาคุณลักษณะเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติตน การเป็นครูที่ดี และการเสริมสร้างเจตคติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องการเรียนรู้ รวมทั้งความต้องการในการสนับสนุนและการเห็น ความสำคัญของฝ่ายบริหารในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้การทำงานแบบมีส่วนร่วมกับทุกส่วนฝ่าย และการสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษาอื่นหน่วยงานอื่น 2) ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฐานสมรรถนะ พบว่า ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบ 10 องค์ประกอบ และมีเนื้อหาในการพัฒนาครูผู้สอน นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จำนวน 9 เรื่อง ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของหลักสูตรพบว่า หลักสูตรและคู่มือประกอบหลักสูตรมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในระดับคุณภาพมากที่สุด 3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้โรงเรียนจัดการเรียนรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสอบ หลังการอบรมของครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการอบรม การประเมินแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก การประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคลของครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด และ 4. ผลการประเมินการใช้หลักสูตรประเมินจากความคิดเห็นของครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ศึกษานิเทศก์ ที่มีต่อการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้โรงเรียนจัดการเรียนรวม พบว่า มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกับความเห็นของผู้ปกครองอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความพึงพอใจต่อ 4 ประเด็นคือ 1) การดูแลเอาใจใส่ 2) การสื่อสาร 3) การเรียนการสอน และ 4) อื่น ๆ

Jeonghyun Kim (2015) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องหลักสูตรฐานสมรรถนะ: แนวทางที่มีประสิทธิภาพสำหรับการศึกษาด้านดิจิทัล ผลวิจัยการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มหาวิทยาลัยนอร์ธเท็กซัสได้ดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรที่เข้มงวดและการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อบรรลุเป้าหมายในการสร้างขีดความสามารถในหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เพื่อเตรียมผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูลให้มีความสามารถที่จำเป็นสำหรับการดูแลจัดการข้อมูลดิจิทัลและแนวปฏิบัติด้านการจัดการข้อมูล โครงการจึงได้พัฒนาหลักสูตรโดยใช้แนวทางที่อิงตามสมรรถนะ วัตถุประสงค์ของบทความนี้คือเพื่อหารือเกี่ยวกับการออกแบบและการนำหลักสูตรการดูแลจัดการดิจิทัลไปใช้ที่มหาวิทยาลัยนอร์ธเท็กซัส บทความนี้ได้พัฒนามุมมองทางทฤษฎีของหลักสูตรที่เน้นความสามารถเป็นขั้นตอนที่นำไปสู่ความพยายามในการพัฒนาหลักสูตรเชิงนวัตกรรม นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยในการฝึกปฏิบัติด้านการศึกษาด้านการดูแลจัดการดิจิทัล ชุดความสามารถที่กำหนดไว้ในรายงานนี้สามารถใช้เป็นข้อตกลงระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเตรียมผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลจัดการดิจิทัลในอนาคต บทความนี้สรุปว่าแนวทางที่เน้นความสามารถนั้นมีประสิทธิผล ยั่งยืน และสามารถปรับแต่งได้เพื่อแก้ไขช่องว่างทักษะในวิชาชีพสารสนเทศที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว

Amna Yousaf and Mumtaz Akhter (2018) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินทักษะด้านสารสนเทศในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในฐานะผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาตามความสามารถ ผลวิจัยการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนตระหนักดีถึงทักษะสารสนเทศ อีกทั้งยังมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการค้นหาข้อมูลอีกด้วย การวิเคราะห์ผลลัพธ์อย่างมีวิจารณญาณเน้นประเด็นสำคัญที่นักเรียนไม่เข้าใจในการกำหนดหรือรู้ปัญหาหรืองานที่ได้รับ นักเรียนมีความรู้สึกว่าเป็นการยากที่จะเข้าใจลักษณะของงานทักษะด้านสารสนเทศระดับอื่น ๆ ทั้งหมดขึ้นอยู่กับขั้นตอนแรกนี้ หากนักเรียนไม่สามารถเข้าใจงาน/ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ก็มีโอกาสที่นักเรียนจะไม่สามารถทำงานให้สำเร็จได้ตามความต้องการ อีกทั้งยังพบว่า ทักษะด้านสารสนเทศของเพศชายและหญิงไม่แตกต่างกัน ผลลัพธ์นี้ได้รับการยืนยันในการศึกษาก่อนหน้านี้บางส่วน เพศของนักเรียนไม่มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญในด้านทักษะสารสนเทศ และ ระดับทักษะด้านสารสนเทศของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามสาขาวิชาที่เรียน นักเรียนที่เรียนวิทยาการคอมพิวเตอร์และศิลปะมีทักษะด้านข้อมูลดีกว่านักเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ ยืนยันว่านักเรียนผู้ชายใช้เทคโนโลยีและทรัพยากรออนไลน์มากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนในสาขาวิชาอื่น ๆ นอกจากนี้ เป็นที่ชัดเจนว่าการจัดการเรียนรู้ทักษะด้านสารสนเทศสามารถช่วยให้บรรลุมาตรฐานความสามารถดังที่กล่าวไว้ในหลักสูตรได้ง่ายขึ้น การเตรียมนักเรียนให้มีทักษะประเภทนี้จะช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาบุคคลให้เป็นมืออาชีพที่มีความสามารถมากขึ้น นอกจากนี้ยังจะหล่อเลี้ยงการเรียนรู้อย่างอิสระหรือการเรียนรู้ด้วยตนเองที่แพร่หลายมากขึ้น ผลลัพธ์โดยรวมพิสูจน์ว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษามีทักษะด้านสารสนเทศ นักเรียนต้องการการฝึกอบรมและคำแนะนำเพื่อใช้ทักษะนี้ในการสร้างความรู้และขยายความหมายจากความรู้ที่ได้รับ นักเรียนควรได้รับการเรียนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะซึ่งสามารถช่วยพัฒนาทักษะได้ ในทางกลับกันครูก็ควรจะเป็นเช่นนั้นได้รับการอบรมในเรื่องการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ ครูที่ผ่านการฝึกอบรมและเข้าใจทักษะนี้ด้วยตนเองดีขึ้นก็อยู่ในตำแหน่งที่ดีในการสอนทักษะเหล่านี้ และการศึกษานี้เน้นการประเมินทักษะด้านสารสนเทศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น ผลการวิจัยพบว่าการปลูกฝังทักษะนี้ในหลักสูตรสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้ ครูและผู้กำหนดนโยบายสามารถ

ทบทวนหลักสูตรและควรพิจารณากล่าวถึงทักษะนี้อย่างชัดเจนในหลักสูตร ตัวอย่างเช่น ครูอาจจะไม่สอนทักษะด้านสารสนเทศโดยตรง แต่สามารถมอบหมายงานและการมอบหมายงานเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ กิจกรรมนี้ยังช่วยให้นักเรียนรู้วิธีหลีกเลี่ยงการลอกเลียนแบบ ฯลฯ การศึกษาเชิงทดลองอาจเป็นประโยชน์ในเรื่องนี้ นอกจากนี้ สามารถใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาและประเมินทักษะด้านข้อมูลได้ เช่น บทเรียนเชิงโต้ตอบแบบตัวต่อตัว บทเรียนออนไลน์ และการสนับสนุนการใช้ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ กลยุทธ์ดังกล่าวสามารถช่วยนักเรียนในการเรียนรู้และจัดการข้อมูลได้

Cheptoo Ruth (2019) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องหลักสูตรฐานสมรรถนะ "Africanized": ความก้าวหน้าแห่งศตวรรษที่ 21 ผลวิจัยการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การนำหลักสูตรฐานสมรรถนะมาใช้ในประเทศในแอฟริกาทำให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการวางแผนและการบรรลุความสามารถที่จำเป็นในตลาดแรงงาน ประเทศควรพิจารณาการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้อย่างเหมาะสมในห้องเรียนเพื่อเพิ่มเป้าหมายของหลักสูตร หลักสูตรฐานสมรรถนะจะสามารถนำความสำเร็จด้านการศึกษาของแอฟริกามาเทียบเท่ากับนานาประเทศก็ต่อเมื่อมีการตระหนักถึงการดำเนินการที่จำเป็นเท่านั้น ประเทศในแอฟริกาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวจำเป็นต้องมองหลักสูตรฐานสมรรถนะสอดคล้องกับบริบทของความเป็นแอฟริกา ครูควรมีส่วนร่วมในขั้นตอนสำคัญของการปฏิรูปหลักสูตร และครูได้รับการพัฒนาทางวิชาชีพการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะก่อนการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ การฝึกอบรมครูขึ้นใหม่ควรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำหลักสูตรทุกหลักสูตรไปใช้ ยิ่งไปกว่านั้น ควรรักษาการปรับเปลี่ยนหลักสูตรฐานสมรรถนะให้เข้ากับบริบทของแอฟริกา

Pavels Pestovs, Ilze Saleniece and Dace Namsone (2019) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการประเมินวิทยาศาสตร์ขนาดใหญ่ให้สอดคล้องกับหลักสูตรวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการปรับปรุง ผลวิจัยการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ตัวชี้วัดการประเมินที่ระบุในการทดสอบระดับชาติในช่วง 2 ปีที่ผ่านมานั้นตรงกับความสามารถด้านความรู้ทางวิทยาศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน แต่มีขอบเขตที่แตกต่างกันทั้งในแง่ของความสมดุลและความลุ่มลึกของการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากระหว่างปี 2018 ถึงปี 2019 ในเรื่องการประเมินความสามารถด้านความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เช่น ปี 2018 ไม่มีรายการประเมินความสามารถของนักเรียนในการอธิบายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ แต่ในปี 2019 มี 12 รายการประเมิน สิ่งนี้นำไปสู่ความไม่สอดคล้องกันของการตีความผลลัพธ์ของครูและผู้กำหนดนโยบาย อีกทั้งตัวบ่งชี้การประเมินรายข้อแสดงให้เห็นว่าส่วนที่สำคัญที่สุดของรายการประเมินจะประเมินทักษะความรู้ความเข้าใจที่ต่ำกว่ามาตรฐาน สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับความแตกต่างอย่างมากระหว่างหลักสูตรวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการปรับปรุงและการประเมิน เนื่องจากหนึ่งในเป้าหมายหลักของการปฏิรูปหลักสูตรคือการทำให้นักเรียนสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการแก้ปัญหาและจัดการกับสถานการณ์ที่ซับซ้อน ดังนั้นการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการจัดตำแหน่งที่ดีขึ้นระหว่างเนื้อหาการเรียนรู้ในหลักสูตรใหม่และการประเมิน เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินการการปฏิรูปจะประสบความสำเร็จ

Goachagorn Thipatdee (2020) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะทางภาษาอังกฤษบูรณาการกับชุมชนท้องถิ่นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลวิจัยการวิจัยครั้งนี้ พบว่า หลักสูตรฐานสมรรถนะทางภาษาอังกฤษที่พัฒนาขึ้นพร้อมวิสัยทัศน์ พันธกิจในการบรรลุเป้าหมายความสามารถของนักเรียนผ่านจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และขั้นตอนการสอน

ที่เน้นไปที่การฝึกฝนและการประเมินผลที่เน้นไปที่การแสดงออก หลังการนำหลักสูตรไปใช้สามารถช่วยให้นักเรียนได้รับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการเขียนที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และได้รับการประเมินความเป็นไปได้โดยนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง คำแนะนำสำหรับครูสอนภาษาอังกฤษที่ชอบประยุกต์ใช้กระบวนการตามความสามารถจำเป็นต้องผสมผสานความรู้ ทักษะ และทัศนคติทั้ง 3 ด้านผ่านเนื้อหาชุมชนที่เหมาะสม เน้นการมอบหมายงานให้ความร่วมมือ การแสดงบทสนทนา และการไตร่ตรองเพื่อปรับปรุงก่อนเผยแพร่ทางออนไลน์ สรุปหัวข้อย่อยแต่ละหัวข้อพร้อมรูปภาพหรือคลิปวิดีโอบางส่วน ด้วยขั้นตอนการเผยแพร่ทางออนไลน์ นักเรียนจำเป็นต้องสำรวจความรู้ ทำงานร่วมกับหรือขอความช่วยเหลือจากผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชน เพื่อทำให้การเผยแพร่คลิปวิดีโอของนักเรียนมีชีวิตชีวาและน่าเชื่อถือมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน สำหรับการประเมินจะต้องระบุพฤติกรรมความสามารถที่ใช้เป็นตัวบ่งชี้ที่วัดได้ของความก้าวหน้าในการเรียนรู้ในข้อตกลงระหว่างนักเรียนและครู

Cheptoo Ruth (2022) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของสมรรถนะในการลดการว่างงานของเยาวชน: แนวทางหลักสูตรฐานสมรรถนะ ผลวิจัยการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การดำเนินการตามหลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นหลักสูตรที่เน้นความสามารถของผู้เรียน เป็นปรากฏการณ์ให้เห็นว่าการกำหนดให้ครูต้องพัฒนาความสามารถในการสอนและส่งเสริมผู้เรียนให้บรรลุความสามารถ ระดับการบรรลุความสามารถของผู้เรียนอาจแตกต่างกัน แต่หลักสูตรฐานสมรรถนะจัดให้มีกรอบขอบเขตสำหรับการปลูกฝังความสามารถในทุกระดับของการเรียนรู้ ผู้กำหนดนโยบายและผู้พัฒนาหลักสูตรควรให้ความชัดเจนในแนวทางที่สามารถบรรลุผลได้ในการเสริมสร้างผู้เรียนให้มีความสามารถ ผู้สำเร็จการศึกษาที่มีความสามารถจะปรับตัวเข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยเน้นไปที่การแสดงความสามารถอย่างเป็นรูปธรรม หลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นการปฏิรูปการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในประเทศที่พัฒนาแล้วเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ ประเทศในแอฟริกาควรปรับปรุงการดำเนินการเพื่อเพิ่มจำนวนของกลุ่มผู้เรียนที่มีสมรรถนะเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

Imroatus Solikhah (2022) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องทบทวนหลักสูตรภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศในกรอบการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ทางสมรรถนะและโปรแกรมอิสระในการเรียนรู้ ผลวิจัยการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ในการศึกษานี้มีการประเมิน 3 มิติ ได้แก่ กระบวนการพัฒนาหลักสูตร การกระจายหลักสูตรเพื่อรองรับการประกันคุณภาพ และการพัฒนาหลักสูตรสำหรับโปรแกรม Merdeka Belajar (Freedom to Learn) แหล่งข้อมูลมาจากเอกสารหลักสูตรและเอกสารที่นำเสนอการอภิปรายในการสนทนากลุ่ม ใช้การออกแบบการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษานี้มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 42 คน จากมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยอิสลามของอินโดนีเซีย ข้อมูลถูกวิเคราะห์ตามหัวข้อการศึกษานี้มีผลการศึกษาที่สำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก การพัฒนาหลักสูตรเบื้องต้นมุ่งเน้นไปที่หลักสูตรฐานสมรรถนะและการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ ผลลัพธ์การเรียนรู้และแผนผังหลักสูตรไม่ตรงกับหลักสูตรทั้งหมดที่มีการออกแบบแบบย้อนหลัง ประการที่สอง กรอบคุณวุฒิแห่งชาติควรสร้างขึ้นจากกลุ่มทักษะและความรู้เพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้หลักสูตรอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ การกระจายหลักสูตร 144 หน่วยกิตควรอนุญาตให้หลักสูตรระดับปริญญาตรีสามารถสำเร็จได้ภายในเจ็ดภาคการศึกษา ประการที่สาม ผู้พัฒนาหลักสูตรสามารถแบ่งหน่วยกิตภาคการศึกษาได้ 40 หน่วยกิตสำหรับหลักสูตร Merdeka

Belajar และ 104 หน่วยกิตสำหรับหลักสูตรปกติ การแปลงหน่วยกิตสามารถทำได้โดยการมอบหมายหลักสูตรที่เท่ากันในภาคการศึกษาเดียวกัน

Ju-kyoung Kim (2022) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะหลักสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยในช่วงการแพร่ระบาดวิกฤติสาธารณสุข ผลวิจัยการวิจัยครั้งนี้ พบว่า สมรรถนะในอนาคตเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการรักษาขีดความสามารถของนักศึกษาที่เป็นผู้นำในยุคที่เกิดการเปลี่ยนแปลง จากข้อมูลที่รวบรวมมาสมรรถนะหลักถูกจำแนกออกเป็น 3 แบบ และคุณลักษณะของสมรรถนะได้รับการยืนยัน ผลการวิเคราะห์หลักมีดังนี้ ประการแรก สมรรถนะหลัก 5 ประการ (สมรรถนะด้านมนุษยศาสตร์ สมรรถนะด้านการสื่อสาร สมรรถนะโลกาภิวัตน์ สมรรถนะด้านความคิดสร้างสรรค์ สมรรถนะด้านวิชาชีพ) ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 15 สมรรถนะ และแบบสอบถาม 75 ข้อ ประการที่สอง ระดับความสามารถหลักของ K-University ที่ได้รับการปรับปรุงและยืนยันความถูกต้องหลังจากตรวจสอบแผนการปรับปรุงผ่านการสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญ ประการที่สามจากระดับการวินิจฉัยความสามารถหลักของมหาวิทยาลัย K-University ที่ได้รับการปรับปรุง ค่าเฉลี่ยโดยรวมของสมรรถนะหลักเท่ากับ 3.85 เมื่อจำแนกรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านการสื่อสารเท่ากับ 3.99 ค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านความคิดสร้างสรรค์เท่ากับ 3.96 ค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านมนุษยศาสตร์เท่ากับ 3.85 ค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านความเป็นมืออาชีพเท่ากับ 3.85 และค่าเฉลี่ยสมรรถนะระดับโลกาภิวัตน์เท่ากับ 3.58 นอกจากนี้ มีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด 3 รายการผ่านผลการวินิจฉัยความสามารถหลัก (กลุ่มบน กลุ่มกลาง และกลุ่มล่าง) จากผลการวิเคราะห์ ระดับการวินิจฉัยความสามารถหลักใหม่ได้รับการพัฒนาโดยสะท้อนถึงเป้าหมายทางการศึกษา วิสัยทัศน์ และความสามารถในอนาคตของมหาวิทยาลัย จากผลการศึกษาครั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ จะสามารถเพิ่มความสนใจในความสามารถในอนาคตของนักศึกษามหาวิทยาลัย และจัดให้มีหลักสูตรฐานสมรรถนะเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิผลของการศึกษา

# บทที่ 3
# วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 วิธีการศึกษา

3.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.7 การนำเสนอข้อมูล

## 3.1 วิธีการศึกษา

3.1.1 ศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) โดยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เช่น แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2566 - 2570 แผนปฏิบัติงานประจำปี 2566 สรุปรายงานประเมินภายใน (SAR) ปีการศึกษา 2565 การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชา-นุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา และการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) เกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 ศึกษาในภาคสนาม (Field Study) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา โดยใช้กรอบการสัมภาษณ์ จากกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน

3.1.3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 3 ปี เป็นผู้ร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 9 คน

## 3.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายโดยคัดเลือกจากตัวบุคคลที่สามารถเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

3.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูและบุคลากร จำนวน 12 คน โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ ดังนี้ (1) ทำงานด้านการศึกษาและ/หรือ (2) มีประสบการณ์ทำงานด้านที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ปี ผลการคัดเลือกได้ผู้ให้การสัมภาษณ์ จำนวน 17 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา จำนวน 4 คน ครูผู้รับผิดชอบงานหลักสูตร จำนวน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานวัดและประเมินผลจำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ละ 1 คน รวมจำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน โดยการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยาให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สูงสุด ผู้วิจัยใช้หลักการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้การสัมภาษณ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

3.2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวนการสถานศึกษา จำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยอำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ จำนวน 1 คน หัวหน้างานหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้างานวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ตัวแทนครูผู้สอน จำนวน 1 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จำนวน 3 รูป/คน โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ ดังนี้ (1) ทำงานด้านการศึกษาและ/หรือ (2) มีประสบการณ์ทำงานด้านที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ปี ผลการคัดเลือกได้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ซึ่งจำแนกตามความเชี่ยวชาญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ผู้วิจัยใช้หลักการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้การสัมภาษณ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

## 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ประมวลผลจากการ ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชา-นุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.3.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง สำหรับข้อมูลที่หลากหลาย แบบไม่เป็นทางการ ไม่จำกัดคำตอบ ไม่เคร่งครัด ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งลักษณะและเนื้อหาตลอดจนขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

3.3.2 แบบคำถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มใช้ประเด็นคำถาม คือ ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ประมวลผล มีรายละเอียดดังนี้

3.3.2.1 การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สูงสุด ผู้วิจัยใช้หลักการเลือกผู้เข้าร่วมสนทนาที่มีภูมิหลังคล้ายคลึงกันในการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะเพื่อพัฒนาผลการดำเนินงานโดยตรง

การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสนทนากลุ่ม จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน กลุ่มครูและบุคลากร 3 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 3 คน รวมทั้งหมด 9 คน

3.3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่มครั้งนี้คือ

3.3.2.2.1 กลุ่มผู้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม ได้แก่ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) จำนวน 1 คน คือ ผู้วิจัยเอง ผู้จดบันทึกการสนทนา (Note-Taker) จำนวน 2 คน และผู้บริการทั่วไป จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 4 คน

3.3.2.2.2 แนวทางการสนทนากลุ่มเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำผลการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เป็นกรอบในการกำหนดโครงสร้างแนวคำถาม

ขั้นตอนที่ 2 สร้างคู่มือการสนทนากลุ่ม ตามโครงสร้างแนวคำถามที่กำหนดไว้ซึ่งประกอบด้วยคำถามหลักและคำถามขยายที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 นำคู่มือการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของข้อคำถามก่อนหลังในคำถามหลักรวมถึงความเหมาะสมและเป็นไปได้ของคำถามขยาย

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขคู่มือการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะจนสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้จริง

3.3.2.3 วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ เทปบันทึกเสียง, สมุดบันทึกการสนทนา, กล้องถ่ายรูป เป็นต้น

## 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.4.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจัดสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยนำแนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดโครงสร้างและขอบเขตเนื้อหาให้ครอบคลุมข้อมูลทุกส่วนที่ต้องการสอบถาม

3.4.2 นำข้อมูลจากกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างคำถามในการวิจัย

3.4.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษารองเพื่อตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่าน ได้แก่

3.4.3.1 อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา

3.4.3.2 อาจารย์ที่ปรึกษารอง ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม

3.4.4 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแนะนำ มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง

3.4.5 ผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะจากการแนะนำของผู้เชี่ยวชาญพร้อมจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

## 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการ ดังนี้

3.5.1 ศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารโดยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เช่น แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2565 - 2569 แผนปฏิบัติงานประจำปี 2566 สรุปรายงานประเมินภายใน (SAR) ปีการศึกษา 2565 การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา และการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) เกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

3.5.2 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เป็นการสัมภาษณ์โดยสนทนาตัวต่อตัวแบบเผชิญหน้า ผู้สัมภาษณ์จะเริ่มต้นจากการแนะนำ แนะนำวัตถุประสงค์ของการมาสัมภาษณ์ และพยายามสร้างความเป็นกันเองกับผู้ถูกสัมภาษณ์มากที่สุดถึงแม้ว่าผู้ถูกสัมภาษณ์จะเป็นผู้ร่วมงานก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูและบุคลากร จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คน

3.5.2.1 การเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เตรียมแบบบันทึก หนังสือยินยอมโดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ (Informed Consent Form) เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับทราบและยินยอมเป็นถูกสัมภาษณ์

3.5.2.2 การดำเนินการสัมภาษณ์ตามโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างสำหรับข้อมูลที่หลากหลาย แบบไม่เป็นทางการ ไม่จำกัดคำตอบ ไม่เคร่งครัด ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ในประเด็น ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

3.5.3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้คำถามสนทนาเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็น และความรู้สึกอย่างเป็นอิสระ โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่มไว้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบการศึกษาที่วางไว้ โดยการวิเคราะห์ตามกรอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อสรุปเหตุการณ์หรือกฎเกณฑ์ตลอดจนหลักการต่าง ๆ ของการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา และแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) จำนวน 9 คน ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา จำนวน 1 คน, รองผู้อำนวยการโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา จำนวน 2 คน, ตัวแทนครูผู้สอน จำนวน 2 คน, และอาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จำนวน 3 รูป/คน

3.5.3.1. การเตรียมตัวทำงานภาคสนาม

3.5.3.1.1 ผู้วิจัยขอหนังสืออนุเคราะห์การเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มจากอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล และขอเชิญผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มพร้อมทั้งติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาที่บุคลากรผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเพื่อขออนุญาตบุคคลดังกล่าว

3.5.3.1.2 จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ สมุดบันทึก เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป ของที่ระลึกและคู่มือการสนทนากลุ่ม

3.5.3.1.3 ซักซ้อมทำความเข้าใจในหลักการ วิธีการและขั้นตอนการจัดสนทนากลุ่มเพื่อให้ผู้ดำเนินการ ผู้จดบันทึกการสนทนาและผู้บริการทั่วไปมีความพร้อมในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอยู่ภายใต้การควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.5.3.2. การดำเนินการสนทนากลุ่ม

3.5.3.2.1 ผู้วิจัยจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสนทนากลุ่มให้พร้อมก่อนผู้เข้าร่วมสนทนาจะเดินทางมาถึง

3.5.3.2.2 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีเมื่อผู้เข้าร่วมสนทนาเดินทางมาถึงโดยผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดสนทนาทุกคนพยายามพูดคุยและซักถามอย่างเป็นมิตรเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีก่อนเริ่มต้นสนทนา

3.5.3.2.3 เมื่อสนทนาเสร็จสิ้นลงผู้วิจัยแสดงความขอบคุณผู้ร่วมสนทนาทุกคน และดูแลอำนวยความสะดวกจนผู้ร่วมสนทนาเดินทางกลับ

## 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ดังนี้

3.6.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ไม่มีโครงสร้าง โดยสรุปเขียนแบบบรรยายพรรณนา และข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่และร้อยละ

3.6.2 การวิเคราะห์ผลของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาเขียนสรุปแบบบรรยายพรรณนา

## 3.7 การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาที่เรียบร้อยแล้ว ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์แบบตาราง และแบบบรรยายขยายความตามแนวคิดและข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ การนำเสนอรายงานในวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 บท คือ

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลการวิจัยได้ทำเป็นบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยต่อไป

# บทที่ 4
# ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

4.2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

## 4.1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

### 4.1.1 ผลการศึกษาเอกสารตำรา ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ได้แก่ รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (2565-2566) แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (2566-2570) แผนปฏิบัติการประจำปี 2566 รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก: ผลการประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2563) การศึกษานโยบายการศึกษาระดับชาติและมาตรฐานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

4.1.1.1 ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ในปีการศึกษา 2565 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ผู้เรียนร้อยละ 89.56 มีระดับผลการเรียนระดับดีขึ้นไป (เกรด 2 ขึ้นไป) จำแนกพิจารณารายกลุ่มสาระการเรียนรู้สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ สุขศึกษาและพลศึกษา (ร้อยละ 98.40) , การงานอาชีพ (ร้อยละ 96.50) และศิลปะ (ร้อยละ 95.30) ตามลำดับ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่ำสุด 3 ลำดับ คือ ภาษาต่างประเทศ (ร้อยละ 73.59), คณิตศาสตร์ (ร้อยละ 80.41) และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ร้อยละ 88.55) และผู้เรียนร้อยละ 98.03 มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ ในปีการศึกษา 2566 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาลดลงเหลือร้อยละ 89.04 มีระดับผลการเรียนระดับดีขึ้นไป จำแนกพิจารณารายกลุ่มสาระการเรียนรู้สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ศิลปะ (ร้อยละ 97.06), สุขศึกษาและพลศึกษา (ร้อยละ 96.96) และการงานอาชีพ (ร้อยละ 96.33) ตามลำดับ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่ำสุด 3 ลำดับ คือ ภาษาต่างประเทศ (ร้อยละ 73.62) , คณิตศาสตร์ (ร้อยละ 74.90) และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ร้อยละ 87.76) และผู้เรียนร้อยละ 92.56 มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และ

เจตคติที่ดีต่องานอาชีพ แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความรู้อยู่ในระดับที่สูงในปีการศึกษา 2565 และลดลงในปีการศึกษา 2566 นอกจากนั้นข้อเสนอแนะจุดควรพัฒนา พบว่า ควรมีการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อเตรียมความพร้อมในอนาคต ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลจากการเน้นความรู้สู่การส่งเสริมและพัฒนาทักษะหรือสมรรถนะของผู้เรียน พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.1.1.2 ผลการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาในปีการศึกษา 2562 ด้านผลการจัดการศึกษา มีข้อเสนอแนะคือ ผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาองค์ความรู้และทักษะการปฏิบัติงานเพื่อสร้างอาชีพและควรได้รับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และจุดเด่นของสถานศึกษา คือ งานอาชีพ ควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะด้านอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ มีการพูดสื่อสาร การคิดวิเคราะห์การบริการ การปฏิบัติงานจริงตามสภาพในขณะเรียนหรือการฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการเพื่อให้ผู้เรียนมีอาชีพติดตัวและสามารถเป็นพื้นฐานในการสร้างอาชีพของตนเองต่อไปได้ในอนาคต

4.1.1.3 ผลการศึกษานโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการดำเนินการภารกิจหลักตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) ประเด็น 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ในแผนย่อยที่ 3.3 การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้ และประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) โดยเฉพาะข้อที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) รวมทั้งนโยบายและแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ จึงได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ข้อ 2 การยกระดับคุณภาพการศึกษา ไว้ดังนี้

1) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้สู่สมรรถนะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อสร้างสมรรถนะที่จำเป็นในโลกยุคใหม่ให้กับผู้เรียน

2) จัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพหุปัญญาให้กับผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ในรูปแบบ Active Learning, STEM Education, Coding ฯลฯ และกระบวนการส่งต่อในระดับที่สูงขึ้น

3) พัฒนากระบวนการเรียนรู้และการวัดผล ประเมินผลฐานสมรรถนะ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นแห่งอนาคต

4) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะและสมรรถนะด้าน Soft Power ให้กับผู้เรียน

5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้เรียนรู้ตามความสนใจผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มที่หลากหลาย

6) พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษาที่เน้นสมรรถนะและผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน

**4.1.2 ผลการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์**

ผลการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยนำเสนอดังต่อไปนี้

**ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์**

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน ได้นำเสนอในรูปแบบค่าร้อยละ ตามรายละเอียดที่ปรากฏในตารางที่ 4.1 ดังนี้

**ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำแนกตามเพศ อายุ บทบาทหน้าที่ในโรงเรียน และวุฒิการศึกษา**

| ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ | จำนวน | ร้อยละ |
|---|---|---|
| **1. เพศ** | | |
| ชาย | 6 | 40.00 |
| หญิง | 9 | 60.00 |
| **2. อายุ** | | |
| 20-29 ปี | 2 | 13.33 |
| 30-39 ปี | 4 | 26.67 |
| 40-49 ปี | 4 | 26.67 |
| 50 ปีขึ้นไป | 5 | 33.33 |
| **3. บทบาทหน้าที่ในโรงเรียน** | | |
| ผู้อำนวยการโรงเรียน | 1 | 6.67 |
| รองผู้อำนวยการโรงเรียน | 4 | 26.67 |
| หัวหน้างานหลักสูตรสถานศึกษา | 1 | 6.67 |
| หัวหน้าวัดและประเมินผล | 1 | 6.67 |
| หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ | 8 | 53.33 |
| **4. วุฒิการศึกษา** | | |
| ปริญญาโท | 9 | 60.00 |
| ปริญญาตรี | 6 | 40.00 |
| **รวม** | **15** | **100.00** |

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ พบว่า

1) ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นเพศชายหญิงมากที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

2) ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีอายุ 50 ปีขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมามีอายุ 30–39 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 และอายุ 40-49 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 และน้อยที่สุด คือ มีอายุ 20-29 ปี มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33

3) ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้/ครูผู้สอนมากที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมาเป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 ครูผู้รับผิดชอบงานหลักสูตร จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ครูผู้รับผิดชอบงานจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 และผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67

4) ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จบการศึกษาระดับปริญญาโทมากที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมาจบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

**ตอนที่ 2 ข้อมูลจากการตอบแบบสัมภาษณ์**

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน หัวหน้างานหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้างานวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม พ.ศ. 2567 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา โดยการสัมภาษณ์ครอบคลุมเนื้อหาหลักตามกรอบทฤษฎีการบริหารเชิงระบบ ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยป้อน (Inputs) กระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process) ผลผลิต (Outputs) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และสิ่งแวดล้อม (Environment) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อประกอบการนำเสนอผลการวิจัยดังกล่าว

**1. ด้านปัจจัยป้อน (Inputs)**

**1.1 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ**

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นด้านการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เป็นมีความเห็นภาพรวมเป็นอันเดียวกันว่า โรงเรียนได้ดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งมุ่งเน้นการเรียนรู้แบบ Active Learning และการบูรณาการความรู้จากหลากหลายรายวิชา เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการนี้ โรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางใหม่ อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ระบุว่าปัจจุบันยังมีข้อจำกัดในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งยังขาดความชัดเจนและเครื่องมือที่เหมาะสม ดังนั้น ในอนาคตควรมีการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการวัดและประเมินผลให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถสะท้อนถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

*“...การบริหารจัดการหลักสูตรควรมุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยใช้การเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งควรมีการบูรณาการความรู้จากหลายศาสตร์ รวมถึงการประเมินผลแบบองค์รวม และในอนาคตควรมีการพัฒนาทักษะและความรู้ของครูและบุคลากรให้สามารถจัดการเรียนรู้แบบใหม่ได้...”* (การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร, 4 กรกฎาคม 2567)

*“...หลักสูตรสถานศึกษาควรได้รับการติดตามผลและประเมินผล เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียน...”* (การสัมภาษณ์ หัวหน้างาน, 11 กรกฎาคม 2567)

*“...หลักสูตรสถานศึกษาในปัจจุบันมีการดำเนินการที่ดีแล้ว แต่ควรมีการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุกปี...”* (การสัมภาษณ์ ครู, 18 กรกฎาคม 2567)

**1.2 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ**

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยาเป็นทิศทางเดียวกัน/หรือมีความเห็นภาพรวมเป็นอันเดียวกันว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร รวมถึงการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ ครูจะต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหลักสูตรดังกล่าว และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนและการประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิผล ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และเพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

*“...ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ขณะที่ครูมีหน้าที่ออกแบบและพัฒนาหลักสูตร รวมถึงการวัดผลและให้คำปรึกษาต่าง ๆ...”* (การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร, 4 กรกฎาคม 2567)

*“...ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกคนมีบทบาทในการจัดทำและดำเนินการใช้หลักสูตร รวมถึงการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม...”* (การสัมภาษณ์ หัวหน้างาน, 11 กรกฎาคม 2567)

*“...ครูผู้สอนทุกวิชาของโรงเรียนมีการนำหลักสูตรสมรรถนะมาใช้ในการสอน แต่ในอนาคตครูทุกคนควรมีความรู้และความเข้าใจในหลักสูตรอย่างชัดเจนมากขึ้น...”* (การสัมภาษณ์ ครู, 18 กรกฎาคม 2567)

**1.3 งบประมาณ**

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นด้านงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา มีความเห็นภาพรวมเป็นอันเดียวกันว่า งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรสำหรับการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะในปัจจุบันยังไม่เพียงพอในบางกรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าในอนาคตควรมีการพิจารณาเพิ่มงบประมาณให้เพียงพอและเหมาะสมกับความต้องการในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพและครบถ้วนสำหรับใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารบางท่าน มีความคิดเห็นแตกต่างว่างบประมาณที่ได้รับการจัดสรรสำหรับการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะในปัจจุบันมีความเหมาะสมและเพียงพอแล้ว

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

*“...งบประมาณที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันอยู่ในระดับที่เหมาะสม แต่ในอนาคตควรสนับสนุนงบประมาณให้มากขึ้นเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง...”* (การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร, 11 กรกฎาคม 2567)

*“...มีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการหลักสูตร ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในอนาคตเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น...”* (การสัมภาษณ์ หัวหน้างาน, 4 กรกฎาคม 2567)

*“...ควรมีการเพิ่มงบประมาณเพื่อให้เพียงพอต่อการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนในบางรายวิชา...”* (การสัมภาษณ์ ครู, 18 กรกฎาคม 2567)

**1.4 วัสดุ/อุปกรณ์ สถานที่**

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นด้านวัสดุ/อุปกรณ์ สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยาเป็น มีความเห็นภาพรวมเป็นอันเดียวกันว่า สถานที่ในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีความพร้อมและเพียงพอเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม มีความเห็นร่วมกันว่ายังมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในอนาคต เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์ในปัจจุบันมีความหลากหลาย โดยผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มครูผู้สอนบางส่วนมองว่าวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่นั้นยังไม่เพียงพอและจำเป็นต้องมีการพัฒนาและจัดหาเพิ่มเติมในอนาคต เพื่อให้สามารถรองรับความต้องการในการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและครอบคลุมทุกด้านของการพัฒนานักเรียนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

*“...วัสดุ/อุปกรณ์และสถานที่มีความพร้อมและเพียงพอต่อความต้องการในการบริหารจัดการหลักสูตร โดยโรงเรียนมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ในอนาคตควรมีการเพิ่มกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้...”* (การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร, 4 กรกฎาคม 2567)

*“...มีการจัดสรรงบประมาณด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรได้อย่างเหมาะสม แต่ในอนาคตควรสนับสนุนเพิ่มเติมด้านวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน...”* (การสัมภาษณ์ หัวหน้างาน, 11 กรกฎาคม 2567)

*“...วัสดุ/อุปกรณ์ในปัจจุบันยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะวิชาปฏิบัติการที่ต้องการวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพและเพียงพอ ในอนาคตควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพิ่มเติมให้เหมาะสมและมีคุณภาพมากขึ้น...”* (การสัมภาษณ์ ครู, 18 กรกฎาคม 2567)

**2. ด้านกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process)**

**2.1 การเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ**

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นด้านการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยาเป็นทิศทางเดียวกัน/หรือมีความเห็นภาพรวมเป็นอันเดียวกันว่า โรงเรียนได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมในหลายด้านเพื่อรองรับการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ รวมถึงการจัดอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนการจัดหาสื่อการเรียนรู้ที่จำเป็น อย่างไรก็ตาม ยังมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการเฉพาะของสถานศึกษามากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

*“...โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมในด้านทรัพยากรบุคคล หลักสูตร และแหล่งเรียนรู้เพื่อรองรับการใช้หลักสูตรสมรรถนะในอนาคต...”* (การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร, 4 กรกฎาคม 2567)

*“...การเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับดี แต่ในอนาคตควรเน้นการวางแผนรายวิชาที่สามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันของนักเรียน...”* (การสัมภาษณ์ หัวหน้างาน, 11 กรกฎาคม 2567)

*“...ยังขาดการวางแผนและเตรียมความพร้อมในการอบรมครู และจัดหาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา...”* (การสัมภาษณ์ ครู, 18 กรกฎาคม 2567)

**2.2 การนำหลักสูตรหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้**

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นด้านการนำหลักสูตรหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยาเป็นทิศทางเดียวกัน/หรือมีความเห็นภาพรวมเป็นอันเดียวกันว่า การนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ในโรงเรียนได้ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และได้มีการปรับปรุงกระบวนการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อเสนอแนะว่าควรให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันของนักเรียนมากยิ่งขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ ควรมีการประเมินผลการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ เพื่อให้มั่นใจว่าการเรียนการสอนสามารถสร้างประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและพัฒนาสมรรถนะได้อย่างแท้จริง

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

*“...การนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูได้ใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน เช่น การเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ในอนาคตควรมีการพัฒนาวิธีการสอนเพิ่มเติม โดยเน้นที่การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มากขึ้น ...”* (การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร, 4 กรกฎาคม 2567)

*“...การนำหลักสูตรสมรรถนะไปใช้ได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากครูผู้สอน ซึ่งได้นำหลักสูตรไปปรับใช้ในทุกวิชา ครูสามารถเสนอรายวิชาที่เหมาะสมกับความสนใจของนักเรียน และเลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ในอนาคตควรมีการประเมินและปรับปรุงหลักอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ดีขึ้น...”* (การสัมภาษณ์ หัวหน้างาน, 11 กรกฎาคม 2567)

*“...การนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ในโรงเรียนมีผลลัพธ์ที่ดีในบางรายวิชาที่นักเรียนสนใจและเลือกเรียนด้วยตนเอง แต่ยังมีบางวิชาที่ผลการสอนไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง เนื่องจากการเข้าใจและการนำหลักสูตรไปใช้อาจยังไม่เต็มที่ ในอนาคตควรมีการปรับปรุงการนำหลักสูตรไปใช้อย่างเต็มรูปแบบ รวมถึงมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ...”* (การสัมภาษณ์ ครู, 18 กรกฎาคม 2567)

**2.3 การนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานหลักสูตรฐานสมรรถนะ**

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานหลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เป็นทิศทางเดียวกัน/หรือมีความเห็นภาพรวมเป็นอันเดียวกันว่า โรงเรียนได้มีการดำเนินการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ยังมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพของการนิเทศในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้เครื่องมือที่หลากหลายและทันสมัย เพื่อให้การนิเทศเป็นระบบและมีความต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้การ

ดำเนินงานตามหลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

*"...โรงเรียนมีการวางแผนการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยมีการนิเทศจากครูคู่บัดดี้ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และฝ่ายบริหาร ในอนาคตอาจใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ..."* (การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร, 4 กรกฎาคม 2567)

*"...โรงเรียนมีระบบการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานอย่างมีระบบ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดตามและเก็บข้อมูล เพื่อให้คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสามารถนำไปพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง..."* (การสัมภาษณ์ หัวหน้างาน, 11 กรกฎาคม 2567)

*"...การนิเทศและติดตามมีความชัดเจน และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับครูคู่บัดดี้ ระดับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับฝ่ายบริหาร ซึ่งช่วยให้การนิเทศมีประสิทธิภาพมากขึ้น..."* (การสัมภาษณ์ ครู, 18 กรกฎาคม 2567)

**2.4 การประเมินหลักสูตรหลักสูตรฐานสมรรถนะ**

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นด้านการประเมินหลักสูตรหลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เป็นทิศทางเดียวกัน/หรือมีความเห็นภาพรวมเป็นอันเดียวกันว่า โรงเรียนต้องมีการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประเมินผลหลักสูตรให้มีความชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้นในอนาคต โดยเน้นให้การประเมินเป็นระบบ มีมาตรฐานที่ชัดเจน และสามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพื่อให้การประเมินผลการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเต็มที่

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

*"...การประเมินหลักสูตรในปัจจุบันยังไม่ชัดเจน ควรมีการประเมินผลที่ครอบคลุมทุกมิติเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต..."* (การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร, 4 กรกฎาคม 2567)

*"...ในปัจจุบันยังไม่มีเกณฑ์การประเมินสมรรถนะที่ชัดเจนเพียงพอ และคาดหวังว่าในอนาคตจะมีการประเมินที่เป็นระบบมากขึ้น..."* (การสัมภาษณ์ หัวหน้างาน, 11 กรกฎาคม 2567)

*"...การประเมินผลหลักสูตรยังไม่เพียงพอในปัจจุบัน ควรมีการประเมินอย่างเป็นระบบและมีผลที่ชัดเจนในอนาคต..."* (การสัมภาษณ์ ครู, 18 กรกฎาคม 2567)

**3. ด้านผลผลิต (Output)**

**3.1 สมรรถนะของนักเรียนที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21**

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นด้านสมรรถนะของนักเรียนที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยาเป็นทิศทางเดียวกัน/หรือมีความเห็นภาพรวมเป็นอันเดียวกันว่า โรงเรียนได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะด้านอาชีพ ทักษะด้านการใช้ชีวิต และทักษะด้านวิชาการ อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มของครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันในรายละเอียดของทักษะที่แต่ละท่านเน้น ซึ่งบางท่านมองว่าทักษะพื้นฐาน เช่น การอ่าน การเขียน เป็นพื้นฐานสำคัญ ในขณะที่บางท่านเน้นทักษะที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น การจัดการปัญหาและการคิดเชิงวิพากษ์

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

*“...สมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะด้านความรู้ ทักษะด้านสังคมและอารมณ์ และทักษะด้านชีวิตและอาชีพ...”* (การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร, 4 กรกฎาคม 2567)

*“...แบ่งทักษะออกเป็นสามกลุ่ม ได้แก่ ทักษะพื้นฐานในการใช้ชีวิต ทักษะอาชีพ ทักษะการจัดการปัญหา และทักษะที่ใช้ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่าง...”* (การสัมภาษณ์ หัวหน้างาน, 11 กรกฎาคม 2567)

*“...ควรเน้นทักษะพื้นฐาน เช่น การอ่าน การเขียน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่สามารถนำไปต่อยอดทักษะอื่น ๆ ได้...”* (การสัมภาษณ์ ครู, 18 กรกฎาคม 2567)

**3.2 สมรรถนะที่สำคัญของนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา**

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นด้านสมรรถนะที่สำคัญของนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา มีการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายตามบทบาทและหน้าที่ของตน แต่ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นสอดคล้องกันในเรื่องความสำคัญของสมรรถนะหลักที่สำคัญควรเป็นทักษะด้านอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ (Career Skills and Entrepreneurship) มากที่สุด รองลงมาคือ สมรรถนะด้านทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skills and Personal Growth) สมรรถนะด้านการคิดขั้นสูงและการพัฒนานวัตกรรม (Higher Order Thinking Skills and Innovation Development: HOTS) และสมรรถนะด้านการสื่อสาร (Communicative Competency) ตามลำดับ

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

*“...สมรรถนะหลักที่สำคัญควรเป็นทักษะด้านอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ เป็นสมรรถนะที่สำคัญของนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา...”* (การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร/หัวหน้างาน, 4 กรกฎาคม 2567)

*“...สมรรถนะด้านทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับนักเรียน...”* (การสัมภาษณ์ ครู, 11 กรกฎาคม 2567)

**4. ด้านข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)**

**4.1 การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ**

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นด้านการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยาเป็นทิศทางเดียวกัน/หรือมีความเห็นภาพรวมเป็นอันเดียวกันว่า ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรฐานสมรรถนะต่อไปอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการประเมินผล การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้หลักสูตรมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตาม มีความเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับรายละเอียดของการพัฒนา เช่น การสร้างเกณฑ์การวัดที่ชัดเจน การใช้ฐานข้อมูลในการประเมิน และการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

*“...โรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการปรับปรุงเนื้อหาการสอนให้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และยังคงมุ่งเน้นการสร้างหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาหลักสูตรนี้มีการร่วมมือกับครูและบุคลากรในโรงเรียนเพื่อให้หลักสูตรมีความหลากหลายและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้ดีขึ้น...”* (การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร, 4 กรกฎาคม 2567)

*“...การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะในปัจจุบันยังคงมุ่งเน้นการปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้ทันสมัยและตรงกับความสนใจของนักเรียน มีการใช้ข้อมูลจากการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในการพัฒนาหลักสูตร นอกจากนี้ โรงเรียนยังมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการจัดทำหลักสูตร เพื่อให้การเรียนรู้มีความทันสมัยและเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป...”* (การสัมภาษณ์ หัวหน้างาน, 11 กรกฎาคม 2567)

*“...ขอเสนอแนวทางการสอนและเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของนักเรียน ต้องการการปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้เนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการและระดับความสามารถของนักเรียนมากยิ่งขึ้น...”* (การสัมภาษณ์ ครู, 18 กรกฎาคม 2567)

**4.2 การเพิ่มรายวิชาสมรรถนะหรือสาขาการเรียน**

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นด้านการเพิ่มรายวิชาสมรรถนะหรือสาขาการเรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา มีความเห็นภาพรวมเป็นอันเดียวกันว่า ควรเพิ่มรายวิชาสมรรถนะให้หลากหลายมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและเพื่อรองรับความสนใจและความถนัดของนักเรียน ความคิดเห็นนี้ครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนาทักษะด้านอาชีพที่จำเป็นในอนาคต การสำรวจความต้องการของนักเรียน และการเปิดรายวิชาที่เหมาะสมกับบริบทและความสามารถของนักเรียน

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

*“...ควรเพิ่มรายวิชาสมรรถนะ เนื่องจากโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างก้าวกระโดด ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาหรือเพิ่มความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานและการใช้ชีวิตในอนาคต...”* (การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร, 4 กรกฎาคม 2567)

*“...ควรเพิ่มรายวิชาสมรรถนะให้หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนในรายวิชาที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของตนเอง โดยควรพิจารณาจากบริบทของโรงเรียน ความสามารถของนักเรียน และความจำเป็นตามระดับความรู้...”* (การสัมภาษณ์ หัวหน้างาน, 11 กรกฎาคม 2567)

*“...ควรเพิ่มรายวิชาสมรรถนะให้มากขึ้น เนื่องจากนักเรียนควรมีโอกาสเลือกเรียนรายวิชาที่ตนเองถนัดและมีทักษะ โดยการทำแบบสอบถามความต้องการของนักเรียนเพื่อเปิดรายวิชาที่นักเรียนมีความสนใจ...”* (การสัมภาษณ์ ครู, 18 กรกฎาคม 2567)

**5. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment)**

**5.1 อุปสรรคในการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ**

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นด้านอุปสรรคในการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา มีความเห็นภาพรวมเป็นอันเดียวกันว่า อุปสรรคสำคัญในการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะว่า ปัญหาหลักมาจากการที่ครูและบุคลากรทางการศึกษายังขาดความเข้าใจที่ชัดเจนในหลักสูตร ทำให้การนำไปใช้ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง นอกจากนี้ การจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในด้านวัสดุอุปกรณ์และการสนับสนุนการเรียนการสอน ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของหลักสูตร ทั้งนี้ ยังพบว่าครูบางท่านยังมีทัศนคติในการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่ยังคงยึดติดกับการใช้หนังสือเรียนและการวัดและประเมินผลในรูปแบบเดิม ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนตามหลักสูตรใหม่ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาทักษะและความรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

*“...ครูขาดความรู้และความเข้าใจในหลักสูตร ความไม่ชัดเจนในความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสมรรถนะเป็นอุปสรรคสำคัญ...”* (การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร, 4 กรกฎาคม 2567)

*“...การสอนแบบเดิมและการขาดการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นปัญหาที่พบ...”* (การสัมภาษณ์ หัวหน้างาน, 11 กรกฎาคม 2567)

*“...งบประมาณที่จำกัด ระยะเวลาในการจัดทำรายวิชามีความไม่แน่นอน เนื่องจากปัจจัยภายนอก เช่น กิจกรรมอื่น ๆ ภายในโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน...”* (การสัมภาษณ์ ครู, 18 กรกฎาคม 2567)

**5.2 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ**

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นด้านแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา มีความเห็นภาพรวมเป็นอันเดียวกันว่า โรงเรียนจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้การบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม มีความเห็นที่แตกต่างกันในรายละเอียดและวิธีการที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนา โดยกลุ่มผู้บริหารและครูผู้สอนบางท่านเน้นถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ควบคู่ไปกับการจัดอบรมและเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของครูและบุคลากรทางการศึกษา ขณะที่อีกส่วนหนึ่งกลุ่มผู้บริหารและหัวหน้างานเน้นความสำคัญของการวางแผนและการติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าหลักสูตรถูกนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิผลสูงสุด

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

“*...ควรพัฒนาหลักสูตร พัฒนาบุคลากร และพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ...*” (การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร, 4 กรกฎาคม 2567)

“*...เน้นการเปิดสอนรายวิชาที่นักเรียนต้องการและถนัด รวมถึงการอบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรสมรรถนะ...*” (การสัมภาษณ์ หัวหน้างาน, 11 กรกฎาคม 2567)

“*...ควรมีการวางแผนการประชุม การสำรวจความต้องการของนักเรียน และการจัดวางวิชาที่เหมาะสม รวมถึงการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง...*” (การสัมภาษณ์ ครู, 18 กรกฎาคม 2567)

**5.3 ผลกระทบจากสภาพแวดล้อมสิ่งที่อยู่รอบสถานศึกษา**

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นด้านผลกระทบจากสภาพแวดล้อมสิ่งที่อยู่รอบสถานศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา มีความเห็นภาพรวมเป็นอันเดียวกันว่า ปัจจัยภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจัยภายนอก เช่น ชุมชน สังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ไม่ได้มีผลกระทบที่สำคัญต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม มีผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มหัวหน้างานและครูผู้สอนบางท่านที่มองว่าสภาพแวดล้อมภายนอกอาจสร้างแรงกดดันและส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาได้ โดยเฉพาะในด้านนโยบายเศรษฐกิจและสังคมการเมือง ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อความตระหนักในการใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนและความมุ่งมั่นในทำงานของครู รวมถึงอาจส่งผลต่อความสามารถของสถานศึกษาในการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นและการสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ บางท่านยังได้กล่าวถึงความสำคัญของการติดตามและประเมินผลกระทบจากปัจจัยภายนอกอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวและเตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบการวิจัยดังนี้

*“...สภาพแวดล้อมรอบสถานศึกษาไม่ค่อยมีผลกระทบต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา เนื่องจากไม่มีปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลมากพอที่จะก่อให้เกิดแรงกดดันต่อการบริหารจัดการภายในโรงเรียน...”* (การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร, 4 กรกฎาคม 2567)

*“...สภาพแวดล้อมทางชุมชน สังคม การเมือง และเศรษฐกิจไม่ได้สร้างปัญหาหรือแรงกดดันที่มีนัยสำคัญต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยสภาพแวดล้อมภายนอกนั้นสามารถสนับสนุนการบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี...”* (การสัมภาษณ์ หัวหน้างาน, 11 กรกฎาคม 2567)

*“...ไม่มีปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา...”* (การสัมภาษณ์ ครู, 18 กรกฎาคม 2567)

**4.1.3 ผลจากการวิเคราะห์สภาพจริง (SWOT Analysis)**

ผลจากการวิเคราะห์สภาพจริง (SWOT Analysis) ของการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา พบว่า

**1. จุดแข็ง (Strengths)**

1.1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนมีหลักสูตรที่มุ่งส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียน โดยเน้นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน รวมถึงการนำหลักสูตรสมรรถนะไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะที่สำคัญของนักเรียน เช่น ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาการ

1.2) ด้านความพร้อมของบุคลากร โรงเรียนมีความพร้อมในด้านครูและบุคลากรที่มีจำนวนเพียงพอ แต่ควรมีการอบรมครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครูผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ

1.3) ด้านสถานที่ โรงเรียนมีสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนที่มีความพร้อมและเพียงพอต่อความต้องการในการจัดกกิจกรรมการเรียนรู้ มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

**2. โอกาส (Opportunity)**

2.1) การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลง โรงเรียนมีโอกาสที่จะเพิ่มรายวิชาสมรรถนะให้หลากหลาย เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและโลกที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีทักษะและความรู้ที่เหมาะสมสำหรับการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน

2.2) การสนับสนุนจากชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนสามารถพัฒนาความสัมพันธ์กับชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการพัฒนาหลักสูตรสมรรถนะให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและเศรษฐกิจในท้องถิ่น

**3. จุดอ่อน (Weaknesses)**

3.1) ครูและบุคลากรขาดความเข้าใจที่ชัดเจนในหลักสูตรฐานสมรรถนะ แม้ว่าจะมีการอบรมครู แต่ยังมีครูบางท่านหรือครูใหม่ที่ไม่มีความเข้าใจที่ชัดเจนในหลักสูตรสมรรถนะ ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนในบางรายวิชายังไม่เกิดผลตามที่คาดหวัง

3.2) งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ยังไม่เพียงพอ แม้ว่าจะมีการจัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอน แต่ยังพบว่าวัสดุอุปกรณ์บางส่วนไม่เพียงพอ และงบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่ครอบคลุมทุกความต้องการ

3.3) การดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะยังขาดแนวทางและกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจน

**4. อุปสรรค (Threats)**

4.1) การกดดันจากปัจจัยภายนอก สถานศึกษาอาจเผชิญกับแรงกดดันจากการเปลี่ยนแปลงนโยบาย สังคม การเมือง และเศรษฐกิจ อีกทั้งยังมีกิจกรรมของสถานศึกษาที่เยอะขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานและการจัดการเรียนการสอน รวมถึงทำให้นักเรียนมีความตระหนักในการเรียนลดลง และครูต้องปรับตัวต่อแรงกดดันเหล่านี้

4.2) ความไม่เพียงพอของทรัพยากร แม้ว่าจะมีการสนับสนุนงบประมาณ แต่หากทรัพยากรที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์บางรายวิชายังมีไม่เพียงพอ อาจทำให้โรงเรียนไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนในระยะยาว

**สรุปผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนราชประชา-นุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา**

จากการศึกษาเอกสารตำรา ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning และการบูรณาการความรู้จากหลากหลายศาสตร์ ทั้งนี้ มีการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดในด้านการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลที่ต้องปรับปรุงให้เหมาะสมและชัดเจนมากขึ้น การเตรียมความพร้อมและการดำเนินงานหลักสูตรยังพบอุปสรรค เช่น ความเข้าใจในหลักสูตรของครูที่ยังไม่ชัดเจน และงบประมาณที่จำกัดสำหรับวัสดุอุปกรณ์และการสนับสนุนด้านต่าง ๆ ขณะเดียวกัน โรงเรียนมีจุดแข็งในด้านการบริหารจัดการหลักสูตรที่มุ่งเน้นสมรรถนะ การสนับสนุนจากชุมชน และความพร้อมด้านสถานที่ แต่ยังต้องเผชิญแรงกดดันจากปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงนโยบายและทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในอนาคต ควรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย เพิ่มรายวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของครูอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษาในยุคปัจจุบันและอนาคต

## 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการหาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการหาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ด้วยการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม จำนวน 9 คน เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ในวันที่ 28 สิงหาคม 2567 ตั้งแต่เวลา 09.00 น. เป็นต้นไป สถานที่ ณ ห้องประชุมนักธุรกิจน้อย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทางการจัดการดังนี้

ภาพรวมการหาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า ควรมีการเพิ่มเติมแนวทางของตนเองที่มีการปรับใหม่ โดยมีเพิ่มองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ การวิเคราะห์บริบทพื้นฐาน (Analysis) , ผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) เข้าไปในทฤษฎีการบริหารเชิงระบบด้วย ดังนั้น แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา จึงมีแนวทางการบริหารจัดการ AIPOOI ซึ่งมีองค์ประกอบอยู่ 6 ด้าน ได้แก่

1) การวิเคราะห์บริบทพื้นฐาน (Analysis : A)
2) ปัจจัยนำเข้า (Input : I)
3) กระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process : P)
4) ผลผลิต (Output : O)
5) ผลลัพธ์ (Outcome : O)
6) ผลกระทบ (Impact : I)

มีรายละเอียดแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ดังนี้

### 4.2.1 แนวทางการจัดการด้านการวิเคราะห์บริบทพื้นฐาน (Analysis : A)

ผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า ควรมีการเพิ่มเติมการวิเคราะห์บริบทพื้นฐานก่อนการดำเนินงานด้านปัจจัยนำเข้า เนื่องจากเป็นด้านที่มีความสำคัญกับศึกษาและวางแผนการบริหารการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยได้เสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการด้านการวิเคราะห์บริบทพื้นฐาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษา และการวิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังข้อมูลต่อไปนี้

1) **การวิเคราะห์บริบทพื้นฐานของสถานศึกษา (**SWOT Analysis**)** เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้สามารถออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths), จุดอ่อน (Weaknesses), โอกาส (Opportunities), และอุปสรรค (Threats) ของโรงเรียน เพื่อให้การจัดทำหลักสูตรเป็นไปอย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา
2)

**2) การวิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Analysis)** เป็นกระบวนการที่สำคัญในการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนสามารถตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของกลุ่มต่าง ๆ อย่างน้อย 4-5 กลุ่ม เช่น กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มนักเรียน กลุ่มครู และกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อการจัดศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่าหลักสูตรสามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบทสนทนากลุ่มที่สำคัญประกอบการวิจัยดังนี้

*"...เห็นด้วยกับการนำทฤษฎีเชิงระบบมาใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะและการใช้ SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของสถานศึกษาก่อนการจัดทำหลักสูตร และเพิ่มเติมการวิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้ปกครองและนักเรียน..."* (การสนทนากลุ่ม ผู้บริหารสถานศึกษา, 28 สิงหาคม 2567)

*"...ขอเพิ่มเติมการวิเคราะห์บริบทพื้นฐานของสถานศึกษาโดยใช้ SWOT Analysis ของสถานศึกษา ในการศึกษาความเหมือนและความแตกต่าง เพื่อหาจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของบริบทสถานศึกษา ในการนำมาพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มีความเฉพาะตัวและทันสมัย และเพิ่มเติมและเพิ่มเติมการวิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) อย่างน้อย 4-5 กลุ่ม เพื่อศึกษาความต้องการและความคาดหวังของการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ..."* (การสนทนากลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย, 28 สิงหาคม 2567)

*"...เห็นด้วยกับการวิเคราะห์สถานการณ์ของสถานศึกษาก่อน เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของสถานศึกษา..."* (การสนทนากลุ่ม ครูผู้สอน, 28 สิงหาคม 2567)

**4.2.2 แนวทางการจัดการด้านปัจจัยนำเข้า (Input : I)**

ผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า แนวทางการบริหารจัดการด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย การบริหารจัดการหลักสูตร การพัฒนาครูและบุคลากร การจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และสถานที่ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เนื่องจากเป็นด้านที่มีความสำคัญกับการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ ดังข้อมูลต่อไปนี้

**1) การบริหารจัดการหลักสูตร (Curriculum Management)** โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา จัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) โดยมีปรัชญาการศึกษา "ปฏิรูปนิยม" เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยแบ่งการจัดการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับประถมศึกษา เน้นการจัดการศึกษาแบบบูรณาการโดยใช้โครงการหรือกิจกรรมท้องถิ่นผสมผสานเข้ากับหลักสูตรแกนกลางฯ มีการพัฒนาแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงทุกวิชาเข้าด้วยกัน 2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เน้นการจัดการศึกษาเพิ่มความยืดหยุ่นและหลากหลายในการเลือกเรียนรายวิชาสมรรถนะตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนที่สอดคล้องบริบทท้องถิ่น และ 3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นการจัดการศึกษารูปแบบเฉพาะทางเพื่อการศึกษาต่อและการมีงานทำ

**2) การพัฒนาครูและบุคลากร (Teacher and Staff Development)** เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นในการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติของครูและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1) การจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ ได้แก่ การวิเคราะหลักสูตร การออกแบบหลักสูตร การจัดเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Active Learning) การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ

2.2) ส่งเสริมและพัฒนาครูให้เป็น “ครูยุคใหม่เป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง” มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอน มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความเป็นครูมืออาชีพ ซึ่งอาจใช้วิธีการปรับเปลี่ยนทัศนคติครู โดยการกระตุ้นความสนใจและความอยากทำงานให้แก่ครู เช่น ส่งเสริมขวัญและกำลังใจ เพิ่มการแข่งขันและการได้รางวัล เป็นต้น

2.3) การจัดอบรมการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ AI (Artificial Intelligence) มาเป็นตัวช่วยใช้ในการทำงานและการจัดการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานและลดระยะเวลาในการทำงานได้เป็นอย่างดี

**3) การจัดสรรงบประมาณ (Budget Allocation)** จัดสรรงบประมาณที่ใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรตามความเหมาะสม โดยกำหนดเป็นโครงการ/กิจกรรมของกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อนำมาบริหารจัดการเรื่องจัดการซื้อวัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนการสอนของนักเรียน ส่วนงบประมาณที่ได้รับจากภายนอก ได้ส่งเสริมจะเป็นเรื่องของหนังสือเรียน เครื่องแต่งกาย และวัสดุอุปกรณ์เพิ่มเติม เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาให้การบริหารงานได้ดำเนินต่อไปในทิศทางที่ดีขึ้น

**4) วัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่ (Materials, Equipment, and Facilities)** จัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการบริหารจัดการให้มีความเพียงพอตามความเหมาะสม สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในโรงเรียนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมได้ จัดให้มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และแท็บเล็ตเพียงพอต่อผู้เรียน ในส่วนอาคารสถานที่จัดให้มีความเพียงพอ มีการปรับปรุงห้องเรียนให้สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบได้ตามกิจกรรมการเรียนรู้และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการสร้างพื้นที่การเรียนรู้แบบเปิด (Open Learning Space) ที่เชื่อมโยงทั้งในและนอกอาคารหรือสถานศึกษา และห้องเรียนนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ (Makerspace) ที่มีเครื่องมือและอุปกรณ์ทันสมัย

**5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Networks)** พัฒนาความร่วมมือกับชุมชน ภาคธุรกิจ และองค์กรภายนอก เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและตลาดแรงงาน

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบทสนทนากลุ่มที่สำคัญประกอบการวิจัยดังนี้

*“...เห็นด้วยกับการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ ในระดับประถมเน้นการสอนแบบบูรณาการ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเน้นการสอนตามความถนัดและสนใจ ระดับมัธยมศึกษาเน้นการสอนเพื่อการศึกษาต่อและการมีอาชีพมีงานทำ เป้าหมายไม่เพียงแต่พัฒนาด้านความรู้ของนักเรียน*

*เท่านั้น จะต้องมีการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ…”* (การสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา, 28 สิงหาคม 2567)

*“…ให้สถานศึกษาเพิ่มเติมการนำแนวคิดหลักปรัชญาการศึกษา คือ ปรัชญาปฏิรูปนิยม เป็นตัวนำทิศทางในการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ จัดสถานที่เรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และกำหนดเป้าหมาย คือ สมรรถนะของผู้เรียน 5 ด้าน ตามหลักสูตรแกนกลางฯ…”* (การสนทนากลุ่ม อาจารย์มหาวิทยาลัย, 28 สิงหาคม 2567)

*“…อยากให้สถานศึกษาเพิ่มเติมด้านงบประมาณให้เพียงพอ และการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะเพิ่มมากยิ่งขึ้น …”* (การสนทนากลุ่ม ครูผู้สอน, 28 สิงหาคม 2567)

**4.2.3 แนวทางการจัดการด้านกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process)**

ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า แนวทางการบริหารจัดการด้านกระบวนการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย การออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ การกำหนดสมรรถนะของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ การประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะ และการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ดังข้อมูลต่อไปนี้

**1) การออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum Design)** ออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคม โดยให้มีการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1) ระดับประถมศึกษา เน้นการจัดการศึกษาแบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเข้ากับหลักสูตรแกนกลางฯ มีการพัฒนาแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงทุกวิชาเข้าด้วยกัน แต่ยังคงรายวิชาพื้นฐาน เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็นของผู้เรียน ส่วนรายวิชาอื่น ๆ จัดให้มีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการร่วมกันโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานการเรียนรู้ ตามทฤษฎี การเล่นปนเรียน (Play and Learn) โดยยึดหลัก “ครึ่งวันเรียน ครึ่งวันรู้” โดยแบ่งออกเป็น

1.1.1) รายวิชาพื้นฐาน เน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐานของผู้เรียน ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น มีความรู้พื้นฐานและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และสร้างความกล้าแสดงออกในการพูดภาษาอังกฤษและภาษาจีน

1.1.2) รายวิชาบูรณาการ เน้นการจัดการเรียนรู้ที่รวมเอาเนื้อหาวิชาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มที่แตกต่างกันมาผสมผสานกันโดยใช้การจัดกิจกรรมเป็นฐานตามเส้นทางการเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้น (Road Map Learning) ได้แก่ ป.1 กิจกรรมการผจญภัยในโรงเรียน , ป.2 กิจกรรมสิ่งมหัศจรรย์รอบตัวเรา, ป.3 กิจกรรมสังคมแห่งความสามัคคี, ป.4 กิจกรรมสุนทรียภาพเงินล้าน, ป.5 กิจกรรมเล่าขานวัฒนธรรม และ ป.6 กิจกรรมกสิกรรมหรรษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

พัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ให้ครอบคลุมทั้งความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21

1.1.3) รายวิชา MK (Makerspace) เน้นการจัดพื้นที่นักสร้างสรรค์ (Makerspace) เป็นการสร้างสรรค์พื้นที่เรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะการคิดสร้างสรรค์และการลงมือทำจริง โดยสามารถปรับใช้ได้ในหลายบริบท ไม่ว่าจะเป็นห้องนักสร้างสรรค์ (Makerspace Room) มุมนักสร้างสรรค์ (Creative Corners) ชุดอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile Makerspace) ชุดสร้างสรรค์แบบพกพา (Learning Box) หรือพื้นที่อื่นๆ ที่เหมาะสม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 อันได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน

1.1.4) รายวิชา PBL (Project Base Learning) เน้นการเรียนรู้ผ่านการทำโครงการที่นักเรียนสนใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกันในกลุ่ม นักเรียนจะได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง มีความรับผิดชอบต่อผลงานของตนเองและทีม และสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากหลายๆ วิชาเข้าด้วยกันเพื่อตอบโจทย์หรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการนั้นๆ

1.1.5) รายวิชาจินตคณิต เน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคำนวณทางคณิตศาสตร์โดยใช้จินตภาพและการฝึกสมาธิในการคิดเลขอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่แข็งแกร่งและกระตุ้นการพัฒนาศักยภาพทางสมองของนักเรียนในระยะยาว

1.1.6) รายวิชาเสริมทักษะ เน้นการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนก่อนการเข้าสอบ RT , NT , และ O-net โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่จะสอบ การฝึกทักษะการทำข้อสอบ และการพัฒนาความมั่นใจให้กับผู้เรียน การติวสอบมักจะประกอบไปด้วยการสรุปเนื้อหาสำคัญ การทบทวนบทเรียน และการฝึกทำแบบทดสอบแบบจำลอง (Mock Exam) เพื่อให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับรูปแบบและลักษณะของข้อสอบจริง

1.1.7) รายวิชาสมรรถนะอาชีพ เน้นการจัดพื้นที่การเรียนรู้การเกษตรให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงที่มีพื้นฐานมาจาก โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา” ซึ่งเป็นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาและฟื้นฟูดิน น้ำ และป่า รวมถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน แนวทางการจัดการเรียนรู้นี้จะช่วยเสริมสร้างความรู้และทักษะในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เน้นการจัดการศึกษาเพิ่มความยืดหยุ่นและความหลากหลายในการเลือกเรียนรายวิชาสมรรถนะ ออกแบบหลักสูตรรายวิชาให้มีสอดคล้องบริบทท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก โดยแบ่งกลุ่มรายวิชาสมรรถนะให้ผู้เรียนได้เลือกตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน แต่ละกลุ่มจะมีรายวิชาเลือกมุ่งเน้นส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียน โดยแบ่งออกเป็น

1.2.1) รายวิชาพื้นฐาน เน้นการจัดกาเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความรู้และทักษะที่สำคัญที่จำเป็นต่อการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น การ Coaching เป้าหมายในชีวิต และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ได้แก่ รายวิชาภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สังคมศึกษา ศาสนา

และวัฒนธรรม, การงานอาชีพ, สุขศึกษาและพลศึกษา, ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ, ภาษาจีน) ตามโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางฯ

1.2.2) รายวิชาสมรรถนะ เน้นการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติม/กิจกรรมตามจุดเน้นและบริบทของสถานศึกษา ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและสนใจได้ 5 กลุ่มวิชาเลือก กลุ่มละ 2 คาบต่อสัปดาห์ (กลุ่ม A-E) เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการเรียนรู้ที่ประยุกต์ใช้ได้จริง ทั้งในด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต รายวิชาสมรรถนะมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในหลายๆ ด้าน โดยจัดหมวดรายวิชาสมรรถนะให้ผู้เรียนเลือกได้ ดังนี้

หมวดที่ 1 พลศึกษาและสุขภาพ (Physical Education and Health) เช่น รายวิชานวดแผนไทย (Thai Massage) , การพยาบาลเบื้องต้น (Basic Nursing) , กีฬายกน้ำหนัก (Weightlifting) , กีฬาเพาะกาย (Bodybuilding) , กีฬารักบี้ฟุตบอล (Rugby Football) , กีฬามวยปล้ำ (Wrestling) เป็นต้น

หมวดที่ 2 ศิลปะและดนตรี (Arts and Music) เช่น รายวิชาศิลปะสร้างสรรค์ (Creative Arts), ผ้าทอซาโอริ (Saori Weaving), ผ้าต้องลาย (Patterned Fabric), ปฏิบัติรวมวงสตริง (String Band Performance), การขับร้องเพลงสากล (International Vocal Performance), ดนตรีสากล (International Music) เป็นต้น

หมวดที่ 3 ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ (Business and Entrepreneurship) เช่น รายวิชาการบริหารจัดการสินค้าธุรกิจสมัยใหม่ (Merchandise Management in Modern Business), ธุรกิจเกษตรในท้องถิ่น (Local Agricultural Business), การออกแบบและผลิตของที่ระลึก (Souvenir Design and Production), ตลาดออนไลน์ (Online Markets), อาชีพ E-sport (ROV) (E-sport Career in ROV) เป็นต้น

หมวดที่ 4 เสริมทักษะทางเทคนิคและงานฝีมือ (Technical Skills and Crafts) เช่น รายวิชางานเชื่อมไฟฟ้า (Electric Welding), อิเล็กทรอนิกส์ DIY (DIY Electronics), อิเล็กทรอนิกส์ MAKER (Maker Electronics), งานล้างรถ (Car Wash Work), งานฝึกฝีมือเบื้องต้น (Basic Handicrafts) เป็นต้น

หมวดที่ 5 การเกษตรและสิ่งแวดล้อม (Agriculture and Environment) เช่น รายวิชาเกษตรทฤษฎีใหม่ (New Agricultural Theory) , การผลิตปุ๋ยน้ำ (Liquid Fertilizer Production), นวัตเกษตรกร (Innovative Farming), ทักษะการเกษตร (Agricultural Skills) เป็นต้น

หมวดที่ 6 ภาษา การสื่อสารและการนำเสนอ (Languages Communication and Presentation) เช่น รายวิชาเส้นทางนักพูด (Public Speaking Pathway), การพูดเพื่ออาชีพภาษาจีน (Chinese for Career Speaking), ภาษาจีนในชีวิตประจำวัน (Everyday Chinese Language) เป็นต้น

1.3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นการจัดการศึกษารูปแบบเฉพาะทางเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและการประกอบอาชีพในอนาคต จำนวน 15 สายการเรียน ได้แก่

3.1) สายการเรียนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี เน้นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะและความรู้เฉพาะด้านในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี โดยมีเป้าหมายในการเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี และสาขาที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการประกอบอาชีพในอนาคต

3.2) สายการเรียนศิลป์ ภาษา และสังคมศึกษา เน้นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะและความรู้ในด้านศิลปะ (Arts) ด้านภาษาที่สาม (Third Languages) ได้แก่ ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน ด้านวัฒนธรรมและการเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่มีคุณภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้อง และผู้เรียนสามารถเป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพและมีบทบาทในการสร้างสรรค์สังคมในอนาคต

3.3) สายการเรียนอาชีพ สาขาคหกรรมและการโรงแรม เน้นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพในด้านคหกรรมศาสตร์ (Home Economics) เช่น การทำอาหาร โภชนาการ การจัดการบ้านและครัวเรือน การเย็บปักถักร้อยและการออกแบบเสื้อผ้า ด้านการโรงแรมและการบริหาร (Hospitality and Service Industry) เช่น การบริการลูกค้า การจัดการโรงแรมและร้านอาหาร การจัดการงานอีเวนต์และการจัดเลี้ยง และด้านการเตรียมความพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพ (Career Preparation)

3.4) สายการเรียนอาชีพ สาขาการจัดการกีฬา เน้นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะด้านกีฬาทั้งในด้านการเล่นกีฬา การฝึกสอน การจัดการด้านกีฬา และการส่งเสริมสุขภาพ โดยมีเป้าหมายในการเตรียมความพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพในวงการกีฬาและการพัฒนาสุขภาพของชุมชน

3.5) สายการเรียนอาชีพ สาขาดนตรี เน้นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะและความรู้ในด้านดนตรีเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมดนตรี

3.6) สายการเรียนทวิศึกษา เป็นโครงการการจัดการอาชีวศึกษาร่วมหลักสูตรและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) เมื่อจบการศึกษาผู้เรียนจะได้รับ 2 วุฒิการศึกษา คือ วุฒิการศึกษา ม.6 และวุฒิการศึกษา ปวช. โดยจัดทำ MOU ร่วมกับวิทยาลัยเทคนิคเชียงคำ เปิดสอน 3 สาขา ได้แก่ 1) สาขาช่างยนต์ 2) สาขาช่างไฟฟ้า 3) สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

3.7) หลักสูตรห้องเรียนพันธมิตร (PIM) โดยจัดทำ MOU ร่วมกับสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ (Panyapiwat Institute of Management) เปิดสอน 6 หลักสูตร ได้แก่ 1) หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ 2) หลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ 3) หลักสูตรศิลป์การจัดการธุรกิจสมัยใหม่ 4) หลักสูตรศิลป์การจัดการธุรกิจอาหาร 5) หลักสูตรศิลป์-ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจ 4.0 6) หลักสูตรศิลป์ภาษาจีนเพื่อธุรกิจ 4.0

**2) การกำหนดสมรรถนะของผู้เรียน (Defining Student Competencies)** ระบุสมรรถนะที่ผู้เรียนควรพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) โดยเน้นสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ ดังนี้

1) สมรรถนะหลักตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) จำนวน 5 สมรรถนะ ได้แก่ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถใน

การคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

2) สมรรถนะเฉพาะที่สอดคล้องกับจุดเน้นและบริบทของโรงเรียน ความต้องการของผู้เรียนและสังคม จำนวน 8 สมรรถนะ ได้แก่ 1) สมรรถนะหลักด้านทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน 2) สมรรถนะหลักด้านทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ 3) สมรรถนะหลักด้านการคิดขั้นสูงและการพัฒนานวัตกรรม 4) สมรรถนะหลักด้านการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล 5) สมรรถนะหลักด้านการสื่อสาร 6) สมรรถนะหลักด้านการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีม และมีภาวะผู้นำ 7) สมรรถนะหลักด้านพลเมืองตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล 8) สมรรถนะหลักด้านการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน

**3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Active Learning)** ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายและทันสมัย เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

3.1) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Active Learning) โดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและเน้นการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน 3 ด้าน คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) เจตคติ (Attribute) เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning), การใช้คำถามการสะท้อนคิด/การถอดบทเรียน (Reflection), การเรียนรู้ผ่านการบริการสังคม (Service Learning), การโค้ชและให้คำแนะนำรายบุคคล (Coaching) เป็นต้น

3.2) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น เชื่อมโยงความรู้เข้ากับชีวิตจริงของนักเรียน และพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน เช่น การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based Learning), การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) เป็นต้น

3.3) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้เรียนมาไปประยุกต์ใช้ในการสร้างชิ้นงาน (Product) หรือ นวัตกรรม (Innovation) ได้ เช่น การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-Based Learning), การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning), การเรียนรู้แบบ STEM/STEAM Education เป็นต้น

**4) การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ (Competency-Based Assessment)** การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงและการประเมินเพื่อพัฒนา ดังนี้

4.1) จัดให้มีการวัดและประเมินผลสมรรถนะของผู้เรียนในทุก ๆ กิจกรรม ทั้งในกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกห้องเรียน เพื่อติดตามความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

4.2) ออกแบบเครื่องมือประเมินที่หลากหลาย เช่น แฟ้มสะสมงาน การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การนำเสนอผลงาน/ชิ้นงาน การทดสอบภาคปฏิบัติ และการประเมินตนเอง เพื่อวัดสมรรถนะจริงของผู้เรียน ไม่ควรพึ่งพาการสอบแบบดั้งเดิมเพียงอย่างเดียว การประเมินควรเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ไม่แยกออกจากกัน

4.3) กำหนดตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรม (Behavioral Indicators) เกณฑ์การประเมินสมรรถนะที่ชัดเจน (Rubric) สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร และสื่อสารให้ผู้เรียนเข้าใจ การประเมินควรครอบคลุมทั้งความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และ เจตคติ (Attribute)

4.4) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างระบบการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินที่มีประสิทธิภาพ เช่น แฟลตฟอร์มออนไลน์ Google Form , Google Sheets , Google Site , Starfish Classroom เป็นต้น

**5) การประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum Evaluation)** ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหลักสูตรเพื่อให้มั่นใจว่าหลักสูตรสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และนำผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น มีขั้นตอนดังนี้

5.1) สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และผลการประเมินระหว่างครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับสถานศึกษา

5.2) จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม สร้างระบบการประเมินแบบ 360 องศา โดยให้ทุกฝ่ายประเมินซึ่งกันและกัน เช่น นักเรียนประเมินครู ครูประเมินครู หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ประเมินครู ผู้บริหารประเมินครู เป็นต้น จัดทำรายงานผลการประเมินประจำปีและเผยแพร่สู่สาธารณะ พร้อมจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

5.3) การสร้างกระบวนการนิเทศ กำกับ ติดตาม และมีการถอดบทเรียนหลังปฏิบัติการสอนของครู (After Action Review: AAR) เพื่อปรับปรุง/แก้ไขระหว่างการจัดการเรียนการสอน

5.4) การประเมินแบบออนไลน์ผสมผสานกับการประเมินในชั้นเรียนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ว9/2564)

5.5) การประเมินแบบมีส่วนร่วม (Participatory Evaluation) โดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการออกแบบเครื่องมือประเมิน เก็บข้อมูล และวิเคราะห์ผล จัดทำเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

**6) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum Improvement and Development)** เป็นการปรับปรุงหลักสูตรในส่วนที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนหรือผู้ปกครอง สังคมและชุมชน เช่น การปรับเนื้อหา การเพิ่มหรือลดรายวิชาที่สอน การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน การปรับเปลี่ยนวิธีการสอน หรือการพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีขั้นตอนดังนี้

6.1) จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรที่มีตัวแทนจากฝ่ายบริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และนักเรียน วิเคราะห์ผลการประเมินอย่างเป็นระบบ เพื่อระบุเป้าหมายของสมรรถนะที่คาดหวังกับผลที่เกิดขึ้นจริง จากนั้น

จัดลำดับความสำคัญของประเด็นที่ต้องปรับปรุง และวางแผนการพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะ โดยทำการทดลองใช้หลักสูตรที่ปรับปรุงในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

6.2) การนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาครู โดยวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เรียนในแต่ละรายวิชา จัดทำแผนพัฒนารายบุคคลสำหรับครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามฐานสมรรถนะ และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการสอนร่วมกัน

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบทสนทนากลุ่มที่สำคัญประกอบการวิจัยดังนี้

*"...สนับสนุนการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะของสถานศึกษา จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของครูเพื่อยอมรับการเปลี่ยนแปลงและปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่ สนับสนุนการจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยเฉพาะกิจกรรมที่ครูสามารถใช้เพื่อประเมินนักเรียนด้าน KSA ในทุก ๆ กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อประเมินพัฒนาการของผู้เรียนทุกคน..."* (การสนทนากลุ่ม ผู้บริหารสถานศึกษา, 28 สิงหาคม 2567)

*"...เห็นด้วยกับการออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะของสถานศึกษา ที่มีเป้าหมายจัดการศึกษาแต่ละระดับชั้นที่ชัดเจน หลักสูตรมีความยืดหยุ่นและหลากหลาย ควรมีการเพิ่มเติมการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และการเขียนแผนการสอนที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ว.PA ตาม ก.ค.ศ. กำหนด ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและจิตวิญญาณความเป็นครู รวมถึงการสร้างความเป็นครูมืออาชีพ ส่งเสริมการใช้ AI ช่วยในการทำงาน และกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลฐานสมรรนถะ (Rubric) ให้ชัดเจน..."* (การสนทนากลุ่ม อาจารย์มหาวิทยาลัย, 28 สิงหาคม 2567)

*"...สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เน้นการเผชิญสถานการณ์จริงและการปฏิบัติจริง เพื่อให้นักเรียนมีทักษะและความรู้ที่สามารถนำไปใช้ต่อได้ ควรเพิ่มเติมให้มีการพัฒนาครูให้มีความเข้าใจในการออกแบบและใช้หลักสูตรใหม่ รวมถึงการปรับทัศนคติให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง..."* (การสนทนากลุ่ม ครูผู้สอน, 28 สิงหาคม 2567)

**4.2.4 แนวทางการจัดการด้านผลผลิต (Output)**

ผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า แนวทางการบริหารจัดการด้านผลผลิต ประกอบด้วย สมรรถนะของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังข้อมูลต่อไปนี้

1) สมรรถนะของผู้เรียน (Competencies of Learners) สมรรถนะของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) จำนวน 5 สมรรถนะ และสมรรถนะเฉพาะที่สอดคล้องกับจุดเน้นและบริบทของโรงเรียน จำนวน 8 สมรรถนะ

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนแต่ละรายวิชาทุกภาคเรียน เป็นไปตามเกณฑ์การจบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น

พื้นฐาน 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนแต่ละรายวิชาทุกภาคเรียนอยู่ในระดับดีขึ้นไป เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Desired Characteristics) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนแต่ละรายวิชาทุกภาคเรียน เป็นไปตามเกณฑ์การจบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนแต่ละรายวิชาทุกภาคเรียนอยู่ในระดับดีขึ้นไป เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบทสนทนากลุ่มที่สำคัญประกอบการวิจัยดังนี้

*"...เห็นด้วยกับผลลัพธ์ของผู้เรียนที่ประกอบไปด้วยสมรรถนะของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ แต่ละรายวิชาทุกภาคเรียนอยู่ในระดับดีขึ้นไป เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด..."* (การสนทนากลุ่ม ผู้บริหารสถานศึกษา, 28 สิงหาคม 2567)

*"...เห็นด้วยกับผลลัพธ์ของผู้เรียนที่ประกอบไปด้วยสมรรถนะของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามเกณฑ์การจบหลักสูตรของสถานศึกษา..."* (การสนทนากลุ่ม อาจารย์มหาวิทยาลัย, 28 สิงหาคม 2567)

*"...ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ของผู้เรียนที่ประกอบไปด้วยสมรรถนะของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์..."* (การสนทนากลุ่ม ครูผู้สอน, 28 สิงหาคม 2567)

**4.2.5 แนวทางการจัดการด้านผลลัพธ์ (Outcome)**

ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า ควรมีการเพิ่มเติมด้านผลลัพธ์ (Outcome) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาควรมุ่งผลลัพธ์ของผู้เรียน (Outcome-based Education หรือ OBE) โดยได้เสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการด้านผลลัพธ์ ประกอบด้วย การนำความรู้ไปใช้จริง บุคลิกภาพและสมรรถนะ คุณธรรมและจริยธรรม ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ และความพร้อมในการศึกษาต่อ ดังข้อมูลต่อไปนี้

1) การนำความรู้ไปใช้จริง (Knowledge Applied) ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาจะสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) บุคลิกภาพและสมรรถนะ (Caracter and Skills) ผู้เรียนจะแสดงออกถึงความเป็นผู้นำ มีความกล้าแสดงออก มีทักษะพื้นฐานทางการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม และความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานหรือชิ้นงานที่มีคุณค่า สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

3) คุณธรรมและจริยธรรม (Morality and Ethics) ผลลัพธ์ที่ต้องการยังรวมถึงการที่ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และจิตวิญญาณความเป็นผู้นำที่ดี ที่สามารถนำพาตนเองและผู้อื่นไปในทิศทางที่ดีและสร้างสรรค์

4) ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ (Life and Career Skills) ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่จำเป็นและสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ นอกจากนี้ ผู้เรียนจะได้รับการเตรียมความพร้อมใน

ทักษะอาชีพที่สามารถประกอบอาชีพและสร้างรายได้ตั้งแต่ยังอยู่ในระหว่างการศึกษาและจบการศึกษาออกไป

5) ความพร้อมในการศึกษาต่อ (Educational Readiness) สำหรับผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผลลัพธ์ที่คาดหวังคือผู้เรียนมีความพร้อมในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นตามสายการเรียนที่ตนเองสนใจและถนัด

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบทสนทนากลุ่มที่สำคัญประกอบการวิจัยดังนี้

*"...ควรมีการเพิ่มเติมผลลัพธ์ควรสะท้อนถึงทักษะชีวิตและสมรรถนะที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและในอนาคต ผลลัพธ์ที่สะท้อนพัฒนาการของนักเรียนได้อย่างชัดเจนในแต่ละระดับชั้น รวมถึงการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพที่สามารถนำไปใช้ได้จริงหลังจากสำเร็จการศึกษา เช่น นักเรียนสามารถประกอบอาชีพและมีรายได้ระหว่างเรียน เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนมีความพร้อมในการดำเนินชีวิตหลังจากสำเร็จการศึกษา..."* (การสนทนากลุ่ม ผู้บริหารสถานศึกษา, 28 สิงหาคม 2567)

*"...ควรมีการเพิ่มเติมส่วนของด้านผลลัพธ์ของผู้เรียน (Outcome) เป็นการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (Outcome-based education หรือ OBE) หมายถึงสิ่งที่นักเรียนสามารถนำไปใช้หลังจากจบการศึกษา เช่น ความสามารถในการสร้างผลิตภัณฑ์หรือชิ้นงานที่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง หรือการพัฒนาบุคลิกภาพ (Caracter) ความสามารถ (Skill) และทักษะที่จำเป็นต่อชีวิตจริง..."* (การสนทนากลุ่ม อาจารย์มหาวิทยาลัย, 28 สิงหาคม 2567)

*"...ผลลัพธ์ของนักเรียนควรสะท้อนถึงการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น การกล้าแสดงออก การคิดและปฏิบัติจริง จนสามารถสร้างชิ้นงานหรือนวัตกรรมได้เองและนำไปใช้ประโยชน์ได้ นักเรียนมีทักษะและความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการเรียนต่อหรือประกอบอาชีพได้หลังจากจบการศึกษา..."* (การสนทนากลุ่ม ครูผู้สอน, 28 สิงหาคม 2567)

**4.2.6 แนวทางการจัดการด้านผลกระทบ (Impact)**

ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า ควรมีการเพิ่มเติมผลกระทบ (Impact) ของผู้เรียนที่คาดหวังในหลายมิติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ผลกระทบที่เป็นเชิงบวก ผลกระทบที่เป็นเชิงลบ โดยได้เสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการด้านผลกระทบ ประกอบด้วย ผลกระทบเชิงบวก และผลกระทบเชิงลบ ดังข้อมูลต่อไปนี้

1) ผลกระทบเชิงบวก (Positive Impact) สะท้อนถึงความสำเร็จของแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ เช่น การพัฒนาสมรรถนะที่สำคัญต่อสังคม การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ การเสริมสร้างความมั่นใจและการกล้าแสดงออก ความสามารถในการปรับตัวและการสร้างนวัตกรรม การสร้างรายได้ระหว่างเรียน การสร้างภาพลักษณ์และชื่อเสียงให้กับโรงเรียน เป็นต้น ทั้งยังส่งผลดีต่อสถานศึกษา สังคมและชุมชนในวงกว้าง ผลกระทบที่เป็นเชิงบวกเหล่านี้ควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมต่อไป

2) ผลกระทบเชิงลบ (Negative Impact) สะท้อนถึงความท้าทายและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินการตามแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรใหม่ เช่น การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงจากครู ความไม่พร้อมในการใช้เทคโนโลยีและวิธีการใหม่ๆ ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา ความกดดันและความเครียดจากการประเมินผล การปรับตัวที่ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผลกระทบทางเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียน เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องมีการพิจารณาและวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นและเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จของหลักสูตร หากมีผลกระทบที่เป็นเชิงลบเกิดขึ้นควรพิจารณาเพื่อนำข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบทสนทนากลุ่มที่สำคัญประกอบการวิจัยดังนี้

*“...ผลกระทบที่คาดหวังคือการพัฒนานักเรียนให้มี Outcome ที่สามารถสะท้อนถึงคุณภาพการศึกษา และการสร้างจุดเด่นให้กับโรงเรียน ซึ่งจะทำให้โรงเรียนเป็นที่รู้จักในวงกว้างได้...”* (การสนทนากลุ่ม ผู้บริหารสถานศึกษา, 28 สิงหาคม 2567)

*“...ควรมีการเพิ่มเติมส่วนของด้านผลกระทบ (Impact) ผลกระทบของผู้เรียนควรพิจารณาทั้งทางบวกและทางลบ หากผลกระทบเป็นทางลบ ควรนำ Feedback กลับไปพัฒนา Input และ Process ใหม่เพื่อปรับปรุงหลักสูตรขึ้นมาใหม่ ส่วนผลกระทบเชิงบวกที่ต้องการเห็นคือ นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะต้องทำให้เกิดขึ้นได้ในระยะยาว...”* (การสนทนากลุ่ม อาจารย์มหาวิทยาลัย, 28 สิงหาคม 2567)

*“...ไม่ได้ระบุความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบ (Impact) โดยตรง แต่เน้นว่าผู้เรียนควรมีทักษะและความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งผลกระทบจะเป็นเชิงบวกในการเรียนต่อหรือการประกอบอาชีพ...”* (การสนทนากลุ่ม ครูผู้สอน, 28 สิงหาคม 2567)

**สรุปผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา**

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา พบว่า มีแนวทางการบริหารจัดการ AIPOOI มีองค์ประกอบอยู่ 6 ด้าน ได้แก่ 1) แนวทางการบริหารจัดการด้านการวิเคราะห์บริบทพื้นฐาน (Analysis : A) ประกอบด้วย 1.1) การวิเคราะห์บริบทพื้นฐานของสถานศึกษา, 1.2) การวิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) แนวทางการบริหารจัดการด้านปัจจัยนำเข้า (Input : I) ประกอบด้วย 2.1) การบริหารจัดการหลักสูตร, 2.2) การพัฒนาครูและบุคลากร, 2.3) การจัดสรรงบประมาณ, 2.4) วัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่, 2.5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 3) แนวทางการบริหารจัดการด้านกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process : P) ประกอบด้วย 3.1) การออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ, 3.2) การกำหนดสมรรถนะของผู้เรียน, 3.3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, 3.4) การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ, 3.5) การประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะ, 3.6) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ 4) แนวทางการบริหารจัดการด้านผลผลิต

(Output : O) ประกอบด้วย 4.1) สมรรถนะของผู้เรียน, 4.2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, 4.3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5) แนวทางการบริหารจัดการด้านผลลัพธ์ (Outcome : O) ประกอบด้วย 5.1) การนำความรู้ไปใช้จริง, 5.2) บุคลิกภาพและสมรรถนะ, 5.3) คุณธรรมและจริยธรรม, 5.4) ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ, 5.5) ความพร้อมในการศึกษาต่อ และ 6) แนวทางการบริหารจัดการด้านผลกระทบ (Impact : I) ประกอบด้วย 6.1) ผลกระทบเชิงบวก, 6.2) ผลกระทบเชิงลบ

# บทที่ 5
# สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยขอนำเสนอสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

## 5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา และเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน, รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน, หัวหน้างานหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 1 คน, หัวหน้างานวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน, และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญร่วมการสนทนากลุ่ม จำนวน 9 รูป/คน ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน, รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน, อาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จำนวน 3 รูป/คน, และครูผู้สอน จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ แบบการศึกษาเอกสาร แบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา สรุปผลได้ดังนี้

**5.1.1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราช-ประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา**

1) ผลการศึกษาเอกสาร พบว่า โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา มีการวางแผนและดำเนินการตามหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างเป็นระบบและมีเป้าหมายชัดเจน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ยังมีความจำเป็นต้องพัฒนาในด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเนื้อหาสาระระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ และการปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2) ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้บริหาร หัวหน้างานหลักสูตรสถานศึกษา หัวหน้างานวัดและประเมินผล ครูผู้สอน ให้ข้อมูลเป็นทิศทางเดียวกันว่า การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในกระบวนการออกแบบและจัดการหลักสูตร แต่ครูและบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรฐานสมรรถนะ และขาดความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้ งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่อาจยังไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนการเรียนการสอน

3) ผลการวิเคราะห์สภาพจริง (SWOT Analysis) พบว่า โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา มีจุดแข็งในด้านการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะและความพร้อมของครูและบุคลากรที่มีจำนวนเพียงพอ รวมถึงการสนับสนุนจากชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนที่สำคัญคือการขาดความชัดเจนในการดำเนินการตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ และข้อจำกัดด้านทรัพยากร โดยเฉพาะงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ นอกจากนี้ โรงเรียนยังเผชิญกับอุปสรรคจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายและปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

**5.1.2 ผลการหาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา**

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา พบว่า มีแนวทางการบริหารจัดการ AIPOOI มีองค์ประกอบอยู่ 6 ด้าน ได้แก่ การวิเคราะห์บริบทพื้นฐาน (Analysis : A), ปัจจัยนำเข้า (Input : I), กระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process : P), ผลผลิต (Output : O), ผลลัพธ์ (Outcome : O) และ ผลกระทบ (Impact : I) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

**1) แนวทางการบริหารจัดการด้านการวิเคราะห์บริบทพื้นฐาน (Analysis : A)** ประกอบด้วย

1.1) การวิเคราะห์บริบทพื้นฐานของสถานศึกษา (SWOT Analysis) โดยใช้การวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths), จุดอ่อน (Weaknesses), โอกาส (Opportunities), และอุปสรรค (Threats) ของสถานศึกษา เพื่อให้การจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นไปอย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

1.2) การวิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Analysis) เป็นการศึกษาความต้องการและความคาดหวังของกลุ่มต่าง ๆ อย่างน้อย 4-5 กลุ่ม เช่น นักเรียน, ผู้ปกครอง, ครู, และผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่าหลักสูตรสามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

**2) แนวทางการบริหารจัดการด้านปัจจัยนำเข้า (Input : I)** ประกอบด้วย

2.1) การบริหารจัดการหลักสูตร (Curriculum Management) กำหนดทิศทางของหลักสูตรฐานสมรรถนะที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา “ปฏิรูปนิยม” โดยแบ่งการจัดการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ประถมศึกษา, มัธยมศึกษาตอนต้น, และมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของนักเรียนในแต่ละช่วงวัย

2.2) การพัฒนาครูและบุคลากร (Teacher and Staff Development) จัดการอบรมพัฒนาศักยภาพของครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ ได้แก่ การวิเคราะห์หลักสูตร การออกแบบหลักสูตรสมรรถนะ การจัดเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Active Learning) การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ การปรับเปลี่ยนทัศนคติครูที่ดี และการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ AI มาช่วยใช้ในการทำงานและการจัดการเรียนการสอน

2.3) การจัดสรรงบประมาณ (Budget Allocation) จัดสรรงบประมาณที่เพียงพอและความเหมาะสม โดยกำหนดเป็นโครงการ/กิจกรรมของกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อนำมาบริหารจัดการเรื่องจัดการซื้อวัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนการสอนของนักเรียน

2.4) วัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่ (Materials, Equipment, and Facilities) จัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ให้มีความเพียงพอตามความเหมาะสม สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในโรงเรียนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมได้ ในส่วนอาคารสถานที่จัดให้มีความเพียงพอ มีการปรับปรุงห้องเรียนให้สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบได้ตามกิจกรรมการเรียนรู้และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Networks) พัฒนาความร่วมมือกับชุมชน ภาคธุรกิจ และองค์กรภายนอก เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและตลาดแรงงาน

**3) แนวทางการบริหารจัดการด้านกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process : P)** ประกอบด้วย

3.1) การออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum Design) ออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคม โดยให้มีการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ระดับประถมศึกษา เน้นการจัดการศึกษาแบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเข้ากับหลักสูตรแกนกลางฯ มีการพัฒนาแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงทุกวิชาเข้าด้วยกัน แต่ยังคงรายวิชาพื้นฐาน เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็นของผู้เรียน ส่วนรายวิชาอื่น ๆ จัดให้มีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการร่วมกันโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานการเรียนรู้ ตามทฤษฎี การเล่นปนเรียน (Play and Learn) โดยยึดหลัก “ครึ่งวันเรียน ครึ่งวันรู้” โดยจัดรายวิชาเรียน ได้แก่ รายวิชาพื้นฐาน, รายวิชาบูรณาการ, รายวิชา MK (Makerspace), รายวิชา PBL (Project Base Learning), รายวิชาจินตคณิต, รายวิชาเสริมทักษะ และรายวิชาสมรรถนะอาชีพ

2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เน้นการจัดการศึกษาเพิ่มความยืดหยุ่นและความหลากหลายในการเลือกเรียนรายวิชาสมรรถนะ ออกแบบหลักสูตรรายวิชาให้มีสอดคล้องบริบทท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก โดยแบ่งกลุ่มรายวิชาสมรรถนะจำนวน 5 กลุ่มวิชาเลือก กลุ่มละ 2 คาบต่อสัปดาห์ (กลุ่ม A-E) โดยจัดหมวดรายวิชาสมรรถนะให้ผู้เรียนเลือกได้ 5 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 พละศึกษาและสุขภาพ, หมวดที่ 2 ศิลปะและดนตรี, หมวดที่ 3 ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ, หมวดที่ 4 เสริมทักษะทางเทคนิคและงานฝีมือ, หมวดที่ 5 การเกษตรและสิ่งแวดล้อม

และหมวดที่ 6 ภาษา การสื่อสารและการนำเสนอ โดยให้ผู้เรียนได้เลือกตามความถนัดและความสนใจ แต่ละกลุ่มจะมีรายวิชาเลือกมุ่งเน้นส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียน

3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นการจัดการศึกษารูปแบบเฉพาะทางเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและการประกอบอาชีพในอนาคต จำนวน 14 สายการเรียน ได้แก่ 1) สายการเรียนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี, 2) สายการเรียนศิลป์ ภาษา และสังคมศึกษา, 3) สายการเรียนอาชีพ สาขาคหกรรมและการโรงแรม, 4) สายการเรียนอาชีพ สาขาการจัดการกีฬา, 5) สายการเรียนอาชีพ สาขาดนตรี, 6) สายการเรียนทวิศึกษา สาขาช่างยนต์, 7) สายการเรียนทวิศึกษา สาขาช่างไฟฟ้า, 8) สายการเรียนทวิศึกษา สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ, 9) หลักสูตรเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ (PIM), 10) หลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ (PIM), 11) หลักสูตรศิลป์การจัดการธุรกิจสมัยใหม่ (PIM), 12) หลักสูตรศิลป์การจัดการธุรกิจอาหาร (PIM), 13) หลักสูตรศิลป์-ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจ 4.0 (PIM) และ 14) หลักสูตรศิลป์ภาษาจีนเพื่อธุรกิจ 4.0 (PIM)

3.2) การกำหนดสมรรถนะของผู้เรียน (Defining Student Competencies) กำหนดสมรรถนะหลักตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) จำนวน 5 สมรรถนะ ได้แก่ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และสมรรถนะเฉพาะที่สอดคล้องกับจุดเน้นและบริบทของโรงเรียน ความต้องการของผู้เรียนและสังคม จำนวน 8 สมรรถนะ ได้แก่ 1) สมรรถนะหลักด้านทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน 2) สมรรถนะหลักด้านทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ 3) สมรรถนะหลักด้านการคิดขั้นสูงและการพัฒนานวัตกรรม 4) สมรรถนะหลักด้านการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล 5) สมรรถนะหลักด้านการสื่อสาร 6) สมรรถนะหลักด้านการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีม และมีภาวะผู้นำ 7) สมรรถนะหลักด้านพลเมืองตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล 8) สมรรถนะหลักด้านการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน

3.3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Active Learning) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายและทันสมัย เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-Based Learning), การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning), การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning), การใช้คำถามการสะท้อนคิด/การถอดบทเรียน (Reflection), การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based Learning), การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing), การเรียนรู้แบบ STEM/STEAM Education, การเรียนรู้ผ่านการบริการสังคม (Service Learning) และการโค้ชและให้คำแนะนำรายบุคคล (Coaching) เป็นต้น

3.4) การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ (Competency-Based Assessment) กำหนดตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรม (Behavioral Indicators) เกณฑ์การประเมินสมรรถนะที่ชัดเจน (Rubric) พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมทุกด้านของสมรรถนะ และใช้เครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เช่น การนำเสนอผลงาน/ชิ้นงาน, การสังเกตพฤติกรรม, และการสัมภาษณ์ จัดให้มีการวัดและประเมินผลสมรรถนะของผู้เรียนในทุก ๆ กิจกรรม ทั้งในกิจกรรมการเรียนรู้ใน

ห้องเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกห้องเรียน เพื่อติดตามความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างระบบการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินที่มีประสิทธิภาพ เช่น แฟลตฟอร์มออนไลน์ Google Form , Google Sheets , Google Site , Starfish Classroom เป็นต้น

3.5) การประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum Evaluation) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหลักสูตรเพื่อให้มั่นใจว่าหลักสูตรสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และนำผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น ผ่านการประเมินแบบออนไลน์ในชั้นเรียนตามเกณฑ์ ว9/2564 การประเมินแบบมีส่วนร่วม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC), การนิเทศ กำกับ ติดตาม และมีการถอดบทเรียนหลังปฏิบัติการสอนของครู (AAR) เป็นต้น

3.6) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum Improvement and Development) จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรที่มีตัวแทนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม เพื่อปรับปรุงหลักสูตรในส่วนที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนหรือผู้ปกครอง สังคมและชุมชน เช่น การปรับเนื้อหา การเพิ่มหรือลดรายวิชาที่สอน การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน การปรับเปลี่ยนวิธีการสอน หรือการพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

**4) แนวทางการบริหารจัดการด้านผลผลิต (Output : O)** ประกอบด้วย

4.1) สมรรถนะของผู้เรียน (Competencies of Learners) สมรรถนะของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) จำนวน 5 สมรรถนะ และสมรรถนะเฉพาะที่สอดคล้องกับจุดเน้นและบริบทของโรงเรียน จำนวน 8 สมรรถนะ

4.2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนแต่ละรายวิชาทุกภาคเรียน เป็นไปตามเกณฑ์การจบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560)

4.3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Desired Characteristics) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนแต่ละรายวิชาทุกภาคเรียน เป็นไปตามเกณฑ์การจบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560)

**5) แนวทางการบริหารจัดการด้านผลลัพธ์ (Outcome : O)** ประกอบด้วย

5.1) การนำความรู้ไปใช้จริง (Knowledge Applied) ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาจะสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2) บุคลิกภาพและสมรรถนะ (Character and Skills) ผู้เรียนจะแสดงออกถึงความเป็นผู้นำ มีความกล้าแสดงออก มีทักษะพื้นฐานทางการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม และความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานหรือชิ้นงานที่มีคุณค่า สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

5.3) คุณธรรมและจริยธรรม (Morality and Ethics) ผลลัพธ์ที่ต้องการยังรวมถึงการที่ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และจิตวิญญาณความเป็นผู้นำที่ดี ที่สามารถนำพาตนเองและผู้อื่นไปในทิศทางที่ดีและสร้างสรรค์

5.4) ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ (Life and Career Skills) ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่จำเป็นและสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ นอกจากนี้ ผู้เรียนจะได้รับการเตรียมความพร้อมในทักษะอาชีพที่สามารถประกอบอาชีพและสร้างรายได้ตั้งแต่ยังอยู่ในระหว่างการศึกษาและจบการศึกษาออกไป

5.5) ความพร้อมในการศึกษาต่อ (Educational Readiness) ผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผลลัพธ์ที่คาดหวังคือผู้เรียนมีความพร้อมในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นตามสายการเรียนที่ตนเองถนัดและสนใจ

**6) แนวทางการบริหารจัดการด้านผลกระทบ (Impact : I)** ประกอบด้วย

6.1) ผลกระทบเชิงบวก (Positive Impact) ผลสะท้อนถึงความสำเร็จของแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ เช่น การพัฒนาสมรรถนะที่สำคัญต่อสังคม การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ การเสริมสร้างความมั่นใจและการกล้าแสดงออก ความสามารถในการปรับตัวและการสร้างนวัตกรรม การสร้างรายได้ระหว่างเรียน การสร้างภาพลักษณ์และชื่อเสียงให้กับโรงเรียน เป็นต้น ทั้งยังส่งผลดีต่อสถานศึกษา สังคมและชุมชนในวงกว้าง ผลกระทบที่เป็นเชิงบวกเหล่านี้ควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมต่อไป

6.2) ผลกระทบเชิงลบ (Negative Impact) ผลสะท้อนถึงปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินการตามแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรใหม่ เช่น การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงจากครู ความไม่พร้อมในการใช้เทคโนโลยีและวิธีการใหม่ๆ ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา ความกดดันและความเครียดจากการประเมินผล การปรับตัวที่ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผลกระทบทางเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียน เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องมีการพิจารณาและวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นและเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จของหลักสูตร หากมีผลกระทบที่เป็นเชิงลบเกิดขึ้นควรพิจารณาเพื่อนำข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

## 5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชา-นุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

### 5.2.1 แนวทางการบริหารจัดการด้านการวิเคราะห์บริบทพื้นฐาน (Analysis : A)

จากผลการวิจัย พบว่า การศึกษาบริบทพื้นฐานของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา โดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ SWOT Analysis อันเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพในการระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของสถานศึกษา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ ทั้งนี้ การวิเคราะห์ดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบททางสังคมอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การดำเนินการศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Analysis) ยังเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความเข้าใจอันลึกซึ้งเกี่ยวกับบริบทแวดล้อมที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา อันเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรพงษ์ วิริยานนท์ (2562) ที่ได้ใช้การประเมินความสอดคล้องของหน่วย

สมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้ผ่านการประชาวิเคราะห์ (Focus Group Discussion) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังสนับสนุนด้วยงานวิจัยของยุพิน บุญประเสริฐ (2565) ที่พบว่าการวิเคราะห์บริบทพื้นฐานช่วยให้สามารถระบุความต้องการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการวิเคราะห์จะมีความครอบคลุมในหลายมิติ แต่ยังคงมีข้อจำกัดบางประการ อาทิ ข้อมูลที่ได้รับจากเอกสารบางส่วนอาจไม่สามารถสะท้อนถึงบริบทพื้นฐานที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างครบถ้วน ด้วยเหตุนี้ จึงอาจมีความจำเป็นในการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งและรอบด้านยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

**5.2.2 แนวทางการบริหารจัดการด้านปัจจัยนำเข้า (Input : I)**

จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการปัจจัยนำเข้าในการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ให้ความสำคัญกับการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นในด้านครูและบุคลากร งบประมาณ และวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่เป็นสำคัญ ทั้งนี้ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ และการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอและเหมาะสม ยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินการตามหลักสูตรฐานสมรรถนะให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา หน่วยงานและชุมชน ก็นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะอีกประการหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ และปัญญา ศิริโชติ (2563) ที่พบว่าการพัฒนาสมรรถนะการบริหารเชิงคุณภาพของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความเหมาะสมและมีความสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสวนันท์ แดงประเสริฐ และภาวพรรณ ขำทับ (2562) ที่พบว่าการจัดสรรทรัพยากรและการพัฒนาบุคลากรอย่างเหมาะสมจะส่งผลดีต่อการพัฒนาหลักสูตรตามมาตรฐานวิชาชีพ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวและดำเนินการตามหลักสูตรฐานสมรรถนะได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาดังกล่าวมิเพียงแต่จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น หากแต่ยังเป็นการเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่ครูและบุคลากรในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนจริงอีกด้วย ท้ายที่สุด การดำเนินการในด้านการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีความเป็นเลิศยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาของชาติอย่างยั่งยืนต่อไป

**5.2.3 แนวทางการบริหารจัดการด้านกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process : P)**

จากผลการวิจัย พบว่า กระบวนการวางแผนและออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะได้รับการดำเนินการอย่างรอบคอบและเป็นระบบ โดยมีการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและบริบทแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการพิจารณาถึงข้อจำกัดและปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินงาน ทั้งนี้ หลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา มีลักษณะยืดหยุ่นและหลากหลาย สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียนและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง อันจะส่งผลให้การบริหารจัดการกระบวนการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การนำกระบวนการไปสู่การปฏิบัตินับเป็นขั้นตอนสำคัญในการขับเคลื่อนหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การดำเนินการในส่วนนี้มีความเป็นระบบและมีกลไกการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในกระบวนการดำเนินงาน มีส่วนช่วยให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างราบรื่น การติดตามและประเมินผลเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง อีกทั้ง งานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการประเมินผลที่เป็นระบบและมีความต่อเนื่อง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานช่วยให้สามารถระบุปัญหาและกำหนดแนวทางแก้ไขได้อย่างทันท่วงที ซึ่งส่งผลให้การบริหารจัดการกระบวนการเปลี่ยนแปลงมีประสิทธิภาพและสามารถปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรัลพรถนัดรอบ (2564) ที่ได้พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน การวิจัยนี้ยังสนับสนุนด้วยผลการศึกษาของ Jukyoung Kim (2022) ที่เน้นความสำคัญของการประเมินและการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนในด้านดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังพบว่า การนำกระบวนการไปสู่การปฏิบัติยังคงประสบความท้าทายในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรและการจัดสรรเวลาในการพัฒนาครูและบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการในการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ งานวิจัยยังได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการประเมินผลผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาสมรรถนะของที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินผลผู้เรียนช่วยให้สามารถระบุปัญหาและความต้องการที่อาจเกิดขึ้นและกำหนดแนวทางแก้ไขเพื่อเพิ่มคุณภาพและความเหมาะสมของผู้เรียนในอนาคต การประเมินดังกล่าวยังช่วยเสริมสร้างความมั่นใจว่าผู้เรียนได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการดำเนินงานบางขั้นตอนอาจต้องใช้ระยะเวลาและทรัพยากรที่เพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การดำเนินการในบางส่วนอาจจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงเพื่อลดความซับซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่อไป

**5.2.4 แนวทางการบริหารจัดการด้านผลผลิต (Output : O)**

จากผลการวิจัย พบว่า ผลผลิตที่ได้จากการดำเนินการตามหลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา จะส่งผลให้ผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรดังกล่าว ได้รับการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 อย่างครอบคลุม ทั้งในด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และการประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษากำหนดไว้ ทั้งนี้ ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นที่ประจักษ์นี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากกระบวนการวางแผนและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารและภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการตามหลักสูตรฐานสมรรถนะมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบททางสังคมในปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Goachagorn Thipatdee (2020) ที่พบว่าหลักสูตรฐานสมรรถนะทางภาษาอังกฤษที่พัฒนาขึ้นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการเขียนของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Cheptoo Ruth (2019) ที่พบว่าหลักสูตรฐานสมรรถนะสามารถเพิ่มศักยภาพของนักเรียนในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า การปรับปรุงผลผลิตให้สอดคล้องกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและความต้องการของตลาดแรงงานยังคงเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการพิจารณาเพิ่มเติม ทั้งนี้ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าผลผลิตที่ได้จากหลักสูตรสามารถตอบสนองต่อความท้าทายและโอกาสใหม่ ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน การนำผลผลิตที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่น ๆ อาจจำเป็นต้องมีการปรับแต่งหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ ผลผลิตที่ได้ยังต้องการการประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

**5.2.5 แนวทางการบริหารจัดการด้านผลลัพธ์ (Outcome : O)**

จากผลการวิจัย พบว่า ผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินงานตามหลักสูตรฐานสมรรถนะนั้นสามารถพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าวมีความสามารถในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้และทักษะที่ได้รับในบริบทของชีวิตจริง ทั้งในด้านวิชาการ การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตในสังคม ผู้เรียนมีความพร้อมในการเผชิญกับความท้าทายที่เกิดขึ้นในสังคมและตลาดแรงงาน ผลลัพธ์ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และสะท้อนถึงความสำเร็จของการจัดการศึกษาในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา นอกจากนี้ ผลลัพธ์ดังกล่าวยังมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างความมั่นคงและความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีศักยภาพในการแข่งขันในระดับสากล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cheptoo Ruth (2022) ที่พบว่าการดำเนินการตามหลักสูตรฐานสมรรถนะช่วยเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนในการบรรลุความสามารถที่จำเป็นในตลาดแรงงานและส่งเสริมการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของยุพิน บุญประเสริฐ (2565) ที่เน้นการประเมินและปรับปรุงผลลัพธ์ของการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนในโรงเรียนจัดการเรียนรวม อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ผลลัพธ์นี้

มีความยั่งยืนในอนาคต จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการติดตามและประเมินผลลัพธ์อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ผลลัพธ์จากการดำเนินการตามหลักสูตรนี้ยังส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการพัฒนาการศึกษาในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ผลลัพธ์เหล่านี้สามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารจัดการการศึกษาในสถานศึกษาอื่น ๆ ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในระดับชาติได้ ในขณะเดียวกันผลลัพธ์ที่ได้ยังคงต้องการการติดตามและประเมินผลในระยะยาว เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนเป็นไปตามที่คาดหวังไว้ นอกจากนี้ การปรับปรุงผลลัพธ์ให้สอดคล้องกับความต้องการที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอาจเป็นประเด็นที่ท้าทายและต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบในการดำเนินการต่อไป

**5.2.6 แนวทางการบริหารจัดการด้านผลกระทบ (Impact : I)**

จากผลการวิจัย พบว่า การดำเนินการตามหลักสูตรฐานสมรรถนะต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยพบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าวจะมีความสามารถในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้และทักษะที่ได้รับการถ่ายทอดในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ส่งผลให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและมีความพร้อมในการเผชิญกับความท้าทายในอนาคต อาทิ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและการปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างพลวัต นอกจากนี้ การศึกษาวิจัยยังได้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบเชิงบวกของการดำเนินงานตามหลักสูตรฐานสมรรถนะต่อสังคมและชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเสริมสร้างศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีสมรรถนะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 อันส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและชุมชนในการพัฒนาการศึกษาและการสร้างสรรค์กิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม การศึกษาวิจัยนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบต่อระบบการศึกษาในภาพรวม โดยการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ประสบความสำเร็จในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา สามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารจัดการการศึกษาในสถานศึกษาอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ อันจะส่งผลให้ระบบการศึกษามีความเข้มแข็งและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในระยะยาว และช่วยสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศในหลากหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การสร้างบุคลากรที่มีสมรรถนะสูงจะเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Imroatus Solikhah (2022) ที่พบว่าการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะมาใช้ในประเทศในแอฟริกาสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของผู้เรียนและส่งเสริมการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสนับสนุนด้วยการศึกษาของ Cheptoo Ruth (2022) ที่พบว่าการประเมินผลกระทบในระยะยาวของหลักสูตรฐานสมรรถนะมีความสำคัญในการเสริมสร้างความยั่งยืนของการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและระบบการศึกษาในระยะยาว อย่างไรก็ตาม การประเมินผลกระทบในระยะยาวอาจต้องใช้

ระยะเวลาและทรัพยากรที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจต้องการการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและความต่อเนื่องในการดำเนินการ

## 5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชา-นุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

### 5.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) การส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตร ควรมีการทบทวนและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการของตลาดแรงงานในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน

2) การเพิ่มศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการบริหารจัดการและสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างมีประสิทธิภาพ

3) การประเมินผลและติดตามผล ควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทราบถึงความสำเร็จและปัญหาที่เกิดขึ้น และใช้ข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรต่อไป

### 5.3.2 ข้อเสนอการนำไปใช้

1) การนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ในสถานศึกษาอื่น ๆ สถานศึกษาควรพิจารณานำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและเตรียมผู้เรียนให้พร้อมเผชิญกับความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

2) การปรับปรุงวิธีการสอนและการประเมินผล ควรมีการปรับปรุงวิธีการสอนและการประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยเน้นการเรียนรู้แบบ Active Learning และการประเมินผลที่เน้นการแสดงความสามารถในการปฏิบัติจริง

### 5.3.3 ข้อเสนอแนะการทำวิจัย

1) การวิจัยเชิงทดลอง ควรมีการวิจัยเชิงทดลองที่มุ่งเน้นการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน

2) การวิจัยแบบมีส่วนร่วม ควรมีการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผล เพื่อให้ได้หลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายอย่างแท้จริง

3) การศึกษาผลกระทบระยะยาว ควรมีการศึกษาผลกระทบระยะยาวของการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาทักษะชีวิต การปรับตัวในสังคม และความสำเร็จในอาชีพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในการปรับปรุงหลักสูตร

# บรรณานุกรม


**1. ภาษาไทย**

**1) หนังสือทั่วไป**

กิติมา ปรีดีดิลก. (2532). *การบริหารและนิเทศการศึกษาเบื้องต้น.* กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์.

จันทรานี สงวนนาม. (2545). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2).* กรุงเทพฯ : บุ๊ค พอยท์.

ชาญชัย อาจินสมาจารย์. (2540). *การบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ชาย โพธิสิตา. (2550). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ฐิติพัฒน์ พิชญธาดาพงศ์. (2548). *การพัฒนาระบบสมรรถนะของกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.* กรุงเทพฯ : ปูนซีเมนต์ไทย.

หวน พินธุพันธ์. (2550). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.

ธร สุนธรายุทธ. (2550). *ปัจจัยความเสี่ยงภายในและภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการของคณะศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ.* ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร. (2544). *คิดกลยุทธ์ด้วย SWOT (พิมพ์ครั้งที่ 7).* อุบลราชธานี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ โตวณะบุตร. (2542). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รัตนะ บัวสนธ์. (2556). *วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4).* กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรรณดี สุทธินรากร, ภูวเรศ อับดุลสตา, และสมเกียรติ สุทธินรากร. (2564). *การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะและการจัดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย.* กรุงเทพฯ : สยามปริทัศน์.

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. (2546). *การวางแผนกลยุทธ์: ศิลปะการกำหนดแผนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ (พิมพ์ครั้งที่ 1).* กรุงเทพฯ : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

วิโรจน์ สารัตนะ. (2542). *การบริหาร หลักการ ทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ์.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2557). *ภาวะผู้นำทฤษฎีและนานาทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีนานาทัศนะการศึกษาศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพยวิสุทธ์.

สมยศ นาวิการ. (2544). *การบริหารเชิงกลยุทธ์.* กรุงเทพฯ : สำนักงานพิมพ์บรรณกิจ.

สำนักคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). *ความรู้ความสามารถ ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่ง.* กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.* กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *แนวทางการประเมินตามสภาพจริง.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *แนวทางการดำเนินงานโครงการวิจัย และพัฒนาการส่งเสริมนวัตกรรมเครือข่ายการเรียนรู้ของครูและบุคลากร ทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน.* กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561). *รายงานเฉพาะเรื่องที่ 12 หลักสูตรและการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ : รายงานพันธกิจโดยคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562). *รายงานผลการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2548). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency.* กรุงเทพฯ : ศิริวัฒนา อินเตอร์พริ้นท์จำกัด (มหาชน).

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2554). *วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพยุคใหม่.* กรุงเทพฯ : สามลดา.

สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). *การบริหารการศึกษา หลักการและทฤษฎี (ฉบับปรับปรุง).* กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.

สุพรรณี ไชยอำพร. (2552). *การวิจัยเชิงคุณภาพ: แนวความคิด วิธีการ และการประยุกต์ใช้.* กรุงเทพฯ : แผนกการพิมพ์ วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี.

สุพานี สฤษฎ์วานิช. (2553). *การบริหารเชิงกลยุทธ์ : แนวคิด และทฤษฎี (พิมพ์ครั้งที่ 3).* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสน่ห์ จุ้ยโต. (2549). *พจนานุกรมสมรรถนะ (Competency Dictionary).* กรุงเทพฯ : ขนส่ง.

**2) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/งานวิจัย**

ธรรมมา พลศรี. (2565). *แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรฐานสมรรถนะแนวใหม่ กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านปะทาย ตามโครงการนำร่องการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ.* วิทยานิพนธ์ครุศาตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

พรพรรณ อรุณเวช. (2557). *การศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี.* วิทยานิพนธ์ครุศาตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

พระปลัดนนทณัฏฏ์ ศฤงคาร. (2564). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) สำหรับพระสอนศีลธรรม ระดับประถมศึกษา.* วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัรฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ยุพิน บุญประเสริฐ. (2565). *การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้โรงเรียนจัดการเรียนรวม.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยพะเยา.

วิทยาภรณ์ สุขสนธิวงศ์. (2552). *การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 3.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษาและผู้นำการศึกษา, มหาวิทยาลัยสยาม.

สรัลพร ถนัดรอบ. (2564). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

**3) บทความจากเว็บไซค์**

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา พิมพ์ครั้งที่ 1 ตุลาคม 2561.* สืบค้น 3 ตุลาคม 2566, เข้าถึงได้จาก www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF

**4) วารสาร**

ธีรพงษ์ วิริยานนท์. (2562). การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะสำหรับผู้ประเมินสมรรถนะวิชาชีพตามระบบคุณวุฒิวิชาชีพ. *วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา, 31*(110), 57-65

ปรีดี โชติช่วง. (2539). SWOT กุญแจการวิเคราะห์งานพัฒนาชุมชน. *วารสารพัฒนาชุมชน, 35*(6), 14-19.

สวนันท์ แดงประเสริฐ และภาวพรรณ ขำทับ. (2562). การพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรฐานสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพ. *วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา, 32*(112), 28-26.

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ และปัญญา ศิริโชติ. (2563). การใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารเชิงคุณภาพของหัวหน้ากลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา. *Ph. D. in Social Sciences Journal, 10*(1), 179-196.

**5) เอกสารอื่น ๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์**

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา. (2565). *รายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาประจำปีการศึกษา 2565.* เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. (2562). *แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ.* เอกสารอัดสำเนา.

**2. ภาษาอังกฤษ**

**1) หนังสือทั่วไป**

Boyatzis, R. E. (2008). *The Competent Manager: A Model for Effective Performance.* John Wiley and Sons, Inc., New York.

Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education.* New York : McGraw-Hill.

Hoy, W. K., and Miskel, C. G. (1991). *Educational administration, theory, research, and practice.* New York: McGraw-Hill.

Kast, F. E., and Rosenzweig, J. E. (1985). *Organization and management: A system and contingency approach.* Tokyo: McGraw-Hill.

Kvale, S. (1996). *Interview Views: An Introduction to Qualitative Research Interviewing.* Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Lunenburg, F. C., and Ornstein, A. C. (1996). *Educational Administration: Concepts and Practices (2nd ed).* Belmont: Wadsworth.

Lunenburg, F. C., and Ornstein, A. C. (2000). *Educational Administration.* Belmont: Wadsworth.

Robbins, S. P., and Coulter, M. (1999). *Management (6th ed.).* New Jersey: Prentice Hall.

Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline : The art and practice of the learning organization.* London : Century Press.

Spencer, L.M. and Spencer, S.M. (1993). *Competence at Work: Models for Superior Performance*. John Wiley & Sons, New York.

Wienert, F.E. (2001). *Concept of competence : a conceptual clarification. In Defining and selecting key compentencecies.* Gottingen : Hogrefe.

**2) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย**

Pestovs, P., Saleniece, I., and Namsone, D. (2019). *Science Large-scale Assessment Alignment to The Revised Science Curriculum.* Proceedings of the 3rd International Baltic Symposium on Science and Technology Education, BalticSTE2019.

**3) เอกสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์/เว็บไซต์**

OECD. (2018). *The future of education and skills Education 2030.* Accessed 3 October 2023. Available. from https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf

**4) วารสาร**

Amna, Y., and Mumtaz, A. (2018). Evaluating Information Skill in Secondary School Students as a Contributor in Competency Based Education. *Bulletin of Education and Research, 40*(1), 1-10.

Cheptoo, R. (2019). The “Africanized” Competency-Based Curriculum: The Twenty-First Century Strides. *International Journal of Education, 7*(4), 46-51

Cheptoo, R. (2022). The Role of Competency in Curbing Youth Unemployment: Competency-based Curriculum Approach. *International Journal of Education, 8*(4), 33-37.

Goachagorn, T. (2020). The Development of English Competency-Based Curriculum Integrated with Local Community for High School Students. *Journal of Education and Learning, 10*(1), 39-46.

Hasan, E., and Alçin K. (2019). Curriculum Development Competencies of Form Teacher Candidates. *Turkish Online Journal of Educational Technology, 18*(1), 26-27

Imroatus, S. (2022). Revisiting the EFL curriculum in the outcome-based education framework and freedom to learn program. *Journal of Social Studies Education Research, 13*(2), 243-264.

Jeonghyun, K. (2015). Competency-based Curriculum: An Effective Approach to Digital Curation Education. *Journal of Education for Library and Information Science, 56*(4), 283-297

Ju-kyoung, K. (2022). Development of Core Competencies for University Students during the Pandemic, Crisis of Public Health. *Journal of Curriculum and Teaching, 11(4),* 184-209.

McClelland, D. C. (1993). Testing for competence rather than intelligence. *American Psychologist, 28*(1), 1-14.

# ภาคผนวก

# ภาคผนวก ก
# รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก

- รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์
- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญการสนทนากลุ่ม

# รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

| ลำดับที่ | ชื่อผู้ให้ข้อมูล | ตำแหน่ง |
|---|---|---|
| **กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ** | | |
| 1. | นางวิลาวัลย์ สมฤทธิ์ | ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 |
| 2. | นายปิยะ นามบ้าน | รองผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 |
| 3. | นายไพรวัลย์ โมกศิริ | รองผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 |
| 4. | นางสาวณทิพรดา ภูมิชัย | รองผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 |
| 5. | นางสาวนิศาธร กองมงคล | รองผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 |
| 6. | นายชิดชนก โลกคำลือ | หัวหน้างานหลักสูตรสถานศึกษา |
| 7. | นางสาวทิพย์สุดา หอมนาน | หัวหน้างานวัดผลและประเมินผล |
| **กลุ่มที่ 2 ครูและบุคลากร** | | |
| 8. | นายนวพล คมบาง | หัวหน้ากลุ่มสาระฯ คณิตศาสตร์ |
| 9. | นางบุญทวี กาวิระชัย | หัวหน้ากลุ่มสาระฯ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี |
| 10. | นางสาวดาราวรรณ ขันธะรัก | หัวหน้ากลุ่มสาระฯ ภาษาไทย |
| 11. | นางสาวยุพา มณีกร | หัวหน้ากลุ่มสาระฯ ภาษาต่างประเทศ |
| 12. | นายภาคีนัญ ชัยก่ำ | หัวหน้ากลุ่มสาระฯ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม |
| 13. | นายพงษ์พัฒน์ เมืองมูล | หัวหน้ากลุ่มสาระฯ สุขศึกษา พลศึกษา |
| 14. | นางสาวพิสิฐณี ธนาวิทรรศน์ | หัวหน้ากลุ่มสาระฯ ศิลปศึกษา |
| 15. | นางสาวจิรสุตา เมืองอินทร์ | หัวหน้ากลุ่มสาระฯ การงานอาชีพ |

**รายชื่อผู้เชี่ยวชาญการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)**

| ลำดับที่ | ชื่อผู้ให้ข้อมูล | ตำแหน่ง |
|---|---|---|
| **กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ** | | |
| 1. | นางวิลาวัลย์ สมฤทธิ์ | ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 |
| 2. | นายไพรวัลย์ โมกศิริ | รองผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 |
| 3. | นางสาวณทิพรดา ภูมิชัย | รองผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 |
| 4. | นางสาวนิศาธร กองมงคล | รองผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 |
| 5. | นายธงชัย มีหลาย | รองผู้อำนวยการโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม |
| 6. | นางสาวจิรสุตา เมืองอินทร์ | ครูผู้สอนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 |
| **กลุ่มที่ 2 อาจารย์จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา** | | |
| 7. | พระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร. | อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา |
| 8. | ดร.ชาลี ภักดี | อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา |
| 9. | ดร.ชวิน คำบุญเรือง | อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา |



**ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)**
**งานวิจัยเรื่อง "แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ**
**โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา"**

**วันที่ 28 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2567**
**สถานที่ ณ ห้องประชุมนักธุรกิจน้อย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา**

| ลำดับ | ชื่อ - สกุล | ตำแหน่ง | หน่วยงาน | ลายมือชื่อ | เบอร์ติดต่อ |
|---|---|---|---|---|---|
| | ฯพณฯ สมภาร | ผอ. | ร.ร. ราชประชานุเคราะห์ | | |
| 2 | นายพรวัลย์ ไมกาศรี | รองผู้อำนวยการ | ร.ร.ราชประชานุเคราะห์ | | 086-1860460 |
| 3. | นายธนชัย ฟันสาย | รองผู้อำนวยการ | ร.ร.เชียงคำวิทยาคม | | 086-1177638 |
| 4 | ดร.ศิริพงศ์ ทุมชัย | รอง ผอ | ร.ร.ราชประชา | | 0942925852 |
| 5 | หม่อมหลวงนิศาธร กองมงคล | ครู | ร.ร.ราชประชานุเคราะห์ | | 081-2885559 |
| 1 | พระ [illegible] | ครู | ร.ร.ราชประชานุเคราะห์ | | 091-7912552 |
| 7 | ดร.ปิติ [illegible] | ครูชำนาญ | มมร.วน | | 089-4529135 |
| 8. | ดารารัตน์ คำบุญเรือง | อาจารย์ | [illegible] | | 094-7544525 |
| 9 | พระมหาสุกฤต มหาวีรญาณ | ผศ.ดร.นักวิชาการ | มมร.วิทยาเขตสุพรรณ | | 081-0210241 |
| | | | | | |
| | | | | | |
| | | | | | |

# ภาคผนวก ข
# เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง
- แบบบันทึกสนทนากลุ่ม

**แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง**

**สารนิพนธ์เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา**

**********

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสำหรับการทำสารนิพนธ์เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ข้อมูลต่าง ๆ ที่ศึกษานี้เป็นการศึกษาในเชิงวิชาการ จะไม่มีผลสะท้อนกลับในแง่ลบแก่ท่านผู้ให้สัมภาษณ์แต่ประการใด จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้ให้คำตอบในการตอบแบบสัมภาษณ์อย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริง ทั้งนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านเป็นอย่างดียิ่ง

**ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป**

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....

วุฒิการศึกษา.....สถานที่ทำงาน.....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

**ส่วนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา**

**1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)**

1.1 ท่านคิดว่าการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เป็นอย่างไร และในอนาคตควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

1.2 ท่านคิดว่าบุคลากรของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยามีความเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา อย่างไรบ้าง และในอนาคตควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

1.3 ท่านคิดว่างบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เป็นอย่างไร และในอนาคตควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

1.4 ท่านคิดว่าด้านวัสดุ/อุปกรณ์ สถานที่ ที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เป็นอย่างไร และในอนาคตควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

**2. กระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process)**

2.1 ท่านคิดว่าโรงเรียนของท่านมีการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Plan) เป็นอย่างไรบ้าง และในอนาคตควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2.2 ท่านคิดว่าโรงเรียนของท่านมีการนำหลักสูตรหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ (Do) เป็นอย่างไรบ้าง และในอนาคตควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2.3 ท่านคิดว่าโรงเรียนของท่านมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Check) เป็นอย่างไรบ้าง และในอนาคตควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2.4 ท่านคิดว่าโรงเรียนของท่านมีการประเมินหลักสูตรหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Act) เป็นอย่างไรบ้าง และในอนาคตควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

**3. ปัจจัยผลผลิต (Output)**

3.1 ท่านคิดว่าสมรรถนะของนักเรียนที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีองค์ประกอบอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

3.2 ท่านคิดว่าสมรรถนะของผู้เรียนนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ควรมีอย่างไรบ้าง ใส่ตัวเลขเรียงลำดับความสำคัญจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด

____ สมรรถนะหลักด้านทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skills and Personal Growth)

____ สมรรถนะหลักด้านทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ (Career Skills and Entrepreneurship)

____ สมรรถนะหลักด้านการคิดขั้นสูงและการพัฒนานวัตกรรม (Higher Order Thinking Skills and Innovation Development: HOTS)

____ สมรรถนะหลักด้านการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล (Media Information and Digital Literacy)

____ สมรรถนะหลักด้านการสื่อสาร (Communicative Competency)

____ สมรรถนะหลักด้านการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีม และมีภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership)

____ สมรรถนะหลักด้านพลเมืองตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล (Active Citizens with Global Mindedness)

____ สมรรถนะหลักด้านการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน (Sustainable coexistence with nature and science)

**4. ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)**

4.1 ท่านคิดว่าโรงเรียนของท่านควรมีการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะต่อไปควรทำอย่างไร

.....

.....

.....

4.2 ท่านคิดว่าควรเพิ่มรายวิชาสมรรถนะหรือสาขาการเรียนให้หลากหลายหรือไม่ ถ้าได้ควรทำอย่างไร

.....

.....

.....

**5. ปัญหาการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา**

5.1 ท่านคิดว่าอุปสรรคที่ทำให้การบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนท่านไม่บรรลุเป้าหมายคืออะไร

.....
.....
.....

5.2 ท่านคิดว่าแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนท่านควรมีวิธีการเป็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....

5.3 ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมสิ่งที่อยู่รอบสถานศึกษา ได้แก่ การกดดันทาง ชุมชน สังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ที่มากระทบต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

**6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามี)**

.....
.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์
นายธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา
นักศึกษา ปริญญาโท
สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

**แบบบันทึกสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)**
**งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ**
**โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา”**

**วันที่ 28 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2567**
**สถานที่ ณ ห้องประชุมนักธุรกิจน้อย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา**

ผู้ดำเนินการสนทนา.....

---

**คำชี้แจง**

1. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ฉบับนี้มีความประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา เพื่อนำแนวทางที่ได้ไปเป็นแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยาต่อไป
2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย ประเด็นสนทนา คือ ความคิดเห็นของท่านที่มีต่อร่างแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยการนำแนวการบริหารตามรูปแบบทฤษฎีเชิงระบบ มาเป็นกรอบคิดในการวางกรอบและขั้นตอนในการหาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

**<u>หัวข้อการสนทนา</u>**

**1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับงานวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา”**

.....

.....

.....

.....

.....

**2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา**

**2.1 แนวทางการบริหารจัดการตามทฤษฎีเชิงระบบ : ปัจจัยนำเข้า (Input)**

**1) การวิเคราะห์นโยบายและมาตรฐานการศึกษา**

ท่านมีความคิดเห็นว่า

.....

.....

.....

.....

**2) การประเมินความพร้อมของสถานศึกษา**

ท่านมีความคิดเห็นว่า

.....

.....

.....

.....

**2.1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา**

ท่านมีความคิดเห็นว่า

.....

.....

.....

.....

**2.2) ด้านครูและบุคลากร**

ท่านมีความคิดเห็นว่า

.....

.....

.....

.....

**2.3) ด้านงบประมาณ**

ท่านมีความคิดเห็นว่า

.....

.....

.....

.....

**2.4) ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่**

ท่านมีความคิดเห็นว่า

.....

.....

.....

.....

**3) การกำหนดสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ**

ท่านมีความคิดเห็นว่า

.....

.....

.....

.....

**2.2 แนวทางการบริหารจัดการตามทฤษฎีเชิงระบบ : กระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process)**

**1) การออกแบบหลักสูตร**

ท่านมีความคิดเห็นว่า

.....

.....

.....

.....

**2) การพัฒนาครูและบุคลากร**

ท่านมีความคิดเห็นว่า

.....

.....

.....

.....

**3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้**

ท่านมีความคิดเห็นว่า

.....

.....

.....

.....

**4) การวัดและประเมินผล**

ท่านมีความคิดเห็นว่า

.....

.....

.....

.....

**2.3 แนวทางการบริหารจัดการตามทฤษฎีเชิงระบบ : ปัจจัยผลผลิต (Output)**

**1) สมรรถนะของผู้เรียน**

ท่านมีความคิดเห็นว่า

.....

.....

.....

.....

**2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน**

ท่านมีความคิดเห็นว่า

.....

.....

.....

.....

**3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน**

ท่านมีความคิดเห็นว่า

.....

.....

.....

.....

**2.4 แนวทางการบริหารจัดการตามทฤษฎีเชิงระบบ : ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)**

**1) การประเมินหลักสูตร**

ท่านมีความคิดเห็นว่า

.....

.....

.....

.....

**2) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร**

ท่านมีความคิดเห็นว่า

.....

.....

.....

.....

**2.5 แนวทางการบริหารจัดการตามทฤษฎีเชิงระบบ : สิ่งแวดล้อม (Environment)**

**1) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ**

ท่านมีความคิดเห็นว่า

.....

.....

.....

.....

**2) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์**

ท่านมีความคิดเห็นว่า

.....

.....

.....

.....

**3. ท่านคิดว่าร่างแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชา-นุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา ตามทฤษฎีเชิงระบบมีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร**

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้จดบันทึก

(นายธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา)

นักศึกษา ปริญญาโท

สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

# ภาคผนวก ค

## หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลงานวิจัย

- หนังสือให้ความยินยอมโดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ
- หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม

**หนังสือยินยอมโดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ**

(Informed Consent Form)

**ชื่อเรื่องวิจัย** **แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา**

**ชื่อผู้วิจัย** **นายธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา**

**ชื่อผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์**.....**นางวิลาวัลย์ สมฤทธิ์**.....

**คำยินยอมของผู้เข้าร่วมการวิจัย**

ข้าพเจ้า.....**นางวิลาวัลย์ สมฤทธิ์**.....ได้ทราบรายละเอียดของโครงการวิจัยตลอดจนประโยชน์ และข้อเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นต่อข้าพเจ้าจากผู้วิจัยแล้วอย่างชัดเจน ไม่มีสิ่งใดปิดบังซ่อนเร้น และยินยอมให้ทำการสัมภาษณ์ในโครงการที่มีชื่อข้างต้น โดยข้าพเจ้ารู้ว่าถ้ามีปัญหา หรือข้อสงสัยเกิดขึ้นข้าพเจ้าสามารถสอบถามผู้วิจัยได้ และข้าพเจ้าสามารถไม่เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าเป็นความลับ และจะเปิดเผยได้เฉพาะในรูปที่เป็นสรุปผลการวิจัยเท่านั้น

ลงชื่อ.....(ผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์)

**นางวิลาวัลย์ สมฤทธิ์**

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตล้านนา
๑๐๓ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร ถนนพระปกเกล้า
ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
โทร. ๐ ๕๓๒๗ ๐๙๗๕-๖ โทรสาร. ๐ ๕๓๘๑ ๔๗๕๒
www.lanna.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๕/๐๖๓๒

๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เจริญพร นางวิลาวัลย์ สมฤทธิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา

ด้วย นายธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา นักศึกษาปริญญาโท รหัสนักศึกษา ๖๕๒๐๕๔๐๔๓๒๐๒๓ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) โดยมีพระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) งานสารนิพนธ์ของ นายธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ในวันพุธ ที่ ๒๘ เดือน สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๗ เวลา ๐๙.๐๐ น. ณ ห้องประชุมนักธุรกิจน้อย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ทางคณะศึกษาศาสตร์ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

วิทยาลัยศาสนศาสตร์ วิทยาเขตล้านนา
โทร. ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕-๖ ต่อ ๑๑๕

# บันทึกข้อความ

**ส่วนงาน** มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ๐๕๓-๒๗๐-๙๗๕ ต่อ ๑๑๕

**ที่** อว ๗๙๑๕/ ๐๒๕๔ **วันที่** ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

**เรื่อง** ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เรียน พระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร.

ด้วย นายธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา นักศึกษาปริญญาโท รหัส ๖๕๒๐๕๔๐๔๓๒๐๒๓ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) โดยมี พระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) งานสารนิพนธ์ของ นายธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ในวันพุธ ที่ ๒๘ เดือน สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๗ เวลา ๐๙.๐๐ น. ณ ห้องประชุมนักธุรกิจน้อย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ทั้งนี้ ทางคณะศึกษาศาสตร์ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

(พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตล้านนา

# บันทึกข้อความ

**ส่วนงาน** มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ๐๕๓-๒๗๐-๙๗๕ ต่อ ๑๑๕

**ที่** อว ๗๙๑๕/๐๒๕๕ **วันที่** ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

**เรื่อง** ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

**เจริญพร** ดร. ชาลี ภักดี

ด้วย นายธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา นักศึกษาปริญญาโท รหัส ๖๕๒๐๕๔๐๔๓๒๐๒๓ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) โดยมี พระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) งานสารนิพนธ์ของ นายธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ในวันพุธ ที่ ๒๘ เดือน สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๗ เวลา ๐๙.๐๐ น. ณ ห้องประชุมนักธุรกิจน้อย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา ทั้งนี้ ทางคณะศึกษาศาสตร์ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

(พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตล้านนา

# บันทึกข้อความ

**ส่วนงาน** มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ๐๕๓-๒๗๐-๙๗๕ ต่อ ๑๑๕

**ที่** อว ๗๙๑๕/ ๐๑๗๖ **วันที่** ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๗

**เรื่อง** ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน พระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร.

ด้วย นายธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา นักศึกษาปริญญาโท รหัส ๖๕๒๐๕๔๐๔๓๒๐๒๓ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง **"แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ จังหวัดพะเยา"** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) โดยมี **พระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร.** เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย ของ นายธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ทั้งนี้ ทางคณะศึกษาศาสตร์ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

(พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตล้านนา

# ภาคผนวก ง
# ภาพประกอบการวิจัย

# ภาพถ่ายการสัมภาษณ์



ผู้วิจัยลงภาคสนามในการสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา



ผู้วิจัยคณะครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

# ภาพถ่ายการทำสนทนากลุ่ม




ผู้วิจัยกำลังดำเนินการสนทนากลุ่ม ในวันที่ 28 สิงหาคม 2567



ผู้วิจัยกำลังดำเนินการสนทนากลุ่ม ในวันที่ 28 สิงหาคม 2567

# ภาพกิจกรรมประกอบการวิจัย




ภาพแผนผังแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา




ภาพหลักสูตรฐานสมรรถนะ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

# ภาพกิจกรรมประกอบการวิจัย




ภาพหลักสูตรฐานสมรรถนะระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา



## ตัวอย่างตารางเรียนประถม

| ชั่วโมงที่ | โฮมรูม | 1 | 2 | 3 | 4 | พักเที่ยง | 5 | 6 | พัก | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| เวลา | 08.10-08.30 | 08.30-09.30 | 09.30-10.10 | 10.10-11.00 | 11.00-11.30 | 11.30-13.00 | 13.00-13.50 | 13.50-14.40 | 14.40-14.50 | 14.50-15.40 | 15.40-16.30 | 16.30-17.20 | 17.20-18.10 | 18.10-19.00 |
| จันทร์ | | ค16101 ครูพุฒเยาว์ 225 | ค16101 ครูพุฒเยาว์ 225 | พ16101 ครูวพันธา 225 | พ16101 ครูวพันธา 225 | | PBL | PBL | | อบรม คุณธรรม อัตลักษณ์ | อบรม คุณธรรม อัตลักษณ์ | | | |
| อังคาร | | ว16101 ครูอิดา 225 | ว16101 ครูอิดา 225 | ค16101 ครูพุฒเยาว์ 225 | ค16101 ครูพุฒเยาว์ 225 | | สมรรถนะอาชีพ | สมรรถนะอาชีพ | | สมรรถนะอาชีพ | สมรรถนะอาชีพ | | | |
| พุธ | | บูรณาการ | บูรณาการ | บูรณาการ | บูรณาการ | | บูรณาการ | บูรณาการ | | บูรณาการ | บูรณาการ | | | |
| พฤหัสฯ | | พ16101 ครูวพันธา 225 | พ16101 ครูวพันธา 225 | อ16101 ครูฉัตตา 225 | อ16101 ครูฉัตตา 225 | | PBL | PBL | | MK | MK | | | |
| ศุกร์ | | ว16101 ครูองอาจ 225 | เสริมทักษะ | เสริมทักษะ | เสริมทักษะ | | จินตคณิต | จินตคณิต | | MK | MK | | | |



ภาพหลักสูตรฐานสมรรถนะระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

# ภาพกิจกรรมประกอบการวิจัย




ภาพหลักสูตรฐานสมรรถนะระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา




ภาพหลักสูตรฐานสมรรถนะระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา

# ภาคผนวก จ
# หนังสือตอบรับการลงตีพิมพ์บทความวิจัย

JLR วารสารล้านนาวิจัยปริทรรศน์
JOURNAL OF LANNA RESEARCH REVIEW
ISSN.2822-0811 (Online)

วัดผ้าขาว เลขที่ ๓๖ ถนนราชมรรคา
ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐

**ที่** ๐๐๖ /๒๕๖๗

๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗

เรื่อง แจ้งผลการพิจารณาและตอบรับบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารล้านนาวิจัยปริทรรศน์

เรียน คุณธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา

ตามที่ คุณธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ได้ส่งบทความวิจัยเรื่อง “**แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา**” เพื่อตีพิมพ์ในวารสารล้านนาวิจัยปริทรรศน์ ซึ่งเป็นวารสารกำลังพัฒนาเพื่อเข้าสู่ระบบ Thai Citation Index (TCI)

ในการนี้ กองบรรณาธิการวารสารล้านนาวิจัยปริทรรศน์ ได้พิจารณาบทความของท่านเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยมีผู้ประเมินบทความจำนวน ๒ ท่าน และจะได้ตีพิมพ์บทความของท่านเพื่อเผยแพร่ในวารสารล้านนาวิจัยปริทรรศน์ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๘) ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร.อุเทน ลาพิงค์)
บรรณาธิการวารสารล้านนาวิจัยปริทรรศน์

นายบุญนำ สุนามถาวร
เลขานุการวารสาร
โทร. ๐๘๑-๐๒๑๐-๒๔๑
boonnam.sun@mbu.ac.th

# ประวัติผู้วิจัย


**ชื่อ-สกุล** นายธนพัฒน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา

**วัน เดือน ปีเกิด** 7 เมษายน 2538

**สถานที่อยู่ปัจจุบัน** เลขที่ 575 หมู่ที่ 13 บ้านน้ำริน ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา รหัสไปรษณีย์ 56150

Email: tanapat27532.opor@gmail.com

เบอร์ติดต่อ 097-9581857


**ประวัติการศึกษา**

| | |
|---|---|
| พ.ศ. 2561 | จบการศึกษาปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต (คบ.) สาขาฟิสิกส์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม |
| พ.ศ. 2565 | จบการศึกษาปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาประเมินผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ |
| พ.ศ. 2565 | เข้ารับการศึกษาต่อระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา |

**ประวัติการทำงาน**

| | |
|---|---|
| พ.ศ. 2561 | ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 31 จังหวัดเชียงใหม่ |
| พ.ศ. 2563 | ตำแหน่ง ครู โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 31 จังหวัดเชียงใหม่ |
| พ.ศ. 2566 – ปัจจุบัน | ตำแหน่ง ครู โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา |
| พ.ศ. 2566 – ปัจจุบัน | ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 จังหวัดพะเยา |